POLIROM
Top 10+

HORIA
URSU

Asediul Vienei

Horia Ursu

Asediul Vienei

Ediţia a II-a revăzută

POLIROM
2012

© 2007, 2012 by Editura POLIROM

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-2876-6

ISBN PDF: 978-973-46-2877-3

ISBN print: 978-973-46-2653-3

Coperta: Radu Răileanu

Gheorghe Crăciun, *Ceas*, foto: Feleki István

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

HORIA URSU (n. 1 august 1948, Măhăceni, Alba) este absolvent al Facultăţii de Filologie din cadrul Universităţii „Babeş-Bolyai“, Cluj-Napoca, doctor în filologie al aceleiaşi universităţi. În prezent este conferenţiar în cadrul Departamentului de limbi moderne şi comunicare în afaceri al Facultăţii de Ştiinţe Economice şi Gestiunea Afacerilor. A fost profesor asociat la Universitatea „Jules Verne“, Amiens, Franţa, în perioada 1990-1991. A beneficiat de stagii de cercetare din partea École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris (1995), şi Université Libre de Bruxelles (1996). Este membru al Uniunii Scriitorilor din România. A debutat în volumul colectiv *Debut '86* la Editura Cartea Românească şi apoi a publicat primul său roman, *Anotimpurile după Zenovie*, în anul 1988, la aceeaşi editură. Este prezent în volumul *Generaţia '80 în proză scurtă*, apărut la Paralela 45 în 1998, unde a reeditat în 2001 *Anotimpurile după Zenovie şi alte proze*. A publicat recent un volum monografic despre proza lui Milan Kundera, *Milan Kundera: teme, variaţiuni şi paradoxuri terminale* (Eikon, 2008). Romanul său *Asediul Vienei* (ediţia I, Cartea Românească, 2007) a fost primit cu entuziasm de criticii literari de diferite generaţii şi orientări şi a fost distins cu Premiul „Ion Creangă“ al Academiei Române, Premiul Uniunii Scriitorilor din România, Premiul Cartea anului din partea Uniunii Scriitorilor, filiala Cluj, Premiul revistei *Observator cultural*, Premiul revistei *Tribuna* pentru cel mai bun roman publicat în 2007 şi Premiul „Octav Şuluţiu“ al revistei *Familia*.

Fragmente din romanul *Asediul Vienei* au fost traduse în poloneză (revista *Lampa*, 2008), maghiară (*Lettre Internationale*, 2009) şi franceză (*L'Atelier du Roman*, 2010).

Pentru Daciana şi Dragomirna

„În viaţa orişicui, moartea este un moment de cotitură“

(Cantor anonim)

„Acolo Nimicul e atît de colorat, de omenos şi de cald
Acolo Veşnicia e atît de prietenoasă încît e gata
Oricînd
Să îţi împrumute încă o viaţă
(Fără dobîndă)
Second, e drept, dar curată căci nepurtată sau foarte puţin
Asta se vede de la distanţă
Şi după croi
Acolo nu ai altceva de făcut decît să aştepţi
Iar de la o vreme încolo nici măcar atît
Pentru că aşa e acoloaici“

(Poet anonim)

„…ce monde, tout simplement, était d'une surprenante réalité.“

(Robert Musil)

„Puţin fum şi puţină cenuşă – resturile.“

(Osip Mandelştam)

I

Întîmplări mărunte, sensuri pe măsură sau Zăpada lui Cain

1 În afara zilelor de concediu şi a sărbătorilor legale, Sebastian Gavril Gheretă bate străzile cartierului cu conştiinţa clară a importanţei misiei sale. Pe lîngă tolbă şi uniformă, are în dotare o bicicletă marca Simson. Iarna, se deplasează doar pe jos.

Pentru astăzi mai are de dus un ziar şi o scrisoare. Încă două case deci. În sectorul său, strada Alverna e, cum se zice, cap de linie. Aici locuiesc mai ales oameni bătrîni şi singuri, fără copii sau cu copii plecaţi aiurea, pensionari.

Curăţenia din curţi, florile din faţa casei şi piticii din gips risipiţi prin grădini se străduiau din răsputeri să ascundă tristeţea şi spaima de moarte din ochii blajini ai proprietarilor.

Cine trece zilnic pe aici, îmbătrîneşte mai repede. Ar trebui să ceară un spor de toxicitate ca muncitorii de la UPSA şi Gerovital gratuit.

De cîte ori nu şi-a propus Sebastian Gavril Gheretă să discute această chestiune cu şefii. La o adică, ar putea dovedi că bătrîneţea e molipsitoare ca scarlatina şi pojarul… Orice se poate dovedi. Totul e să ai argumente. Şi interes, fireşte.

E drept că oamenii sînt atenţi cu el. Nu serviţi o cafea, domnu' Sebastian? O dulceaţă de nuci verzi? O ţigară bună? Azi am primit pachet de la copii. Luaţi, vă rog, sticla asta de vin. E chiar ce scrie pe etichetă. Cutia de farduri e pentru doamna,

se apropie Crăciunul. Şi toţi îl roagă să nu le-o ia în nume de rău.

Domnul Horacsek îi repară bicicleta pe gratis. Domnul Micu îi pingeleşte pantofii, doar pe cei de serviciu, la jumătate de preţ. Toţi îl iubesc.

N-a spus domnul Zegrea că ce izolare cumplită i-ar înghiţi pe toţi, dacă n-ar fi el, poştaşul? Dumneavoastră, domnule Gheretă, sînteţi un vaccin contra singurătăţii. Credeţi-mă cînd spun asta, pentru că mă pricep la medicamente! Îl crede.

Noroc că îi place meseria. Tratează scrisorile cu o grijă deosebită. Cu dragoste, chiar. În fiecare scrisoare se ascunde un om. Telegramele îi displac. Chiar dacă nu toate aduc nenorociri. Veştile bune pot pricinui necazuri doar cînd vin prea tîrziu. A întîlnit asemenea cazuri în carieră, căci el e poştaş de carieră. Ca militarii.

Cu scrisorile e altceva. Vezi plicul şi îţi spui: bărbat ori femeie, fără să te uiţi la expeditor, tînăr sau bătrîn, după scris.

Fiecare amănunt contează: forma şi culoarea plicului, ştampilele şi, în sfîrşit, timbrele. Toate îţi spun ceva despre cel care scrie, dar şi despre cel care primeşte. Arată-mi ce scrisori primeşti, ca să-ţi spun cine eşti.

„Recomandatele“ îl scot din sărite. Se dau numai contra semnătură. Unii însă sînt plecaţi cu treburi, alţii bolnavi şi internaţi, iar alţii decedaţi de-a binelea. Cum să semneze?

Pe Dionisie Precup îl găseşte în bucătărie, aplecat peste colecţia lui de ziare. Pe sobă, cîteva cratiţe, la foc potrivit. Ceasul cu cuc anunţă amiaza.

— Vii la ţanc, domn’ Gheretă, strigă Precup ridicînd braţele!

— Vă aranjaţi colecţia, observă cu înţelegere poştaşul.

— Nici pomeneală! Vezi carneţelul ăsta?

— Îl văd.

— E plin.

— Da? Cu ce?

— Cu ştiri!

— Cîte nu găseşte omul într-un ziar…

— Dacă ştie să citească. Să interpreteze, mai bine zis.

— Numai aşa!

— Interpretarea e totul!

— Nu există nimic fără interpretare!

— Corect, foarte corect, domnu' Gheretă. Să luăm un exemplu.

Dionisie Precup începu să caute cu febrilitate o pagină anume în carneţel. Gheretă îşi descheie mantaua. Privea uimit teancurile de ziare. Abonaţii le folosesc la împachetat. Precup e o excepţie. El şi-a învelit pîinea şi slănina ori salamul într-un şervet de etamină brodat cu iniţialele PD. Ziarul nu e nici igienic şi nici estetic. Şi nu reflectă nici condiţia de maistru cu şcoală de stat, la pensie acum şi patriot peste măsură. Tribun, ce mai încoace încolo!

— E ceva important, domnu' Precup?

— Important? Precup îşi privi mustrător musafirul peste ochelarii aburiţi, căzuţi pe vîrful nasului. Vital, domnu' Gheretă! Vei vedea îndată.

Gheretă se aplecă cu sfioşenie asupra carneţelului cam slinos, pe care Dionisie Precup îl împinse nu fără trufie spre capătul opus al mesei, dar nu zări altceva decît cifre pe două coloane într-o aliniere severă, dincolo de care nu puteau domni decît hazardul sau o logică obscură. Cifrele de la bază le însumau pe cele de sus şi erau scrise mai apăsat cu o cerneală roşie care le oferea un impunător aer conclusiv.

— Ce de aritmetică, domnu' Precup! exclamă Gheretă în timp ce restituia carneţelul cu un nedisimulat respect.

Dionisie Precup zîmbi îngăduitor. Se aştepta la o asemenea confuzie.

— Aritmetică, Sebastiane? (Îşi permise să-l tutuiască acum cînd superioritatea sa nu mai era doar una a vîrstei.) Viaţă, Sebastiane, viaţă!

— Viaţă, viaţă, îngînă nedumerit Gheretă, da' la ce serveşte, asta-i întrebarea, dom'le…

— Păi, cum la ce serveşte viaţa? La viaţă…

— ?

— N-ai înţeles?

— Nu.

— Stai să vezi! Pentru a se face cît mai uşor înţeles, Dionisie începu să se învîrtă în jurul mesei, cu mîinile la spate, cu privirea cînd în tavan, cînd la cratiţe. Tîrşîitul egal al papucilor săi de casă era cu un ton mai jos decît tînguirea mîncărurilor de sub capace. Mulţumit parcă de ce auzea, Precup continuă: Ştirile se împart, de cînd e şi presa, în două: ştiri interne şi ştiri externe. Corect?

— Într-un fel corect, murmură Gheretă. Ochii i se luminau puţin cîte puţin, precum pămîntul după o eclipsă totală de soare.

— Ştirile interne nu ne interesează pentru că ele nu schimbă nimic. Corect?

— Totuşi, mai moare cineva, mai un decret, mai o lege, mai o poză, o revoluţie…

— Cu ele sau fără ele, tot acolo sîntem. Pe cînd cele externe… Cele externe sînt… cum să-ţi spun eu ţie, Gheretă, ele sînt sarea şi piperul istoriei. Pune I mare, Gheretă! Gîfîind după atîta efort, Precup se opri ducîndu-şi solemn mîna dreaptă în dreptul inimii, în timp ce pe frunte i se înmulţeau broboanele de sudoare ca nişte aplauze mute.

— Istoria, carevasăzică… Noi chiar stăm pe un drob de sare. Încă de la Romani… Nu m-am gîndit niciodată la aşa ceva, vă spun drept, domnu' Precup, şi ca mîine mă pensionez. Noi şi exportăm sare. La unguri, bunăoară. Fără sarea noastră gulaşul lor nu face doi bani.

— Lasă gulaşul, Sebastiane, şi să ne întoarcem la viaţă, zise Precup tăios, vădit

nemulţumit de verva poştaşului. Ignorant pînă acum cîteva minute, iată-l ţinînd lecţii de comerţ internaţional.

— Că bine ziceţi, domnu' Precup! Ăştia nu merită să ne ocupăm de ei, chit că ei, de-ar putea, ne-ar îndesa undeva sarea cu Istorie cu tot.

Gheretă se aşeză mai bine pe scaun, strîngînd puţin din fese, cu gîndul la Gheorghe Doja, secuiul cu nume de stradă din Cluj.

— Ştirile externe sînt, reluă doct Dionisie Precup, ca bătăile inimii. Cînd se răresc, carevasăzică nu e bine, căci fără bătăi omul moare… De singurătate, de urît, de izolare. Vezi Cuba, Coreea de Nord… Irakul.

— Ceea ce noi nu putem să ne plîngem.

— În nici un caz, se grăbi să adauge Precup. Dovada: în ultimii doi ani, ştirile externe au crescut cu 50% faţă de anii cînd nu existau mai deloc.

— Asta înseamnă ceva.

— Fireşte, Gheretă. Şi încă nu-i totul: ştirile din Vest sînt mai numeroase decît cele din Est…

— Şi cum ştirile sînt ca bătăile inimii, deduse rapid Sebastian privind complice în ochii maestrului…

— Exact, strigă Precup, şi puse pe masă două pahare scurte şi o sticlă cu ţuică.

— Şi cum fără bătăi, omul moare, înseamnă că noi… care sîntem din Est… am…, subscrise Gheretă gîtuit de emoţie unei concluzii subînţelese.

— Am, Sebastiane, am!

— Bine că a dat Dumnezeu, domnu' Dionisie, că eu unul pierdusem orice nădejde.

Paharele erau pline. Gheretă se ridică în picioare, luă ce i se cuvenea şi, după ce închină, dădu băutura peste cap.

Se pregătea să iasă cînd o întrebare de neocolit îl opri în prag: Ceilalţi ştiu? şopti Gheretă, privind precaut în jur.

— Fiecare trăieşte şi moare în lumea pe care o înţelege, zise Dionisie Precup visător şi întinse mîna poştaşului, fără să observe că acesta, uşor înclinat înainte, îşi potrivea cu gesturi energice cureaua lată a genţii de serviciu peste mantaua descheiată ale cărei pulpane şifonate atîrnau ca un steag păgubos.

Surîsul şi mîna întinsă se adresau astfel cuiva care pentru o vreme îşi trimitea în lume acest ambasador greoi, împiedicat, dar om de suflet şi de bine.

Un dinte de viplă străluci o clipă în stînga sus ca un bec de lanternă, un semnal blînd, încurajator, şi Gheretă înţelese pe dată că în cazul său fasoanele nu-şi mai aveau loc.

— Întrebarea mea, căci mai am una – Gheretă plecă ochii ipocrit, după ce fusese cu mîna pe clanţă şi de care acum îşi rezema spatele –, domnu' Precup, e aceasta. Tăcu, îşi drese glasul, i se făcu foarte cald, bine că nu-şi încheiase mantaua, mai tuşi o dată şi zise: Aşa, fără interpretare, n-am şti? Că s-a dat la televizor, în direct. Au fost morţi… Am văzut cu toţii…

— Ascultă, Gavrile! Dionisie se îmbujoră la faţă. Degetele i se încleştară pe tăblia mesei în căutarea unui punct de sprijin de care, după părerea lui Gheretă, un om care citeşte atîtea ziare s-ar fi putut lipsi. Cu pleoapele lăsate, nemişcat, parcă ar fi o coloană Moriţ pavoazată de l Mai, îşi zise Gheretă mulţumit de imagine şi de sugestia unei sănătăţi de fier fără de care gazda sa risca să se aleagă cu o înmormîntare neprevăzută.

— Nu vă simţiţi bine, domnu' Dionisie? întrebă abia auzit Gheretă. Poate îşi căuta cuvintele. Omul ăsta precis e tapetat pe dinăuntru cu cuvinte. Cîteva straturi. Are nevoie de timp ca să le găsească pe cele potrivite. Numai de nu le va fi şters sîngele în circulaţia lui.

Căutarea îi făcea se pare bine lui Precup, căci roşeaţa se întorcea la locul ei în inimă ca un cîine

la umbră după ce a lătrat un trecător rătăcit pe acolo în lumina amiezii, şi vocea i se auzi din nou, limpede, înţeleaptă, dar încă dojenitoare: De cînd îţi aranjează ţie morţii viaţa? Şi, apoi, cîţi au fost pînă la urmă? Ce, se compară o revoluţie cu un accident serios de tren ori de avion? De cutremure nu mai vorbim…

— Parcă e altceva, totuşi, îndrăzni poştaşul. Acolo nimeni nu moare de bunăvoie, în afară de… Doamne apără şi păzeşte, pe cînd la revoluţie…

— Nu ştim noi de ce trăim, darmite de ce murim, zise Dionisie oftînd. Era mulţumit de ascuţişul cugetării sale pe care poştaşul ăsta prostănac nu o putea pătrunde. Din păcate.

— Da, asta cam aşa e…

Dionisie tresări neplăcut surprins de încuviinţarea neaşteptată a lui Gheretă. O fi avînd şi el momentele lui de inspiraţie.

— Numai că întrebarea rămîne, continuă imperturbabil Gheretă.

— Care?

— A fost sau n-a fost?

— Păi, acum vine interpretarea! zise Dionisie şi izbi cu pumnul în masă. Paharele goale se răsturnară, dar nimeni nu le lua în seamă pentru că Dionisie era din nou în şaua calului său preferat: E ca şi cum ai încerca să răspunzi la întrebarea dacă există sau nu Dumnezeu.

— Aici e cum simţi, zise timid Gheretă.

— Cum simţi, pe dracu'! Doamne, iartă-mă! S-au scris munţi de cărţi, tone de argumente.

— Noi avem argumente?

— Ba bine că nu!

— Pro şi contra sau numai pro?

— Şi contra, Gavrile, şi contra, căci acum e democraţie!

— Atunci, a fost, strigă fericit Gheretă. A fooost!

— Păi, bun înţeles că a fost. Dar cu un pic de specific.

— Cum adică?

— Ca la noi, la nimeni!

— Chiar! Unde s-au mai auzit atîtea colinde? Ştiţi ce zicea Cain? A fost cea mai muzicală revoluţie a sfîrşitului de secol, Gheretă. Dumnezeu să vă aibă în grijă!

— Vezi că înţelegi? întrebă Donisie obosit. Pînă şi duşmanii…

— Şi înainte înţelegeam eu, da' am putut spune ceva? De colindat, numai în şoaptă. Dacă nu venea revoluţia, ne pierdeam hongul…

— Şi odată cu el folclorul.

— Ce popor trist am fi fost, domnu' Dionisie, fără doine şi cîntece de vitejie.

— Pe cînd aşa, cu totul altfel îţi cade friptana de duminică şi sărbători legale.

— Deci, a fost!

— Pentru mine, da. Semnele din exterior spun că da.

— Cele din interior nu contează, cum aţi spus.

— Nu, pentru că sînt subiective: cîinii vagabonzi, nomenclatura, şomajul, inflaţia, corupţia, incompetenţa…

— Ce rău am ajuns, domnu' Precup.

Dionisie nu-l mai asculta. Lîngă sobă, cu un şorţ colorat la gît, gusta scrupulos şi pofticios cînd supa, cînd friptura. Varza călită era gata de mult. Mai rămînea „pireul".

2

Gheretă a ieşit în curte într-o ceaţă vineţie, deasă, care îi cenzură pe loc elanul întoarcerii la realitate. Se grăbi să-şi încheie nasturii mantalei pînă sub bărbie. În ultima vreme îl cam durea sciatica. I s-a recomandat schimbarea locului de muncă. Un sfat pe care Gheretă îl respingea cu fermitate. Să fugă din tranşee? El, Sebastian Gavril

Gheretă, agent de legătură în aplicaţiile militare de la Lipova şi Cincu?

Durerea din spate era acum însă mai puternică decît de obicei. Poate va căuta în cele din urmă un loc mai călduţ. Ceaţa învăluia protectoare mica sa laşitate.

Învingîndu-şi durerea, hotărî să facă ultimii metri în pas de paradă. Ducea o veste mare!

Dacă Estul s-a dus, după cum reiese din socotelile lui Precup, ni s-ar putea da un alt punct cardinal. Care să exprime noua realitate. În plus, morţi fiind, ne vor scădea cu siguranţă impozitele!

Să nu mai exişti, şi să te bucuri! Ce simţămînt înălţător! Îşi umezi buzele şi începu să fluiere un cîntec optimist.

3

Zîmbeşte, pentru Dumnezeu! Era cu neputinţă să reziste glasului ei bine timbrat. Prin urmare zîmbi. Ca un clovn la pensie. Fericit, cu alte cuvinte, că poate fi, în sfîrşit, trist.

Totul se duce de rîpă, iar ea îi cere să zîmbească. Spărgea al treilea ou. Celelalte se prăjeau deja în tigaie. Mirosul de ulei încins se răspîndea în toată casa.

Ne trebuie o tigaie de teflon. Dădu aprobator din cap. Da, le trebuia şi aşa ceva. Căscă. Se întinse. Puţină mişcare nu strică.

Afară ningea cu fulgi mari. Înăuntru, cald, plăcut. Era cum nu se poate mai mulţumit de mansarda sa. Datora acest confort şi femeii care trebăluia în bucătărie printre cratiţe, în bikini şi fără sutien, vitrinieră la Art-Design, treizeci şi doi de ani împliniţi. Mană cerească pentru un ins comod ca el, asistent universitar pe viaţă, la mica universitate Petru Maior din oraş. Un oraş suficient de mare ca să aibă o universitate.

Cînd a cunoscut-o, se chinuia să instaleze un cort la Casa Vacanţei. Operaţiune delicată şi pe un

vîrf de munte, darmite într-o vitrină cît un lighean.

Se întorcea de la facultate cu o franzelă sub braţ şi cam fără chef.

Avea griji, şi nu puţine: plata chiriei la fiecare doi ale lunii, plus taxele pentru apartamentul său în care nu locuia, abonamentul RTV şi telecablu, rata la CAR, cercetarea ştiinţifică, înfrumuseţarea străzii, a cartierului, a oraşului, a realităţii în general.

Se achita însă cu conştiinciozitate de datorii, chiar dacă îi era greu să facă faţă la toate cu un salariu ca al său şi să-i mai rămînă bani de o cămaşă, din cînd în cînd, sau de o ieşire cu Iolanda, o dată pe săptămînă, la „Carpaţi“, fără un anume eroism.

Marea sa ambiţie era să trăiască fără datorii şi subterfugii, altfel spus, într-o permanentă şi deplină legalitate. Nu avea ce să-şi reproşeze pînă acum în această privinţă. Cu o singură excepţie: Iolanda. Ea însă e altceva… Teama de a fi tras la răspundere, voinţa de a fi mereu „la zi“ cu onorarea tuturor obligaţiilor, inclusiv profesionale, chiar dacă, pînă acum cel puţin, fără strălucire, coexistau în chip nelămurit cu bucuria secretă a concubinajului cu Iolanda.

Iolanda era ca un cal sălbatic. Mirosea a cîmpie răscolită de vînt. Aplecat asupra ei se îmbăta de acest miros care îi îmbălsăma trupul şi îl pregătea pentru moarte. De ce pentru moarte, nu ştia nici el. De fapt, nu credea nici o iotă din ce spunea că simte, dar observa că lucrul acesta îi făcea mare plăcere Iolandei, care îl strîngea şi mai tare în braţe, în timp ce ochii ei verzi încetau să-l mai vadă.

Într-un colţ al vitrinei se afla un mic dreptunghi de metal auriu pe care se putea citi numele gestionarei de la Casa Vacanţei, împreună cu adresa ei exactă şi numărul de telefon. Pentru orice eventualitate.

Întîmplător, era şi un pasionat fotograf amator. Rezultatele sale de pînă acum erau mai degrabă oarecare. Sute de fotografii, fără altă valoare decît sentimentală şi care doar prin cantitate puteau eventual sugera aspiraţia spre perfecţiune a distinsului universitar.

Amatorismul său declarat, cu ostentaţie chiar, îl proteja de o judecată prea severă din partea cunoscătorilor, diletanţi ei înşişi, dar într-un sens superior. Cică.

Se mai uită o dată în vitrină, de data asta ca să-şi verifice ţinuta, şi intră în magazin cu nonşalanţa unuia de-ai casei.

Mirosea a cauciuc. Jumătate din încăpere era ocupată de biciclete. Rezemată de teracotă, şefa fredona un cîntec.

Fost basist al trupei de rock *Sigma*, luă chitara pe care o acordase el însuşi acum cîteva săptămîni, cînd se şi angajase să o cumpere la prima chenzină, se aşeză apoi pe un scaun şi începu să acompanieze vocea guturală a gestionarei.

Ea îi mulţumi făcîndu-i cu ochiul şi trecu la un cîntec care începea cu nemuritorul vers „Iubito, de departe-ţi scriu…“.

Femeia din vitrină îşi vedea nestingherită de lucru. Monta o spirtieră la jumătatea distanţei dintre cortul portocaliu şi crengile firave ale unui brad din plastic. Totul pe un fundal montan de mucava.

Şefa se sătură de cîntat chiar după prima strofă. Privea în gol. Nu intra nimeni, nu ieşea nimeni. Piaţa Carolina era pustie. Cinematograful, închis pentru renovare şi, eventual, privatizare. Puţin mai la dreapta, biserica. Dincolo de ea, nimic.

Degetele sale lungi încercau cîteva acorduri dintr-un concert de Giuliani. O muzică pe care şefa nu o pricepea, dar nici nu o tulbura decît arareori prin întrebări scurte, la care el răspundea clătinînd din cap: „da“, „nu“: N-aţi mai plecat, dom’

profesor? Aveţi vreo veste? E adevărat că…? şi aşa mai departe. Într-un tîrziu, după un oftat prelung, femeia zise: Poate că şi aici se poate trăi, dom' profesor, dar nu mai ştim noi…

Puse chitara la loc şi, ca de obicei, trecu la raionul „Foto". Privirea sa se oprea tot mai des asupra unui Canon.

— Nu vă faceţi griji, dom' profesor! Nu-l ia nimeni. Cine să facă la noi în cartier poze cu un aparat ca ăsta? Al dumneavoastră va fi!

Se încruntă. Nu era pic de ironie în vorbele şefei, dar el se săturase să intre acolo tot la două zile şi să nu cumpere decît, cel mult, un pachet de hîrtie fotografică sau un film, o dată pe lună. O tresărire de orgoliu se impunea, chiar dacă, din punct de vedere financiar, nu se afla nici acum într-un moment fast. Pipăi banii în buzunar: preţul unei excursii de şapte zile la Cracovia, cu trenul. Erau tot acolo. Putea deci să întrebe: Cît face cortul?

Doamna Corlan făcu ochii mari. El repetă întrebarea, deşi regreta deja gestul. Prea tîrziu ca să mai dea înapoi, mai ales că femeia din vitrină îşi terminase între timp lucrul şi asista curioasă la discuţia lor.

— Păi… bîigui şefa, vinovată parcă.

— Îl iau, zise el fără şovăire şi fără să fi înţeles preţul. S-a zis cu Polonia, continuă în gînd cu amărăciune şi cu părere de rău. Avea însă, socotea el, datoria morală faţă de sine însuşi să cumpere cortul. Căută să-şi compună o mină cît mai destinsă, eliberată de tirania aritmeticii de fiecare zi.

Şefa se îndreptă spre magazie cu faţa spre el, gata să se oprească la cel mai mic semn. Dispăru după o perdea de pluş care masca uşa depozitului de unde se întoarse cu un minunat cort cenuşiu. O culoare pe care Petru o detesta.

— Singura bucată de două persoane. Toate *celelante* sînt de patru.

— Dar cel din vitrină? întrebă el fals dezamăgit de întorsătura pe care o luau lucrurile. Se vedea din nou în tren, printre tineri mai mult sau mai puţin cunoscuţi, scoţînd cîte o vorbă cînd şi cînd, din amabilitate, atent mereu la schimbarea grăbită a decorului.

Speranţele sale erau cu totul îndreptăţite, întrucît nimeni n-ar cumpăra un cort cenuşiu fără riscul de a contrazice bunul-gust, în cazul său remarcat chiar şi de doamna Corlan. Şi încă ceva: obiectele din vitrină se puneau în vînzare abia la rearanjarea ei, cînd devenea anacronică, vetustă, adică peste două, trei luni. Era salvat!

— Cel din vitrină? Şefa se lumină la faţă, bucuroasă că i se oferă totuşi ocazia să-şi dovedească simpatia faţă de profesorul preferat al fiului ei, eminent student, la Litere. Vi-l dau pe ăsta! Iolanda, adună, te rog, cortul. Îl cumpără dom' profesor.

4 Toată după-amiaza acelei zile a zăcut în pat. Îl durea capul şi îl încerca o cumplită senzaţie de vomă ori de cîte ori îi venea în minte cortul portocaliu. Şi-a spulberat economiile şi s-a ales cu un obiect inutil. Se mai liniştea la gîndul că, într-o bună zi, îl va face cadou cuiva care va şti să-l preţuiască şi să se bucure de el. Prilejuri se vor ivi, nu-i vorbă. La o adică l-ar putea vinde, făcînd şi o reducere de rigoare. Asupra acestui punct urma să mai reflecteze.

Articolul cu pricina era încă la magazin pentru că, înainte de a se supune ordinelor şefei, Iolanda a călcat în picioare spirtiera, a doborît munţii de mucava şi a făcut vînt brăduţului de plastic tocmai în grămada de biciclete Mountain Bike şi Tohan, bărbaţi şi dame.

A ieşit tiptil din magazin după ce a plătit, încurajat de privirea complice a şefei şi de

asigurările ei ferme că totul o să se aranjeze. Cum, nu se ştia, dar dorea şi el din suflet acest lucru. Imaginea femeii plîngînd de necaz lîngă cort i se părea insuportabilă.

După ceasul deşteptător Slava care ticăia pe masă, se apropia de cinci. Din stomac sau de undeva din preajmă, greaţa urcase acum în gîtlej. Nu mai avea de ales. Se ridică şi se îndreptă spre baie. O soluţie simplă, dar de o eficacitate nedezminţită încă. Îşi clăti apoi îndelung gura cu Dextril, se spălă bine pe faţă, deschise larg fereastra de aerisire şi se întoarse fericit în pat.

Ar fi urmat, ca mai mereu în asemenea situaţii, un somn odihnitor şi meritat, aşa îmbrăcat cum era, dacă n-ar fi auzit vocea doamnei Ster în telefonul de serviciu care spînzura deasupra patului său de pe vremea cînd mansarda era locuită de şoferul domnului director al *Băncii pe acţii* din oraş.

— Vă caută o domnişoară, domnule profesor.

Vocea caldă, desuet protocolară a bătrînei doamne, francă în orice împrejurare, dar niciodată ofensatoare, îl făcu să sară repede din pat şi să deschidă larg şi ferestrele mansardei.

Unui străin, urcatul scării înguste de lemn îi lua două minute, poate chiar ceva mai mult, dacă şi-ar fi permis să observe fie şi fugar portretele atîrnate pe perete, figuri mai mult sau mai puţin ilustre ale familiei Ster.

Chipurile cu adevărat dragi doamnei Ster se găseau în camerele mari de jos. Grave sau surîzătoare, întreţineau, printr-o studiată aşezare a tablourilor, o stranie impresie de comunicare. O reuniune familială animată, întreruptă doar de vreo apariţie nedorită şi neaşteptată, dar trecătoare ca o pană de curent.

Se aşeză în fotoliul în care stă şi acum şi deschise o carte la întîmplare. Cum altfel îşi poate petrece timpul un universitar, fie el asistent doar, adică grad mic, decît citind? Citind întruna şi

visînd la ziua cînd, odată ajuns profesor plin, nu va mai citi deloc, mulţumindu-se doar să fie citat.

Răspunse morocănos celor trei bătăi în uşă. Crezuse că persoana în cauză se răzgîndise şi făcuse cale întoarsă. Apoi îşi zise că întîrzierea putea fi pusă pe seama tablourilor şi, nu în ultimul rînd, a timidităţii adolescenţei. O timiditate pe cale de dispariţie totuşi. Avea motive suficiente să se teamă de acest lucru.

Uşa se deschise în sfîrşit, cu destul elan, şi în faţa sa apăru femeia din vitrină, cu cortul portocaliu în braţe. Nici măcar nu era împachetat cum s-ar fi cuvenit, ci făcut ghem ca o paraşută pe care trebuie s-o îngropi după ce ai fost „desantat“ în teritoriul inamic.

Înaltă, osoasă, gura mare, ochii verzi uşor oblici, părul roşu veneţian.

— V-am adus cortul, zise ea şi dădu drumul cearceafului portocaliu care se lăţi spre încîntarea sa în mijlocul camerei.

— Uite un mod original de a-ţi cere scuze, zise el şi se ridică în picioare, în sfîrşit, ca să-şi primească musafirul, nemulţumit totuşi de formula aleasă. Stupidă în cele din urmă. Ce scuze să-şi ceară ea?

— Scuze? Şi de ce, mă rog?

Nu încăpea îndoiala, îşi zise el, că, judecînd după tonul vădit iritat al femeii aceleia cu alură de cal lipiţan, simţul umorului o caracteriza într-o mai mică măsură. Se gîndi să-i amintească, lăsînd la o parte orice menajament, că doamna Corlan nu merita figura cu spirtiera. Observa însă, spre mirarea sa, că ea avea o cu totul altă expresie a feţei.

Devenise paşnică, surîzătoare. Ţinîndu-şi mîinile în buzunarele jachetei de velur, privea în jur degajată, cum fac doar cei a căror vizită nu e niciodată inoportună. Propuse chiar o nouă aranjare a camerei, în interesul chiriaşului, dar şi al mobilei. Zîmbea mulţumită.

— În privinţa lui – arătă spre cort ridicînd tonul pentru a o obliga să îl asculte – lucrurile sînt mai complicate…

— Nu zău!

— Nu credeţi? Intonaţia de zeflemea joasă şi poziţia provocatoare în contre-pied pe care o adoptase îl derutară complet.

— Să vă explic… Tăcu. Nu ştia cum să continue şi îşi dădu seama că nu avea cui să vorbească.

În genunchi, strîngea cortul cu repeziciunea şi ştiinţa celor deprinşi cu drumeţiile cu rucsacul în spate. El privea fascinat jocul mîinilor ei, tandre şi energice în acelaşi timp, cărora bucata aceea de pînză li se supunea fără rezistenţă.

Cînd se ridică sprintenă, cu graba femeii care are şi altceva de făcut decît să rătăcească în dulcegării ieftine şi fără rost, sau bune doar să îmbrobodească burlaci abstinenţi şi sentimentali, intră în panică. Nu le mai rămînea decît să-şi spună la revedere şi să-şi exprime speranţa unei reîntîlniri. Întîmplătoare, bineînţeles.

Cînd ea îi întinse mîna, înţelese că era ultima şansă. O prinse într-a sa, decis să o păstreze cu orice preţ, cît mai mult timp. Ea nu opuse nici o rezistenţă şi lucrul acesta îl descumpăni. O trase spre el şi ea se supuse. Cuprins de teamă o sărută stîngaci, timid. Ea era inertă.

Drumul pînă la el, teama că tot ce i se întîmpla acum putea fi doar un exces al imaginaţiei ei îi sleiră puterile. De ce naiba nu cînta şi el la chitară ca toată lumea? De ce nu avea degete scurte şi păroase, strălucind de inele?

Patul era la un pas de ei. Timpul trecea şi, spre disperarea ei, strînsoarea lui începuse să slăbească. Atunci îngenunche din nou, obligîndu-l şi pe el să facă acelaşi lucru.

— Ţi-e frică? întrebă ea mîngîindu-i fruntea. Sau crezi că e prea uşor şi nu merită… Eu zic să încerci…

El roşi şi îşi lăsă fruntea pe umărul ei: Crezi că va fi bine?

— Eu cred că da. Pentru asta trebuie să închizi mai întîi uşa. Apoi… Îşi desfăcu părul strîns într-un coc neglijent şi începu să se dezbrace.

5De atunci se văd în fiecare zi. Iolanda rămîne la el cînd vrea. Garsoniera ei o atrage tot mai puţin. Se simt bine împreună fără să-şi spună de ce. Din superstiţie ocolesc orice explicaţie.

— Vino, te rog, la masă.

Tresări. Nu-i era foame. Părăsi totuşi fotoliul comod şi se îndreptă spre bucătărie atras de aroma cafelei. Din stradă se auzea clopoţelul sifonarului.

Ochiurile străluceau în farfurii ca nişte margarete glazurate. Iolanda purta o rochie din caşmir, siena-arsă, lungă şi dreaptă ca o cămaşă de noapte, şi un şirag de mărgele mov petrecute de cîteva ori în jurul gîtului.

De ce s-o fi îmbrăcat aşa? Pînă la revelion mai erau cîteva zile bune. Nu mergeau nicăieri şi nu aveau invitaţi. Cam aşa va fi şi în noaptea Anului Nou. Atîta doar că vor aprinde lumînări, iar la miezul nopţii vor bea şampanie. Apoi vor face dragoste ca să le poarte noroc tot anul următor. Programul de la televizor pe sărite, cîteva discuri şi atît.

Pînă atunci însă aveau o sîmbătă liberă cu care n-au ştiut niciodată prea bine ce să facă. O visau toată săptămîna şi cînd, în sfîrşit, ajungeau în faţa ei, constatau cu uimire că îi incomodează. Prea scurtă pentru cîte ar fi dorit să facă şi prea lungă pentru a lîncezi în casă, cum se întîmpla pînă la urmă de fiecare dată. Aşa încît duminica îi găsea mereu obosiţi şi enervaţi la gîndul că a doua zi luau totul de la capăt.

Avem ce merităm, îşi zise el cu gîndul la ipoteza amară a doamnei Corlan. Cu puţină imaginaţie, lucrurile pot fi, dacă nu schimbate, cel puţin mai uşor suportate.

Imaginaţia era punctul său slab. Recurgea extrem de rar la ea deoarece de fragilitatea ei se îndoia doar în rare momente de disperare.

Iolanda începuse să mănînce fără să-l mai aştepte. Un amănunt la fel de curios ca şi eleganţa ei vestimentară. Pentru a nu mai vorbi de distincţia ostentativă cu care mînuia cuţitul şi furculiţa.

Îşi înfăşură mai strîns halatul de baie şi se aşeză şi el pe un scaun cu multă băgare de seamă, doar-doar va trece neobservat. Nu reuşi pe deplin căci scăpă cuţitul sub masă. Îl căută pe pipăite proptindu-şi bărbia în tăblia mesei. În drum spre cuţit, degetele sale întîlniră piciorul Iolandei, glezna ei divină.

— Astîmpără-te! şuieră Iolanda.

Petru simţi că se pierde. Recuperă cuţitul, îl şterse prelung cu un şerveţel creponat, apoi reveni la poziţia cerută la masă de o bună creştere.

— Altceva n-avem!

Observaţie de prisos. Pe el îl irita tonul ei. Şi privirea obosită. Şi tăcerea. Şi tremurul mîinii care ducea acum ceşcuţa de cafea la buze. Să fi sosit clipa aceea delicată cînd totul se vede printr-o lentilă subţire de gheaţă? N-ar fi fost o noutate pentru el, e drept, dar pentru prima oară simţea că suporta greu o asemenea clipă.

Iolanda a strîns farfuriile şi le-a pus în chiuvetă. Petru s-a întors în cameră şi s-a întins pe pat cu mîinile încrucişate sub ceafă. Spălatul vaselor şi măturatul energic al podelei nu-i luau Iolandei mai mult de zece minute. Timp suficient pentru ca el să adoarmă pe fondul acestor mărunte îndeletniciri casnice. Acum însă chestiunea somnului nu se mai punea.

Rochia îl intriga peste măsură. Şi-o făcuse singură, anume pentru acest revelion. Muncise la

ea o duminică întreagă. Materialul acoperea covorul de iută al camerei. Înarmată cu un teu, trăgea linii cu o bucată de săpun. Apoi a luat foarfecile de croitorie ale doamnei Ster şi a început să taie. A cusut-o la Singer-ul aceleiaşi doamne.

La ediţia de noapte a telejurnalului rochia era gata. Îi venea atît de bine, încît se bucura în sinea lui că nu mergeau nicăieri de revelion. Cu atît mai mult cu cît trebuia să recunoască, oricît de greu, că sentimentele sale faţă de Iolanda nu aveau limpezimea legăturilor de circumstanţă cu care se obişnuise.

I se adeverea faptul că doar senzaţiile nu-i erau de ajuns pentru a judeca o relaţie. Dar cum să străpungă tăcerea ei ostilă? Şi ce să afle? Cum să-i smulgă rochia asta îmbrăcată parcă pe ascuns pentru o sărbătoare ea însăşi clandestină?

Cînd, într-un tîrziu, ajunse la concluzia nefiresc de simplă că lucrul cel mai înţelept era să o accepte aşa cum era, se simţi sfîrşit, epuizat.

Din nou a lui! Dar nu ca obiect de colecţie, ci ca parte a propriei sale fiinţe. Trăia bucuria cu care, trezindu-te dintr-un coşmar şi pipăindu-ţi mîna pe care o credeai pierdută, îţi spui: Sînt întreg!

6

Pe masa curată, un bilet. „Am plecat să mă plimb. Sau de tot.“

Carevasăzică plecase. În timp ce el dormea. Mai degrabă aţipise cîteva minute.

Singur în toată casa. Doamna Ster era, ca în fiecare an de o vreme încoace, la Feldiu. Se ducea acolo la culesul viilor şi se întorcea după Bobotează.

În ultima vreme s-au văzut foarte rar. Doamna Ster urca cu tot mai puţin entuziasm „la lecţia de franceză“ de joi după-amiază, trecută în contul chiriei.

— Am obosit, domnule profesor. Vîrsta! Dacă nu aveţi nimic împotrivă, vom continua la mine. Deşi aici… e altfel…

Cînd încă mai venea sus, aşezată în balansoar, lîngă geamul mare al mansardei, distinsa septuagenară îşi depăna amintirile într-o franceză curioasă, cînd fluentă şi plină de savoare, ca vorbitorii nativi, cînd stîngace, şcolărească, precum începătorii sau autodidacţii.

Era un truc la mijloc. Dacă lucrul acesta ţinea de domeniul evidenţei, sensul său rămînea parţial ascuns inteligenţei lui întrutotul obişnuită. Ca şi al întrebării: Şi ce limbi se mai vorbesc în oraş, domnule profesor?

Se însera. Lucrurile din preajmă se surpau lent precum lumina în ochii muribunzilor.

Dacă ar fi trebuit să plece chiar atunci, n-ar fi avut cui să spună „cu bine“ sau „pe curînd“.

Se simţea cuprins de tristeţe. Trăise mereu de unul singur micile sau marile evenimente din viaţa sa, oricum una oarecare.

La serbările de sfîrşit de an îşi purta premiul cu cunună printre copii înconjuraţi de părinţi, rude şi prieteni, ca pe o povară, în cele din urmă ca pe o infirmitate.

Ani în şir, ai săi s-au dus la băi la Sovata cu exact o săptămînă înainte de încheierea anului şcolar. Aşa erau seriile prin sindicat. La întoarcere, îi aduceau de fiecare dată cîte o carte indigestă şi două, trei vederi colorate.

Şederea la băi le prindea bine. Noaptea, prin peretele subţire al camerei sale treceau, ca printr-un pîlc de trestii, şoapte, rîsete înfundate şi scîrţîitul ritmic al patului din dormitor. Într-un tîrziu, peste toate acestea venea unificator geamătul prelung, aţîţător şi înfricoşător al unei fiinţe misterioase, care îi tăia respiraţia şi-i accelera pulsul. Se făcea ghem şi îşi trăgea pătura peste cap invocînd în ajutorul său somnul. Dar somnul îl ocolea. Atunci se scula şi izbea furios în

perete cu pumnii. Liniştea revenea treptat, iar el adormea istovit.

Dimineaţa, privea lumea ca pe un lan de porumb devastat de mistreţi. Conversaţia la masă se lega greu. Era ursuz. Socotea vinovată tandreţea părinţilor şi refuza brutal orice dialog. Mînca în grabă, fără să le arunce măcar o privire, fie ea de reproş. Apoi ziua trecea iar el aştepta cu urechea lipită de perete apariţia primelor semne, într-o stare confuză de iritare şi voluptate.

Trebuia să urce de fiecare dată pe un podium vechi, prăfuit, înconjurat din trei părţi de scaune şi bănci pe care se înghesuiau elevi şi părinţi emoţionaţi, importanţi sau numai curioşi, dar respirînd cu toţii cu stoicism acelaşi miros greu de crini albi.

Privea nedumerit în jur cu ochii săi bulbucaţi de broscoi somnoros şi se întreba dacă nu cumva toată zăpăceala aceea nu s-ar fi putut evita recurgînd la serviciul poştal. Adică să primească acasă cărţile şi diploma contra semnătură.

Pe el, oricum, nu-l interesa clasamentul. Venea la şcoală doar pentru că nu îndrăznea să se opună ordinului direcţiunii. Şi pentru că, după festivitate, conform înţelegerii cu părinţii, urma să-şi plimbe cununa şi legătura de cărţi prin oraş pînă la cofetăria „Garofiţa“. Acolo mînca o „Indiană“, o „Ora12“ şi bea o limonadă. Total şase lei. Îi mai rămîneau patru cu care îşi cumpăra patru numere vechi din *Miroir du sprint* de la un anticariat.

Se aşeza pe banca de lîngă chioşcul de ziare şi citea „noutăţile“ din Turul Franţei. Lîngă el, Simeon Tabără îşi scărpina fruntea şi repeta cu încîntare numele marilor ciclişti ai vremii: Anchetil, Altig, Vanloi…

Trăgea visător din ţigară şi zicea: Ce bine de tine, Petre dragă, că mai ştii o limbă în plus!

Tutungiul vorbea perfect ungureşte şi nemţeşte, dar pe acestea nu le mai socotea „străine“. Cînd îşi termina ţigara, strivea mucul

sub talpă, scuipa fără motiv aparent şi se ridica să încerce cîteva mişcări mai energice ale picioarelor şi braţelor sale obosite de sedentarism.

— Am auzit că ai tăi nu se prea omoară cu scrisul, nici în anul ăsta…

— Nu prea, recunoscu el ruşinat de fiecare dată. Abia au plecat, adăugă el timid.

— Mîncare ai?

— Mănînc la cantină. Sînt abonat.

— Aşa mai merge, mormăi tutungiul concesiv. Poate că e chiar mai indicat să te descurci de mic de unul singur. Ştiu pe unu' care la şaişpe ani a ajuns în Canada. Prin Rusia! Acum e milionar. Nici că se putea altfel. După atîta drum, are şi omul satisfacţiile lui… Eh, te las. După cum vezi, mă aşteaptă clienţii.

A doua zi îşi îndesa cîteva boarfe într-o plasă din doc cu mînere de lemn făcute la strung şi se ducea la ţară la bunici. Cam o oră de mers cu „Rata“, cum zicea bătrînul Şendrean.

Pînă la autogară avea de suportat curiozitatea cunoscuţilor pe care nu era chip să-i evite într-un oraş atît de mic ca al lor, în ciuda aerului grăbit şi preocupat pe care îl afişa. Mai mult decît indiscreţia însă îl agasa compasiunea cu care era privit.

Da, era singur. Şi ce dacă? Părinţii săi n-aveau şi ei dreptul la odihnă? Dacă statul le crea condiţii minunate de odihnă şi tratament, de ce să nu profite? Doar ca să-l vadă pe el cu laurii pe cap? Sănătatea înainte de toate! Dacă eşti sănătos, treci peste orice. Şi peste sănătate, vorba tutungiului. Răsufla uşurat abia cînd auzea duduitul ca de moară al Skodei.

Părăsea oraşul precum animalul hăţişul protector. Speriat şi nesigur, la început, gata să se retragă sau să se ascundă la cel mai mic zgomot, doar precaut, puţin mai tîrziu, pentru a sfîrşi într-o previzibilă, dar nu mai puţin dorită, pentru că prea mult reprimată, uitare de sine.

Se dovedea că de fapt nimic nu-i ameninţa fiinţa chiar dacă, în cele din urmă, această atît de rîvnită libertate eşua şi ea în ceea ce „dincolo“ numea obişnuinţă.

Singurătatea împrumuta forma casei lor: cu picătura sonoră de apă prelingîndu-se la intervale egale pe ţeava nichelată a chiuvetei din bucătărie, cu cheia întoarsă de două ori în broască şi pusă apoi într-un loc anume în magazia de lemne, şi cu crăpăturile tot mai adînci din rondul de flori devastat de căldură.

Ducea cu el această singurătate în timp ce urmărea, cu fruntea lipită de geam, succesiunea regulată a merilor bătrîni care străjuiau şoseaua naţională cu indicativul prezumţios DN1C.

Ce va duce cu el acum? Va putea alege ceva oare din această lume? Căci nu de amintiri era vorba, ci de ceva mai mult, aşa cum, bunăoară, amprenta unei mîini nu e doar amintirea ei, ci şi… sau chiar…

Înălţimea acestei cugetări îi oferi prilejul unei mărunte descoperiri: nu cumpărase încă şampania şi nu plătise nici telefonul.

După clopotele de la catedrală era ora şase. Îşi lepădă halatul de baie fără păreri de rău şi începu să se îmbrace ca într-un exerciţiu de alarmă.

7 Lîngă geam, faţă în faţă, o femeie tînără însărcinată şi un bărbat între două vîrste. Urmau, în ordine, o familie de pensionari, pe partea femeii şi a sa, iar pe cealaltă parte, un soldat în permisie şi o adolescentă strabică. Trenul înainta fără poticneli în lumina posacă a după-amiezii.

Plasele de bagaje gemeau, gata să cedeze: sacoşe burduşite, geamantane legate cu sfoară, un rucsac verde, o săniuţă, flori şi un miros necruţător

de usturoi. În gări mici sau mari, trenul era luat cu asalt.

— Cu toate acestea, merge bine, observă doamna în vîrstă, spărgînd în sfîrşit o linişte rezervată, ceea ce însemna că Flavius-Tiberius fusese adoptat de micul lor grup constituit cine ştie cînd.

— Personal cu mers de accelerat, preciză plin de importanţă soţul ei, încă nedumerit în faţa acestei contradicţii cu care călătoreau de două ore.

— Parcă am face revelionul la acelaşi cazan, şuieră bărbatul de lîngă geam, privind cu dispreţ viermuiala din jur.

— Oameni sînt şi ei, interveni din nou doamna în vîrstă, nemulţumită de trufia domnului de lîngă geam. Antipatic de la început. Vor să ajungă şi ei undeva. La părinţi, la rude, la prieteni… Sînt atîtea posibilităţi… Şi dumneavoastră doriţi acelaşi lucru.

Domnul de lîngă geam deschise din nou *Magazinul* şi se cufundă într-o lectură uşoară, dar plină de satisfacţii intelectuale.

Adolescenta strabică se pregătea să coboare şi încă nu ştia ce culoare aveau ochii vînătorului de munte care dormea cu bascul căzut pe nas, cu braţele vînjoase încrucişate pe piept. Bocancii grei, bine lustruiţi, păreau înfipţi în mijlocul podelei ca nişte pietre de hotar. Domnul în vîrstă îi privea cu dragoste, în timp ce un gînd pios se îndrepta spre generalul Mociulski.

Pe neaşteptate, trenul pierdu din viteză şi, după cîteva minute, opri în cîmp.

— Semnal sau trece un accelerat, zise domnul în vîrstă după o scurtă analiză.

— Dar noi ce sîntem, dragă? răbufni soţia lui.

— Poate fi şi un mărfar, continuă domnul în vîrstă. Economia trece înaintea noastră. E lucru ştiut.

— Ar putea fi şi un tren militar, adăugă domnul de lîngă geam, fără să abandoneze ziarul.

Situaţia internaţională e foarte încordată.

— Cum aşa? întrebă neliniştită doamna în vîrstă.

— Duşmanul nu doarme, stimată doamnă.

— Chiar niciodată?

— Nu.

— Şi-atunci băiatul ăsta de ce trage la aghioase de cînd a urcat în tren?

— Tocmai de-aia, să poată fi apt de luptă cînd patria i-o va cere.

Doamna în vîrstă îşi redobîndi calmul. Nimic nu e întîmplător în lumea asta. Numai de-ar porni odată. O pătrunsese frigul, se lăsa întunericul, iar în vagon nu ardea nici un bec. Se zice că le iau navetiştii. Ce oameni! Oricum, într-o oră şi jumătate cel mult vor ajunge.

Şi cît insistase să plece cu un tren de dimineaţă. El nu, că personalul e cel mai sigur. Dimineaţa e moarte de om. Noi mergem ca boierii, la opt sîntem acolo. Nici că se poate o oră mai potrivită.

Pe linia liberă trecu un accelerat luminat dintr-un capăt la celălalt.

— Ce naiba fac ăştia cu atîta lumină? bombăni omul cu *Magazinul*.

— Poţi să ai lumină, dacă n-ai căldură, tot aia e…

— Am văzut femei cu rochii decoltate, domnule, declară emoţionată adolescenta strabică. Şi bărbaţi în frac…

— Unde?

Întunericul devenise atît de dens încît vocea care se auzi venea parcă din pereţi, sau chiar din ei, media stranie a tăcerilor lor, a unei mase comune, informe, care îngloba indiferenţa glacială a doamnei de lîngă geam, zîmbetul vag al lui Flavius-Tiberius, somnul soldatului, consternarea domnului în vîrstă şi bucuria perplexă a adolescentei.

Compartimentul avea ecou, multiplica întrebarea şi adolescenta aduse amănunte în sprijinul miracolului.

— Am văzut portocale. Erau şi cîţiva negri.

— Aha! E clar! se auzi aceeaşi voce, cu un timbru de acum inconfundabil, era un tren diplomatic, cu negri de-ai noştri. Cine se mai mişcă cu maşina pe o vreme ca asta? Mai ales cînd eşti negru.

Pe culoar se fuma, se rîdea. Destinsă după trecerea acceleratului, lumea aştepta semnalul de plecare. Şuieratul locomotivei întîrzia totuşi. Printr-un geam, deschis pentru că nu se putea închide, se zvonea că locomotiva se defectase şi că se aştepta una bună de la depou.

— Păi, acum cîteva minute mergea, fire-ar ea a dracului, strigă unul în timp ce izbea cu fruntea geamul securizat. Orice tren civilizat are două locomotive. Cînd una se defectează, intră în funcţie aia de rezervă.

— Aici nu e vorba de civilizaţie…

— Da' de ce e vorba?

— De soartă.

— Şi io ce mă fac, fraţilor, că pierd legătura!

— Lasă că îţi faci tu alta, îl linişti pe omul grăbit careva din cei ce presau pereţii de o neobişnuită elasticitate ai vagonului, perfect mulaţi pe trupurile lor năduşite de transpiraţie. Din pricina înghesuielii, rîsul le rămase în gîtlej, de acolo căzu în coşul pieptului şi de acolo înapoi în stomac. Unora le ţinea chiar de foame.

— De ce n-ai plecat de ieri?

— Cum, guriţă, de ieri? Ca să fac cîţiva kilometri acolo?

— Cînd ai de trecut şi nişte munţi, te socoteşti…

— Şi de ajungi mîine îi bine. Numa' să ajungi!

— Ajungi după cum le rînduieşte bunul Dumnezău.

— Lasă-l pe Dumnezeu în pace, tataie, că nu dă iel îi vorba aci.

— Nu? Da' de cine?

— Dă ăştia de la chefere, fire-ar ei a dracului! Păi, dacă să-ntîmpla aşa ceva la noi, îi mestecam ca p-o gumă dă mestecat şi dup-aia îi lipiam d-un zid. Lozincă îi făceam! Să vadă toţi că ce putem noi la o adică.

— Aici nu-i tot la voi?

— Nu prea. La noi, e la noi. D-acolo încoace e şi la noi, da' mai mult la voi. Adică e specific. Asta e.

— Mai las-o dracului de politică!

— Păi, ce, asta-i politică? Ie geografie, frate-miu.

— Ce-are a face una cu alta?

— Are, mă, are!

— Ie clar că are! Şi dacă nu plecăm în treijdeminute s-a dus sărbătorile că pierd revelionul dacă nu ajung azi cu banii.

— De ce nu i-ai trimis prin poştă?

— Da' poşta nu tot cu trenul merge? Şi apoi, revelionul ca revelionul, da' celelante: mîncarea, băutura şi simţămintele noastre de naţiune unită în jurul televizorului, ca la Revoluţie, ca să ştim cînd să stingem lumina şi să ne pupăm şi să uităm dă toate cu gîndul numai la viitor şi la prosperităţi.

Se auzi un fluierat de locomotivă şi mulţimea izbucni în urale, oarecum gratuite, căci era vorba de un tren de marfă care trecea şi el tot pe linia liberă. Din fericire.

— Se-ndeasă frigul. De unde vine atîta frig?

— Parcă poţi să ştii? Avem relaţii cu atîtea state că nici nu mai ştii care dă pă unde ie.

— Pe vremea mea, ştiam una şi bună: frigul vine de la…

— S-a schimbat vremile, tataie. Acum poa' să vină dă oriunde, că sîntem liberi…

— Da' noi sîntem o ţară mică. Unde intră atîta frig?

— O parte intră în ţară, o parte intră în noi…

Răspunsul, ca şi întrebarea de altfel, nu îl surprinse însă şi pe Flavius-Tiberius care îşi spunea că nimic nu putea fi mai tulburător decît chipul femeii de lîngă geam. Pielea ei elibera din captivitate, spre încîntarea lui fără margini, prin imperceptibile exfolieri, un superb fluture fosforescent. Privindu-l, Flavius-Tiberius uita de frig şi parcă nici întunericul nu-l mai deranja. Poate că şi ceilalţi trăiau acel miracol şi se bucurau.

Tovarăşii săi de drum însă tremurau, se ghemuiau în haine, suflau în pumni, tropăiau încetişor. Erau la capătul puterilor. Doar soldatul sforăia.

— Şi dacă n-au locomotivă la depou?

— Găsesc la următorul. Nu ne lasă ei în drum.

— O staţie, două, am putea merge pe jos. Ne mai dezmorţim. Pînă atunci vine locomotiva şi ne culege de pe drum.

— Prin nămeţi? Cu biletul în buzunar? Nu cadrează. Rămînem pe loc.

— Aşa e corect. Doar unirea face puterea.

— Mai ales acum, în bezna asta.

— Am putea opri primul tren. Facem un foc pe linie.

— E singurul personal pînă la opt, ăsta al nostru.

— Acceleratul nu-i bun?

— Îi bun, da' el nu opreşte peste tot.

— Noi am putea sări prin gările de destinaţie, dar ce fac femeile, copiii şi bătrînii?

— Numai aşa ceva să nu fii acum.

Sub pielea mea ce se ascunde? se întreba Flavius-Tiberius. Poate un păianjen respingător. Sau, cine ştie, un scarabeu sacru. Sau nimic. Un nimic care, din cînd în cînd, visează că e viu, are trup şi e muritor. Un Dumnezeu pe dos, cum ar zice Graţian.

Fluturele părăsi obrazul femeii şi se aşeză pe geam. Gheaţa subţire începu să se risipească cu repeziciune. Dîrele de apă se uscau pe măsură ce se năşteau, lăsînd sticla aşa cum fusese la începutul iernii: prăfuită, murdară.

Deodată, compartimentul fu inundat de un spot de lumină cu miros de răşină. La cîţiva paşi de calea ferată, ardea un pin singuratic.

Preţ de cîteva minute, călătorii au privit vîlvătaia cu sufletul la gură, cu respiraţia tăiată. Cîţiva bărbaţi curajoşi au coborît din tren şi s-au apropiat de foc, urmaţi apoi de alţii şi de alţii, la fel de curajoşi, dar mai circumspecţi din fire.

Chiar şeful trenului venise să se încălzească cu micul lui alai de conductori pe urme. Apariţia lor înteţi focul ca o pală neaşteptată de vînt.

— Uite cum se manifestă geniul poporului, exclamă înduioşat domnul în vîrstă.

Îşi exprimă dorinţa de a coborî, socotind că e de datoria lui să participe la discuţiile ce se purtau în jurul focului. Era în joc, fără umbră de îndoială, soarta lor şi nu se cădea să fie nepăsător sau să privească totul de la distanţă, chiar dacă unele gesturi suplineau prin expresivitate absenţa cuvintelor.

— Şi dacă între timp vine locomotiva? Pînă ajungi tu din nou în tren cu scleroza ta, noi vom fi departe, interveni doamna în vîrstă cu o voce în care se amestecau mila, dispreţul şi o bucurie răutăcioasă. Şi-apoi ce să auzi? Că nu-s în Parlament. Noi musai să ajungem acasă! Încolo, treaba lor.

— Cum o să plece trenul fără şef? întrebă domnul cu *Magazinul*.

— Mă doare în cot de şef, domnule! Vorbeam de bărbatu-meu.

— Datoria şefului e să se asigure că toţi călătorii sînt în tren înainte de a porni.

— Ce vorbeşti? N-am rămas eu acum o săptămînă la Beclean? Puţin îi pasă şefului de noi.

— Un accident. Şeful e întotdeauna o persoană cu simţul datoriei şi supus legilor. SNCFR-ul are legi severe, doamnă, şi nimeni nu îndrăzneşte să le încalce. S-a dus vremea acarului Păun.

— De cînd? se miră doamna în vîrstă.

— De cînd cu automatizarea, dragă, răspunse amuzat soţul ei.

— He! He! făcu domnul cu *Magazinul*. Vorbeaţi de scleroză, doamnă, şi uitaţi ce agerime, ce reacţie promptă…

— Se vede că nu vă pricepeţi la boli…

— Acesta e semnul progresului, doamnă. În ţara noastră, după cum se ştie, au fost eradicate foarte multe boli. Aproape toate. Cum să te pricepi prin urmare la ceva ce nu există?

Raţionamentul domnului cu *Magazinul* fu întrerupt de un şuierat vesel de locomotivă, urmat imediat de urale şi de o horă furtunoasă în jurul focului. Erau, după toate semnele, salvaţi.

8

Trenul îşi reluă mersul său legănat de raţă îndopată, în timp ce pe culoare şi în compartimente călătorii se îmbrăţişau şi se sărutau la întîmplare, urîndu-şi *An Nou Fericit*.

— Ai văzut dă ce-a fost în stare? Să-ţi baţi copiii, nu alta. Stătea iel aşea liniştit, nu zicea nimic, da' ceva tot îi trecea lui pîn cap, acolo sub căciula lui neagră, că dă barbă ce să mai vorbim… Îl mai şi împingeam, că mă împingea şi pă mine alţii, da' iel nimic. Ceva, acolo, pardon, scuzaţi! Tăcea şi zîmbea ca mama cînd făceam o prostie. Mişca însă buzele, ce-i drept. Tot aşa fac iei şi la mănăstiri pă unde i-am văzut într-o excursie cu atelierul mecanic dă la noi. Cu sindicatu'. Ce au ăştia dă ştiinţă în cap, să te ferească Dumnezeu! Mai ales dă la Putna. D-acolo zice că se recrutează cadrele lor dă conducere. Un fel dă „Ştefan

Gheorghiu“ a lor, da’ pă bază dă credinţă. Şi mormîntul lu’ Ştefan acolo, că dă piatră să fii, tataie, şi tot îţi dă lacrimile dă patriotism şi dă mîndrie naţională. Acum, io l-am văzut cînd a deschis uşa care nici nu să poate închide la drept vorbind, la ce dă troiene e pă culoar, şi cînd s-a dat jos. Propriu-zis, nu l-am văzut. Am simţit numai că nu mai ie după miros, mirosul ăla dă tămîie şi dă lînet, adică l-am văzut doar cînd a aprins lumînarea aia pă care precis o ţinea ascunsă în desagă lîngă v’o carte de rugăciuni. Am zis că treaba lui, lumea e mare şi dacă nu dă lupii peste iel ajunge iel undeva. Da’ se zice că pă iei nimic nu-i atinge. Afară poate de cîte v’un înger. Dă la o vreme n-am mai văzut nimic, ca acum. S-a zis cu iel! Că Dumnezeu, ori îngerii, te apără, da’ numai cît se poate. Că şi aici e cu limite… Nu-i vorba dă posibilităţi. Mai tre’ să şi meriţi… Şi atunci am văzut pălălaia. A dracului, Doamne iartă-mă, mi-am zis, uite ce i-a trecut pîn cap. L-am şi întrebat, acolo sub brad: Dă ce făcuşi asta, părinte? A zîmbit. Nici nu ştiu dacă a mai urcat… Io aş fi tăiat pinul şi l-aş fi legat dă tren să-l duc la mine în Teleorman, să se bucure copiii dă iel. Le făceam şi io în sat „Orăşelul Copiilor“ şi…

9 Trenul oprea, pornea, iar oprea, iar pornea. Cu întîrziere, dar după regulament: în fiecare staţie.

Oamenii coborau grăbiţi, îşi urau *La Mulţi Ani* şi îşi vedeau de drum, tot pe întuneric, cu gîndul la ale lor.

Cînd coborî Flavius-Tiberius, în compartiment rămăsese doar militarul. Dormea sau păzea trenul. Nimeni nu putea şti cu precizie. Misiunile secrete sînt greu de desluşit.

10 În gară, aştepta cuminte un Ikarus hodorogit. La doi paşi de el, sub un felinar hepatic, cu o pătură ponosită petrecută peste şale, o femeie vindea seminţe în pliculeţe sigilate. Marfă garantată. Pe cap, ca o pisică pe cuptor, avea o broboadă de lînă neagră, înnodată zdravăn la ceafă.

Înghesuită într-o pufoaică kaki, se mişca doar cît să dea rest clienţilor. Seminţele şi le luau singuri. Era dreptul lor şi femeia îl respecta cu sfinţenie.

Autobuzul se urni din loc după cîteva opinteli, tuşind, scoţînd fum. Prin podea, gazele intrau nestingherite în cabină. Înecăcioase dar călduţe, domestice.

Flavius-Tiberius rămase în picioare undeva la mijlocul autobuzului. Şoferul începu să cînte: *Steaua sus răsare ca o taină mare*… Taxatoarea îi ţinea isonul. Erau întrerupţi din cînd în cînd de cîţiva suporteri ai Stelei care strigau bătîndu-şi palmele deasupra capului: Haii-de Stea-ua! Haii-de Stea-ua!

Bulevardul era curat. Un buldozerist îşi luase angajamentul să-şi petreacă nopţile la datorie, dacă va fi nevoie, asigurînd astfel o bună desfăşurare a fluxului rutier spre bucuria participanţilor la trafic. Buldozerul putea fi văzut patrulînd plin de importanţă pe străzi, împodobit cu panglici tricolore. Automobiliştii, puţini la număr, îl salutau cu claxoane prelungi. Huruitul molcom al şenilelor era o garanţie a îndeplinirii cu succes a angajamentului. De oglinda retrovizoare atîrna o sticlă de şampanie şi o poză la bustul gol al femeii de care buldozeristul tocmai divorţase. Nepotrivire de caracter.

11 Coborî în staţia de la cinematograful „Municipal“. Altfel se mişca şi altfel respira: firesc, degajat, viril. Privea femeile în ochi şi bărbaţii în creştetul capului. Schiţă cîţiva paşi de step. Alunecă. Se prăbuşi în ciuda eforturilor disperate, dar şi comice, de a-şi menţine echilibrul, oricum precar pe acea porţiune a străzii unde o mînă harnică măturase superficial zăpada. Stratul rămas, călcat în picioare de sutele de trecători grăbiţi să ajungă acasă cu cumpărăturile de seară, se transformase în patinoar.

Puţin a lipsit să fie strivit de un autobuz plin care aluneca graţios dintr-un trotuar în altul, spre încîntarea cîtorva cheflii care îl scoteau din minţi pe şofer cu răsuflarea lor acră, dar mai ales cu cîte un pupic lipicios pus după ureche.

Rămase cîteva clipe lungit în rigolă, adulmecînd zăpada pufoasă. Se ridică şi porni înainte cu mîinile în buzunarele adînci ale pantalonilor săi gri, pensaţi, din lînă tip „Covasna“.

Umbla descheiat la palton oricît de friguroasă ar fi fost vremea. Nu-i displăcea căldura, nici cînd era în exces. În general vorbind, tînjea după confort, dar miza pe faptul că extravaganţa aceasta, ieftină ce-i drept, nu şi întrutotul benignă însă, căci de multe ori îl ducea la ligheanul cu apă fierbinte în care dizolva şi două linguri de sare de bucătărie, pentru ca apoi să-şi ţină picioarele în el timp de zece minute în speranţa vindecării guturaiului, va masca micile inconvenientte ale paltonului: îngustimea umerilor şi scurtimea mînecilor. Ambele sesizabile doar pentru ochi versaţi.

Piaţa Carolina era luminată ca o sală de bal. Risipa de lumină făcea inutile parcă paltoanele şi căciulile de blană cu miros de naftalină şi de lavandă. Purtate în virtutea obişnuinţei, urmau a fi scoase la semnalul unui herald ramolit care îşi bea

zîmbitor cafeaua la barul din colţ. Pînă la revelion mai erau trei zile. Totul era fără cusur. Doar cafeaua sa mai amară ca de obicei.

Printre ei. Din nou printre ei. Te recunosc, îţi zîmbesc. De ce nu zîmbeşti şi tu? De ce nu răspunzi la salut? Să se bucure că nu i-ai uitat, iar tu să îţi vezi de drum, orbecăind prin memorie precum ai tăia în porcul de crăciun spînzurat în afumătoare.

Adus pe jos din tîrg în fiecare an, pe străzi lăturalnice şi aproape pustii, grohăind în ceaţa liliachie, cu ochi lacomi şi tîmpi lipiţi de ştiuletele de porumb din mîna doamnei Moduna, zăcea a doua zi pe uşa magaziei de lîngă bucătărie, despicat în două, înconjurat de lighene şi găleţi cu apă în care mai zvîcneau mădularele-i fierbinţi.

Rezemat de prunul renglot, măcelarul admitea că vinul fiert era bun cu zahăr, iar scorţişoara tocmai potrivită ca să-i mai ia ceva din şmagul de butoi.

— Aşa ceva nu mi s-a mai întîmplat, domnule Húsvágó, se tînguia domnul Moduna, înfipt ca un par în stratul cu ţelină. Pe onoarea mea! Am spălat butoiul cu grijă întotdeauna, vă rog să mă credeţi. Eu…

De emoţie, mîna dreaptă în care ţinea cana cu vin începu să-i tremure, aşa încît se văzu nevoit să o aşeze pe lada de lemn în care dormea Soldat.

Costeliv, deşi mînca enorm, cu un cap ca de iepure, Soldat prindea şoareci şi lătra fără rost, căci pe el îl speria orice zgomot, de la tunetul ploilor de vară la foşnetul omizilor în frunze. Pe lada dată cu var scria cu litere mari, roşii „Cîine rău“. Mai jos puţin, într-o paranteză cu litere verzi, se putea citi „În atenţia răufăcătorilor“.

Îl credea, de ce să nu-l creadă? zise domnul Húsvágó. Îi tăia porcul de atîţia ani. Acelaşi soi şi cam aceeaşi reţetă: piper, ceapă, usturoi, boia, cimbru în aceleaşi proporţii. Sare, după gust.

O reţetă pe care nu o schimbaseră nici măcar durerile de colecist de care doamna Moduna se plîngea tot mai des în vremea din urmă. Se conserva în acest fel nu atît o reţetă, cît un reper sigur într-o lume repede schimbătoare, un punct de sprijin într-o succesiune ameţitoare de evenimente care desenau cu viclenie un ţarc în care viaţa intra neştiutoare.

Porcul era împăcarea lor cu lumea, monumentul lor funerar, iar reţeta, un fericit epitaf.

12

Văzută prin perdeaua de tifon a geamului de la bucătărie, înjunghierea grăsunului îl înspăimînta prin precizie şi nepăsare.

Cu o zi mai devreme se aduceau paiele şi se cumpăra şliboviţa din care a doua zi se turna o singură dată în pahare scurte şi pîntecoase, puţin înainte de ora şapte.

La ora şapte, domnul Húsvágó ieşea în curte. Într-o mînă ţinea funia cu laţ la un capăt, iar în cealaltă cuţitul cu lamă lungă şi bine ascuţită pe care îl ascundea în tureacul înalt al cizmei de iuft.

Pe la şapte şi un sfert, porcul zăcea sub cîteva furci de paie. Doamna Moduna aducea oala cu vin fiert şi cănile de tablă smălţuită.

Privind vîlvătaia, domnul Húsvágó îşi fuma prima ţigară, din pachetul de „Snagov“ pe care domnul Moduna i-l oferea în fiecare an. Ţigările sale preferate erau însă „Carpaţi“ de Sfîntu Gheorghe. Accepta „Snagovul“ din politeţe, mulţumind cum se cuvine.

Domnul Húsvágó era un om binecrescut. Avea o soră măritată la Budapesta şi un frate în Australia. Invitat în fiecare an, cînd la Balaton, cînd la Sydney, domnul Húsvágó nu fusese decît o singură dată în Secuime. Drum de şase ore cu trenul în luna iulie, în haine de sărbătoare, cu cravată la gît şi pălărie pe cap, iar în picioare cu

pantofi antilopă făcuţi la comandă; lîngă geam, Erzebet, ţeapănă de spaimă la gîndul că o mişcare prea bruscă a coapselor ar putea provoca deraierea trenului, mai ales la schimbarea macazelor.

În plasa de bagaje, în cufăr de lemn, o jumătate de porc afumat aştepta în linişte sfîrşitul călătoriei. Odată ajunşi la Odorheiu Secuiesc, domnul Húsvágó a pus-o pe Erzebet să jure, în faţa rudelor, cu mîna pe geamantan că, dacă va muri vreodată, îl va înmormînta în pijama şi cu papuci de casă. Au rîs cu toţii şi s-au îmbrăţişat pe rînd. Pe peron, mai întîi, apoi în sala de aşteptare acoperită din loc în loc de insule mici şi albe de rumeguş.

13 Moartea le era tot atît de străină şi îndepărtată ca Australia sau zîmbetul lui Flavius-Tiberius în faţa artezienei din Piaţa Carolina. Peştele din mijlocul bazinului, încremenit într-un avînt neputincios spre înălţimi, ţinea în gura larg deschisă o crenguţă de brad.

Animalul acesta, crap după unii, somn după alţii, era opera de tinereţe a singurului cetăţean din oraş suspectat de genialitate.

Sculptura, de un metru şi ceva, a fost dezvelită cu mare pompă pe cînd autorul ei nu avea decît şaisprezece ani. Arăta însă de cel puţin douăzeci. Fruntea, mai ales, impresiona. Atît de înaltă, încît restul feţei nu mai interesa pe nimeni. Din păcate, întrucît Graţian avea două urechi clăpăuge, ochi cafenii prietenoşi şi o gură cu buze groase peste o bărbie de masticator. Doar nasul era perfect.

Citise toate cărţile din biblioteca liceului şi dorea să ajungă regizor de film. O meserie de care cei din cartier n-aveau habar. Unii susţineau chiar că aşa ceva nici nu există. Aşteptînd să termine liceul, Graţian făcea fotografii şi sculpta.

Peştele impresiona pe toţi cei veniţi să aplaude evenimentul artistic cel mai de seamă al unui început de vară ploioasă.

Umbrele, balonzaide, flori şi, nu arareori, priviri îngrijorate îndreptate spre cer. În mijloc, nepăsătoare, opera de artă.

— Are puţini solzi.

— Roşul nu merge la peşte. Dacă ar fi rac, da.

— Ce să caute un animal fără aspiraţii în mijlocul oraşului?

— Linişte!

— Ssst!

În tot acest timp, profesorul Toader Baştină ţinea un discurs pe care nu-l asculta nimeni. Începuse cu Praxiteles şi avea să termine cu Brâncuşi. Altfel cum să înţelegi frumuseţea ihtiozaurului?

La auzul întrebării formulate atît de răspicat, asistenţa plecă vinovată privirea. Graţian fu gata să dea un răspuns, dar renunţă de teamă că ar putea compromite prin uşurătate munca de o săptămînă a distinsului profesor. Arăta bine cu bascul său de velur tras pe o sprînceană. Unii îl asemuiau cu Francisc I, alţii cu un florentin din filmul *Agonie şi extaz*.

Instalat confortabil în spatele acestor aparenţe măgulitoare, Toader Baştină juca dezinvolt cartea modestiei, care suplinea şi regatul şi opera.

La un pas de profesor, capul blond şi cîrlionţat al lui Graţian arunca asupra peştelui o lumină piezişă. Cei care o vedeau, o puneau pe seama soarelui parţial ascuns printre nori.

După toate calculele, jetul de apă putea ajunge la o înălţime de doi metri. Ţîşnind prin rozeta din inox anume confecţionată în acest scop, va desena o mică ciupercă fluidă. Se cîştiga în acest fel în frumuseţe dar se pierdea din înălţime, ceea ce nu era atît de grav, avînd în vedere că primarului îi plăceau ciupercile. În special cu maioneză.

„…spre gloria nepieritoare a acestui străvechi loc de civilizaţie românească“, acestea fură ultimele cuvinte ale discursului pe care profesorul de desen îl situă, prin profunzimea şi evidenţa ideilor, la o altitudine civică şi intelectuală la care generaţii de oratori aveau să aspire cu timiditatea cuvenită.

În liniştea recunoscătoare ce urmă, iubitorii de artă se înviorară brusc, gata să salute izbucnirea triumfătoare, chiar dacă tîrzie şi oarecum căznită, a coloanei de apă ghemuită pînă atunci ca o tenie în burta micului chit.

În timp ce braţul primarului cobora cu măsură, după ce preţ de un minut inelul său de aur strălucise autoritar deasupra pieţei, mulţimea fixa pălăriei de apă o poziţie potrivită cu media ambiţiilor sale ce nu putea depăşi nicidecum bariera parfumului de tei din preajmă. Cînd palma umedă de emoţie se lipi din nou de pantalonul bine călcat, primarul răsuflă uşurat. Misiunea sa se încheiase. Ce mai rămînea de făcut era un fleac.

De sub pămînt venea un şuierat care creştea cu fiecare clipă. Cam aşa a fost şi la cutremurul din ’77, îşi aminti domnul Rub. Avea o memorie infailibilă domnul Rub, plus o putere de asociere ieşită din comun.

— Artă ne trebuie nouă acum? scînci o voce de femeie.

— Dumnezeu nu bate cu bîta, oftă ipocrit şeful de la ADAS. Din punctul său de vedere, cutremurul era în slujba instituţiei pe care cu onoare o conducea şi a celor cu spirit de prevedere.

Cei care mai credeau în frumos hotărîră că dimensiunile jerbei de apă vor întrece orice apreciere şi că nu era cazul, prin urmare, să mai păcătuiască prin umilitate. În consecinţă, o declarară monumentală.

Un soi de ameţeală cuprinse mulţimea care îşi vedea răbdarea şi imaginaţia puse la grea încercare. Aşezaţi pe un uriaş disc rotitor, oamenii

îşi simţeau măruntaiele gata să iasă în lume odată cu zumzetul mult visat al artezienei.

Şi minunea se săvîrşi: un fir gălbui şi firav de apă se înălţă pe neaşteptate cam o jumătate de metru deasupra capului somnoros al peştelui, apoi, tot pe neaşteptate, se prăbuşi moale în bazin.

Dată fiind absenţa proteinelor animale din alimentaţie, mulţimea reacţionă prudent la această farsă. Cîteva proteste politicoase, înecate în fluierături timide, fură urmate de o tăcere mînioasă însă stăpînită. Definitivă.

14

Piaţa a rămas pustie. Începuse să plouă. Lîngă peşte, pipăindu-şi cucuiele de pe frunte şi urechile încă şi mai blege parcă de cînd mulţimea tăbărîse pe el, călcîndu-l metodic în picioare în drum spre casă şi spre grijile lăsate pentru o vreme în afara pieţei, Graţian se străduia din răsputeri să înţeleagă sensul mereu schimbător al durerii care îi bîntuia trupul, precum şi plînsul fără motiv al lui Flavius-Tiberius Moduna.

Capul lui Flavius-Tiberius nu cîntărea nici atunci mai mult decît sulul de afişe pe care, o dată pe săptămînă, le purta pe umăr prin oraş: străzile Horea, 1 Mai, Piaţa Libertăţii, strada 23 August, Piaţa Gheorghiu-Dej, strada Scînteii şi, prin piaţa de alimente, din nou pe strada Horea la Difuzarea filmelor.

Păşeau agale în umbra catifelată a zidurilor. Nu se grăbeau nici cînd distanţa dintre ei şi bărbatul cu pălărie din faţă devenea ameninţătoare. Se regăseau de fiecare dată la primul afişier care le ieşea în cale.

Bărbatul cu pălărie era domnul Moduna. Purta pălărie pe orice vreme. În această privinţă, modelul său declarat era un demnitar rus cu barbişon ca Voitec al nostru şi ochelari. Domnul Moduna fusese activist la Raion şi luptase pentru

colectivizare. Cînd socialismul a învins definitiv atît la oraşe, cît şi la sate, drept recompensă, a primit o decoraţie de care nu fusese niciodată prea mîndru. Dar nici nu a refuzat-o.

Trecătorii se opreau curioşi în faţa noilor filme: unul la „Muncitoresc“, celălalt la „Steaua Roşie“.

Flavius-Tiberius ducea cutia cu pioneze de rezervă şi afişele vechi. Pe cele mai frumoase le păstra pentru colecţie. Cu celelalte tapeta pereţii closetului şi gardul curţii de păsări.

Domnul Moduna fusese din totdeauna un partizan al cauzelor dinainte pierdute. Avea, printre altele, un proiect grandios de dezvoltare a turismului local, de a cărui înfăptuire nu se îndoia nici o clipă, din moment ce germinase sub deviza: Nici un cetăţean în afara unei excursii organizate!

De binefacerile turismului se convinsese singur în lungile sale peregrinări prin satele Raionului. Încuraja drumeţiile şi credea cu smerenie în lupta de clasă. La demonstraţiile de 1 Mai răspundea de portretele „Marilor Dascăli“ pe care îi avea într-un inventar de propagandă, purta pe braţul stîng o brasardă roşie, iar cînd se cînta *Internaţionala* lăcrima, căci era un activist sensibil.

Altfel, părea un om obişnuit. Chiar dorea acest lucru. Din păcate, îi reuşea foarte rar. O femeie frumoasă, de pildă, întruchipa doar sănătatea şi frumuseţea naţiunii, în timp ce un cîmp de maci roşii se confunda cu o coloană de flamuri văzută de la înălţimea tribunei oficiale, toropită de căldură şi gata să se prăbuşească peste şuvoaiele de manifestanţi ce purtau de-a valma, ca un rîu în vremea inundaţiilor, steaguri, portrete, flori, copii, lozinci, aplauze şi urale.

— Ca să fii om obişnuit, domnule Moduna, îţi trebuie anumite calităţi. Dumneavoastră, iertaţi-mă că v-o spun, nu le aveţi. Le-aţi pierdut sau v-aţi lepădat de ele ca de nişte defecte…

Domnul Moduna nu ripostă. Se însera şi îşi pierduse regina, dar nici Graţian nu jubila. Ratase între timp încă o admitere la regie. Făcuse armata la Transmisiuni două luni şi fuma pipă. Purta o barbă rară de seminarist şi parcă se gîrbovise. În buzunarul stîng al cămăşii sale kaki cu inscripţia „Air Force Small“ ţinea un carneţel înnegrit de transpiraţie în care îşi scria scenariile. După spusele sale avea cinci „mari“ gata. O operă deja constituită la doar douăzeci şi cinci de ani.

Pe domnul Moduna îl trata cu îngăduinţă sau cu o blîndă cruzime şi pentru că lucra la Difuzarea filmelor, secţia „afişare“. Între ei se instalase o anume complicitate întreţinută în primul rînd de comuna lor aptitudine de a sluji, de a fi în acest fel fericiţi.

15

Şi tu vei fi fericit! De cîte ori nu auzise el aceste cuvinte în momentele sale de posomoreală. Puţine totuşi, dar neaşteptate şi nicidecum legate de o cauză anume, ca acum cînd trebuia să admită, cu o strîngere de inimă, că vedea capătul drumului, dar nu şi fericirea promisă. Să se fi rătăcit?

Se opri şi privi în jur: toate erau la locul lor: în vîrful macaralei uriaşe de peste drum veghea aceeaşi lumină roşie, din curtea combinatului răzbăteau pînă la el comenzi de manevră. Voci aspre, guturale; fluieratul locomotivei; scrîşnetul vagoanelor care se izbeau unele de altele dincolo de un zid galben, tencuit în fiecare an după Revoluţie, înviorat de aceleaşi lozinci: Jos Iliescu! Jos Nomenclatura! Jos Securitatea! Timişoara! Timişoara! Timişoara!

În aer plutea acelaşi miros înţepător de amoniac. Ca să îl simţi nu era nevoie să ajungi pînă aici. Puteai sta şi în Piaţa Carolina. Poarta era închisă, dar cheia se afla la locul ei. Deschise fără

greutate şi intră în curte odată cu noul val de ninsoare.

Se apropie de uşa magaziei de lemne. Prin întuneric, degetele sale lungi şi fierbinţi pipăiau sfioase cuvintele Irlandezului: „je vais me réveiller, dans le silence, ne plus m'endormir, ce sera moi, ou rêver encore, rêver un silence, un silence de rêve, plein de murmures, je ne sais pas, ce sont des mots, ne jamais me réveiller, ce sont des mots, il n'y a que ça, il faut continuer…"

Nu lipsea nici un cuvînt. Atîta doar că miroseau puţin a fum şi pierduseră ceva din relief. Cît să devină de neşters.

Ai săi trebăluiau în bucătărie. Mai avea de făcut un singur pas.

16

Ar fi putut rezolva problema la doi paşi de casă. Pentru că în tot oraşul se vinde aceeaşi şampanie. La „Monetărie" însă sticla i se ambala întotdeauna cu gust, iar el o strecura grijuliu în sacoşă zîmbind recunoscător patronului. Mulţumiţi amîndoi.

Cum prăvălia era cu desăvîrşire goală la ora aceea, Ignat P. Brîndușă îşi dezbrăcă halatul vernil, îl agăţă într-un cui şi îl invită pe Petru Şendrean într-o încăpere alăturată, nu mai mare decît tutungeria din piaţă. Aici, trei lăzi: două acoperite cu pături cazone, a treia, în mijloc, cu un şervet alb, apretat, pe care se înghesuiau o farfurie cu mezeluri, alta cu şniţele vieneze, o sticlă cu ţuică şi una cu vin.

— Dom' profesor, vă rog să luaţi loc.

Petru se aşeză fără fasoane. La fel făcu şi Ignat P. Brîndușă, patruzeci de ani, divorţat, fără copii însă cu un Audi luat la mîna a doua, dar nou-nouţ, cu banii jos.

— Vedeţi, dom' profesor, cum mai trece vremea… Şi anul ăsta e gata. Serviţi, vă rog!

Marfă garantată, din porcul meu.

Mănîncă cu poftă. Ochii îi strălucesc. Bună ţuica, bune şi mezelurile. Poate sta cu fruntea sus în faţa orişicui.

Paharele se golesc, Brînduşă le umple din nou. Se mai golesc o dată, Brînduşă dă să apuce din nou sticla, dar Petru se opune demn. E de ajuns. Trec la şniţele şi la vin. Şniţelele sînt specialitatea Zorelei. Carnea e fragedă, vinul muscat. În soba de fontă duduie un arzător de opt sute. Pe pereţii proaspăt vopsiţi, umbrele lor se dilată de căldură.

— Serviţi, dom' profesor, că e de unde. Hai noroc!

Brînduşă bea vinul dintr-o suflare. Îşi şterge mustăţile stufoase cu dosul mîinii. Cînd o fi mai rău, aşa să fie. Ca acum. Sughiţă. Pentru caz de sughiţ are apă minerală. Destupă o sticlă de jumătate şi bea direct din ea. O lasă goală sub privirile admirative ale lui Petru.

— Am ţug, domnule profesor, nu mă pot plînge, recunoscu Brînduşă cu modestie. Nici măcar nu mă mir, cu aşa compoziţie. Uite ce scrie: şi cînd scrie, aşa-i. Concret: so-diu! Pota-siu! Alumi-niu! Şi aşa mai departe. Unde ai pomenit dumneata atîta bogăţie într-o gură de apă? (Doar n-o să-ţi ţin eu lecţii despre frumuseţile şi despre bogăţiile patriei noastre care, dacă nu s-a schimbat ceva între timp, e una din cele mai frumoase şi mai bogate din lume. Ca să nu mai vorbim de forma ei în formă de inimă, ceea ce toţi ştim cît de importantă este.) Eu…

Un sughiţ ascuţit izbucni pe neaşteptate din măruntaiele fierbinţi ale lui Brînduşă şi-i curmă pe neaşteptate discursul. Surprins, Brînduşă rămase o clipă cu sticla în aer, apoi mai trase o duşcă zîmbind încurcat, adică, de, se mai întîmplă.

Nu apucă să aşeze sticla pe podea lîngă piciorul lăzii care închipuia masa, că un alt sughiţ veni să spulbere încrederea lui Brînduşă în puterile

tămăduitoare ale „Borsecului“. Înainte de a se înfuria şi a se recunoaşte astfel învins, apucă din nou sticla cu pricina şi, ridicîndu-se greoi, o apropie de bec. O scutură bine, apoi aşteptă încordat ca bulele de gaz să dispară una cîte una; repetă operaţiunea în nădejdea că va obţine infirmarea presimţirilor negre care îl încercau şi, pentru că nu mai avea putere, sau socotea inutilă a treia încercare, declară uimit: Şi totuşi, e „Borsec“, domnule!

— Fără îndoială, murmură Petru, subit cuprins de panică.

— Care va să zică, bîigui Brîndușă…

— Exact! Nu ne rămîne decît să aşteptăm, conchise Şendrean cu o înţelepciune care îl prindea atît de bine.

— Cine ar fi crezut una ca asta? continuă să se mire Brîndușă în speranţa unei explicaţii dacă nu liniştitoare, cel puţin lămuritoare.

— Astăzi nu mai poţi avea încredere în nimic, domnule, decretă Petru abia stăpînindu-şi plînsul.

— Chiar în nimic, domnule profesor? Nici măcar în…? Dădu ochii peste cap ca să evite numirea instanţei supreme.

— Nici măcar, zise Şendrean. În glasul său răzbătea toată amărăciunea de care nu fusese nici el scutit pînă atunci şi pe care o dezvăluia cu francheţe patronului de la „Gostat“. Îşi spunea că, la urma urmei, nu avea nimic de pierdut dacă se solidariza cu acest om care îşi vedea zdruncinată credinţa în virtuţile curative ale apei de Borsec.

— Atunci totul e într-adevăr pierdut, recunoscu în sfîrşit şi Brîndușă. Am cel puţin mulţumirea de a fi făcut totul ca să… mă-nţelegeţi, domnule profesor… Totul! Da’ uite cum se strecoară în sufletul omului îndoiala. Şi, cînd ai ajuns aici, nimic nu te mai întoarce…

Petru tocmai se pregătea să se replieze, să se disocieze de o asemenea atitudine fatalistă – nu doar lehamite simţea faţă de sine în acest viraj în

care se angaja, ci şi un soi de teamă în mod neaşteptat iscată de propria sa ticăloşie – cînd îl văzu pe Brînduşă apucînd sticla de „Borsec“ ca pe o grenadă şi, ochind soclul înalt al sobei, îi făcu vînt. O mişcare simplă, total relaxată, fără umbră de resentiment, o despărţire dureroasă ai fi zis, dar calmă pentru că era necesară. Gîtul scurt al sticlei verzui nimeri în muchea de ciment şi căzu retezat. Un jet argintiu de apă împroşcă peretele şi soba care începu să sfîrîie.

Profesorul încercă să se ridice socotind că o apropiere prudentă de uşă se impunea şi că pretextul orei tîrzii era o scuză suficientă pentru a menaja suspiciunea exacerbată a domnului Brînduşă. Spre disperarea sa însă nu reuşi decît o vagă înălţare în ciuda faptului că îşi mobilizase întreaga voinţă. Blestemă în gînd clipa cînd hotărîse să vină pînă la „Gostat“ şi se aşeză cît mai bine pe ladă ca şi cum, chipurile, toată manevra n-ar fi urmărit altceva decît un plus de confort.

Nu se mulţumi doar să sugereze acest lucru, ci îl şi exprimă, în puţine cuvinte, dar cu atît mai convingătoare: E plăcut aici!

O afirmaţie fără echivoc pe care Brînduşă se simţi obligat să o ia drept aluzie la nivelul extrem de scăzut al vinului din paharul profesorului. Se grăbi să toarne puţinul care mai rămăsese pe fundul sticlei, în ciuda opoziţiei, cum altfel decît formală, a distinsului conviv.

Petru nu era omul exceselor: nici gurmand, nici potator. Avea de apărat faima de longevivi a celor din familia Şendrean şi făcea totul pentru a duce la îndeplinire această nobilă misiune. Mari primejdii nu avea de înfruntat. În afară de Iolanda. Pentru că ea nu credea în cumpătare. Nici în viaţă prea mult. Nu-şi dorea o bătrîneţe lungă, liniştită, înconjurată de copii şi nepoţi. Într-o zi i-a spus: Mă tem că i-aş corupe. Rîse. Petru roşi. Se ridică de la masă scandalizat, convins că protestul său astfel exprimat va trezi o cît de mică remuşcare în

sufletul ei. Se reîntîlniră în pat şi conflictul se aplană tot datorită ei care găsea oricînd un truc nou cu care îmblînzea pudoarea de fier a iubitului ei.

Brînduşă aştepta respectuos ca musafirul „să mai deguste o dată Ottonelul“ şi zise: Mă bucur că vă place la mine, domnule profesor, că sînteţi aici în preajma Anului Nou cînd se schimbă ceva în noi. Şi chiar în Univers. O schimbare cît de mică, domnule profesor, dar cu atît mai preţioasă.

Brînduşă simţi că-şi pierde suflul din pricina emoţiei şi a efortului. Nu mai vorbise atît din şcoală. Îşi scoase batista şi începu să-şi şteargă energic fruntea şi ceafa.

Un an întreg îşi punea Brînduşă problema acelei schimbări care, uneori, nu trecea de, să zicem, kilogramele de cartofi pe care le cumpăra doamna Teglaş, bătrînă şi singură, sau de sacii cu varză bogată în vitamina K din care se înfruptau copiii plutonierului Baxan ca să nu le curgă sînge din nas.

— Să nu se mai bată, zicea doctorul Stoica.

— Da’ nu se bat, dom’ doctor, pe onoarea mea că nu se bat, se tînguia Baxan.

— Bine, bine, mormăia bătrînul pediatru. Dacă nu se bat, să mănînce varză.

— Cu ce, dom’ doctor?

— Cu orice, Baxane. Dacă nu li se opreşte, să mă chemi. De cîtva timp Baxan cumpără mai rar varză şi Brînduşă se bucură. Între timp a aflat că vitamina K are un rol important în coagularea sîngelui.

— Crezi dumneata că se mai poate schimba ceva?

— Vă îndoiţi cumva? întrebă Brînduşă mijindu-şi ochii.

— Cine şi-ar mai permite un asemenea lux, domnule Brînduşă? Dar, iertaţi-mă că insist, cum vedeţi dumneavoastră aceste schimbări?

— În om sau în Univers? Suficienţa din glasul patronului oferea înainte de a fi formulate

garanţia unor adevăruri eterne.

— Să le luăm pe rînd, propuse Petru, cred că e calea cea mai bună.

— În om, deci. Căci omul este capitalul cel mai de preţ. Fără el, nici noi n-am exista. Într-un fel corect, nu?

— Corect, recunoscu Petru cu un entuziasm moderat.

— În fiecare an, omul devine mai bun, mai conştientizat, mai restructurat şi mai privatizat, scandă Brînduşă cu oarecare nostalgie în glas şi în priviri, ceea ce conferea o notă de relativism afirmaţiei sale, dacă nu cumva de scepticism. Aşa cel puţin crezu Petru în primul moment. Se reculese însă şi hotărî că era de fapt vorba de duioşia care se zice că ar cuprinde toate sufletele cînd păşesc în rai după ce, evident, au trecut cu bine de purgatoriu.

— Corect, domnule Brînduşă, aş putea zice, dacă îmi este îngăduit, chiar perfect. (Glasul îi tremura, ce dracu, se foi pe scaun, apucă paharul, mai găsi o picătură de vin, bună şi asta, Brînduşă triumfa.)

— He! He! Vedeţi că se poate? Avem rezerve, domnule profesor, vă garantez eu. În ce priveşte universul, hm – Brînduşă căzu o clipă pe gînduri; cu universul lucrurile păreau să se complice, dar nu, pentru că iată-l continuînd – aş putea să vă dau doar cîteva exemple – ştiţi şi dumneavoastră că Universul e nesfîrşit – şi anume: la mine în bloc va fi schimbat şeful de scară. (Sensibil la uimirea care modifica chipul lui Şendrean, Brînduşă se socoti dator cu cîteva precizări.) Da, da, va fi schimbat. Nu are la zi cartea de imobil. Nu controlează intrările şi ieşirile. La ultimul raid *inopinant* al sectoristului, la apartamentul 42 figura o bătrînă care a decedat acum cîteva luni. Tolerează cu bună ştiinţă petrecerile între persoane de acelaşi sex şi sex diferit şi altele… O altă schimbare va fi la Alimentara din colţ, unde un cetăţean a stat o oră,

pe ceas, fără să fie întrebat ce doreşte. Este foarte adevărat că şi cetăţeanul era dat dracului deoarece el nu dorea nimic. Dar nici aşa desconsiderare nu se poate tolera. Aşa că Doamna de la Alimentară va trece la tutungerie unde oamenii sînt mai hotărîţi şi se evită cazurile de indisciplină şi atitudine dezinteresată în servici faţă de clienţi. Şi, o ultimă schimbare, ca să nu vă plictisesc: buticul meu va avea o firmă nouă. Mi se face chiar acum la „Drum Nou“. În 3 ianuarie o punem sus.

— Se arată un an bun, observă cu tristeţe Petru în timp ce se ridica. Nu ne rămîne decît să ne bucurăm şi să dorim ca schimbările să nu se oprească aici.

— Fiţi fără grijă, domnule profesor! Are Brînduşă grijă de asta. Noul şi binele vor triumfa în tot Universul. Dacă voi fi solicitat, îmi voi aduce şi mai mult aportul. Dar, despre viitor, vom mai vorbi noi. Poate veniţi şi dumneavoastră cu idei. Aveţi şi dumneavoastră vecini, colegi, nemulţumiri… Să nu le lăsăm să se adune! Să dospească în noi! He! He! Căci nu se ştie ce aluat dospeşte, domnule profesor. Îl ameninţă ştrengăreşte cu degetul.

— Vă referiţi la…, murmură Petru aiurit. Noi, adică eu…

— N-am zis nimic, domnule profesor, n-am zis nimic. În viaţa dumneavoastră intimă şi personală noi nu ne amestecăm. Avem şi noi un punct de vedere, nu neg, dar dumneavoastră veţi hotărî. Singur. Şi nu ne îndoim că veţi proceda cum se cuvine.

Se despărţiră strîngîndu-şi mîinile. Mai protocolar, de această dată. Şi pentru că nedumerirea lui Petru creştea pe măsură ce aerul proaspăt al nopţii pătrundea pe uşa întredeschisă. În stradă, îşi puse pe cap gluga îmblănită a parkalei şi, strîngînd bine în pumn curelele sacoşei, porni spre Poştă convins că pînă la urmă va înţelege ce vrea să zică acest „noi“.

17 Chipul lui zîmbea amar în oglinda vitrinei cu băuturi. I se părea chiar că pendulează, abia perceptibil, ca limba unui clopot transparent.

Ca să scape de el îşi mută privirea spre linii. Peronul larg dispăruse cu totul sub zăpadă. Firma de neon a restaurantului o colora în mov.

Un ceferist se învîrtea ca un licurici în jurul unui vagon. Agita felinarul, verifica sigiliile. Strigă ceva, puse felinarul jos, îşi îndesă mai bine căciula pe urechi, îşi ridică gulerul mantalei, apucă din nou felinarul şi porni spre cabină controlînd din mers starea macazelor. Se simţea bine la Gara Veche.

Cu doi ani în urmă, oprea la linia întîi un tren cu patru, cinci vagoane din care, uneori, coborau doar controlorii şi mecanicul.

După mai bine de zece ani de servicii modeste, naveta de Salinae a fost decretată nerentabilă şi scoasă din traficul feroviar, iar gara a primit de atunci doar trenuri de marfă.

Sala de aşteptare clasa I a fost transformată în „Bufet-Restaurant“, cea de clasa a II-a în depozit de sticle şi diverse ambalaje.

Birourile au rămas aceleaşi. Ca şi mutrele funcţionarilor: importante, grave, cu toate că liniile se înfundă în dealul împădurit din apropiere.

Ciudat era faptul că feţele clienţilor aşezaţi la mese păstrau aerul preocupat al călătorilor de altădată. Ascultau distraţi vorbe în doi peri, cu urechea la pîndă, gata să prindă cel mai slab zvon de plecare a navetei şi să apuce bagajele aşezate prudent la îndemînă lîngă scaune – de grija hainelor erau scutiţi pentru că nu le lepădau niciodată oricît de cald ar fi fost înăuntru – căci nu întotdeauna se respecta ora anunţată în „Mersul trenurilor“.

O joacă cu timpul pe care Alida Übelhart a sancţionat-o printr-un gest memorabil.

Se întorcea la Reghin după o şedere de două zile la Salinae. Venise să-şi vadă nepoata şi să încaseze ultima chirie pentru livada cu meri.

Nu se putea despărţi de tot de livadă. O cîştigase domnul Übelhart la o partidă de pocher, după ce jurase că se duce la Salinae doar ca să-şi vadă de sănătate. Reumatismul său rebel la orice tratament se domolea ca prin minune în apele calde de la Salinae. Pe timpul şederii la băi, domnul Übelhart era un obişnuit al micilor reuniuni pe care le găzduiau cu schimbul avocatul Şildan şi doctorul Stîncă.

Au arendat livada în condiţii avantajoase, rezervîndu-şi plăcerea de a petrece o săptămînă în luna mai printre merii înfloriţi. Plănuiseră să transforme cabana din mijlocul livezii într-o casă confortabilă şi să se retragă aici la bătrîneţe. Din păcate însă domnul Übelhart n-a avut şi un ficat la înălţimea imaginaţiei sale. A cedat la a doua hepatită. Îl slujise cu credinţă cincizeci şi şase de ani.

— Şi nu uita ce-ţi spun eu, draga mea: obişnuinţa e mai rea decît singurătatea. Cît eşti tînără. Mai tîrziu, contează mai puţin această deosebire.

Îşi aşezase valiza în plasa de bagaje şi acum flecărea în faţa geamului coborît al compartimentului curat, cu fotolii îmbrăcate în pluş albastru şi tetiere albe imaculate.

Îşi privi ceasul. Un ceas mare de buzunar, al domnului Übelhart cît a trăit, pe care ea îl purta la gît ca pe un medalion, prins într-un lanţ gros de argint. Pînă la plecarea trenului mai erau două minute. Timp suficient pentru cîteva sfaturi.

Locomotiva şuieră o dată scurt şi porni din loc, urnind şi vagoanele cu o smucitură puţin dorită de vreun călător, dar cel mai puţin de doamna Alida Übelhart, care îşi pierdu echilibrul şi se prăbuşi pe un fotoliu. Se reculese grabnic şi, fără să-i pese de pălăria neagră cu voaletă care

zăcea undeva pe jos, se ridică şi se agăţă mînioasă de mînerul semnalului de alarmă. Acesta avea însă o funcţie pur decorativă întrucît pe acea linie erau excluse accidentele şi evenimentele neplăcute. Cu o uimitoare prezenţă de spirit, doamna Übelhart apucă valiza şi îi făcu vînt pe geamul deschis. Purtînd numai lenjerie de corp şi cîteva flacoane de medicamente nu era deloc grea. Căzu la picioarele şefului de gară care privea mulţumit alunecarea de acum lină a vagoanelor. Surprins, şeful se aplecă asupra obiectelor împrăştiate pe peron, apoi începu să facă semne disperate mecanicului. Acesta, conform unui bun obicei, se uita în urmă pînă la ieşirea din gară ca nu cumva să-i rămînă vreun vagon pe loc cum s-a întîmplat odată. E drept că atunci era beznă în gară şi beznă în tren şi abia la Salinae a aflat că îi lipsea ceva din garnitură. O frînă potrivită şi trenul se mai zbîrli o dată. Fără pagube materiale sau umane.

Parte din călătorii rătăciţi în vagoane coborîră să protesteze sau cel puţin să vadă ce se întîmplă. Unii se gîndeau să renunţe la drum, citind ei în această ultimă zdruncinătură un avertisment. Cei mai curajoşi au sărit să dea o mînă de ajutor şefului de gară care se străduia să repună în oarecare ordine lucrurile din valiza zburătoare. Avea de gînd să o înmîneze personal doamnei de la clasa I împreună cu un proces-verbal de contravenţie.

După ce se asigură că pe peron nu mai rămăsese nici o sticluţă în afară de cea cu parfum care se făcuse zob şi răspîndise în jur un miros necunoscut, dar foarte plăcut, se îndreptă hotărît spre compartimentul în cauză, urmat la doi paşi de un controlor. Mărunţel şi el, se străduia din răsputeri să lase impresia că abia ţinea pasul cu mersul avîntat al şefului.

— Din informaţiile pe care le deţin, stimată doamnă, începu şeful cu o voce sacadată din pricina efortului şi a emoţiilor, din acest

compartiment a survolat un geamantan din carton presat de culoare maron, acesta, pe care mă grăbesc să-l restitui odată cu convingerea că la mijloc e o tentativă nereuşită de omucidere şi asasinat cu premeditare, ceea ce compete justiţiei şi *Codului Penal*.

Tăcu sub privirile mute de admiraţie ale controlorului. Se dovedea încă o dată, dacă mai era nevoie, că nu poţi alege nimic din ce zice şeful. Dacă nu eşti om cu carte! Ceea ce el, recunoştea acest lucru, nu era. Luă geamantanul din mîna şefului, îndoit din şale, cum cerea respectul faţă de superiori, şi se strecură în vagon ca să privească de aproape pe cetăţeana cu asasinatul şi cu chestia ailaltă, cu care oricum va călători pînă la destinaţie în condiţii de securitate sporită căci era şi el tată de familie.

Cetăţeana respectivă nici nu se sinchisi. Vorbea cu şeful „de aşa manie“ încît se simţi obligat să aşeze cu grijă valiza unde se ţin îndeobşte bagajele, după ce o şterse bine de praf cu mîneca vestonului, apoi se instală comod într-un fotoliu, convins că totul se va sfîrşi cu bine şi adormi.

Alida Übelhart vorbea rar, zîmbind tot timpul, pe un ton concesiv, dispusă să ierte tonul agresiv al şefului de gară.

— Înţeleg că sînteţi asaltat de griji şi îndatoriri, nici puţine şi nici oarecare, stimate domn. Chiar mă gîndeam că numai un om deosebit, un om de excepţie, poate ţine în mînă un nod de cale ferată atît de important.

— De fapt, eu am… numai să…

— Ştiu, nu e cazul să fiţi atît de modest. E în afara oricărei îndoieli că vă aşteaptă o carieră strălucită. O gară chiar mai importantă decît aceasta nu v-ar da mai multă bătaie de cap. Aveţi prestanţa necesară marilor ascensiuni… Sper că şi tenacitatea.

Şeful se clătina. Vehemenţa, argumentele, spiritul justiţiar îl părăseau pe rînd, se duceau aiurea precum apele unui baraj fisurat. Făcea eforturi eroice să nu se risipească şi el odată cu energia de care se simţea deposedat. I se părea că intrase în pămînt pînă la brîu şi că doar o minune l-ar mai salva. Îl apăsa ceva pe creştet. O bucată de plumb. De unde plumb? Nici măcar nu ştia de ce făcuse baba asta vînt valizei. La ce i-ar folosi acum cînd i se prezise cu atîta precizie viitorul? Competenţa persoanei în materie de preziceri părea indiscutabilă. Simţea nevoia să fie singur, să vadă ce are de făcut, să-şi calculeze următorul pas. Înainte de orice însă trebuia să consulte harta Căilor Ferate Române pentru ca apoi, de comun acord cu nevasta, să-şi aleagă o gară pe măsură.

— În privinţa gestului meu, continuă Alida Übelhart, vă asigur că n-a urmărit decît să atragă atenţia asupra unui lucru minor, cum ar fi bunăoară respectarea cu sfinţenie a orei oficiale de plecare a acestei superbe navete. E de la sine înţeles că două minute nu contează. În general vorbind. Dar, vedeţi dumneavoastră, stimate domn, în urmă cu treizeci de ani, la ora plecării acestui tren, mă aflam tot la geam, ca acum. Îmi salutam ca şi acum rudele. Trăiam acele momente dinaintea călătoriei cînd nu mai auzi ce ţi se spune. Privirea îmbrăţişează grăbită forfota peronului şi te pregăteşti să-ţi fluturi batista înainte de a-ţi ocupa locul de lîngă geam cumpărat din timp de la Agenţie. Pentru că nu-ţi place să rişti lăsînd totul pe ultima zi sau, aş putea zice eu acum, pentru că era absolut necesar să mă întorc cu acel tren şi nu cu altul. Şi cum să nu crezi în destin cînd bărbatul care ocupa locul de vis-à-vis avea să declare puţin mai tîrziu: dacă ar fi plecat cu două minute mai devreme ar fi fost un om nefericit.

Îmi place să cred că aşa ar fi fost, căci călătorul de care vă vorbesc urma să devină după un an de curte înflăcărată soţul meu.

Preocupat peste măsură de soarta sa, şeful ridică braţul arătînd verdele. Flecăreala bătrînei începuse să-l obosească. Răsuflă uşurat văzînd cum se făcea tot mai mică pe măsură ce trenul se îndepărta.

Privise tot timpul deasupra lui, iar el îi ura pe toţi cei care îi nesocoteau persoana. Înălţă privirea ca din întîmplare. La un pas de el, o fetişcană blondă îşi ştergea lacrimile de pe obraz cu o batistă înflorată. Apucă să vadă şi ochii: verzi şi mîloşi.

Prima măsură care se impunea dată fiind „eminenţa“ mutării era să-şi împacheteze lucrurile. Apoi să le încarce într-un vagon. Mîine va da ordin să fie tras la peron. Altfel te muţi cînd totul e pregătit.

Nevastă-sa scutura energic o pătură la geamul dormitorului. Îi trimise bezele şi îşi continuă marşul triumfal spre uşa pe care scria „Şeful staţiei“. Pe masă îl aştepta un plic. Îl deschise fără emoţii. Acum, răspunderea sa faţă de Gara Veche era doar un act de bunăvoinţă. Alte zări îl chemau. Într-adevăr. Direcţia Regionalei SNCFR. Îl înştiinţa că începînd cu data de… va funcţiona la Joseni şi că se bucura de toate drepturile transferului în interes de serviciu.

18

Chelnerul nu s-a mirat şi n-a insistat aflînd că nu doreşte nimic. I-a zîmbit îndatorată, iar el s-a înclinat politicos şi a rămas aşa cîteva clipe, adulmecînd cu nesaţ fragranţa parfumului pe care îl degaja trupul ei catifelat ca o banană.

Încă nu-şi scosese mănuşile. Poate acum, ca să şteargă partea de jos a geamului, aburită. Renunţă. Jocul neprevăzut al firişoarelor de apă închega un vîsc de o pregnanţă uimitoare.

Aveau şi ei unul. Îl adusese Petru din cimitir. Ca să îl smulgă de pe creanga înaltă pe care

crescuse a trebuit să se caţere în măr. A reuşit după mai multe încercări şi doar după ce s-a descălţat.

În timp ce-şi lega şireturile bocancilor, a văzut în zăpadă picăturile de sînge. Îşi zise că erau în legătură cu durerea care îi străpunse la un moment dat glezna. Ridică manşeta pantalonului şi descoperi conturul neregulat al unei pete roşii, stălucitoare.

A intrat în casă ascunzîndu-şi chipul în crengile înflorite ale vîscului. L-au înfipt într-un morman de portocale şi l-au împodobit cu cîteva globuri, apoi l-au privit în tăcere. Alături, televizorul cu obişnuita fugă de imagini.

După înfăţişare, Petru putea fi orice: funcţionar la ADAS, măcelar, aruncător de suliţă, şofer de taxi, inginer silvic.

După felul în care dormea însă nici o meserie nu-l prindea mai bine decît aceea pe care cu onoare o ilustra de opt ani. În primul rînd adormea de fiecare dată citind. Continua să ţină cartea sub nas chiar cînd sforăia. Vorbea în somn. Ţinea discursuri. Comenta cărţi. Cerea audienţe. Făcea memorii. Călătorea în străinătate. Susţinea teze de doctorat. Scria la *Revista de pedagogie*. Publica în *Le français dans le monde*, învăţa engleza fără profesor. Imagina proiecte de reformă a învăţămîntului. Muncea enorm. Trăia.

Trăia şi vorbea despre lucruri care, fără ea, s-ar fi ripisit odată cu bîzîitul de cărăbuş captiv al ceasului deşteptător. O viaţă din care lui nu i-ar fi rămas decît un gust dulceag-amărui pe limbă. O cocleală. O stare ciudată, inexplicabilă. O nedumerire.

Treaz, cu faţa îngropată în pernă, se bucura să o ştie alături. Mîna dreaptă îi cutreiera pîntecele auriu precum o caracatiţă nisipul unei plaje scufundate. Urca anevoie spre sîni, apoi se prăbuşea în şanţul inghinal învinsă de atracţia coapsei prelungi.

Ea se răsucea spre el atît cît să-i cuprindă un umăr în degetele-i subţiri, sau să-i mîngîie ceafa, şi îi povestea amuzată tot ce auzise. Se amuza şi el. Apoi ea nota totul într-un caiet pe care scria *Visele lui Petru*. Însoţea fiecare vis de scurte comentarii sau extrase din *Cartea Visurilor*.

Începea să-l cunoască mai bine decît şi-ar fi dorit şi amănuntul acesta o punea pe gînduri. O speria. Dacă îl va auzi într-o noapte cerînd schimbarea guvernului? Sau chiar a rectorului?

Din partea ei putea să ceară orice. Totul era să n-o amestece în vreun fel în visele lui şi să-i ceară mîna. Luată prin surprindere, ar putea să accepte, sau să refuze într-un mod mai puţin plăcut. Ceea ce nu dorea cîtuşi de puţin.

Aducîndu-şi aminte de concertul de Giuliani, zîmbea ca unei fotografii trucate aşa cum, uneori, i se părea a fi toată adolescenţa ei. Pe atunci visa să vadă lumea şi să locuiască într-un mare oraş. Auzise şi ea de Givenchy şi Yves Saint-Laurent şi se socotea capabilă să înfrunte viaţa pe orice meridian. Praful s-a ales de visele ei. Iat-o împărţind totul cu acest obscur asistent de franceză la o universitate obscură ea însăşi. O legătură care intriga pe mulţi mai ales că de oferte avantajoase nu ducea lipsă. Ea însă îi rămînea credincioasă. Pentru că putea renunţa la el în orice clipă, fără nici un efort, fără păreri de rău. Fără suferinţă!

Îşi făcea meseria cu plăcere şi se bucura să recunoască acest lucru. În rest, bătea străzile trăgîndu-l şi pe Petru după ea. Trăia într-un provizorat continuu şi se îngrozea la gîndul că această legătură i-ar putea fi fatală.

În aşteptarea revelionului, localul găzduia o nuntă. Mirii, foarte tineri, palizi, în capul mesei. Părinţii, rude apropiate, colegi, probabil, în total vreo douăsprezece perechi. Confetti, lampioane.

Spre ea se îndrepta tot mai apăsătoare privirea unui bărbat încă tînăr, cu ochelari cu ramă de sîrmă subţire, rotunzi şi un fular roşu ponosit în

jurul gîtului. Se resemnă şi se lăsă privită fără să mai opună rezistenţă, preocupată vag de starea mîinilor ei precum Fecioara Maria de soarta micului Isus în icoanele de bîlci.

Regreta că nu ceruse şi ea o vodcă sau un coniac. I-ar fi prins bine o înghiţitură, îşi simţea inima undeva în gît. Încă puţin şi o putea scuipa în palmă ca pe un sîmbure de cireaşă. S-ar dovedi cu această ocazie că ea nu avea inimă ci, de necrezut, un sîmbure de cireaşă. Sau, şi mai bine, o migdală amară.

Cînd ajunsese ea petrecerea era în toi. Rîsete, bună dispoziţie, antren. Fum, lameuri, coafuri complicate.

Uite-o pe Iolanda! întoarse capul: Era şefa de la „Materna“. Fardată, încorsetată, de nerecunoscut. Îi zîmbi. Nu erau excluse şi alte surprize.

Ce căuta ea acolo? Nimic. Venise pur şi simplu. Visînd totuşi la un tren al ei?

Cîteva perechi dansau. Ascultă o clipă muzica, apoi renunţă. Se mulţumea să privească. De cînd nu mai dansase oare? În copilărie făcuse balet. Şi pian. Vreo patru ani. Apoi a trecut la „plastică“. Liceul de artă şi… ce se vede. Munceşte. În timpul liber citeşte, ascultă muzică.

Se apropia şi ea de treizeci şi de ani. O vîrstă ca oricare alta, la urma urmei. O perspectivă care n-o sperie şi n-o emoţionează. Va mai munci douăzeci, se va pensiona şi va muri.

Tot ea aranja şi vitrina magazinului „Viaţa de apoi“ al lui Otto Wellmann. De ce să nu beneficieze şi el de exigenţele bunului gust? Avea dreptate patronul. Aşa că, o dată pe lună, trecea şi pe acolo. Detesta coroanele de hîrtie. Ca să n-o supere, patronul a amenajat în curtea din dos o seră în care creşteau garoafe şi cale. „Vă oferim sicrie şi coroane la orice oră“.

În ce o privea, va lăsa prin testament să fie incinerată, iar cenuşa să fie dată celor de la serele

de flori. Cîte rădăcini nu-şi vor disputa atunci esenţa trupului ei? Pentru că doar ele vor avea acest privilegiu. Iar ea le va spune: Aceasta sînt eu! Luaţi şi vă înfruptaţi! Scăpa în acest fel de viermi şi de frig. Se ghemui în scaun ca într-o scoică.

Muzica încetase. Spaţiul dintre mese rezervat dansului era gol. În zumzetul sălii se amestecau frînturi de toasturi, clinchetul paharelor, priviri fugare, zîmbete amabile, cu subînţeles, sau strict protocolare. Cînd amestecul deveni fluid, omogen, începu să scadă în intensitate pentru a lăsa loc în cele din urmă unei tăceri încordate: se servise friptura de pasăre şi nu toţi aveau parte de piept sau pulpe.

Atmosfera se destinse din nou abia cînd se observă cu încîntare că naşul nu folosea nici cuţitul, nici furculiţa, în spiritul unei tradiţii sănătoase care spune că nu e bine să laşi pasărea din mînă.

Aţipi cu mîinile înfundate în buzunarele adînci ale jachetei bej, *pure laine*, cu glugă tivită cu vulpe polară. Sub jachetă simţea căldura protectoare a shetlandului pufos, luat direct pe piele, destul de larg ca să ascundă rotunjimea sînilor şi delicateţea taliei.

O treziră muzica şi glasul bunicii pe care tocmai o visa: Cu o fire ca a ta rămîi nemăritată.

Îşi trecu degetele prin păr. Zîmbi stingherită. Spera ca momentul de slăbiciune să fi trecut neobservat. Se ridică şi se îndreptă spre ieşire. Un duş şi se va culca. Trebuia să se strecoare printre perechile înlănţuite de vraja tangoului.

Ca să ajungă în hol fu nevoită să se prelingă pe lîngă sînii uriaşi ai femeii cu păr albastru care bloca uşa şi care, pînă atunci, la o masă retrasă, nu făcuse altceva decît să caşte şi să se lase sărutată şi pipăită de un bărbat pirpiriu, caşectic, rătăcit într-un palton gri la două rînduri de nasturi, cu o blană de jder la gît, roasă, proaspăt bărbierit şi încălţat cu pantofi de lac atît de mari încît, ca să nu-i piardă,

cum se întîmplă totuşi cu unul, îi împingea ca pe nişte schiuri. O mişcare nu tocmai uşoară dat fiind faptul că transporta în chip de tranzistor un aparat „Delta“ cîndva cumpărat în rate.

Ninsoarea scăzuse în intensitate. Zăpada măsura o jumătate de metru, pe alocuri chiar mai mult. Bazele noului anotimp erau prin urmare puse.

Cîţiva ceferişti lucrau la deszăpezirea liniilor. În liniştea nopţii, mişcările lor aveau un aer conspirativ, se subordonau cu o grabă circumspectă unui plan secret de evadare. La un capăt al peronului, un stîlp de iluminat absent ca o santinelă complice.

Într-un cartier bun ar putea chema un taxi. Aici nu poţi chema decît Salvarea. La vîrsta ei, Alida Übelhart avea şofer la scară, casă cu etaj şi bonă la copil. La aceeaşi vîrstă, fiica Alidei trăia din orele de germană şi îşi creştea singură fiica. Pe ajutorul soţului ei nu putea conta decît într-un singur fel: să accepte ideea că îi era o povară şi să ia singura decizie înţeleaptă.

După justificate ezitări, Werner Filcz s-a hotărît. I-au trebuit două lame pentru ca totul să se sfîrşească cu bine.

Protezele au fost vîndute măcelarului din colţ. Domnul Giosan n-avea nevoie de ele. Ambele picioare îi erau întregi. Prevăzător însă, omul le-a cumpărat şi le-a pus bine. Le lustruieşte din cînd în cînd. Nu se ştie niciodată şi, apoi, e lucru nemţesc. De sărbători nu o uită pe binefăcătoarea sa.

Şi-a adorat tatăl. Era iubit şi de vecinii din bloc. Le repara aparatele de radio, ceasurile, brichetele.

La înmormîntare s-a vorbit foarte frumos despre el. Ploua mărunt. Cineva număra coroanele. Toate din hîrtie cerată. Lovite de ploaie sunau ca un acoperiş de tablă. Era şi domnul Giosan acolo. Plîngea. Dricul abia se mai zărea de atîtea flori.

Şaisprezece, conchise cel cu numărătoarea. Apoi lumea s-a pus în mişcare.

În coadă de tot venea domnul Ion Şerban, buldozerist la TCM. Ducea în spate o pendulă. O punem deasupra lui, doamnă Alida. La mine în casă tot nu are loc. De cînd a reparat-o Werner, Dumnezeu să-l ierte, nici nu mai trebuie întoarsă. Săltă pe umăr pendula şi se aşeză cuminte în urma cortegiului.

Cînd cineva îşi taie venele, nu poate fi acuzat de neglijenţă asemenea celor ce dorm cu gazul deschis. Toţi o compătimeau pe tînăra văduvă şi lăudau caracterul defunctului: un domn!

Un dobitoc, zicea Alida Übelhart mîngîindu-şi nepoata. Iar fiica mea, o tîrfă! Nu ştiu cu cine seamănă. Să fie asta adaptarea? Se aplecă asupra ei şi îi sărută fruntea. Nu mai avea febră. Peste două zile va merge din nou la vitrinele ei. Stinse lumina şi ieşi în vîrful picioarelor.

Nu-şi dorea altceva decît să ajungă acasă. Acasă la ea. Îşi puse gluga şi trase fermoarul jachetei pînă sub bărbie. Zăpada înghiţise oraşul cu case şi oameni cu tot. Lumina lină a unei bruşte înseninări cădea peste această schiţă a neantului.

Din Petru mai rămăsese doar o arsură pe care o simţea în adîncul ei, difuză ca un chin sau o aducere aminte. Un gol dureros după o extracţie dentară sau un chiuretaj.

19

În drumurile sale pe acasă, tot mai puţin dorite, găsea la uşă mici buchete de flori. Le mîngîia şi le lăsa întocmai cum le găsea. Florile se ofileau într-un morman greu de ocolit cu care femeia de serviciu nu ştia ce să facă.

Le-ar fi aruncat, era pusă acolo să facă ordine, dar n-o lăsa inima. Dă omu' o avere pe ele şi 'mneavoastră nici nu vă pasă! Aranja florile în aşa fel încît cele vechi să se vadă cît mai puţin. Io,

donşoară, le păstrez cît pot. Îi plăceau garoafele. Nu putea suferi crizantemele, că miroseau a mort. Cît despre frezii, să nu le vadă. Regreta în schimb absenţa trandafirilor.

Mai trăgea odată cu mătura în faţa uşii baricadată cu flori şi îşi vedea de treabă căci coridorul era lung de abia îi zărea capătul. Numai la catedrală mai merge atîta pînă la altar. Cade în genunchi şi se roagă. Uneori şi pentru alţii. Ăştia îi plătea drumul pe autobuz dus-întors. Nimeni nu se roagă ca ea. De-aia o şi ascultă Dumnezeu. O să mă rog şi pentru sufletu' dumitale, donşoară. Bine, mătuşă, roagă-te. Bietul ei suflet!

Să nu mai aud de suflet! Îşi privi speriată mama. O prejudecată, întocmai ca virginitatea. Un fard pe care fetele bătrîne îl şterg plîngînd în faţa oglinzii după fiecare bal. Contează ce rămîne cînd te dezbraci: sînii căzuţi, celulita, varicele, ridurile. Singurătatea! Sufletul? O lozincă oarecare, un scut găurit, o cămaşă zdrenţuită. Cu un ultim efort reuşi să închidă valiza şi izbucni în plîns.

Au însoţit-o la tren. După o lună au primit o scrisoare. Puţin mai tîrziu primul pachet: mezeluri de Comtim. Apoi încă o scrisoare şi încă un pachet. Au ajuns să socotească lungimea anului în funcţie de numărul pachetelor şi al scrisorilor. Acelaşi, chiar şi în anii bisecţi. Era fericită alături de soţul ei şi le aşteptau.

Într-o zi, fireşte cîndva. Chipul sever al Alidei Übelhart se destinse într-un zîmbet şăgalnic: Nu-i aşa, Iolanda? Ea încuviinţă, zîmbind la rîndu-i. Urma obişnuita plimbare la cimitir cu braţele încărcate de flori.

20

Haideţi, fraţilor, că e tîrziu! Cine mai are ceva de spus să dea în scris.

— Nu dăm nimic în scris, strigă unul care se cocoţase tocmai pe containerul de gunoi. Dăm

oral, că de-aia am stat pînă acum în ger.

— Şi în ninsoare, completă plin de importanţă noul vicepreşedinte al comitetului de bloc, care cumula şi funcţia de şef de scară.

— Domnii au dreptate. Dacă mai e ceva de spus, acum să se spună. Vorba poporului: să baţi fierul cît e cald.

— Are dreptate domnul Brînduşă cînd citează poporul. De aceea l-am şi reales preşedinte.

— Să lăsăm vorbele, domnule vice, şi să trecem la discuţii. Libere ca pînă acum. Deci, propuneri concrete şi la obiect, dacă mai sînt.

În lumina filtrată prin perdele a parterului, chipurile palide ale oamenilor închipuiau un calup de şvaiţer aşezat pe un covor oltenesc. Ici, colo, cîte o ţigară aprinsă. Trei sticle de ţuică de un litru treceau din mînă în mînă.

— Pentru că nu mai sînt alte propuneri, propun să se dea citire proiectului de hotărîri. Domnii care au făcut propuneri sînt rugaţi să ne spună dacă le menţin. Brînduşă tăcu şi făcu un pas la stînga, îşi drese vocea şi zise: Domnul Cuceu are cuvîntul.

Din casa scării unde redactase procesul-verbal, suflînd tot mai des în pumni, apăru Cuceu, agent fiscal. Impresionase pe toată lumea prin hotărîrea cu care respinsese băutura. Cînd ai asemenea funcţie şi răspundere, nu-ţi poţi permite, observă un cetăţean copleşit de tăria de caracter a lui Cuceu. Şi normal, aprobă morocănos un altul.

Fiind foarte înalt, Cuceu ţinea hîrtia sub becul din faţa uşilor batante.

— Să nu se aprindă, domnu' Cuceu, că rămînem fără îmbunătăţiri.

Lumea izbucni în rîs. Rîdea şi Brînduşă. Sesizat imediat, amănuntul provocă un ropot de aplauze. Popularitatea sa creştea vertiginos. Modest din fire, se simţi obligat să intervină pentru a preveni delirul. Ridică un braţ şi mulţimea amuţi.

Cuceu începu să citească. Rar, apăsat, solemn. Se va întări ordinea şi disciplina după cum urmează: completarea la zi şi ritmic a cărţii de imobil. Propune domnul Brînduşă. Menţin propunerea, interveni vesel Brînduşă. Respectarea orelor de odihnă impune următoarele: covoarele se vor bate mai mult sîmbăta, conform unui grafic afişat la fiecare scară. Propune Moraru Ion. Vă menţineţi propunerea? Da! Pentru a evita cazurile de injurii, maltratări şi chiar bătăi de către unii locatari, doritorii vor anunţa în scris conducerea asociaţiei, menţionîndu-se în acelaşi timp data petrecerii precum şi lista nominală a participanţilor în scopul recuperării pagubelor în caz că s-ar produce imobilului şi persoanelor fizice, inclusiv liniştii de care avem atîta nevoie. Îmi menţin propunerea, continuă Cuceu pe acelaşi ton.

— Nu s-ar putea scurta un pic? strigă omuleţul de pe container. Din nou rîsete, tropăit, apaluze. Şi mişcările imprevizibile ale celor trei sticle.

Cuceu continua imperturbabil: Se va populariza restanţierii cu taxele comunale la gazeta de perete a blocului. Propune Luţaş. Menţin propunerea.

— Bravo, Luţaş! strigă vicele. Îmi place combativitatea ta. Se va amenaja un teren de joacă pentru copii. Propunere colectivă.

Se va încerca creşterea temperaturii în apartamente prin diferite mijloace ca: purfixul. Propunere colectivă. Renunţă cineva? Se vor schimba ţevile deteriorate. Propunere colectivă. Construirea unui bloc nou în locul celui existent actualmente, acesta urmînd să primească altă întrebuinţare. Propunere colectivă. Aplauze puternice, ovaţii. Procesul-verbal le înregistrase întocmai gîndurile, mai puţin bătăile grăbite ale inimii, sfiala, stîngăcia şi neîncrederea funciară în petecul de hîrtie care tremura sub lampă în mîinile subţiri şi vineţii ale lui Cuceu.

Vicele avea ochii umezi. Se apropie de Brînduşă şi îi şopti gîtuit de emoţii: Ce carevasăzică nişte discuţii libere!

21 Orice gest, cît de mărunt, capătă în aerul îngheţat al serii ceva din măreţia misterioasă a naşterii Domnului. Doamna Moduna izbucni în plîns. Niciodată pînă acum soţul ei nu găsise cuvinte de laudă pentru Mîntuitor, deşi bradul, colindele şi sarmalele n-au lipsit de la nici un Crăciun.

Mai bine mai tîrziu decît niciodată, îşi spuse ea, ştergîndu-şi pe furiş cîteva lacrimi. Terminase de tăiat cozonacul cu stafide, dar rămase în picioare lîngă soba înaltă de teracotă, mai aproape astfel de nufărul stacojiu al arzătorului de „o mie“, zgribulită de frig sau speriată pur şi simplu de mărturisirea lui neaşteptată.

Domnul Moduna îşi privea mulţumit soţia din scaunul său de stejar cu spătar înalt şi braţe viguroase. Harnică, modestă şi încă frumoasă cît mai putea ea fi la vîrsta ei, merita acest moment de reculegere de dinaintea „festivalului culinar“ la care el visa un an: un viol deghizat în fapt pe care Marta îl suporta într-o muţenie absentă, în timp ce laudele lui Coriolan la adresa calităţilor ei de gospodină nu mai conteneau. Excesive, compensau în parte lipsa lui de afecţiune şi, de la o vreme, şi alte lipsuri.

Seara se arăta calmă, cina bogată şi rezerva de „Triferment“ liniştitoare. Domnul Moduna culese o măslină de pe salata de boeuf cu speranţa că doamna Moduna va înţelege semnalul şi se va aşeza şi ea la masă, în faţa unei căni de ceai, cum obişnuia de multă vreme

Nimic nu l-ar fi oprit pe domnul Moduna să atace movila de cîrnaţi afumaţi din mijlocul mesei, înălţată chiar de el pe un capac de lemn cu

diametrul unei roţi de „Pegas“ pliant, dacă în pragul uşii deschise fără zgomot n-ar fi apărut Flavius-Tiberius, fiul lor.

Doamna Moduna îl recunoscu numaidecît după fularul roşu pe care i-l croşetase în anul pensionării, iar domnul Moduna după paltonul negru din stofă de patru sute, pe care şi-l dorise atît şi la care renunţase în favoarea lui Flavius-Tiberius, student întîrziat pe atunci prin anul IV şi ghid la Eximtour.

Aveau şi alte semne de recunoaştere. Ochii, bunăoară: verzi ca ai Amaliei Morar-Koblicska, mama doamnei Moduna, renumită la vremea ei pentru eleganţa costumelor bărbăteşti pe care le cosea în atelierul propriu din Piaţa Carolina. Înălţimea: 1,85. Atîta a avut şi tatăl doamnei Koblicska la întoarcerea din Galiţia, cînd se credea că e doar rănit, nu şi tuberculos, din care cauză a şi murit după ce, mai întîi, a pierdut ceva din greutate şi chiar din înălţime, cum s-a putut constata la aşezarea în sicriu, spre uşurarea cioclilor şi a groparilor. Zîmbetul: ironic încă din leagăn. Graţie lui, sufletul lui Flavius-Tiberius era tot atît de greu accesibil ca şi turnul prefecturii plin de porumbei şi de lilieci. Peste toate acestea plutea un aer de „fiinţă în trecere“, de om care nu ajunge niciodată undeva şi care nici nu se întoarce decît pentru a pleca din nou după o clipă de odihnă. În preajma lui totul era provizoriu, şubred, supus eroziunii, de la sentimente şi intensitatea luminii pe care o revărsa asupra lor becul de şaizeci din bucătărie la cuvinte precum patrie sau popor.

Emoţia revederii umezi ochii doamnei Moduna şi smulse domnului Moduna un strigăt de bucurie suficient de puternic pentru a trezi îngrijorarea cîtorva vecini care ieşiră în stradă, gata să intervină.

Cum doar paza bună trece primejdia rea, cei trei hotărîră că o apropiere furişată de geamul bucătăriei era singurul leac împotriva unor

remuşcări tîrzii. Aşa îl zăriră pe Flavius-Tiberius sărutîndu-şi mai întîi mama, apoi tatăl. Scena urma să fie povestită a doua zi în felurite moduri întrucît nici unul din cei trei vecini nu auzise vreun cuvînt din cele pe care cu nepăsare le atribuiau mai tîrziu familiei reunite. De fapt, ceea ce ei credeau a fi născocit mînaţi doar de dorinţa de a reda cît mai exact întîmplarea, se auzise cu adevărat în acea seară, dar mai tîrziu, cînd ei dormeau fără griji în paturile lor cu aşternuturi scrobite.

Vegheate doar de o lună plină şi indiferentă, vorbele păreau fără noimă, simple exerciţii de logopedie pentru persoane cu deficienţe de vorbire, fără nici o legătură cu cadourile modeste pe care Flavius-Tiberius le scotea cu gesturi teatrale din buzunarele adînci ale paltonului său: un batic de caşmir şi un ruj de buze, pentru doamna Moduna, o pereche de şosete şi un pachet de Marlboro pentru domnul Moduna.

În timp ce bătrînul cerceta pe toate feţele lucrurile primite, încercînd să le dea şi un preţ cît mai bun, onorant pentru toţi, Flavius-Tiberius se spăla sub jetul de apă potrivit de tare şi potrivit de cald care curgea din boilerul nou, instalat de curînd deasupra chiuvetei de inox, nouă şi ea, cumpărată tot la insistenţele doamnei Moduna pe banii de la Caritas. La boiler nou, chiuvetă nouă.

Aşteptînd sfîrşitul „abluţiunii“, domnul Moduna îşi încălţă de probă şosetele din lînă ţigaie şi acum îşi privea fără teamă degetul mare al piciorului drept bolnav de artroză, în timp ce primele inele aromate de „Marlboro“, pe care le fabrica cu uşurinţă şi încîntare după o metodă deprinsă încă din armată, provocau doamnei Moduna obişnuitul acces de tuse.

Ca să se ferească de ea fără a părăsi bucătăria sau a deschide larg geamurile, cum avea obiceiul, spre supărarea domnului Moduna, îşi ascunse nasul în gulerul paltonului pe care Flavius-Tiberius i-l puse în braţe după împărţirea darurilor, gata să-l

îmbrace în orice clipă şi să dispară din nou pentru o vreme, aşa cum cîndva făcea bărbatul ei urcînd cu crema de ras pe obraz în „Molotovul“ cu prelată, prăfuit şi plin cu tovarăşi: lupta pentru colectivizare era în toi şi orice întîrziere putea primejdui viitorul de aur al omenirii spre care ei se îndreptau posomorîţi ori mahmuri, ţinînd pe genunchi servietele de vinilin burduşite cu broşuri de propagandă, slănină afumată, ouă fierte şi, cei mai norocoşi, cu cîte un pui fript, în timp ce în biserici credincioşii se pregăteau cu sfioşenie de liturghie, iar la Canal se împărţea aceeaşi zeamă chioară şi sleită.

Slab, conchise doamna Moduna la capătul unei examinări severe a înfăţişării fiului ei. Mănîncă la întîmplare. Uneori, poate, deloc. Precis dă o groază de bani pe cărţi. La peste 30 de ani te poţi opri din citit. Dacă nu ţii cu tot dinadinsul să orbeşti…

Se îndreptă spre cuierul cu picior din verandă înainte ca obişnuitele ei reproşuri să tulbure bucuria serii. Fularul, pus neglijent în mîneca paltonului, mătura duşumeaua de brad precum coada leneşă a unei vulpi purpurii un drumeag uscat de ţară.

— Sînt gata, zise Flavius-Tiberius, punîndu-şi ochelarii. Acum…

Tăcu mirat: bătrînul adormise cu ţigara stinsă în colţul gurii.

— Aşa e de la o vreme, zise doamna Moduna punînd pe masă o farfurie la locul cuvenit fiului ei. Bătrîneţea… Stă tot mai mult timp în faţa televizorului. Ca să nu adoarmă imediat mănîncă bomboane ori caramele. Sau fumează, dacă e singur. Cînd nu mai are ce ronţăi sau fuma, oricum nu fumează mai mult de zece ţigări pe zi, adoarme. Treaz, povesteşte ce mult a lucrat la zăpadă, în curte şi la stradă, sau cîtă lume a avut în faţă la pîine şi lapte. Poate să doarmă cît vrea, din partea mea, dar ai văzut cum îi tremură mîna? De la o

vreme refuză să mai scrie. Face literele strîmbe, chircite, inegale. Stiloul se împiedică în hîrtie aşa cum şi el se împiedică mergînd pe loc drept. Nu se mai desparte de umbrelă. Îmi trebuie un punct de sprijin, altfel mă prăbuşesc, zice el. Dă vina pe război. Zice: Să treci tu Prutul şi să te duci pînă la Stalingrad. Apoi în Tatra. Pe jos… Nu e puţin lucru. Cînd ajunge la Nistru îi dau lacrimile. Cad ca o ploaie peste Basarabia. Noroc cu luptele din Tatra. Aici ochii i se aprind ca două reflectoare puse să lumineze şoselele cehilor şi vacile lor care mugeau de urît în grajduri cu adăpători automate.

Flavius-Tiberius se aşeză la masă atent să nu-şi trezească tatăl. Aparent, totul era ca înainte. Vinul, sifonul şi siropul de coacăze se găseau la locul lor pe servantă. Paharele din cristal de Bohemia, cu picior scurt, fuseseră spălate cu grijă după luni întregi de nefolosinţă şi puse pe faţa albă de damasc, ca de fiecare dată la sărbători. Ochii pătrunzători ai bătrînului de adineaori îl arătau încă vioi, în stare să-şi privească nevasta cu încîntarea cu care ţăranul priveşte o iapă de tracţiune încordată în ham la trecerea unui rîu. Zîmbetul şi mîna puternică pe care i-o întinse fuseseră ca o promisiune a unei petreceri fără restricţii orare. Şi totuşi, ceva se schimbase.

22

Îşi puse singur în farfurie şi începu să mănînce cu capul plecat. Vine o vreme cînd, vrînd nevrînd, trăieşti din amintiri! … Trecutul, pîinea noastră cea de toate zilele!

Graţian frămînta între degete o ţigară pe care nu se hotărîse încă să o aprindă. Se auzi şi glasul Mariei: Ioana, Remus, la culcare. Paturile sînt făcute.

Copiii părăseau cu părere de rău bucătăria. Cu rufele colorate întinse la uscat pe o frînghie

deasupra sobei din fontă semăna cu un vapor pavoazat de ziua Marinei.

— Nu mai fumezi pipă?

— Rar, cînd reuşesc să-mi cumpăr un tutun mai bun sau cînd primesc…

— Ai anumite surse?

— Mda… Foşti colegi de liceu. Emigranţi din diverse motive. Îi ştii şi tu.

— Samuel, Dana, Rudi, Petra… Mai sînt şi alţii?

— Dacă ai şti ce singuri am rămas…

Se ridică şi deschise fereastra, dublată de o plasă verde, subţire, deasă.

— E plin de ţînţari pe aici. Cartier nou… După cum auzi, nu ne lipsesc broaştele.

— Încolo, e bine, nu?

— Da, e bine. Etajul cinci, două camere decomandate, dulapuri în perete. Nu ne plîngem. Era să uit balconul. Avem şi balcon.

Graţian fuma în picioare. Scutura scrumul într-o cutie de tablă, fostă conservă de peşte. Se îngrăşase. Barba sură, părul mai rar. Doar zîmbetul era acelaşi, înşelător ca o savană, adăpostind cu egală generozitate gheara leului şi glezna antilopei.

— Cu slujba cum o duci?

— Mă descurc. Fac filmuleţe publicitare şi reportaje la televiziunea locală. Scenarist, regizor şi operator.

— Regizor, carevasăzică. Visul tău…

— Aşa mi se şi spune: domnu' regizor.

— Şi tu ce zici?

— Îi pot eu contrazice?

— Satisfacţii?

— Nenumărate: diplome, insigne, premii. Un fel de Oscaruri neomologate încă.

— Dorinţe?

— Să ştii că e primul interviu pe care îl dau. Publicitatea mă agasează. Am o singură dorinţă: festivalul ăsta la care mă duc din doi în doi ani să devină internaţional.

— Festivalul internaţional „Deşteptarea României“, bîigui Flavius-Tiberius înspăimîntat.

— Cum ţi se pare?

— Minunat…

— Nu sună rău, nu-i aşa? Atunci să-i văd eu pe Forman şi Scorsese… Şi chiar pe Marii Ruşi… Cîţi mai sînt…

În urmă cu cîţiva ani un asemenea dialog ar fi stîrnit hohote de rîs. Acum abia dacă se zîmbea. Mimau un duel obosit pe o planşă cu contactele tăiate. Floretele erau vechi, ruginite, iar costumele nu mai aveau albul imaculat de odinioară. Gălbui, tulburi, precum albul de azi al ochilor lui Graţian, descusute pe alocuri, descopereau, privirii uimite a lui Flavius-Tiberius, muşchii de rumeguş ai unor fantoşe hilare.

— Nu regreţi totuşi că n-ai făcut Institutul?

— Ca să faci ce fac eu, nu-ţi trebuie studii superioare. Iar ca să faci ce fac unii cu aceste studii chiar că nu merită… N-a fost să fie!

Stinse ţigara în chiuvetă şi se aşeză la masă. Turnă din nou în pahare.

— Eu nu beau decît „Traminer“. Ce altceva să bei aici?

— Aiurea, e de negăsit.

— Da, ce ziceam?

— N-a fost să fie.

— A, da… Îmi pare rău doar că bietul taică-meu şi-a vîndut maşina de tăiat lemne ca să mă ţină acasă după armată. Să pot învăţa pentru admitere, chipurile. Nu era de ajuns că şomam, m-am şi însurat. Întîi a vîndut calul, apoi maşina. Cîştiga binişor prin satele din jur cu instalaţia aia: bani şi mîncare.

— Cîştigi şi tu ca pozar… Nunţi, botezuri, înmormîntări…

— Nu foarte mult, căci e greu să mulţumeşti pe toată lumea. Văzînd probele unii ziceau că lor nu le trebuie aşa ceva, că ei sînt frumoşi. Mă uitam la ei şi le dădeam dreptate. Numai că lucrul ăsta

îmi reducea clientela. Nu ştiu cum se făcea, dar toţi îmi ieşeau ca ăia din corul lui Şukşin din *Călina roşie*… Ceva între sfînt şi puşcăriaş.

— La o înmormîntare se admite, observă Flavius-Tiberius, pe cînd la nuntă…

— Ca şi cum, apăsînd pe declanşator, aş fi modificat în chip misterios alcătuirea lumii, continuă absent Graţian.

— Am înţeles însă că tot datorită fotografiilor vă descurcaţi.

— Am învăţat-o pe Maria să fotografieze. Mie îmi revine doar partea de prelucrare.

— Plătiţi impozit?

— Evaziunile fiscale nu mă atrag.

— Şi filmele cum îţi ies?

— Bine. Pe ele însă le salvează textul… Izbucni în rîs. Comentariul, domnule, interpretarea… Imaginile se mişcă. Îţi trebuie ochi. Noi ne bazăm însă tot pe urechi… Chestiune de civilizaţie!

— Au crescut copiii, zise Flavius-Tiberius, în încercarea de a schimba subiectul.

— Cresc repede. Cînd am dat ultimul examen am fost cu Ioana. Să vadă şi ea Bucureştiul. Remus n-a avut noroc. Între timp am renunţat la admiteri. Cîndva îl voi duce şi pe el să vadă IATC-ul şi să-i spun: cînd vei fi mare, vei da la regie. E singura facultate pentru care l-aş putea pregăti acasă. Eu însumi. În mirosul ăsta de ulei ars şi untură rîncedă, la un pas de containerul de gunoaie al blocului, cu rufele umede deasupra capului şi cu luna asta nătîngă care ne pîndeşte prin geam ca un uriaş drob de sare sau, dacă vrei, ca o ghilotină. Voi lăsa prin testament să mi se dea capul la developat. Cu bobinele pe care le am înăuntru vom lua *Canurile* cîţiva ani la rînd.

În liniştea care urmă, o descoperiră pe Maria croşetînd lîngă uşă, încordată, gata să dispară iarăşi la cel mai mic zgomot venind dinspre camera copiilor. Remus se plîngea de dureri de gît.

Mişcarea nervoasă a mîinilor şi tremurul abia perceptibil al bărbiei însoţeau în chip vădit discursul impetuos, exaltat al bărbatului pe care era gata să-l urmeze pînă la limita suportabilului, a ridicolului, a frivolităţii.

Pentru ea, îşi spunea Flavius-Tiberius, Graţian era, de bună seamă, la fel de mare ca Forman sau Scorsese, despre care ştia puţine lucruri cum tot puţine ştia şi despre sfinţii din calendarul creştin ortodox de care îşi lipea acum Graţian capul blond.

Îi invidia pentru această complicitate necondiţionată întru mistificare şi impostură în care înotau degajat ca atîţia faliţi de geniu.

N-ai ajuns pentru că n-ai fost în stare! Simplu, necruţător. Şi cît de nedrept totuşi în cazul lui Graţian. Firescul cu care femeia îşi urma bărbatul îl făcu să se ruşineze de asprimea judecăţilor sale. Adevărul era de partea lor. Ridică paharul în sănătatea Mariei şi a copiilor.

S-au despărţit la scurt timp după aceea spunîndu-şi noapte bună, după o conversaţie încheiată brusc, fără preaviz şi fără o concluzie, dar cu convingerea secretă că ea putea fi reluată a doua zi. La uşa liftului, Graţian l-a întrebat: Ai tăi cum o duc? Bine, a zis el fără să stea pe gînduri. De atunci au trecut 4 ani.

23

Luă o portocală şi începu să o cureţe. Încet, cu metodă, surd la ritmul solemn al imnului care anunţa sfîrşitul avîntat al unei alte zile fără noimă, fericit că ţine între degete fructul acela catifelat ce păstrase doar pentru el parfumul unei lumi altfel inaccesibilă.

Domnul Moduna sforăia încetişor cu mîinile împreunate pe burtă. Doamna Moduna îşi privea fiul cu încîntare. Puţin îi păsa că acesta curăţa portocala ca pe un cartof. Teancul de farfurii puse

la spălat în chiuvetă spunea oricui că petrecuseră o seară foarte agreabilă, chiar dacă exagerat de tăcută.

— De ce nu l-ai trezit?

— Pentru că doar în somn ţine regim. Dar, nu-ţi face griji! Pe la două se va trezi şi va şti ce să facă. Să-i laşi lumina aprinsă. Merg să îţi fac patul. Lumina rămîne aprinsă aici în bucătărie.

24

Anul Nou bătea la uşă, iar el intrase într-o amorţeală sau buimăceală numai în parte explicabilă prin oboseala călătoriei.

— Mamă, aş fi avut ceva de discutat cu voi…

Doamna Moduna se opri în prag: E grav?

— Nu, nu cred… Aş vrea să stau o vreme acasă…

— Se pare că e grav, zise Marta, gîtuită de emoţie. Gîndul că îşi va putea vedea o vreme fiul în preajmă, o făcea să uite oboseala vîrstei, bolile… E bine şi aşa.

— Cei de la Geton mi-ar trimite aici antene spre vînzare. Pot cîştiga mai mult decît traducîndu-le filme idioate…

— Şi ce te împiedică? întrebă Marta neliniştită.

— Mi-ar trebui un spaţiu comercial, ca să zic aşa.

— Îl ştii cumva?

— Da.

— Spune-l.

— Cabana din grădină.

— E a ta, zise Marta fără să clipească. Adăugă: Pentru o chirie bună, bineînţeles… Zîmbi.

Flavius-Tiberius rămase în scaun. Ştia că ea va dispărea înainte ca el să-i mulţumească.

25 *Ecce pater!* O descoperire tîrzie şi nefolositoare. Ramolismentul bătrînului punea capăt unei frumoase tradiţii de soldaţi ai micilor victorii şi ai marilor eşecuri. Pe asumarea lor nediferenţiată, familia Moduna şi-a construit o solidă reputaţie de învingători păguboşi şi perdanţi optimişti: strălucirea izbînzilor era de fiecare dată fericit completată de o strălucire şi mai mare a eşecurilor. Aşa se explică blîndeţea care le scălda chipul, atît în poze, cît şi în realitate, precum şi încrederea măsurată în semeni.

Despre începuturile familiei Moduna în Dacia Superior se ştiu puţine lucruri. Se presupune însă că au rămas daci liberi în cuget şi simţiri chiar şi după ocupaţia romană, graţie însuşirii lor de căpetenie: mîndria.

Oameni cu frica lui Zalmoxis mai întîi şi a lui Dumnezeu mai apoi, Moduneştii au fost slujitori devotaţi ai două imperii şi ai doi împăraţi pe care n-au încetat să-i pomenească în rugăciuni: Traian şi Franz Joseph.

Vocaţia lor de întemeietori a putut fi remarcată abia după bătălia de la Mohács, cînd nouă soldaţi români din oştirea maghiară, printre care şi Petru Moduna, s-au ascuns de ruşinea înfrîngerii într-un loc ferit de manevre militare pînă la al doilea război mondial, pe care, provocator sau naiv, l-au numit Măhaci, în amintirea dezastrului de la 1526.

Seria ilustră a bărbaţilor din familia Moduna continuă cu Vasile. *Gefreiter* în armata imperială, primar ţărănist apoi mai bine de 15 ani, Vasile Moduna a murit de pneumonie în anul 1941 fără să vadă Bucureştiul, ceea ce nu l-a împiedicat să povestească oricui a avut timp să-l asculte, cum arată o capitală. A trăit iubindu-şi nevasta, copiii, satul, patria şi Viena pe care n-a mai revăzut-o niciodată. A lăsat în urma sa regrete, o biserică renovată şi o şcoală nouă.

Ioan, fiul lui Vasile, a studiat dreptul la Cluj şi teologia la Sibiu şi Arad, apoi a făcut Şcoala de cadeţi de la Viena. Preot de ţară, a fost deportat la Borisfalva, comitatul Sopron. S-a întors din detenţie după şapte luni, pe jos şi bolnav: părea un sfînt pămîntean în drum spre cele veşnice.

Din căsătoria lui cu Hortensia Şildan, fiica notarului din Vinţ şi sora viitorului avocat Onofrei Şildan din Apud, s-au născut trei feciori: Semproniu, Liciniu şi Coriolan.

Primii doi au urmat liceul „Sf. Sava“ din Bucureşti, apoi s-au înscris la Drept. Au intrat în „Mişcare“ fără să-şi întrebe părinţii şi au trecut prin toate cîte le-a hărăzit această alegere: de la Rebeliune la Reeducare şi de la Piteşti la Gherla şi Aiud.

Semproniu a ieşit din închisoare în august 1964, după şaisprezece ani de detenţie. Liciniu a scăpat mai uşor căci a fost împuşcat mortal în luptele de la Galda şi înmormîntat fără preot, pe cheltuiala Ministerului de Interne, într-un loc rămas pînă azi necunoscut.

Coriolan, cu o minte mai greoaie şi fără veleităţi mesianice, s-a îndreptat cu paşi nesiguri spre Seminarul teologic de la Oradea.

Talent plastic mediocru, îşi petrecea vacanţele desenîndu-şi cu răbdare viitorul: parohia, cu biserică şi enoriaşi cu tot, casa, nevasta, copiii şi dobitoacele din curte şi grajduri, toate luminate de chipul înţelegător al unui Dumnezeu mic şi dolofan, ascuns pe jumătate de un norişor din vată de zahăr, un produs pe care doamna Morar-Koblicska îl vindea în Piaţa Carolina, ajutată de fiica sa, Marta. Înaltă, sveltă şi cu sîni mari, Marta cobora direct din desenele pastorale ale lui Coriolan, cu o graţie egalată doar de drăgălăşenia cu care spunea *baszd meg* chiar şi atunci cînd frumoasa ei limbă maternă îi punea la dispoziţie cuvinte mult mai potrivite pentru a-şi exprima admiraţia, bucuria, tristeţea, mînia, îngrijorarea, ca

acum cînd flăcăul cu cufăr de lemn îi întindea a nu ştiu cîta oară bani pentru încă o porţie de vată.

— *Jaj, te, baszd meg*, să nu dai în diabet, zise ea rîzînd în timp ce cu o mînă întindea marfa, iar cu cealaltă lua banii bine număraţi, umezi de strînsoarea pumnului mare cît o cărămidă.

— Cum o să dau în aşa ceva, don'şoară? întrebă Coriolan încîntat de grija pe care i-o purta Marta înainte de a-i fi soţie precum în desenele sale vizionare.

Ca să o liniştească, îi spuse că el făcuse la timp toate bolile copilăriei, printre care cu siguranţă şi diabetul. Ca să nu mai vorbim de oreion, periculos mai cu seamă pentru bărbaţi, întrucît poate primejdui activitatea glandelor seminale şi a testicolelor, dacă domnişoara ştie cumva ce sînt coaiele.

Ignoranţa ca dovadă a bunei-cuviinţe şi a unei creşteri alese, de care nimeni nu se îndoia în cazul domnişoarei Koblicska, crescută la Ursuline, fu spulberată brutal printr-o neaşteptată mişcare de încuviinţare grav-senină a capului ei gingaş, provocînd pe cale de consecinţă domnului Coriolan Moduna un scurt seism urmat de o moleşeală plăcută, cum numai recunoaşterea tîrzie a vanităţii lumii îţi poate prilejui.

Coriolan închise ochii fericit, indiferent la echilibrul precar al valizei pe care îşi odihnea trupul mătăhălos de o bună bucată de timp, înconjurat de o ploaie de beţe pînă nu demult înfăşurate în smocuri de vată dulce, accesibilă oricui contra sumei anunţată cu tuş roşu pe boneta imaculată a Martei.

Mai auzi doar ceva ce semăna cu Jézus Mária înainte de a se prăbuşi pe trotuarul acoperit cu un rafinat studiu cromatic din frunze uscate de castan şi arţar, sub privirile curioase ale unei mulţimi pestriţe, ea însăşi vegheată de la înălţimea unui lampadar ruginit de un pitic din tablă colorată cu privirea zbanghie, avînd, în loc de tradiţionala

barbă albă, un vălătuc din vată de zahăr străpuns de o limbă lubrică.

Cînd s-a trezit, doamna Koblicska îi tampona fruntea năpădită de transpiraţie cu o bucată moale de tifon, zîmbindu-i încurajator. Schiţă şi el un zîmbet obosit, apoi îşi răsuci uşor capul într-o parte, lăsînd astfel drum liber mîinii aceleia grijulii spre ceafă. Aşa o zări pe Marta. Stătea pe un taburet, cu spatele drept, şi răsfoia absentă o revistă de modă. Prin geamul deschis se vedea cerul plin de stele. Acest amănunt făcea din mansarda hotelului „Astoria“ locul preferat al cuplurilor clandestine şi al celor în călătorie de nuntă. Primii plăteau şi o taxă de confidenţialitate pentru care nu primeau nici o chitanţă.

Coriolan oftă. Suferise, dar acum îi era bine, în special după ce vomase într-un lighean de porţelan alb, sub răsuflarea discret tabagică a doamnei Koblicska, sub mîngîierile ei tot mai apăsate, mai prelungi şi sub privirea dispreţuitoare a unui boy capabil să-ţi spună în română, maghiară şi germană, fără plată, următorul text afişat de altfel şi la recepţie, sub o sticlă curată cu ramă neagră şi intarsii aurii: „Astoria – hotel cu 52 de camere, încălzitoare cu aburi, electricitate, conducte de apă şi baie, bucătărie de primă clasă. Pensiune pentru cei în trecere. Preţuri ieftine!“.

Amintirea cîtorva înmormîntări reuşite, la care asistase alături de părintele Socolan, îi curmă zbuciumul, căci toate confirmau neputinţa de a da glas sentimentelor şi îl îndemnau să creadă că doar o faptă anume ar putea răsplăti pe de-a-ntregul bunăvoinţa gazdelor sale.

Şi gîndul faptă se făcu. Dar fără încuviinţarea sa: pătura cu care era acoperit, verde şi roasă pînă la urzeală, încît semăna mai degrabă cu o pînză de sac, începu să se înalţe puţin cîte puţin deasupra pîntecelui său: ca un palmier în deşert, şopti Amalia, ca o pagodă, ba nu, ca o catedrală, ca Turnul Ştefan, ca Dealul Florilor, ca Ignişul, şuieră

Amalia, ca Moldoveanu, Negoiu şi Omul, ca Mont-Blanc. Amalia gîfîia. Încă puţin şi iat-o pe Acoperişul Lumii! Abia mai respira. Cine ajunge aici îl vede pe Dumnezeu!

Marta lăsă revista să-i alunece din poală: în faţa ei stătea un domn înalt şi uscat, îmbrăcat într-un trenci nisipiu, încheiat pînă sub bărbie. Palăria maro şi ochelarii rotunzi îi întăreau nota de distincţie şi susţineau convingător ipoteza înrudirii cu doamna Koblicska. Ea însăşi se grăbea să risipească eventualele îndoieli în privinţa domnului în cauză, prezentîndu-l ori de cîte ori era cazul: fratele meu, Andrei Morar, merceolog. După studii doar, completa el zîmbind, pentru că, după ocupaţie, sînt un mic angrosist şi un mare comis-voiajor.

Coriolan avea să audă aceste cuvinte chiar şi pe peronul gării înţesată de civili şi de militari, înainte ca domnul Andrei, în uniformă, să plece pe front, convins că între două lupte va putea să-şi plaseze la preţuri avantajoase ultimul model de prezervative cu care îşi căptuşise pereţii dubli ai unui impresionant cufăr de fag.

Norocul i-a surîs pînă la Cotul Donului. Cu resturile mărfii, salvată ca prin minune de la îngheţ şi umflată cu mare greutate, a împodobit bradul primului Crăciun petrecut în Siberia.

A murit în ’56, pe o stradă din Budapesta, înainte de a termina traducerea în limba rusă a unei monumentale înjurături ungureşti.

— Aş fi putut să mă arunc pe geam şi nici măcar n-aţi fi tresărit, zise Andrei rîzînd.

Marta se ridică şi se lăsă sărutată pe frunte. Îşi simţea obrajii arzînd.

— În schimb, la înmormîntare n-am fi lipsit. Şi nu te-am fi făcut de ruşine.

— Sora mea vorbeşte! Şi nu e nici abulică cum părea adineauri. Adevărul e că spectacolul unei pături zburătoare, sau doar plutitoare, te poate

lăsa fără grai… Cum se simte pacientul după acest exerciţiu de levitaţie?

— Pacientul se simte bine, slavă Domnului, zise Marta, dar de ce vorbeşti aşa complicat?

— E greu să vorbeşti simplu cînd te pricepi la cuvinte! zise Andrei. Vocea răguşită sublinia, dacă mai era nevoie, dificultatea întreprinderii, dar şi excesul de umilitate.

— Mai bine te-ai pricepe la femei, răbufni Amalia cu dispreţ, chit că în sinea sa era mîndră de învăţătura lui Andrei, adunată cu trudă din cărţi şi dicţionare. Să ştii atîtea cuvinte şi să nu le foloseşti, ar fi într-adevăr mare păcat chiar dacă uneori, ca acum de pildă, ai vorbi de unul singur.

— La femei se pricep toţi bărbaţii, draga mea. Pe cînd la cuvinte, doar cei aleşi.

— Noroc că vorbele nu rămîn însărcinate ca Eva Rausch.

— Eva e o fiinţă minunată. Din păcate, însă, refuză orice măsură de prevedere: în calendar nu crede, iar prezervativele o inhibă. De ce atîta prudenţă, se miră ea de fiecare dată. Şi nu are dreptate? E o femeie sensibilă, totuşi…

— Credeam că e numai curvă. Îmi pare rău pentru ea.

— Mamă, cum poţi să vorbeşti aşa în faţa unui viitor preot?

— Nu doar viitor preot, ci şi un preot cu viitor, zise Amalia visătoare. Pentru că are prezent. Lîngă el fericirea nu e numai o făgăduinţă neonorată, însoţită de aceleaşi încurajări jenate: va fi bine mîine, data viitoare, ne trebuie răbdare, ci şi ocazia de a striga, acum şi aici, în această lume, vreau să zic precum cele puţine fericite: e bine! Dumneata ce părerea ai, domnule Coriolan?

Coriolan ascultase cu atenţie discuţia celor trei, pîndind în acelaşi timp un moment potrivit pentru a-şi face auzit şi el glasul. Aşteptarea se dovedi un bun prilej ca să revadă pe sărite Evangheliile în nădejdea unui citat cu care să facă

o impresie bună. Degeaba. Nu găsea nici o legătură între ce i se întîmplase lui azi, pînă acum, şi viaţa lui Isus. Îmi este străin, decretă el după o scurtă judecată.

Această concluzie, în loc să îl înspăimînte, îi umplu sufletul de o bucurie imensă. Ea se răspîndea în mod egal în tot corpul, apoi ieşi la suprafaţă aidoma sării în pămînturile de la Salinae.

Şi chiar dacă nu reuşi să dea drept răspuns la întrebarea atît de fină a doamnei Koblicska decît un „ăăăăăăăă“, apoi un „ăăăăă“ şi încă un „îîî“, era fericit: hotărîse să renunţe la teologie şi să rămînă printre aceşti oameni stilaţi, ocupîndu-se cu altceva.

A fost de ajuns să spună tare ce gîndeşte şi doamna Morar-Koblicska îi propuse pe loc postul permanent de manechin la atelierul ei din Piaţa Carolina, plus pe acela sezonier de vînzător ambulant de vată de zahăr pe patru străzi: Calvin, Dacia, V. Lucaciu şi dr. Teofil Dragoş.

Coriolan primi fără să clipească ambele slujbe, chit că despre cea dintîi nu ştia mai nimic.

— Asta pentru început, zise Andrei. Între timp vom căuta ceva mai bun.

Ceva mai bun avea să însemne plasator cu posibilităţi de avansare la cinematograful „Municipal“. Un post care îi permitea să o vadă pe Marta şi seara, o dată pe săptămînă, cînd, însoţită de părinţi, intra îmbujorată de emoţie la proiecţia de la ora opt.

Dacă o întreba ce mai face, ea îi răspundea „bine, mulţumesc“. Pînă şi iarna, cînd lumea mai suferă de frig. Avea dinţi strălucitor de albi, gropiţe în obraji, şi tropăia uşor ca să se încălzească. Mîinile şi le ţinea într-un manşon din blană de iepure, iar părul îi era prins la ceafă cu o fundă de catifea.

În prezenţa ei, Coriolan uita să mai rupă biletele, spre bucuria confuză a celor ce îşi propuneau să le folosească şi a doua zi, ştiut fiind

faptul că Eroll Flynn ori Clark Gable nu treceau prea des pe acolo. Ca să nu mai vorbim de Greta Garbo, chiar dacă oraşul lor nu era unul oarecare. Mai degrabă mic, cu ceva dealuri în preajmă şi munţi la doi paşi, putea fi un loc potrivit pentru o viaţă liniştită, cum îşi dorea Marta. O viaţă clădită pe mezelurile cumpărate de la Veso, mirodeniile de la Horacsek, pantofii sport de la Friedmann sau Dermata de la Rado, pălăriile doamnei Klein, prăjiturile de la cofetăria Scheip şi plimbările duminicale de pe Cîmpul Gîştelor sau al Claustrului, toate acestea urmînd în mare un plan al oraşului de la 1935 pe care familia Morar-Koblicska îl păstra cu sfinţenie sub o folie de plastic în chip de tablou.

Cam în dreptul Casei Minoriţilor, Coriolan desenase cu talentu-i recunoscut două siluete umane. Fiecare avea pe creştet o literă: cea feminină un „M“, iar cea masculină un „C“. Femeia purta rochie lungă, bărbatul costum cu cravată şi pălărie. Nu erau nici trişti, nici fericiţi. Se ţineau de mînă şi priveau în gol. El iubea golul şi nu putea trăi decît pe marginea prăpastiei, în vecinătatea lui.

Nu se mulţumise doar să trăiască aşa, ci şi povesti acest lucru profesorului Colceag. Acesta îl privi lung, apoi îl sărută pe frunte şi, după ce netezi îndelung şerveţelul de hîrtie de pe masă, care plutea stingher ca un nufăr printre sticlele goale de bere, scrise: *Arheologia vidului* – teză de doctorat, autor Demostene A. Colceag. Conducătorul tezei conta mai puţin. Ba chiar deloc.

26

La „facturi“ era, cum se dorea, Simona, zisă Şuşu. Nu se ştie de ce. Dar Şuşu era o fată drăguţă şi de treabă. Împlinise douăzeci şi doi de ani şi se specializase în primirea şi ocrotirea stagiarilor. Nu

avea vreo preferinţă pentru un profil anume. Licenţiaţi să fie.

Se îmbrăca cu gust şi dansa frumos, cu stil chiar. La votcă nu prea rezista ori, e bine ştiut faptul, stagiarii plecau din oraş atît de repede, încît biata Suşu nu apuca să se obişnuiască cu băutura asta pe care, ea personal, o găsea mai puţin grozavă decît se zicea. În altă companie însă nu obişnuia „să servească".

Şuşu avea răbdare şi încredere nemărginită în procesul de privatizare care, iată, aducea în oraş şi specialişti străini. În vila de oaspeţi de la UPSA. se mai ocupase un apartament pe lîngă cel locuit de domnul Sirvain, căruia îi plăcea să umble mai mult pe jos, deşi avea un Renault Chamade albastru cu iniţiala CH plus o cruce albă, pe fond roşu. Noul cooperant era domnul Amedeo Longo din Torino.

Italianul îi plăcea ca bărbat, dar cu elveţianul se înţelegea mai bine căci şi ea ştia franceza ca tot omul. Mă rog, cît se poate învăţa la şcoală, fără să te pasioneze în mod special. Oricum, doar pentru limbă nu s-ar culca cu el. Avusese cîndva, în liceu, o aventură cu un tip respectabil, de vîrsta domnului Sirvain şi s-a vindecat de pasiunea conversaţiei. Într-un fel a avut noroc căci a rămas fată mare, cu toate că, la început, a zis că nu-i pasă. Apoi s-a bucurat văzînd ce puternice sînt prejudecăţile. De parcă numai fecioarele ar vrea să se mărite… Îngropată într-un teanc de avize pe care trebuia să le transmită, Şuşu nu observă apariţia profesorului.

Petru îi admira profilul delicat aşa cum mai făcuse de atîtea ori. Aceeaşi şi totuşi… Vocea nazală, un fel de ecuson al profesiei, mişcările precise… Nimic gratuit, nimic din somnolenţa adolescentei care amînă trezirea… Parcă ar fi lucrat acolo de o viaţă.

Oficianta de la ghişeul poştal răsfoia un bonier, bifa cifre, le confrunta cu o listă alăturată. Din cînd în cînd arunca o privire ceasului de

perete. Încet, dar sigur, orele de serviciu se apropiau de sfîrşit.

Fără să ridice ochii din hîrtii, Suşu anunţă calmă, indiferentă: Canada, cabina 1.

Anunţul trezi din toropeală atît pe oficiantă, cît şi pe Petru, care socoti că putea profita de împrejurare pentru a-şi face într-un fel simţită prezenţa, acum că geamul care despărţea sala poştei de centrală aluneca uşor într-o parte. Mai întîi întoarse însă capul să vadă şi el persoana care vorbea peste ocean.

Dintr-un colţ puţin luminat al încăperii se desprinse un bărbat trecut de şaptezeci de ani, scund, cu trăsături regulate, cărunt, cu barbişon şi ochelari – seamănă cu Cehov, observă Petru –, îmbrăcat într-o parka destul de uzată, kaki, căptuşită cu blană de cîine, încălţat cu cizme de marmotă, şi se apropie de geam pentru lămuriri suplimentare: în ce cabină aţi spus, domnişoară?

— Unu, domnule, unu!

— Vă mulţumesc, domnişoară. Bătrînelul se îndreptă spre cabină, lăsînd-o pe fata de la „Internaţionale“ să-şi facă meseria.

Alo, Montrealul, alo, Canada! Alo, mă auzi, tu? Canada, mă auzi? Lua-te-ar dracu, că departe mai eşti! Alo, Canada? Ai chematul, dragă! Vorbiţi, vă rog.

Din cabina numărul 1, două fiind de toate, se auzi vocea guturală a bătrînului: Alo, Sabina?

Apoi s-a făcut linişte. O linişte în care lui Petru i se păru că aude vuietul îndepărtat al oceanului. „Vieil océan, ta forme harmonieusement sphérique, qui réjouit la face grave de la géométrie, ne me rappelle que trop les petits yeux de l’homme, pareils à ceux du sanglier pour la petitesse, et à ceux des oiseaux de nuit pour la perfection circulaire du contour… Vieil océan, tu es le symbole de l’identité: toujours égal à toi-même.“

Din nou vocea bătrînelului: Sabina, tu eşti? Ce bine te aud acum Sabina, fetiţa mea… Izbucni în plîns. Scăpă receptorul. Deschise uşa. Ieşi clătinîndu-se.

În receptor se auzea o voce de femeie. Se auzi, pentru că fu repede înghiţită de foşnetul oceanului.

Telefonistele se înghesuiau la geam ca să-l vadă şi ele pe omul care a vorbit cu Canada. Milă, curiozitate, invidie.

Petru, întors şi el spre bătrîn, simţea în ceafă răsuflarea fierbinte a Simonei. Bătrînul venea spre el fără să se sinchisească de lacrimile care-i udau obrazul ridat.

— Am ceva de plătit, domnişoară? întrebă el absent.

— A plătit fiica dumneavoastră, şopti încurcată fata care i-a adus Montrealul.

— Ah, da, am uitat că sînt „chematul“, încercă bătrînul domn să glumească. Continuă mai mult pentru sine: Toţi vom fi „chemaţi“ pe rînd…

— Nu prea aţi vorbit, observă una pistruiată şi cu nas cîrn. O figură pe care Petru n-o remarcase pînă atunci. O fi nouă. Mai mult aţi tăcut şi… Vru să spună aţi plîns, dar primi un cot din partea Simonei şi se domoli.

— Ei, da, recunoscu cu sfioşenie bătrînelul, aşa-i. La bătrîneţe eşti mai slab…

— Păcat! Se auzea atît de bine, interveni din nou fata cu pistrui şi nasul cîrn. Parcă ar fi fost aici alături. Arătă spre uşa înaltă, verde, pe care scria cu albastru: DIRIGINTE.

Bătrînul tresări. În ochi i se aprinse o lumină stranie. Privi spre uşă.

— Ce-i acolo?

— Nu v-am spus? Canada, zise pistruiata pufnind în rîs.

— Taci, proasto, interveni Suşu.

— Scrie pe uşă, zise cu ţîfnă cea de la ghişeul poştal.

— Vreau să vorbesc cu dirigintele, declară solemn bătrînelul. Îşi aranjă în grabă ţinuta şi se îndreptă demn spre uşa cu pricina.

— Nu-i nimeni acolo, strigă oficianta. Şefu' a avut zi liberă azi. Şi la ora asta oricum n-ar fi de găsit aici. Nu-i oră de audienţe.

— Şi ce nu mai e, stimată doamnă?

Intonaţia din glasul casant al bătrînului tăie oficiantei tot elanul, spre bucuria reţinută a telefonistelor care nu se aveau prea bine cu soţia şefului.

— Şi cam atît. Eu…

Bătrînul n-o mai luă în seamă căci, revăzînd cabina din care tocmai ieşise şi receptorul care spînzura la capătul cordonului la o palmă de podeaua îmbibată cu motorină, se repezi înăuntru ca şi cum ar fi avut ceva important să mai comunice sau să restabilească în ultima clipă un dialog compromis. Ascultă încordat vrînd parcă să audă mai mult decît vocea şi respiraţia celuilalt.

— Sabina, mă auzi? Sabina, fata mea dragă… Vorbele sale, abia şoptite de această dată, abia auzite, păreau spuse la urechea unui copil pe care trebuie să-l scoli din somn.

Pistruiata începu să se smiorcăie: Io nu mai suport, fetelor!

— Cine dracu mai suportă? scăpă Suşu printre dinţi.

Petru simţi nevoia să se îndrepte. Stătuse prea mult sprijinit pe acelaşi picior şi îi amorţise. Tocmai cînd credea că lucrurile se vor linişti cu încă un plîns al bătrînului, acesta ieşi din cabină şi se agăţă de clanţa uşii pe care scria „DIRIGINTE“.

Uşa era într-adevăr încuiată. Mai încercă o dată să o deschidă. Acelaşi rezultat. Furios, începu să o zgîlţîie. Soţia dirigintelui se ridică în picioare indignată. Cele de la telefoane abia mai respirau.

Bătrînul începu să strige: Sabina, sînt eu, tata!

— E nebun, exclamă oficianta. Chipul i se destinse, brusc eliberată de spaime şi presimţiri

negre. La o adică ştia ce are de făcut.

— Sabina, mă auzi? Uşa tremura în mîinile neaşteptat de puternice ale bătrînului.

— Domnule profesor, şopti Şuşu, ce bine că sînteţi aici, v-am văzut de cînd aţi intrat, dar vedeţi cît am de lucru, faceţi ceva cu omul ăsta, că ne lasă pe drumuri.

— Nebun? Eu, nebun? N-aţi spus voi că fata mea e aici? Vreau s-o văd! E copilul meu! Singurul meu copil! Voi l-aţi alungat! Voi şi minerii voştri! Nu mai am nimic! Blestemaţilor!

Sleit de puteri, se lăsă în genunchi şi îşi rezemă fruntea palidă de lemnul răcoros al uşii.

Rămase acolo, dus pe gînduri, pînă cînd o voce bărbătească, binevoitoare, îl invită să se ridice. Se supuse fără rezistenţă şi se îndreptă şovăitor spre uşă.

— Staţi, dom' profesor, unde plecaţi? Vă încasez imediat.

— Nu-i nevoie, Şuşu, şi luni e o zi fără penalizări. Ascunse factura în buzunar.

Îi zîmbi şi trase uşa după el în timp ce oficianta se trezi întrebînd: Care or fi blestemaţii ăştia?

— Cum care? se miră Şuşu. Fu gata să-i numească, dar se abţinu. Ştiu eu? Era zdruncinată de acest final. Îşi reveni însă căci mai avea cîteva avize.

În căştile fetelor de la masă, din nou frumos aliniate pe cele cinci scaune, se auzeau apeluri disperate şi înjurături din toate colţurile ţării.

27

Odată ajunşi în stradă, Petru se simţi dator să-şi ceară scuze pentru intervenţia de adineauri. În ciuda precauţiunilor şi a deferenţei, i se părea că gestul său păstra, oricît de voalat, ceva din urgenţa cu care oamenii de ordine anihilează insurgenţii de ocazie.

— Intenţia dumitale a fost cît se poate de limpede, stimate domn, şi te onorează. Primeşte, te rog, întreaga mea gratitudine, zise bătrînelul şi îi întinse mîna cu o prudenţă pe care zîmbetul curtenitor nu o masca în întregime. Am fost ridicol, nu-i aşa, domnule profesor? Sînteţi profesor, dacă am auzit eu bine.

— Asistent, mai precis. Daţi-mi voie să mă prezint: Petru Şendrean.

— Anastasie Zegrea, farmacist pensionar.

— Nu locuiţi în oraş.

— Nu.

— Dar nici nu sînteţi străin de el. Nu aveţi, vreau să zic, curiozitatea avidă sau blazarea mimată a turiştilor, nici graba celor între două trenuri.

— Mă înspăimîntaţi, domnule profesor. Cînd aţi avut timp să mă citiţi?

— Sînt lucruri care sar în ochi, domnule Zegrea.

— În care ochi, dacă nu vă e cu supărare?

Amestecul de ironie şi reticenţă din glasul bătrînului îl făcea pe Petru să regrete excesul de politeţe, dar şi să pîndească ori să provoace, de ce nu, şansa unui dialog oricît de firav. O revanşă, în cele din urmă, asupra acestei zile.

— În ochii celor cu „domiciliu flotant“, domnule farmacist.

— O declaraţie riscantă, domnule profesor. Mai multă mefienţă nu v-ar strica. Zîmbi. Supoziţiile dumneavoastră sînt exacte. Mă grăbesc să le „ratific“ pentru a va răsplăti delicateţea. Clădirea poştei, stimate domn, e casa în care m-am născut şi am copilărit. La moartea bunicului, tatăl meu, farmacist şi el, a vîndut aici şi s-a mutat la farmacia din Zuşag pe care o moştenise şi pe care, la rîndul meu, aş fi moştenit-o dacă… Ni s-a lăsat casa şi ce aveam în jurul ei: livada şi via. Am lucrat la Farmacia nr. 56, fostă Zegrea, pînă la pensie.

Cît de firească i se părea acum lui Petru neaşteptata apariţie a bătrînului: trecînd prin zid ca printr-o uşă secretă, sfidînd noua destinaţie şi împărţire a unui spaţiu care îl conţinea în pofida oricăror restricţii sau măsuri de prevedere.

— De ce nu vorbiţi de acasă cu fiica dumneavoastră?

— De cîteva zile, telefonul meu este deranjat. Cel de la Casa Parohială îmi este la îndemînă, dar am ţinut cu tot dinadinsul să stau de vorbă cu cei care răspund de buna funcţionare a telefoanelor şi să le las o petiţie de îndreptare grabnică a defecţiunii. Aţi văzut ce a ieşit. M-am zăpăcit cu totul. Se apropie Anul Nou… Am venit cu trenul, dar mă voi întoarce cu taxiul.

— Călătoriţi mult, domnule Zegrea?

— Atît cît trebuie. De ce mă întrebaţi?

— Aveţi alura unui explorator polar.

— Aduc a pinguin, asta vreţi să spuneţi?

— Un pinguin nu mi-ar fi de mare ajutor.

— În ce privinţă?

— Trebuie să-mi cumpăr o valiză şi nu ştiu ce să aleg.

— Nu-mi imaginam că pentru un fleac ca ăsta ar fi nevoie de consilier.

— E o situaţie specială. Azi am primit ordinul de chemare, declară în sfîrşit Petru.

— La oaste, care va să zică. O zi mare, domnule Şendrean. În acest caz vă recomand un geamantan solid din carton presat. Apără de praf puţinele lucruri pe care regulamentul le tolerează şi poate fi deschis cu uşurinţă de oricine, chiar şi de dumneavoastră, în cazul că aţi pierdut şi cea de-a doua cheiţă pe cîmpul de instrucţie. Dar unde se găsesc obiectele cu pricina?

— Chiar aici, zise Petru.

Intrară în „I.L. Caragiale“, care avea un raion cu articole de voiaj. Geamantane însă momentan nu aveau, declară jenat librarul. Eventual peste o săptămînă, cînd primeau marfă. Era un articol

puţin solicitat de clienţi. Şi ora închiderii pe deasupra.

— Ora închiderii? izbucni Petru. Ora închiderii aţi spus?

— Mai sînt trei minute, domnule profesor, bîigui librarul. Vă rog să mă iertaţi. Ora închiderii e un fel de-a zice, pentru că noi muncim după program. E lipit pe uşă.

— Ştii dumneata de ce îi este de trebuinţă domnului profesor un geamantan? întrebă calm domnul Zegrea în timp ce zîmbea complice lui Isaak Babel care, la rîndul său, zîmbea oricui catadicsea să răsfoiască *Armata de cavalerie* din raftul cu cărţi vechi.

— Nu ştiu, păcatele mele, cum să ştiu, se tîngui librarul în mintea căruia bătrînelul putea ocupa cele mai neaşteptate funcţii. Mai sus de CLDC. Pe cei de-acolo i-a văzut cu ochii lui cînd cu transferul de la chioşcul din gară, aici. Cu voia dumneavoastră însă aş putea să aflu şi, cine ştie, s-ar aranja ceva…

— Domnul Petru a primit ordinul de chemare, anunţă solemn domnul Zegrea.

— Nu se poate, şopti gîtuit de emoţie librarul. Domnule profesor! Domnule profesor, sîntem mîndri de dumneavoastră! Să nu ne lăsaţi, domnule profesor!

— Cui să vă las? întrebă buimac Petru. Între timp îi trecuse furia şi pierduse ceva şi din nepăsarea gravă a celui care mai are puţin de trăit.

— Duşmanilor, domnule profesor!

— Care duşmani, omule?

— În această privinţă, interveni din nou Zegrea, să nu aveţi teamă. Domnul profesor e un adevărat patriot. Aveţi banii pentru Isaak Babel.

— Vă dau valiza mea, domnule profesor. Să nu mă refuzaţi! Am cumpărat-o cînd am fost ultima dată la băi. E o cinste pentru mine să…

— Cum o să te refuze? îl linişti Zegrea. Sînt în joc interese mari.

— Tocmai de-aia m-aş bucura să-mi fie acceptată oferta. Cînd plecaţi, domnule profesor? Sau e un secret?

— Nu ştiu încă. Am omis să citesc data.

— E clar, zise librarul, e secret. Vin şi vă iau. Dumneavoastră trebuie să fiţi pregătit în orice moment. Pentru orice eventualitate. Bine gîndit, domnilor! decretă librarul admirativ. Vă duc şi vă aduc. Nu încape îndoială. Totul camuflat. Mîine e sîmbătă. Exclus. Zi de odihnă. Luni însă, domnule profesor, la prima oră, oricare ar fi ea… Dumnezeu să vă binecuvînteze! Dimineaţă trimit băiatul cu geamantanul. La doamna Ster, da?

— Vin eu dacă trebuie, domnule Ignişca. E în interesul meu. Să-mi spuneţi cît vă datorez.

— Puţin, domnule profesor. Plătiţi la livrare. V-am făcut o reducere.

Îi dori armată uşoară şi se îndreptă spre uşă, obligîndu-şi clienţii să facă acelaşi lucru. Ceasul arăta opt şi un sfert. Zegrea îşi privi şi el ceasul: trebuie să mă grăbesc, domnule profesor. Drum bun şi să vă întoarceţi cu bine. Făcu cîţiva paşi apoi se opri: Dacă veţi găsi timp, să-mi scrieţi şi mie două cuvinte pe o carte poştală: Anastasie Zegrea, Zuşag etc. Încă o dată, drum bun!

Porni din nou. Petru ştia că de data asta nu se va mai întoarce.

28

— Bună seara, domnule Roman.

Domnul Roman nu răspunse. Îşi certa canişul care urina fără pic de sfială lîngă singurul felinar valid de pe strada Alverna.

Vru să repete salutul, dar se răzgîndi. Împinse poarta cu grilaj şi intră în curte cu un răsuflat de uşurare. Mai mult decît drumul simţea că luase sfîrşit o zi neobişnuită. O împotrivire ciudată, făţişă sau ascunsă, tenace.

Ajuns în bucătărie reciti convocarea, apoi o prinse cu o pioneză pe uşa de la baie. Îşi scoase paltonul, se descălţă şi se aşeză în fotoliu, cuprins de o bucurie fără margini. Motivul convocării sale era înaintarea în grad. Cu ceremonie. Ştampila „cu valiza“ era anulată. Simţea somnul aproape…

29 Nu adormi cînd vrei, observă cu uimire Petru Şendrean. De ce oare? Unii adorm şi dorm. Oriunde şi oricum. În tren, autobuz şi pe biciclete. Şi chiar pe jos în drum spre serviciu. Doar la traversări dacă deschid ochii. Cunoscîndu-şi traseele cu ochii închişi nu se grăbesc să-i deschidă. Ce să vadă aici? Cum ce, domnule? izbucni o voce cunoscută parcă dinspre valiza maşinii de scris. A cui, totuşi? Obişnuit cu tot felul de voci venind din cele mai neaşteptate direcţii, Petru nici măcar nu tresări. Aceasta era părerea lui. Iritarea valizei i se părea de neînţeles. De-a dreptul provincială. Şi, pe deasupra, trăda o anume ignoranţă, greu totuşi imputabilă unui cufăr: cu vremea, străzile cu case cu tot se mută în oameni, le sistematizează viscerele şi unde nu era decît pămînt mustind de sînge cald, se înalţă case din cărămidă şi blocuri din beton şi sticlă. Aşa încît oamenii se mişcă în propriile lor celule unde lumina ochilor e de prisos.

— Eşti bolnav, domnule profesor, interveni din nou vocea din valiză.

— Doar răcit, preciză Petru, moale, deloc dispus să riposteze cum s-ar fi cuvenit insinuărilor valizei. Mai iau o aspirină şi o să-mi treacă.

— Crezi? suspină vocea.

Convins că la mijloc era vorba de o provocare, un ecou tîrziu al discuţiei cu Gheretă, îşi trase peste cap pătura din păr de cămilă şi se făcu ghem, gata asemenea unui făt după culbută să

întîmpine lumina cu strigătul învingătorului la ceasul hotărît.

Ar fi adormit, poate, dacă vocea din valiză nu l-ar fi întrebat dojenitoare: Vă culcaţi fără să ştiţi ce scrie doamna Ster?

Doamna Ster nu scrie, doamna Ster vorbeşte în scris, ceea ce e cu totul altceva, fu replica sa tăcută, înecată într-un căscat prelung.

Un mic vîrtej negru şi sărat se iscă sub pleoape şi luă cu sine pletora de argumente pe care Petru îşi sprijinea subtila distincţie şi proiectul propriei sale opere. În golul rămas, răsuna orgolioasă cadenţa neînduplecată a excepţionalului său suflu epic.

Adormi cu lumina aprinsă.

30

Steaua Polară, Carul Mare, Carul Mic străluceau la locul lor. Oare cum o fi sus!? Aici pe pămînt crăpau pietrele de frig. Spre minus douăzeci. Noroc că mantaua lui avea două rînduri de vatelină.

Se făcuse tîrziu. Servise masa la restaurant ca să n-o mai deranjeze pe Zorela. Dacă se uită ea la film, orice activitate casnică încetează. De altfel, televizorul lor merge cam tot timpul.

El, cu aparatul de radio, chit că nu înţelegea decît posturile româneşti. Se minuna însă de cîte limbi se vorbesc în lume. Îi plăcea să le asculte ca pe o muzică aparte. Noaptea mai ales, cînd Zorela sforăia încetişor, privea cu încîntare alunecarea lină a acului pe scala abia luminată: un fir galben de trestie prin care, în acele clipe, i se părea că respiră Universul. Şi chiar Dumnezeu. Sub plapumă, trupul măreţ al Zorelei, cu pante domoale ca munţii Dobrogei.

Se învîrtea prin cartier ca într-un oraş străin. Pentru a ajunge acasă, trebuia să recunoască, oricît de ruşinos ar fi fost, că se îmbătase şi să dea un

telefon Zorelei sau să ceară ajutor puţinilor trecători de care se izbea pe străzile întunecoase şi întortocheate ale „Bosniei“.

Să mă fi îmbătat cu adevărat? se întreba el privind pentru a treia oară în acea zi vila doamnei Ster.

Bucuria care îi încălzise sufletul toată după-amiaza se risipise odată cu achitarea notei de plată. A plătit fără să clipească şi a lăsat şi un bacşiş cum doar clienţii cu dare de mînă îşi permit.

Avusese un motiv anume de fericire, dar care? Nu trăsese încă lozul cel mare. Juca rar şi, în cel mai bun caz, nimerea unul pe care scria „mai trage o dată“. Avansat nu fusese. Nu luase prima anuală, nici nu trecuse în altă categorie de salarizare. Zorela tot îl mai înşela cu Brîndușă, deşi jurase de atîtea ori că totul s-a terminat.

El nu fusese niciodată fericit fără motiv. Avea o listă întreagă de motive de fericire, începînd cu sănătatea, bunul cel mai de preţ, şi terminînd cu lamele „Wilkinson“ care îi mîngîiau obrazul în fiecare duminică, dar nimic din ceea ce în mod obişnuit îl făcea fericit nu îl îndemnase vreodată la cheltuieli nesăbuite, nici măcar ziua sa de naştere.

Sărbătorise un eveniment pe care îl uitase cu desăvîrşire. Rămăsese doar cu gustul ăsta de cenuşă în gură, iar în urechi cu îndemnul batjocoritor al chelnerului: Să mai veniţi pe la noi! Parşivul! Ştia că îşi făcuse praf fondul secret şi că o bună bucată de timp va fi nevoit să ocolească restaurantul.

Ajută-mă, Doamne, să-mi amintesc şi te voi sluji cu credinţă pînă la moarte. Cum să mă întorc acasă cu buzunarele goale? Cu sufletul sărac? Fie-ţi milă de robul tău, Sebastian Gavril Gherată!

Ridicînd ochii spre cer zări lumina ca de far a mansardei. Domnul Şendrean era o persoană cu care se putea sta de vorbă la orice oră. Mai ales în chestiuni delicate. Intră în curte şi apăsă pe butonul soneriei, prelung, fără remuşcări.

Aşteptînd să i se deschidă, avu timp să se mire că ajunsese la uşă fără complicaţii. Urcase scara fără să se împiedice şi găsise soneria cu uşurinţa cu care la el în casă găsea pe întuneric întrerupătorul electric de la baie.

— Cine e? se auzi în sfîrşit dinăuntru.

— Sînt eu, Sebastian Gavril Gheretă, poştaşul.

— S-a întîmplat ceva?

— O să vă povestesc, domnu' Şendrean. Da' nu-mi deschideţi?

Uşa se deschise fără zgomot şi Gheretă se prăbuşi în hol pe parchetul de stejar bine lăcuit. Rămase întins pe jos căutîndu-şi din ochi chipiul, ocolind prudent privirea lui Petru. Mîngîia pardoseala la fel de bine întreţinută ca tenul Zorelei.

— Cam cît costă aşa o chestie, domnu' Petru? întrebă el într-un tîrziu, cu obrazul lipit de lemnul răcoros.

— Nu ştiu. Scump, în orice caz. Bănuiesc că scopul vizitei dumitale nu are nici o legătură cu parchetul.

— Nu, ştiţi… Eu… Se ridică doar ajutat, respira greu. Se descheie la gît. Mai mult nu îndrăznea. Nu vreau să vă reţin…

— Să mergem sus.

— Vă deranjez…

— Nu mă deranjaţi. Cît e ceasul, de fapt?

— Spre doişpe, domnu' Şendrean…

— Şi ce vînt te aduce la mine în toiul nopţii?

Gheretă se aşeză pe scara spiralată şi destul de îngustă care ducea la mansardă şi începu să-şi perie de zor chipiul cu mîneca mantalei.

— Cozorocul îl vei lustrui după ce vei răspunde la întrebare, zise Petru pe un ton imperativ.

— Sînt nefericit, domnule Şendrean… Clipea des, un tic nervos, accentuat în stări emoţionale.

— Nu eşti singurul, observă ironic Petru.

— Da' numai că eu am fost fericit astăzi. Am fost! Mă înţelegeţi?

— Şi?

— Nu mai sînt. Vedeţi cum arăt.

— Vei fi din nou fericit mîine.

— Credeţi?

— De ce m-aş îndoi?

— Domnule Şendrean, io, astăzi, ca să mă-nţelegeţi, m-am simţit ca porumbelul lui Noe. Ştiţi dumneavoastră care.

— În felul dumitale eşti într-adevăr un porumbel, un vestitor…

— Numai că am pierdut frunza, mesajul… L-am uitat.

— Inventează alt mesaj.

— Cum să inventez?

— Te descurci dumneata…

— Bine, da' al meu era unul epocal. Şi un pic secret, pe deasupra.

— Ţi l-a spus cineva?

— Da.

— Mai întreabă-l o dată.

— Nu pot să fac aşa ceva. E vorba de onoarea mea de meseriaş. Adică omul trimite o ştire, ceva aşa: Sosesc vineri ora 16. Aşteptaţi gară. Mesia. Iar eu pierd telegrama. Şi Mesia vine. Şi nimeni la gară decît navetişti cu ochii cîrpiţi de somn. Nu tu primar, flori, fanfară, cetăţeni. De Radio şi TV ce să mai vorbim?

Petru abia respira. Povestea sosirii lui Mesia îl descumpăni. De unde atîta imaginaţie la un poştaş?

Uimirea şi invidia lăsară loc recunoştinţei. Avea un subiect de nuvelă pe tavă. Dezvoltarea era un fleac pentru el. Maşina de scris îşi va dovedi după atîţia ani utilitatea. Aşteptarea se arăta rodnică cu asupra de măsură. Îi mai rămîneau puţine lucruri de făcut: să recitească Noul Testament, să vadă mănăstirile din nordul Moldovei şi una, două din Transilvania şi, nu în

ultimul rînd să hotărască cu ce tren urma să vină eroul romanului. (Subiectul merita totuşi ceva mai mult decît o nuvelă). Pentru aceasta îşi va cumpăra *Mersul trenurilor* căci n-ar fi vrut să-l urce pe Fiul-lui-Dumnezeu într-un tren care nu mai circulă.

Cu o documentaţie bine pusă la punct şi cu o primă frază potrivită, cartea e pe jumătate scrisă, îi veni în minte coala de hîrtie care, din albă, la cumpărarea maşinii, devenise între timp cafenie. Redactarea primei pagini va fi din această pricină mai dificilă, dar şi tonalitatea ei mai gravă, mai profundă prin chiar absenţa contrastului obişnuit: o scufundare lentă precum a frunzei uscate în pămînt sub apăsarea zăpezii şi a ploii.

— Ce să fac, domnule Petru? întrebă Gheretă într-un tîrziu, atunci cînd socoti că îi respectase îndeajuns tăcerea. Toată lumea ştia că domnul Şendrean are o maşină de scris personală care îi dădea dreptul la tot felul de ciudăţenii. Una fiind aceea că nu o folosea deloc.

— Cum ce să faci? Inventează.

— Ce să inventez?

— Alt mesaj.

— Alt mesaj? Ca ăla de adineauri? Păi, io sînt om serios, domnule Petru. Cum o să inventez o minciună?

— Şi adevărul se inventează, domnule Gheretă.

— Şi dacă io inventez o minciună?

— Dumneata crezi că oamenii trăiesc numai din adevăruri?

— Io nu cred nimic. Io împart ziare şi scrisori.

— Adevărul, cu alte cuvinte, ricana Petru. Te-ai gîndit vreodată cîtă minciună „distribui“ zilnic?

— Nu m-am gîndit, scînci Gheretă.

— Dar dacă te-ai gîndi, ce-ai face? Ai da foc ziarelor în piaţă? Ai arunca scrisorile la gunoi?

— Nu ştiu, domnule Petru…

Gheretă se fîstîci. Cum adică? Să dea el foc ziarelor? În piaţă?

— Trăiesc şi io cum pot…

— Trăieşti bine, domnule Gheretă, dacă îţi permiţi să dai buzna în casele oamenilor!

— Vă rog să mă iertaţi. Am intrat şi eu unde am văzut lumină. Nu ştiu ce-i cu mine. Mi-am zis că m-am îmbătat, da' arăt eu a om beat?

— Mărturisesc că nu, declară circumspect Petru. Iritat acum cîteva minute, amuzat apoi, iată-l suspectînd apariţia intempestivă a poştaşului.

— Am mai trecut pe aici şi la amiază, că aveaţi o scrisoare. Am sunat de două ori, v-am lăsat plicul sub uşă şi am plecat.

— Ai avut grijă să te întorci.

— Întîmplarea, domnu' Petru… Şi o spaimă ca un nod în gît. O nedumerire, mai bine zis. De ce nu mai găsesc eu drumul spre casă? Eu, Sebastian Gavril Gheretă, de o viaţă poştaş în „Bosnia"? Şi de ce uit?

Ochii albaştri, spălăciţi i se umeziră, mîna în care ţinea ţigara aprinsă începu să-i tremure şi, înainte ca Petru să găsească un cuvînt ori un gest de îmbărbătare, Gheretă izbucni în plîns.

— Eşti obosit, domnule Gheretă, doar atît. Dacă vrei, te conduc. Pînă îţi fumezi ţigara mă îmbrac şi mergem împreună.

— Am văzut lumină şi am intrat, mă credeţi, domnu' Petru? Am văzut lumina şi am intrat…

Petru nu-l mai asculta. Urcă să se schimbe.

31

Privite printre lacrimi, tablourile păreau vii. Un bărbat mustăcios îi atrăgea îndeosebi privirile. Şi mort tot aşa de frumos fusese. Din uşă, cum se uita la el, agăţat de lampă, intra cu totul în rama tabloului din spate, un lan galben de grîu năpădit de maci roşii. Parcă ar păzi holda de ciori! Îşi făcu

o cruce grăbită, furişată şi ceru iertare domnului Ster că l-a făcut paznic de hotar.

Şeful de post şi doctorul Bregaru au sosit odată cu un IJ cu ataş, verzui şi zgomotos ca un tanc.

— Ce stai aşa, Gheretă? N-ai mai văzut morţi? îl repezi Tîmplan.

— Ba da, să trăiţi, bîigui el. Îl usturau ochii de cînd privea trupul firav al răposatului şi tot nu înţelegea cum atîrna de lampă. O fi lumina prea puternică şi nu văd eu funia, îşi zise ştergîndu-şi ochii înlăcrimaţi.

Dar domnul Ster nu se prăbuşi după tipic, ci pluti cîteva clipe prin cameră ca o pană de porumbel înainte de a se lungi cuminte pe covorul de Buhara, fără să pricinuiască pagube materiale, deşi în jur era plin de porţelanuri şi de cristale. Doamna Ster, în genunchi, îşi lipise obrazul de obrazul lui. Abia dacă i se auzea plînsul. Gheretă se trezi mototolind ziarul cu care domnul Ster nu mai avea ce să facă. Ziarul lui era *România liberă*. Citea mai ales decesele printre care îşi găsea o mulţime de cunoştinţe. Un fost director de bancă era un om de lume. De ce sînt atîţia morţi în *România liberă*, domnu' Ster? Pentru că e mult spaţiu, Gheretă, răspunse domnul Ster muşcîndu-şi pipa olandeză cu care de altfel a şi fost înmormîntat.

Pe terasă, cufundaţi în fotoliile de răchită, şeful de post şi medicul legist fumau liniştiţi. Ce mai aveau de făcut era un fleac. Lîngă poarta larg deschisă strălucea mocnit un pîlc sîngeriu de crizanteme.

— Văd că vă interesează pictura, domnule Gheretă…

— Nu mă interesează, domnule profesor. Nu sînt atît de instruit. Oamenii în schimb, cu voia dumneavoastră, da.

— Sînteţi chiar mai sensibil decît îmi închipuiam, observă răutăcios Petru.

Vorbele sale cădeau însă ca nişte săgeţi boante la un pas de ţintă. Acum vedea bine: nu cu admiraţie privea poştaşul tablourile, ci cu evlavie: Sînteţi credincios, domnule Gheretă?

— Cum o să fiu? se apără zîmbind poştaşul. Am fost membru şi dacă am fost membru, ştiţi cum era… Statutul!

Scoase din buzunar o batistă albă şi începu să şteargă praful mai mult presupus de pe rama tabloului. Cînd socoti împlinită datoria, arătă batista amfitrionului său: Vedeţi? Acelaşi praf era şi pe pantofi atunci… Da, exact acelaşi praf. Zgură roşie. Din aer. De la combinat. Poate fi de oriunde… Nu cred că putem scăpa de ea. Aşa zicea şi domnul Ster. Nu l-aţi cunoscut.

— N-am avut cînd. Se zice că era un om deosebit.

— Trist, în primul rînd.

— Sceptic, zice doamna Ster.

— Eu n-am observat, se grăbi să spună Gheretă. Avea poate alte păcate, dar pe ăsta precis nu. (Chiar dacă nu înţelegea ce înseamnă „sceptic“, apărarea memoriei domnului Ster îi revenea ca o obligaţie de onoare), îmi aduc aminte că i-am spus: Lăsaţi, domnu’ Ster, nu mai fiţi trist. Acum sîntem noi la putere, dar mîine veţi fi dumneavoastră. Facem cu schimbul. Eşti drăguţ, domnule Gheretă, mi-a spus, dar noi nu vom mai ajunge acolo niciodată. De ce, domnu’ Ster? Drept să vă spun nici eu nu credeam, dar nu era frumos să-l descurajez, tocmai de ziua lui, cînd făcea şi cinste. De ce credeţi asta, domnu’ Ster? Pentru că voi n-aveţi Dumnezeu, Gheretă, şi mi s-a uitat drept în ochi să vadă dacă nu cumva se înşela. Nu se înşela. Adică ce n-avem, domnu’ Ster? Adică principii morale, dragul meu. Aşa de mult m-au impresionat aceste cuvinte că am făcut şi eu cinste cu un rînd. Ştiam că după petrecere îl aşteaptă camionul lui Zare. A murit şi el la o lună după domnul Ster. Dumnezeu să-i odihnească pe

amîndoi. Io în schimb eram tînăr, îmi plăteam regulat cotizaţia şi aveam atîtea de înfăptuit sub flamura atotbiruitoare. Toţi, tot poporul, nu numai eu… Iar domnul Ster, acolo sus… Cu ce ochi se mai uita la noi! Cam de la înălţimea lui Dumnezeu, dacă ar exista… bun înţeles. Că mori sus, că mori jos, pînă la urmă tot aia e… De fapt io nici nu cred că moartea are înălţimi.

— Moartea, probabil nu, dar viaţa are cu siguranţă, şopti Petru. Unele obişnuite, altele de-a dreptul ameţitoare. Trebuie să fie şi altceva decît bărăgan cît vezi cu ochii…

— Sînt şi înălţimi cu capul în jos, domnu' Şendrean. Ca ale noastre, dacă vreţi. Sînt bune şi ele. Dovadă că nu ameţim deloc. Sau ameţim?

— Cînd bem peste măsură, zise Petru zîmbind complice. Gheretă simţi căldura din privirea celuilalt şi începu să rîdă. Rîzînd, mintea i se limpezea cum altora după un somn bun. Rîdea cu sughiţuri, ţinîndu-se de burtă. Aşa rîdea el. Se înecă, începu să tuşească. Creştea ca un aluat pus la dospit, gata să se reverse. Uite-l bătînd aerul cu braţele sale scurte, încercînd parcă să tragă aer şi prin ochi, să aspire lucrurile din preajmă şi pe Petru odată cu ele, ca o balenă peştii cu mare cu tot.

Se curăţă ca un prost, înainte să-şi fi amintit. Domnul Ster aşa a vrut. Se săturase. Treaba lui. Pe cînd el, un amărît de poştaş, nu ajunsese la acest punct fericit, încă se simţea bine în căsuţa lui, cu leafa lui de mizerie, alături de o nevastă necredincioasă, dar bună gospodină, alături de atîţia alţii în situaţia lui şi chiar în situaţii mai umilitoare, cărora nu le trecuse prin cap ideea cu funia, pentru că nimeni nu le garanta că trupurile lor obosite şi flămînde, văzute de departe ori de aproape, ar putea fi luate drept semne disperate ale strigării şi nu biete cadavre. De ce să-i fie ruşine că uită? Nu mai era tînăr. Şi ce amintire face cît o viaţă? Mai ales acum cînd, vorba lui Şendrean,

totul se inventează. Darul dumnezeiesc al plăsmuirii nu mai mîntuieşte pe nimeni, îţi mai rămîne doar să dai seama de ce auzi şi vezi, sau să mărturiseşti nepăsător despre un har pierdut sau furat. Oare cum nu înţelege Şendrean că avea nevoie de ajutorul lui? Cu cîţiva pumni în spate l-ar scăpa de necaz. Mai tuşise el, dar niciodată pînă atunci nu vomase laptele ăsta subţire, degresat, spuma asta lipicioasă de aracet. Se linişti din senin. Sleit de puteri se aşeză pe scaun. Petru se aşeză şi el.

— Ce-a fost asta, domnule Gheretă?

— Nu ştiu.

— Sînteţi suferind?

— Numai de sciatică. Poate fi şi tuse măgărească. E tot aşa cu sufocare.

Poştaşul vorbea calm, cu o siguranţă doctorală, avansînd cu bărbăţie şi alte ipoteze cu complicaţii nedorite, dar dinainte asumate.

— E o tuse astmatiformă, domnule Gheretă, tranşă Petru. La fel tuşea şi bunicul meu.

— Tot ce se poate, domnule Şendrean. La munte, cu un rîs ca ăsta poţi provoca avalanşe, în Elveţia, de pildă. Noroc că elveţienii nu rîd ca noi. Demult ar fi fost îngropaţi de vii. Îmi permiteţi să dau un telefon acasă? Vorbesc puţin.

Telefonul era la îndemînă pe o măsuţă din lemn de stejar. Alături un taburet din aceeaşi esenţă. Gheretă formă numărul rar, pronunţînd precaut fiecare cifră pentru a evita încurcăturile. Aşteptînd declicul îşi drese vocea ca înaintea unei mari încercări.

— Alo, casa Gheretă? Zorela? Te sărut. Aici Gheretă. Cum o mai duci? Bine. Mă bucur. Te-am sunat să-ţi spun că am întîrziat puţin şi să nu te superi. N-am înţeles. Nu te superi. Acum am înţeles. Cînd caşti, înţeleg mai greu ce vrei să spui. Nu e cazul să duci mîna la gură. Vorbesc de la domnul Petru. Chiriaşul doamnei Ster. Alverna. Ştii unde. Vila cu crizanteme roşii la poartă. Aşa.

Uite ce s-a întîmplat. Veneam spre casă cînd mi-am zis că ce-ar fi să iau un coniac la „Minerul“. Acolo, cald, linişte, lume selectă. Ştabi de la primărie. Mi-au trebuit trei sute de coniac să le spun tot ce aveam pe suflet: cum ne tremură farfuriile pe masă cînd trec camioanele cu piatră, cum ne strică faţada, cum crapă pereţii, cum ne îneacă în amoniac ăştia de la combinat, cum vin scrisorile gata citite şi multe altele… Le-am spus şi de presiunea de la gaz şi de întuneric. Ce nu le-am spus? Şi-au notat tot căci au cerut un bonier de la un ospătar. Vor cerceta şi vom primi răspuns. Acum sînt liniştit. M-am plimbat fericit pe străzi. Fericit şi liber. Că mă apăsau toate astea. Tu ştii bine… Da' uite că şi prea multă libertate dăunează. De fericire nu mai vorbesc. Nu înţelegi nimic? Cum nu înţelegi? De fapt nici eu. Pentru că, ieşind eu de la Dionisie Precup, maistru şi pensionar, îmi venea să zbor. Dacă aş fi încercat pe loc, aş fi reuşit. De cînd îmi doresc eu să văd oraşul de sus? Socotind însă că n-am destul carburant la bord, am intrat cum ţi-am spus la „Minerul“. Am alimentat şi… Ce să vezi? M-am pomenit în stradă cu inima uşoară şi aripile grele. Am rămas la sol de unde îţi şi telefonez. Alo, mă auzi? Alo, Zorela? Mă auzi?

Gheretă suflă în receptor, îl scutură, îl duse din nou la ureche. Nu se înşela: la capătul celălalt al firului cineva sforăia fără griji.

Poştaşul puse receptorul în furcă şi începu să-şi maseze genunchii.

— Aţi sunat la o oră nepotrivită, domnule Gheretă, îl certă blînd profesorul.

— Da' de unde, domnu' Petru. Să ştie şi ea că nu sînt acasă.

— Credeţi că altfel n-ar fi observat?

— În nici un caz. Asta e însă la urma urmei treaba mea. Io am venit aici pentru că am văzut lumină.

— Lumini mai sînt ele, în oraş.

— Dar numai dumneavoastră mă puteţi ajuta să-mi amintesc.

— Poftim?

— V-am spus doar.

— Nu vă pot fi de nici un ajutor.

— Cum aşa?

— N-am nici un mijloc la îndemînă.

— Puţină bunăvoinţă.

— Nu ajunge.

— Ba da.

— Eu vă spun că nu.

— Nu vreţi deci…

— Nu pot. Şi nici nu vreau!…

— Păcat. Şi de ce nu vreţi?

— Nu mă interesează.

— Carevasăzică nu vă interesează.

— Nu.

— Deci sufletul unui om nu e nimic pentru dumneavoastră.

— N-am spus asta.

— Liniştea mea nu înseamnă nimic în ochii dumneavoastră.

— Liniştea ţi-o dobîndeşti. Se cucereşte, domnule Gheretă.

— Sînt un om slab, domnule profesor.

— Se vede.

— Dacă n-aş fi aşa, m-aş lega eu atît de o amintire? suspină Gheretă, nu fără o notă de ipocrizie.

— Eşti un cabotin.

— Un ce?

— Un actor prost, de mîna a doua, obosit.

— Chiar aşa sînt, obosit. Nu mai am mult pînă la pensie. Vreo cinci ani, dacă nu dau între timp ortul popii. Şi nu s-a întîmplat încă minunea la care visez de o viaţă: să duc şi eu o veste ieşită din comun. Să mă sărute lumea de bucurie. Ca după război.

— Şi să strige: Am învins, completă plictisit Şendrean.

— Asta era! Asta era! ţipă Gheretă.

— Ce anume?

— Mesajul! Gheretă jubila, ţopăia fericit ca un copil în jurul porcului înjunghiat. De unde ştiţi?

— Fiecare om vrea să cîştige un război, sau măcar o luptă acolo. O încăierare cît de mică cu viaţa.

— Domnule profesor, în general e cum spuneţi dumneavoastră. Acum însă e vorba de ceva… Îşi miji ochii şi îşi ţuguie buzele pentru a sugera greutatea mesajului şi caracterul său confidenţial. O să vă spun exact ce şi cum…

Şendrean îşi pierdu răbdarea. Flecăreala poştaşului îl amuzase o vreme. Acea vreme trecuse însă.

— Nu mă interesează, domnule Gheretă.

Poştaşul făcu ochii mari. Nu-i venea să creadă. Profesorul deschise uşa cît să se strecoare o pisică.

— Se crapă de ziuă, domnule Gheretă. E timpul să mergem la culcare.

— Mă daţi afară.

— Ieşim împreună.

— Deci nu vă interesează…

— Nu.

— Atunci plec singur. Nu e nevoie să mă conduceţi. Am fi împărţit o taină. V-aş fi luminat. V-aş fi vindecat de spaime, căci adevărul acesta se poate dovedi, domnule profesor, se poate dovedi…

Ieşi fără să salute, străbătu cu poticneli terasa înzăpezită şi ajunse în stradă, înainte ca ecoul îndepărtat al întrebării lui Şendrean să se fi stins de tot: Ca… e adevă…?

32 Piaţa Carolina, Casa Iancu de Hunedoara, Catedrala, prima stradă la stînga şi, de la pod, prima la dreapta spre Griviţei, unde locuia de aproape treizeci de ani.

Îşi trase chipiul pe frunte şi porni spre casă anunţînd tuturor vestea cea mare. Energic la început, sancţionînd în acest fel nesimţirea concetăţenilor săi, tot mai stins pe măsură ce singurătatea sa devenea apăsătoare, tînguitor în cele din urmă cînd a şi fost reţinut, pentru tulburarea ordinii publice.

Şi nu spusese decît atît: Oameni buni, am învins! Oameni buni, am murit!

Acestea au fost cuvintele. Ciudate, fără noimă. Lucru atestat şi de amenda simbolică pe care poştaşul a plătit-o cu inima uşoară!…

33

Israel, Palestina, Ierusalim. Trei posibile ţinte ale călătoriei lui Cain. Prestigioase toate trei, confereau temerarului octogenar aerul de nobleţe cuvenit unui ambasador în Ţara Făgăduinţei. Pe rînd sau în acelaşi timp ea se numea Israel, Palestina, Ierusalim. Salcîmii din faţa Muzeului de Artă înfloriseră a doua oară. Cîţiva copii căţăraţi pe gardul cu grilaj acoperit de iederă, mestecau îndelung florile dulci-amărui şi le scuipau apoi nepăsători pe trotuar în calea celor ce se încumetau să înfrunte căldura neobişnuită a amiezii, ieşind de sub umbra protectoare a părculeţului din Piaţa Carolina. Fostă „Regele Ferdinand“, fostă „23 August“, actuala Piaţă a „Reconcilierii Naţionale“ era locul de întîlnire al pensionarilor, şahiştilor şi al cîtorva prostituate care veneau să se odihnească lîngă o cafea cu frişcă şi cîteva grisine la cafeneaua Ajan.

— O plecare tîrzie, observă domnul Wenczel Horacsek privindu-şi ceasul de buzunar.

— O plecare, totuşi… murmură domnul Zegrea.

Emoţia rostirii era în cazul său mascată de înverşunarea cu care îşi ştergea lentilele întotdeauna curate ale ochelarilor.

— Acum treizeci de ani ar fi fost cu totul altceva, decretă domnul Gheretă ritos şi iritat la gîndul că nu va mai putea citi *Realitatea evreiască* la care era abonat Cain.

— Nu toţi pleacă la momentul potrivit, admise Wenczel conciliant. Plecarea lui Cain îl întrista îndeajuns pentru a evita orice dispută pe această temă.

— Se duce la ai lui, şopti Gheretă îmbunat. N-avea nici un motiv să-i poarte pică lui Cain. Îi rămîneau cîteva alte reviste de citit. Se ridică de pe bancă, făcu cîţiva paşi, se opri, încearcă două, trei exerciţii din „complexul g.m.a.“ dar, pentru că în ceea ce izbuti se dovedi mai degrabă mediocru, îşi reluă resemnat locul sub tei. Numai noi trebuie să rămînem la ai noştri, scăpă el printre dinţi într-un tîrziu, cînd bătăile inimii i se mai domoliră şi cînd mica sa revoltă împotriva ordinii nedrepte a lumii nu-i mai primejduia în nici un fel viaţa. De ce, domnilor? De ce?

Întrebarea, simplă şi enigmatică în chiar simplitatea ei ca un glob de săpun, pluti o vreme peste capetele lor îngîndurate, apoi, din creangă în creangă, se apropie de cer. După cîteva rotiri largi, prudente, deasupra oraşului, se făcu nevăzută lăsînd în urmă cugetarea pe cît de adîncă, pe atît de oţioasă a lui Wenczel Horacsek: Vom putea spune „am fost şi vom fi“ doar dacă vom rămîne pe loc…

— În vremea asta lumea înaintează, mormăi Zegrea, cu un rînjet blînd pe chip, ce nu mai lăsa loc pentru replici şi îndoieli. Căci „dăinuirea“, cum cu o anume emfază sau băţoşenie ne place să numim banala vieţuire în anumite tipare sau clişee, are un preţ atît de mare încît…

— Unii nu sînt dispuşi să-l mai plătească, veni triumfătoare concluzia lui Horacsek, spre încîntarea profesorală a farmacistului şi nemulţumirea lui Gheretă.

Poştaşul se simţea deposedat de roadele unei întrebări pe care o formulase cu atîta precizie într-

o clipă de supremă încordare a fiinţei sale şi îndreptăţit prin urmare să adopte o atitudine mofluză ca formă de protest împotriva manevrelor uzurpatoare ale celor doi.

Un preţ prea mare pentru cei fără memorie! Sau fără ţară! Ca Horacsek, bunăoară. Ungur ori slovac? El susţine că e slovac, dar nu ştie o boabă de slovacă, iar duminica e nelipsit la slujba de la biserica reformată. În ce limbă simte el că e slovac?

Încă o întrebare la care el, Gheretă, nu avea răspuns. În aşteptarea lui, se mulţumea cu ce se ştia despre Wenczel: mustăcios şi roşcat, îndesat într-un loden ponosit, toamna, cînd la căderea serii vindea castane prăjite marca „MittelEuropa“ lîngă cinematograful „Municipal“, repara în restul timpului umbrele şi biciclete la domiciliul său de pe strada Alverna 89, iar la cerere confecţiona cele mai bune curse pentru şoareci.

Om harnic, Wenczel! Toată lumea îl admira. Chiar şi Gheretă. Atîta doar că el îi comenta în felul său hărnicia: cînd trebuie să creşti trei copii ca Gundula, Botond şi Bendegusz, nu prea ai de ales. Ore de pian şi germană, echipamente de ski, toate costă bani. Ca să nu mai vorbim de mîncare: lapte zilnic, carne de trei ori pe săptămînă, iar fructele, din ţară ori import, nu lipseau de la masă.

Gheretă oftă. Îl vedea pe Cain stăpîn peste cîteva hectare de portocali, lipind cu mîna lui etichetele pe care scria: Domnului Wenczel Horacsek, România etc. Expediate „par avion“, lăzile cu portocale vor ajunge la timp sub bradul de Crăciun al slovacului. Cînd eşti majoritar în ţara ta, n-ai cum să te bucuri de solidaritatea minoritarilor de care, pe bună dreptate, se face atîta caz. Viaţa e plină de ciudăţenii.

Fără vreun motiv anume, poştaşul se lipi de farmacist care, la rîndul său, se lipi de slovac. Acesta rămase nemişcat căci în stînga sa nu era nici un punct de sprijin. Ca să nu se prăbuşească

totuşi în cazul unei presiuni amicale prelungite, îşi înfipse călcîiele pantofilor în zgura roşie a aleii.

Dinspre micul bloc în care Cain îşi avea apartamentul se auzeau claxoane de maşini, strigăte, aplauze, fluierături. Deasupra lor, suverană, sirena poliţiei. Era ora trei.

34 Digoxin, miofilin, furosemid. Cu ele ajungi şi în Australia. Zegrea exagera de bună seamă. Un farmacist trebuie să-şi vîndă medicamentele. El însă le înghiţea pentru că altminteri risca să nu ajungă nici măcar în piaţă ori în parc.

Trăind cu teama unui sfîrşit brutal, îşi făcuse ordine şi în viaţă şi în lucruri. Nu avea nici o datorie, făcea zilnic duş şi îşi îmbrăca cele mai bune costume, două de toate. Lenjeria de corp era fără cusur. La fel ciorapii şi pantofii. Aceştia din urmă îl strîngeau puţin cînd i se umflau picioarele. Moartea putea să-l ia oricînd între orele 7 şi 23. Şi chiar mai tîrziu. Atunci însă le-ar reveni altora sarcina delicată de a-l îmbrăca cum se cuvine.

La Ajan, unde îşi bea cafeaua în fiecare dimineaţă, avea masă rezervată. Orice întîrziere peste ora 10 era un semn de alarmă pentru prieteni.

Ajan punea mîna pe telefon şi nu se lăsa pînă nu îi dădea de urmă. La nevoie era liber să intre chiar în casă folosind al doilea rînd de chei pe care le deţinea în calitate de nou proprietar. Cu drepturi depline abia după moartea mea. Accepţi? l-a întrebat el pe Ajan. Accept, a zis armeanul fără şovăire. Suport şi cheltuielile de înmormîntare.

Cu o cafenea şi un apartament în Piaţa Carolina, te poţi socoti cetăţean de vază al oraşului, chiar dacă maşina ta e aceeaşi Skoda 124 S.

S-a hotărît iarna trecută… În Piaţa Revoluţiei, fotografiile color ale morţilor, atîţia cîţi s-au nimerit cu treburi şi în bătaia gloanţelor la

Bucureşti ori Timişoara, luceau stins ca nişte prapori în brazii tineri din faţa primăriei.

Doi soldaţi şi trei civili. Cinci eroi la un oraş cu o populaţie de peste o sută de mii de locuitori. Cam cît curaj revine pe cap de locuitor?

Aleea Recunoştinţei, lungă de vreo sută optzeci de metri, urma diagonala mare a fostei pieţe Gheorghe Gheorghiu-Dej. Rudele şi prietenii morţilor adunaţi în jurul celor cinci brazi se împuţinau cu fiecare anotimp. Ca şi lumînările de pomenire: galbene şi subţiri, se stingeau grăbite în zăpada îngheţată, sub privirea goală a Statuii minerului deghizat în Moş Crăciun de către firma Coca-Cola.

Într-un brad argintiu atîrna capul sur şi hirsut al lui Eustaţiu Măran, fost sufleor la Teatrul Dramatic şi vecin de palier pînă în 22 decembrie 1989, cînd a fost împuşcat în calitate de figurant în spectacolul de sunet şi lumină din Piaţa Palatului.

Se afla la rude la Bucureşti, ca în fiecare an în preajma Crăciunului. Fosta lui soţie, giuleşteancă şi asistentă medicală la Elias, dar şi alergică la praful provinciei, preferase divorţul apropierii de soţul plecat în căutare de lucru în Septentrion. Îl aştepta însă la începutul iernii cu bilete pentru „Bulandra“, „Naţional“ şi „Mic“. Dimineţile le petrecea în sălile de cinema, iar serile în cele de teatru. Pînă la cină mînca doar sandvişuri în pasajul de la Arhitectură. În felul acesta cheltuia puţin şi nu era nici o povară pentru gazdele sale cărora le ducea de fiecare dată trei litri de ţuică şi o uriaşă şuncă afumată din porcul cumpărat pe din două cu Agatha, croitoreasa teatrului şi iubita sa, o rafinată mezelăreasă. Lucru firesc de altfel pentru toţi cei din familia Cosici.

Aidoma celorlalţi eroi locali ai Revoluţiei, Eustaţiu a fost înmormîntat pe banii primăriei în cimitirul de lîngă stadion. Holul teatrului i-a primit apoi pe cei care au rămas lîngă sicriu pînă la coborîrea sa în groapă după serviciul religios,

discursurile funebre, *Moartea lui Fulger* şi *Odă în metru antic* recitate de actori de frunte ai generaţiei mai vîrstnice şi prieteni apropiaţi ai sufleorului-martir.

S-a divagat pînă seara tîrziu despre reabilitarea românilor în faţa Istoriei proprii şi a Europei, despre Revoluţie şi mişcarea aştrilor şi, nu în ultimul rînd, despre înălţarea prin jertfă a lui Eustaţiu din cuşca sufleorului pe crucea izbăvirii naţionale.

Vorbind de crucificare, preotul îşi odihnea ochii obosiţi pe gîtul lung, cu puţine riduri, al Agathei, rămasă fără mîngîieri şi cu o rezervă de energie care îl tulbura, cu atît mai mult cu cît vocaţia sa ecumenică, de mult cunoscută, putea înlătura la o adică orice piedică în calea apropierii de trufaşa reformată.

— Dumneavoastră nu aţi spus nimic, domnule Cain.

Vocea guturală, intonaţia specială a frazei, care amesteca savant reproşul şăgalnic şi lauda ironică, îl făcură să abandoneze pereţii acoperiţi cu, în opinia sa, o replică abstractă a Genezei, la a cărei contemplare se dedase din plictiseală, spre a găsi un răspuns care să nu profaneze memoria celui dispărut şi durerea stăpînită a femeii care îi întindea un pahar cu vin roşu.

— Ce-aş putea zice eu, doamnă? Aceleaşi teme, aceleaşi argumente, dintotdeauna. Plictisitor. Doar crucile de habotnici sînt noi. Ele nu schimbă nimic. Subliniază în schimb, dacă mai era nevoie, fariseismul şi neputinţa celor în cauză.

Agatha roşi. Cain exagera cu bună ştiinţă puterea de înţelegere a femeii. Era însă, în viziunea sa, singura modalitate de a-i elogia frumuseţea crepusculară, accesibilă lui numai cu preţul unor mari eforturi retorice. Răsplata era de fiecare dată una morală. Ce altceva mai poate dobîndi un bărbat la vîrsta lui?

Îşi umezi buzele în Cadarca de Miniş. Un vin sec, aspru ca un postav ţărănesc. Făcu o grimasă cu care descurajă dorinţa de conversaţie a plasatoarei, descoperită vederii sale de retragerea grăbită a Agathei.

El era cel ce va pleca. Amînase atît de mult această plecare, încît se punea întrebarea dacă ea îşi mai avea rostul: prestanţa urgenţei se dizolva în frivolitatea capriciului.

Apoi, lumea se obişnuise în aşa măsură cu ideea absenţei sale încît, văzîndu-l, îl credea întors pentru o scurtă vizită sentimentală.

Nu se grăbea să se lepede de aura nostalgică cu care îl dăruia miopia distrată ori orgolioasă a concitadinilor săi. Impostura îl scutea de neplăcerea cozilor de la brutăria cu pîine subvenţionată şi de la Renel, cînd citirea contorului de către angajaţii firmei îl găsea cu treburi prin oraş.

— Veniţi în faţă, domnu' Cain! Faceţi loc, domnu' vine de departe. Şi ce mai e nou pe la Ierusalim, domnu' Cain?

Timp de zece minute nu se mai vindea nici o pîine, căci doamna Roşu, aplecată peste tejghea, cu bărbia în palme, asculta noutăţile din Orientul Mijlociu pe care Cain le lua din scrisori şi ziare sau le inventa pe loc spre bucuria copilăroasă ori ţîfnoasă a celor ce nu ştiau nici măcar cum arată o frontieră sau un vameş. De vize, nu mai vorbim, chit că toţi aveau acum paşaport.

Cu pîinea în plasă se ducea la Ajan. Spre amiază trecea şi Gheretă pe acolo. Cît timp îşi bea poştaşul cafeaua, el răsfoia ziarele.

Pentru prieteni, Ajan avea oricînd cîteva boabe de cafea Julius Meinl a cărei aromă te făcea să suporţi mai uşor trecutul de aprozar al cafenelei. Chiar dacă foarte curată şi cu pereţii în calcio-vecchio, mobilată în stilul cafenelei „Einstein“ de lîngă Rathaus-ul vienez, dotată cu un expresso italian şi cu instalaţii de torefacţie aduse de la

Florenţa, mirosul de varză murată şi cartofi stricaţi mai stăruia încă în încăpere, după părerea celor mai exigenţi clienţi.

Urmele lui Brîndușă sînt de neşters, se plîngea Ajan ori de cîte ori Cain strîmba din nas fără motiv aparent. În mintea armeanului, singura pricină de nemulţumire a cuiva care îi călca pragul putea fi legată doar de amintirea comerţului insalubru cu legume şi zarzavaturi al lui Brîndușă, gestionarul de odinioară al acestui spaţiu şi actualul proprietar al „Gostatului“ de lîngă podul Monetăriei, unde vindea de-a valma portocale şi tricotaje, vinuri şi detergenţi, mezeluri şi aspiratoare, gumă de mestecat şi televizoare.

— Acum că sînteţi patron în tranziţie spre economia de piaţă, v-aţi putea schimba firma, domnu' Brîndușă, i-a sugerat într-o zi un client mai perspicace şi cu un dezvoltat simţ al paradoxurilor.

— Mă *jicniţi*, domnu'! Înainte n-am fost tot io patronu'? Io am fost *dezident* încă de atunci, şopti Brîndușă. Să mă dezleg de un trecut glorios?

— Havelul comerţului nostru, gînguri clientul-perspicace cu ochii umezi de emoţie.

— Cam aşa ceva, recunoscu Brîndușă fără pic de emfază şi fără să clipească, chit că nu auzise niciodată de Havel.

Mărturisirea aceasta de o excepţională însemnătate a fost urmată de o tăcere apăsătoare, atît de apăsătoare, susţine clientul-perspicace, încît obiectele din jur au început să-şi modifice forma, în sensul că s-au turtit pur şi simplu.

Ca să scape ele, Brîndușă a anunţat mari reduceri de preţuri. În timp ce îşi calcula pierderile a ajuns la concluzia că mărfurile se pot degrada şi din motive neobişnuite, cum ar fi bunăoară emoţiile. Ele acţionează şi asupra lucrurilor. A luat o bucată de cretă colorată şi, apropiindu-se de tabla pe care anunţa zilnic preţurile cele mai interesante, a scris cu litere mari de tipar: *Emoţiile*

e un factor de risc! După care a semnat: Ignat P. Brînduşă.

Pentru diminuarea lor, Brînduşă a plătit un electronist ca să-i instaleze o staţie stereo şi o orgă de lumini bazată în principal pe culorile naţionale. Imnul, în variantă disco, se cînta în fiecare zi la deschidere şi la închidere.

Parfumul de caprifoi din prăvălie provine de la tămîia celtică cumpărată de la un ungur din Carei, care a cumpărat-o de la un ungur din Szolnok, care a cumpărat-o de la un ungur din Viena, care a cumpărat-o de la un arab din Paris, 11, rue Cadet, după cum scrie pe plic.

De aceea e aşa de scumpă, conchise clientul-perspicace cu gîndul la oportunitatea semnării tratatului româno-ungar.

Altfel spus, Brînduşă e un comerciant original. Ajan însuşi recunoaşte acest lucru, căci iată-l ciocnind un pahar cu *dezidentul* de ieri şi de azi.

Lumea din jur, alcoolul şi, nu în ultimul rînd, perfecta civilitate îl obligau pe Ajan să-i zîmbească lui Brînduşă cu toţi dinţii săi de aur adevărat.

Neavînd nici un dinte de aur, Brînduşă se feri să-şi dezvelească dantura sănătoasă de cal încă tînăr, cu care, la nevoie, putea scoate, după un obicei al locului, capacul unei sticle de bere, dar nu ezită să mormăie o înjurătură antisemită, chit că Ajan era doar armean, cu gîndul la ziua cînd va putea investi şi el ceva bani în cîteva măsele de aur. Chiar dacă după moarte ar avea ceva neplăceri din pricina asta, în caz că hoţii nu s-ar fi mulţumit cu cimitirul evreiesc, cu osebire profanat pentru bogăţia adesea închipuită a morţilor săi.

Încrezător în steaua care îl va veghea şi în viaţa de apoi, înghiţi ultimele picături de coniac rămase pe fundul paharului burtos, nu înainte de a cere lui Dumnezeu, conform tradiţiei strămoşeşti, iertarea păcatelor lui Eustaţiu Măran, fost sufleor la teatru şi fost client de-al său, apoi se îndreptă

spre ieşire, fericit că preţ de două ceasuri se învîrtise printre artişti.

Fără verdele brotac al cravatei de lînă a lui Brînduşă şi fără tropăitul cazon al pantofilor săi cu blacheuri, mica reuniune, pioasă cu măsură, se crispă în aşa hal, încît Cain socoti că sosise momentul să se odihnească un pic înainte de a porni spre casă. Locul cel mai potrivit era, neîndoios, sala de spectacole. Era de ajuns să întindă mîna şi să apese clanţa de alamă. Ceea ce şi făcu. Intră cu graba furişată a unui spectator întîrziat la premieră.

Pe scena slab luminată, într-un talcioc melancolic se înghesuiau fragmente de decor din *Solo pentru orologiu*, *Căsătoria* şi *Svejk în al doilea război mondial*, piesele preferate ale lui Eustaţiu.

Ghemuit în cuşca lui de labrador, cum îi plăcea să-şi spună, aplauda de unul singur replici sau scene care îl impresionau. Sala îl urma docilă, dar şi oarecum descumpănită, căci arareori gusturile lor coincideau. Era însă greu să nu te supui unuia care îşi făcuse educaţia teatrală la Bucureşti şi care ştia cîte ţigări Benson&Hedges fuma Ciulei la o repetiţie sau unde îşi făcuse armata Iulian Vişa ori Bogdan Berciu.

Avea optzeci de ani şi nu urcase încă pe o scenă adevărată. Zîmbi. Crezuse că acolo ajung doar cei aleşi, fiinţe pasionale şi nicidecum creaturi prudente şi migăloase precum ceasornicarii din a căror breaslă făcuse şi el parte pînă acum zece ani, cînd s-a retras la sfatul unui oftalmolog de la Spitalul Militar Central unde ajunsese graţie fostei doamne Măran.

Se apropie de scară. Din lemn masiv, de o strălucire mată, număra doar cinci trepte. Socoti că fără galoşi îi va fi mai uşor. Îi scoase cu uşurinţa cu care odinioară îşi scotea sandalele de plajă pe ţărmul înalt şi arid al lacului de la Salinae, năpădit de scaieţi şi pălămidă, înainte de a plonja în apa

verde, gelatinoasă, sub privirile mute de admiraţie şi spaimă ale lui Rub, Ruth, Ezechiel, Josy, Nathan, Rifka, Abigail, Abner, David, Lea. Apoi, firesc, fără grabă, pregătit parcă să primească aplauze ce i se cuveneau de mult, începu să urce treaptă după treaptă.

În centrul scenei acoperite cu o pîslă cenuşie bine întreţinută, între un scrin rustic şi un cuier cu picior, trona un fotoliu îmbrăcat în pluş vişiniu. Lîngă el, pe un taburet, se afla un patefon. În spatele lor, se vedeau un pat de alamă fără somieră, un paravan pictat, un lavabou şi o maşină de scris cu cîteva taste lipsă. Rame vechi de tablouri, cărţi, o icoană, o candelă. Şi încă multe alte obiecte greu de identificat la o repede ochire.

Deoparte, la fel de stingheră ca şi pălăria neagră din cuier, zăcea banca pe care se odihnise Svejk în arestul Gestapoului. Părea mai potrivită pentru a-şi trage sufletul decît fotoliul impunător şi moale. Drumeţului îi şade bine cu banca, îşi zise el aşezîndu-se.

Întunericul din sală i se părea diferit de cel al nopţii sau de cel de sub pleoape. Rece, umed, neprimitor. Cum să adăpostească, la o adică, fiinţa fragilă a fantasmelor sale? Dar Eritreea, Gaza, Golanul, Iordanul, Iudeea? Şi, mai ales, pe Erwin Gancz scriindu-i din Kibbutzul său înecat de verdeaţă, la doi paşi de graniţa cu Siria: „Să nu spui niciodată că mergi pe ultimul tău drum. Vino, fără teamă, bătrîne Cain, căci îţi este dat să pui piciorul în Ierusalim, chiar dacă aproape ai uitat *Amida* şi chiar dacă vei zbura cu Taromul ca un bun evreu mioritic ce eşti. Crescut la şcoala culorilor reci a lui Hollosy Simon, Ziffer Sandor şi Nagy Oszkár şi deprins cu aerul dulce-otrăvitor din preajma Phoenix-ului şi a Firizei, vei putea în sfîrşit pipăi lumina roşie a deşertului“.

Auzi, evreu mioritic! Se apăra fără convingere de această vină obscură, fără greutate şi fără consecinţe, prin urmare neimputabilă,

precum naivitatea sau entuziasmul în cazul unui adolescent.

Cînd s-a demolat sinagoga de pe Progresului, a dat şi el o mînă de ajutor celor ce încărcau cărămizile şi lemnul în camioane: ca să se termine cît mai repede şi să nu mai vadă urmele profanării. Cînd ultima cărămidă a fost aruncată într-o Tatra de 20 de tone, în urale şi aplauze, şi cînd norul de praf ce camuflase pînă atunci şantierul s-a risipit odată cu ultimile acorduri ale unui frumos cîntec revoluţionar, muncitorii răsturnaţi în iarbă sub tufele de liliac înflorit cu cîte o bere în mînă au putut vedea, cu destulă mirare şi spaimă, conturul incandescent şi intact al clădirii pe care tocmai o lichidaseră. După o vreme, liniile precise s-au tulburat, s-au amestecat într-un vîrtej orbitor care s-a desprins de pămînt fără greutate şi, după un zbor lin, s-a lipit de cer ca un ochi palid de argint.

— Ce chestie, zise tovarăşul Capră de la Sistematizare, năduşit de transpiraţie, e primul ozene jidănesc pe care îl văd! Poate fi şi altceva, tov. Cain?

Zîmbi fără să răspundă. Se temea să nu tulbure armonia cîntecului ce răsuna domolitor în el şi care îi amintea că numai Dumnezeu poate şti „Cine va trăi, cine va muri, Cine a ajuns la capăt, cine n-a ajuns încă“.

Se uită la cuşca lui Eustaţiu: el a ajuns. Acum şopteşte cu siguranţă replici îngerilor debutanţi ori celor amnezici în vreun teatru de provincie din Raiul de Est.

I se făcu frig. „Trebuie să pleci, dacă vrei să scapi de frig…“ Nu se miră, nu tresări: cel ce îi vorbea avusese întotdeauna dreptate.

Şi iată-l înaintea plecării. Fixă arătătorul mîinii drepte pe un geam, apoi, respirînd prudent ca să nu tulbure linia, desenă un cerc. Ştearsă abia ieri, sticla adunase deja un strat subţire de praf. Luă un tifon aflat la îndemînă pe un raft al

bibliotecii şi, cu aceeaşi grijă pentru contur, îndepărtă praful.

35 Mulţimea din piaţă aştepta nerăbdătoare. Succesul spectacolului era garantat. Din cînd în cînd, un grup de copii scanda „Noi te iubim, noi te iubim“. Moale, fără nici o tragere de inimă, în ritmul leneş al unei baghete nevăzute. Cîţiva bătrîni de la azilul Sf. Francisc jucau bîza ori alergau după fluturi.

Ajan, cu pipa între dinţi şi mîinile în buzunarele jeansului său pensat, marca New Man, se învîrtea în jurul Skodei preocupat de starea cauciucurilor. În picioare avea o pereche de Nike la care mulţi se uitau cu invidie. Cămaşa Lacoste întregea garderoba unui bărbat care ştie pe ce să dea banii cînd ajunge pe Váczi Utca sau pe Kärtner Strasse.

La intervale ştiute de el, claxona o dată scurt. Taximetriştii din parcarea hotelului îi răspundeau imediat cu claxoane muzicale spre încîntarea celor fără maşini, care fluierau sau aplaudau, după posibilităţi, sub privirile îngăduitoare ale poliţiştilor puşi să supravegheze acest miting al prieteniei româno-evreieşti.

Pe ducă, măi, a zis şefu’, odată cu plecarea lu’ domnu’ Cain. Care şi lui i-o fo’ reparat odată ceasu’, spuse sergent Ispas, gata să sfarme microfonul pe care o reporteriţă imprudentă de la televiziunea locală i-l încredinţase pe timpul interviului.

— N-o să mai ştim pe ce lume sîntem, suspină o bătrînă sub o umbrelă de soare. Cain îţi spunea oricînd ora Londrei. Şi a Europei centrale. Ca şi Werner Filcz pe vremuri, Dumnezeu să-l odihnească.

— Contează doar ceasul istoriei naţionale, şopti un bărbat, în vîrstă şi el.

— Rahat, şuieră un licean albinos în trecere pe acolo.

— Cum vorbeşti aşa? Se stropşi doamna cu ora Londrei.

— *Shit, merde*, atunci, se corectă liceanul plin de bun simţ.

— Aşa mai merge, consimţi o voce pioasă.

— Căci pe cadranul acestui ceas strălucesc zi şi noapte două mánoşe: Trăian şi Decebal, reluă înflăcărat domnul în cămaşă cadrilată şi cu pălărie de paie pe cap.

— Măciuci, zise liceanul zîmbind unei năluci.

Domnul Moduna îşi dădu revoltat pălăria pe ceafă. Vru să spună ceva, dar nu găsi cuvîntul potrivit. Îi trebuia unul anume, percutant, eficient ca o pastilă de nitroglicerină pusă sub limbă în momente de criză, ceva de genul „boule“, „securistule“, „pedeseristule“. Renunţă, toate cuvintele i se păreau tocite.

Elevul dispăruse în spatele unui pîlc de tuia. Aleea de zgură decolorată de ploi şi tare ca asfaltul, pe care călca acum săltîndu-se pe vîrfuri pentru a mai cîştiga ceva în înălţime, ducea direct la cafeneaua „Piticul“, zisă şi „Voltaire“, din Ţintirim. În spate purta un fel de raniţă. Părea destul de goală. Greu putea convinge pe cineva de prezenţa discretă a ultimei sale creaţii intitulată modest „Scurt poem epic dintr-un roman poetic.“

La „zebra“ din dreptul Anticariatului, poetul, grijuliu cu propria-i posteritate, se opri pentru a lăsa să treacă şirul lung de maşini care veneau dinspre cinematograf. Profită de răgaz şi aruncă o privire ceasului din turn: trei şi un sfert. Peste cîteva minute va fi invitat la microfon de către preşedintele cenaclului, iar el, cu capul plecat pe umărul stîng, se va apropia umil de locul ce îi era destinat şi va anunţa sec: *Scurt poem epic dintr-un roman poetic*. Va aştepta resemnat ca ovaţiile să se risipească, apoi, ca nimeni altul, va duce lucrul la bun sfîrşit.

Scris la ordinator, în dispreţul bătrînilor poeţi ai oraşului, partizani neînduplecaţi ai penei de gîscă, poemul avea să fie publicat în numărul de sîmbătă al *Glasului*, pe o pagină întreagă, cu poză şi prezentare entuziastă semnată de Alex Fard, rampa critică a marilor glorii locale şi, implicit, naţionale. Citindu-l, amatorii de literatură bună aveau să recunoască că nu au fost nicicînd mai mîndri şi mai derutaţi ca la lectura acestor versuri:

Se poate să crezi
Că fără Ihab Hassan greva
De la Metrou
Nu are sens
Precum
Toată vorbăria asta
Goală
Din Parlament?
Se poate zici păţit
Cum eşti
Orice se poate măi dragă
Hoţomanule
Ori animalule
Cum îţi convine
Căci literatura e plină de excepţii
Firesc, après tout
C'est notre compatriote, *vorba*
Compatriotului nostru transfug
De la Biserica Ortodoxă Română
Din Paris-Bien-Sur-Seine
9 bis rue Jean de Beauvais
La doi paşi de Eminescul nostru
Şi la unul doar
De Cioranul tuturor
Pitit în sicriu
De teama vînătorilor de autografe plătiţi
Cu bucata
De Ambasadă şi Academie
Sub ochii spleenetici a doi Seinarzi
Anonimi dar adevăraţi.

Ameţitor acest joc de cuvinte
Ai putea scrie aşa chiar romane
De-a dreptul voluminoase
Şi totuşi profunde
Şi tot atît de româneşti
Pe cît de joyciene ori faulkneriene cu putinţă
Sînt ale noastre şi trebuie
Să le citim dacă vrem
Să mai vedem un asalt al Redutei
Tot la baionetă căci
Iată un caporal
Sau sergent
De generali nu mai poate fi
Vorba
A strigat adunarea dînd
Cum se cuvine bază
Tocmai pe nevastă-sa deoarece
Precum aiurea aşa şi la noi
Femeile sînt luptătoare
Se zice
Eu n-am observat
Poate n-am pătruns destul
În cîmpul de luptă ars
De soare cu puţină vegetaţie
Mai mult iarbă
Ai fumat şi tu din ea în ţigări
De ziar, cum altfel, după război
Viaţa era grea
Iar ziarele gemeau de victorii.
Poemul ar fi continuat
Dar nevasta bătută de necaz
A vecinului de cartier a strigat
A cîta oară înecată în sînge?
Dacă tot nu publici
Nu mai scrie
Că te ia ăştia dracu' la ochi.

36 Ochii tuturor erau aţintiţi asupra sa. Simţea acest lucru şi căuta un gest prin care să le răsplătească aşteptarea. Ce ar putea face?

Să-şi scoată pălăria sau să-şi fluture un braţ deasupra capului? Să le pună un disc cu Rubinstein cîntînd Chopin sau să sacrifice cele trei cartoane de Carmel pe care le mai avea în cămară? (Un vin pe care el l-a socotit mereu prea dulce, dar după care armeanul se dădea în vînt.)

Descoperea că formula „gestul contează“ îl încurca la fel de mult ca şi constatarea lui Erwin Gancz dintr-o primă scrisoare: „Aici, dragul meu, nu sînt jidani, ci numai evrei“.

Se despărţea de un loc în care îşi trăise toată viaţa. Şi de cîţiva prieteni pe care îi bănuia undeva în preajmă. Ei nu plecau nicăieri. Nici măcar în concediu.

Cum o să plece? Se mira Gheretă cu ţîfnă. La etatea lui? Să moară printre străini şi să îl îngroape fără caracterizare?

Unii nu vor să plece, iar alţii n-au unde. De ăştia e cu siguranţă greu, îşi zise Cain. Chipul i se lumină căci un gînd bun îi încolţi în minte: lor le va închina această călătorie, cît şi discursul de adio pe care urma să-l improvizeze. Deschise uşa balconului în aplauzele mulţimii.

37 Gheretă visa că un şoricel albastru îi rodea de zor un călcîi. Se trezi lac de sudoare. Se descălţă în grabă şi îşi cercetă cu atenţie piciorul. Ciorapul era într-adevăr spart, dar pielea era nevătămată. Nici urmă de dinţi. Doar un miros discret de năsal.

Farmacistul şi slovacul aplaudau în rînd cu ceilalţi. Cain era impunător ca un rabin. Balconul plutea deasupra gazonului şi a lui Edu la doar cîteva palme. Cîinele de pripas Edu mîrîia nemulţumit de ce se întîmpla. Din cînd în cînd îşi

arăta colţii. Cineva îi aruncă un corn spunîndu-i „mai taci odată“. Edu înhaţă prada şi se retrase cuminte în culcuş. Un băieţel îşi certa tatăl: Ai zis că o să văd un jidan adevărat! Şi? Se miră tatăl. Păi, e ca noi, strigă dezamăgit copilul. Altul n-avem. E tot ce ne-a mai rămas, zise tatăl cu părere de rău.

Asta cam aşa e, încuviinţă Gheretă în sinea lui pe cînd încerca să se apropie de Zegrea şi Horacsek, cu cît mai puţină osteneală şi fără să atragă asupra sa înjurături sau priviri grele din partea unor oameni care pînă atunci nu îşi doriseră în nici un fel să se afle în preajma lui Cain. Socotea că legătura sa specială cu el, citiseră doar aceeaşi revistă, îi dădea dreptul la un loc în primul rînd.

Oamenii înaintau un pic apoi se retrăgeau tot atît. Întocmai ca marea pe vremuri la Eforie Nord, observă Gheretă, grijuliu cu o graniţă ce nu trebuia, Doamne fereşte, trecută. Se vedea cu cascheta lui de poştaş pe cap, alb ca laptele şi în costum nou de baie, grecesc, trăgînd adînc aerul sărat cu miros de alge, şi mulţumind în gînd partidului şi sindicatului pentru minunatul prilej ce i se oferea de a-şi petrece concediul pe meleagurile dobrogene atît de încărcate de istorie. De acolo trimitea el, timp de zece zile, vederi Zorelei şi cîtorva cunoscuţi, printre care şi Cain.

Cineva începu să strige „Vrem discurs, vrem discurs“. „Chiar aşa, chiar aşa“, scandară bătrînii de la azil. Glasurile lor erau firave şi ochii de sticlă aburită.

Gheretă îşi duse o mînă la gît. Dacă s-a procopsit şi el, fără să fi băgat de seamă, cu o guşă ori cu o subţiere neaşteptată a organului vorbirii?

Cum toate păreau la locul lor şi în bună funcţie, se lăsă în voia mişcării somnoroase pe care o comanda trupul fierbinte şi plin al doamnei Roşu care se lipise de el ca o ventuză.

38Cain strîmbă din nas. Abia acum dădu dreptate celor care cereau capul lui Edu. Bătrînul hingher Pipey se oferise „să-l gate“ pe gratis, „îi dau cu şprei domnu’ Cain, ca la om ori la ţînţari. Să mă trăznească, dacă minţesc!“.

Cain se mulţumi să dea din cap şi să zîmbească absent. Pipey era om de cuvînt, toată lumea ştia acest amănunt, dar Edu nu era un borfaş ca să merite un astfel de tratament.

Chiar acum lătra şi dădea din coadă ca un cîine simţitor ce era. Se linişti doar cînd primi o lovitură în coaste. Schelălăitul său prelung fu acoperit de vocea de tunet a primarului care ţinuse morţiş să fie prezent la adunare.

— Stimaţi concetăţeni, ne-am adunat azi şi aici pentru a sărbători plecarea domnului Cain în Israel. E prima repatriere înconjurată cu bucurie şi dragoste. De aceea pot spune, fără teama de a greşi: ne veţi lipsi, domnule Cain. (Aplauze) Vă mulţumim pentru sutele de ceasuri şi orologii pe care le-aţi reparat, ceea ce ne-a permis să ţinem pasul cu timpul, şi vă asigurăm de veşnica noastră pomenire. (Aplauze)

Şi, pentru că nu se ştie dacă o să ne mai vedem vreodată, permiteţi-mi să vă urez de pe acum, în numele consilierilor municipali şi al meu personal, să vă fie ţărîna uşoară.

Lumea izbucni în urale, iar Cain îşi scoase batista copleşit pînă la lacrimi de urările primarului.

Micul său balcon semăna cu nacela unui dirijabil gata să se desprindă de pe pămînt. Se pregătea să spună „vă mulţumesc din suflet“ cînd primarul ceru din nou cuvîntul printr-un semn care nu avea nevoie de lămuriri suplimentare.

— Şi încă ceva: dumneavoastră lăsaţi în urmă un gol pe care primăria va pune o placă de bronz cu inscripţia „Golul iudaic“ care alături de „Golul germanic“ va străluci în veci pe firmamentul

istoriei noastre, tot mai plină de goluri. Aveţi cuvîntul, domnule Cain.

Cain făcu un pas timid înainte, îşi încleşta mîinile pe balustrada îngustă a balconului, tuşi discret de cîteva ori în pumn întorcîndu-şi faţa spre dreapta, apoi, fixîndu-şi privirea asupra unei pălării cu voaletă, începu să vorbească.

39 În absenţa amplificatoarelor, vocea firavă a lui Cain abia trecea de primul rînd de ascultători. Şi dacă s-ar auzi bine, tot n-am înţelege ceva. Ce limbă vorbesc ei? O limbă cu miros de găină opărită. Porcule, cum vorbeşti aşa? Negaţionistule, antisemitule, peremistule!

N-are nume? Ceva cu iş. Chiar nimeni nu înţelege limba asta? Linişte! Mai ţineţi minte mitingurile noastre? Ce mai freamăt, ce mai zbucium! De organizare nu te puteai plînge. În fond ce poate spune? Chiar aşa… Că are emoţii, bunăoară. Şi că e onorat. Cred şi eu, cu primaru' lîngă el. Plus consilierii din discurs. Plus. La urma urmei, după atîta convieţuire cam ştim ce gîndeşte. Oricum o să-şi ceară scuze că au greşit. Cînd? Cînd l-au omorît pe Isus. Dacă vorbeşte despre Isus, ar trebui să spună o vorbă şi despre noi. Crezi că ştie citatul din Herodot? Păi, el n-a învăţat istoria patriei? Care istorie, cînd nici n-au avut patrie cîteva mii de ani. Bun, să zicem că-i aşa, dar *Mioriţa* a citit-o. Precis. A citit tot. Şi *Meşterul Manole* şi *Toma Alimoş* şi… *Aşa s-a călit oţelul*. Şi *Pe Donul liniştit* şi *Pe direcţia Minsk* şi *Cei trei muşchetari* şi *Mitrea Cocor* şi *Desfăşurarea* şi *Luceafărul* şi *Ultima noapte de dragoste* şi *Sărmanul Dionis* şi *Fraţii Jderi* şi *O Scrisoare pierdută* şi *Cetatea de foc* şi *La cea mai înaltă tensiune* şi *Pe muchie de cuţit* şi *Moromeţii* şi *Crimă şi pedeapsă* şi *Muntele vrăjit* şi *Sub trei dictaturi*… Da' de unde ştiţi, doamnă, ce a citit

Cain? Cum să nu ştiu dacă am fost bibliotecar treizeci de ani la Biblioteca judeţeană? Cain a văzut şi toate filmele.

Al dracului, dom'le! A văzut cineva *Voci în insulă*? Sau *Buian şi Vasea*, şi mai vechi. Nimeni. El l-a văzut. Dacă vreţi, vi-l povestesc. E cu un cal alb, cam ca în *Nunta* lui Wajda, şi cu un soldat sovietic.

Ca ăla din parc. Păi, ăla era din piatră. Şi normal dacă era monument. Ca reprezentare. Altfel, era rus. Acum nu mai e. Bine că am apucat şi ziua asta. Cînd te gîndeşti că unii au murit cu rusu-n parc. De-aia s-au răsucit crucile în cimitir. Ca să nu-l mai vadă. Numai alea cu fotografii. Unii au dat jos fotografiile. Ca să salveze crucile. Alţii le-au scos ochii. Cui, dom'le? Morţilor. Doamne, apără şi păzeşte! Celor din poze, fireşte. Asta nu-i nimic, să vedeţi ce se întîmplă în *Incident la Antares*… Ia mai lasă-ne, doamnă, cu poveştile astea de bibliotecară. Verissimo e un mare scriitor, domnule Moduna, nu vă permit… Gura că îţi iau umbrela! Fără violenţă. Nu suport culoarea albastră. Linişte. Psst.

Şi se făcu linişte. Departe, în faţă, Cain dădea cînd din cap, cînd din mîini.

— Di ce înţăleg io aşa de bine limba lu' domnu' Cain, domnu' Ajan? întrebă Pipey cu prefăcută umilinţă.

— Pen' că e chiar limba română, preciză domnul Ajan încîntat de subtilitatea lui Cain.

Într-adevăr că samănă, admise Pipey. Cu părere de rău însă, deoarece timp de cîteva minute trăise faptul neobişnuit de a înţelege o limbă pe care nu o mai auzise pînă atunci. Adăugă plin de năduf: Are el rude acolo, da' cîine să latre pe gratis ca Edu nu mai găseşte.

„Căci despre vis e vorba aici, dragi prieteni. Un vis colorat ca o broşă de Marusia Klein."

— *Witz? Milyen witz? Melyik Maruszja?*

— *Nem witz, hanem víz!*

— Víz?

— Milyen víz?

— Halott víz.

— Halott víz?

— Igen, a Holt Tengerbõl.

— Holt Tenger?Ja, igen, a zsidók Balatonja, ha úgy vesszük.

— Az, a zsidók Balatonja.

— Mondd már, kérlek, ki az a Klein Maruszja?

— Klein Maruszja? Román származású mûvész, keramikusnak tanult Kolozsváron. Az anyja zsidó, Káinnak a húga, az apja ismeretlen szovjet katona, aki átutazoban járt itt. A 80-as években kitelepült Magyarországra. Kiállítóterme van Szolnokon, meg egy zabigyereke egy Nancy-i román szobrásztól, akinek egyszer már volt kiállítása nála. Nagy szobrok, gondolhatod. Maruszja nem enged be mindenféle nippet a galériájába.

— Perverz vénember, undorító perverz vénember, az vagy, Attila kedvesem!

— Ha nem lennék süket, igazán semmi okom nem lenne panaszra, hál' Istennek mondta Kovács úr – saját kérésére nyugalmazott jogtanácsos. S még valami. A Káin vitrinében lévõ ékszereket Maruszja készítette a saját két kezével. Micsoda kezek! És micsoda lábak! Micsoda szemek! És micsoda ajkak!

— Látom, jól megnézted!

— Elfelejted, hogy én is aktív voltam valaha.

— Megbocsásson, ezredes elvtárs, súgta Aladár óvatosan körülnézve.

— A zsebemben hordtam a fényképét, a szívem fölött, még azután is, hogy tartalékos lettem.

— Olyan közel állt hozzád?

Az ilyet nem is lehetett távol tartani, annál is inkább, mert minden harmadik szava az volt, hogy „fuck you, te szekus". Nincs ennek a városnak

olyan polgára, aki többet basztatta a román szekut, mint Klein Maruszja.

Ha orosz az apád, rááll a szád, mondta Benczédi Aladár ábrándosan. Lehet hogy épp az a katona volt az apja, akinek a szobra a parkban áll, egy szent katona. Emlékszel micsoda búcsújárás volt itt május 9-én, augusztus 23-án, november 7-én…

— Inkább szoknyabolond. – Szoknyabolond szent? – Nem, csak szoknyabolond.

— És a lánya?

— Maruszja? Büszke és távolságtartó. Tiszteletet parancsolt.

— Én meg azt hittem, hogy…

— Hogy az alma nem esik messze a fájától… Tévedtél, öregem…

— És a fénykép?

— A fénykép? A fénykép! A fényképpel az a helyzet, hogy emlékeztetett valakire, aki számomra kedves volt. Ha nem jön a háború, én lehettem volna Maruszja apja. Persze másképp hívták volna, meg aztán… De õ lett volna az? Ahogy ismerem magam azt, mondanám, hogy nem.

Végül is úgy tûnik, szerencséje volt. Nekem kevésbé…

— És az anyja?

— Férjhez ment az egyik Gancz-fiúhoz és kivándorolt Israelbe. Onnan meg Ausztráliába. Most két éve halt meg. Néha meg írt egy-egy lapot, Maruszja adta ide nekem, ha erre járt üzlet ügyben vagy kiállítás miatt… Abban reménykedtem, hogy ma is láthatom… Biharpüspökiben várja az öreget, aztán autóval viszi Pestre. A Malévval repül. Biztonságosabb.[1]

Domnul Attila Kovács tăcu. Ca să ocolească privirea scrutătoare a vechiului său prieten, se arătă brusc interesat de culorile pastelate care înviorau de puţină vreme casele din Piaţa Carolina, un amalgam de stiluri, de la renascentist la baroc şi la secession. Ştia prea bine că nu va mai putea

amîna prea mult răspunsul la întrebarea: Ai fost fericit pe acest pămînt, Attila Kovács? O întrebare pe care nici măcar eroii de roman nu şi-o mai pun, atît e de compromiţătoare. Ca o cămaşă indiană cumpărată la „Second hand – Haine de import“. Pentru el însă ea avea strălucirea amară a unui poem de Radnóti Miklós pe care începu să-l recite absent, cu o voce răguşită, ezitantă pe alocuri, dar mereu victorioasă în lupta cu uitarea.

Şi ce titlu ciudat: *Versuri tăcute cu capul plecat!*

Nu-l asculta nimeni. Vorbea o limbă oarecare iar de Radnóti Miklós nu auzise nimeni. Nici măcar Benczedi Aladár care îşi număra preocupat banii. Primise pensia cu puţin înainte de a veni în piaţă. Faţa i se întuneca pe măsură ce teancul de bancnote de o mie şi cinci mii se subţia.

Peste piaţă trecu un stol zgomotos de grauri.

Exerciţiul de pantomimă al lui Cain continua să ţină lumea cu sufletul la gură. Cuvintele unei limbi misterioase puteau irumpe oricînd în acea linişte încă emoţionată, încrezătoare. Şi, de ce nu, temătoare, ca în faţa unei epifanii. Cu aceleaşi sentimente, în acelaşi loc, cu sute de ani în urmă se priveau execuţiile capitale.

60 1 קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ וּכְבוֹד יְהוָה עָלַיִךְ זָרָח׃
2 כִּי־הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה־אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים
וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְהוָה וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה׃
3 וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרֶךָ וּמְלָכִים לְנֹגַהּ זָרְחֵךְ׃
4 שְׂאִי־סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָּאוּ־לָךְ
בָּנַיִךְ מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וּבְנֹתַיִךְ עַל־צַד תֵּאָמַנָה׃
5 אָז תִּרְאִי וְנָהַרְתְּ וּפָחַד וְרָחַב לְבָבֵךְ
כִּי־יֵהָפֵךְ עָלַיִךְ הֲמוֹן יָם חֵיל גּוֹיִם יָבֹאוּ לָךְ׃

— Aceasta este limba mea: Limba visurilor mele. E din Isaia 60:1-5.

Ultimele cuvinte au făcut înconjurul adunării. Piaţa Carolina foşnea ca o Biblie uriaşă răsfoită de o mînă febrilă.

Isaia 60. Ştie cineva? Un preot, poate. Sau un cantor. Unde e Biserica? Nu-i. Tocmai acum cînd ai nevoie de ea. Să ne traducă cineva. Las că te duci acasă şi citeşti. N-am Biblie. Îţi cumperi. Atunci se auzi şi vocea bibliotecarei ieşită la pensie. Eu ştiu pe de rost un pasaj din Isaia 59. Dacă doriţi. L-am descoperit datorită lui Cain. Îl reciteam împreună la bibliotecă după orele de program. 59 ai zis? E pe aproape. Dă-i drumul! Tacă-vă fleanca, stimaţi cetăţeni! Bibliotecara făcu o reverenţă, atît cît îi permitea înghesuiala, îşi drese vocea şi zise: Isaia, 59, Vechiul Testament, traducere D. Cornilescu, fragment:

„10. Bîjbîim ca nişte orbi de-a lungul unui zid, bîjbîim ca cei ce n-au ochi, ne împiedicăm ziua în amiaza mare, ca noaptea, în mijlocul celor sănătoşi sîntem ca nişte morţi.

11. Mormăim cu toţii ca nişte urşi, ne văităm ca nişte porumbei, aşteptăm judecata dreaptă, şi nu este; aşteptăm mîntuirea, şi ea este departe de noi.

12. Căci fărădelegile noastre s-au înmulţit înaintea Ta şi păcatele noastre mărturisesc împotriva noastră; fărădelegile noastre sînt cu noi şi ne cunoaştem nelegiuirile“.

Bibliotecara tăcu. Nu aplaudă nimeni, deşi nimeni nu contesta siguranţa şi graţia cu care ea îşi făcuse datoria. Toţi îl priveau pe Cain: îl vedeau şi se vedeau, auzeau şi se auzeau. Şi înţelegeau că pleca unul de-al lor.

Uimirea se transformă pe negîndite într-o procesiune tăcută care aducea sub balconul lui Cain tot felul de daruri: flori, fructe, miere de albine, vin, un caş de oaie, o găină vie într-un coş de nuiele, o cartelă de telefon, o navetă de bere Hopfen König, o piatră de rîu cît o ureche de copil, o floare de mină, ultimele două aşezate chiar la picioarele lui Cain. Acesta se aplecă, luă cartela şi piatra, lucioasă, netedă, maronie, cu nervuri verzui-albăstrii, şi le strecură mulţumit în buzunar.

— Celelalte lucruri vor fi duse prin grija lui Ajan la azilul de bătrîni.

Adunarea se destrăma pe măsură ce darurile se înmulţeau.

Primarul şi-a luat încă o dată la revedere şi a părăsit balconul într-un mod original, trecînd pur şi simplu peste balustradă, spre nemulţumirea lui Edu care îşi înfipse colţii în pantalonii de caşa pe care domnul Aştilean îi purta doar la ocazii speciale împreună cu un sacou Steilmann şi o cravată de mătase naturală. Un poliţist zelos aflat în apropiere l-a plesnit pe Edu exact peste bot, limitînd în acest fel pagubele, oricum neînsemnate faţă de foloasele ceremoniei ce tocmai se încheia: paşnic, cordial, într-o notă de reculegere chiar, firească într-un stat de drept.

40

Ajan aşezase geamantanul în portbagaj şi acum aştepta răbdător sfîrşitul ultimului tur pe care Cain îl dădea pieţei. Purta costumul negru, o cămaşă albă, pălărie. În picioare avea o pereche de pantofi John Lobb primiţi cîndva de la un englez bogat şi aiurit în schimbul unei icoane pe lemn, un Isus Pantocrator sec. XVII. În punga de plastic pe care o muta dintr-o mînă într-alta avea cîteva sandvişuri şi o sticlă cu apă. Drumul său avea o ţintă precisă: cafeneaua. Aci îl aşteptau trei bărbaţi: Zegrea, Horacsek şi Gheretă.

Cain se aşeză la locul său şi ceru patru cafele. Toţi ştiau că nu Jacobs beau, ci Julius Meinl. Cafeaua evreului, cum zicea barmanul.

— Cum vi s-a părut toată comedia asta? întrebă Cain într-un tîrziu.

— Plîngea lumea ca la înmormîntare, domnu' Cain, zise Gheretă.

— Pe dracu, ripostă Cain.

— N-am auzit prea bine ce-ai zis, interveni Zegrea, dar, cunoscîndu-te, presupun că ai spus

doar lucruri înţelepte. Televiziunea locală a filmat totul aşa că discursul va putea fi analizat şi comentat cu o pasiune de masoreţi de către specialiştii pălăvrăgelii naţionale. Sînt convins că n-ai uitat oarece sfaturi…

— Sfaturi? Cain sorbi din cafea, puse ceaşca pe masă şi zise: Ce sfaturi să dai celor care rămîn aici? E ca şi cum ai spune paraşutistului să nu sară fără paraşută sau condamnatului la moarte că nu e cazul să pună la îndoială priceperea călăului…

— Adică cum? se miră Gheretă, gata să se înece.

— Adică aşa, zise Cain zîmbind. E momentul să ne despărţim. Nu e cazul să mă conduceţi.

Se ridicară în picioare şi se îmbrăţişară. Scurt, grăbiţi să termine o poveste care îi apăsa de multă vreme.

— V-am lăsat vouă vinul din cămară. Îl veţi bea cînd şi cum veţi vrea. Şi încă ceva: la această masă, pe acest loc, veţi întîlni uneori o doamnă. O cheamă Emilia Lapedatu. A citit tot ce se putea în acest oraş într-o viaţă de om. Rămîneţi cu bine.

41 În Piaţa Carolina se lăsau umbrele. Ajan a pornit motorul de îndată ce Cain s-a aşezat confortabil în fotoliul din dreapta. Cei ce l-au văzut urcînd în maşină îşi vor fi spus că evreul se ducea undeva în vizită. Drept pentru care n-au dat nici o importanţă întîmplării.

42 La şase săptămîni după plecarea lui Cain a căzut prima zăpadă. Timpurie, fără preaviz. A fost botezată „Zăpada lui Cain“. A ţinut cîteva ore.

1. — Witz? Ce Witz? Care Marusia?

— Nici un witz, ci viz!

— Viz?

— Da, viz.

— Care apă?

— Moartă.

— Apă moartă?

— Da, din Marea Moartă.

— Marea Moartă? Ioi, da. Balatonul evreilor cum ar veni.

— Cam aşa ceva.

— Spune-mi, te rog, cine e Marusia Klein?

— Marusia Klein? Artistă de origine română, studii de ceramică la Cluj, născută din mamă evreică, rudă cu Petru Cain, şi din soldat sovietic necunoscut, în trecere pe aici. Stabilită în Ungaria prin ’80, are o galerie de artă la Szolnok şi un copil din flori cu un sculptor român din Nancy, Franţa, care a expus odată şi în galeria ei. Sculptură de mari dimensiuni, cum poţi presupune, căci Marusia nu îşi oferă galeria pentru bibelouri.

— Boşorog şi pervers! Eşti cum nu se poate mai scîrbos, dragul meu Attila.

— Dacă n-aş fi surd, nu m-aş plînge de nimic, mulţumesc lui Dumnezeu, zise domnul Kovács, jurisconsult pensionar la cerere. Şi încă ceva, bijuteriile din vitrina lui Cain erau făcute de mîinile Marusiei. Ce mîini! Dar ce picioare! Ce ochi! Şi ce buze!

— Dar văd că te-ai uitat bine la ea!

— Uiţi că am fost şi eu activ cîndva.

— Vă rog să mă iertaţi, tovarăşe „colonel“, şopti Aladár, privind în jur cu precauţie.

— I-am purtat fotografia în buzunarul de la piept ani în şir, chiar după trecerea mea în rezervă.

— Chiar aşa de apropiată ţi-a fost?

— Aşa ceva nu se putea ţine la distanţă, mai ales cînd tot la al treilea cuvînt zicea „fuck you, securistule“. Nici un cetăţean al acestui oraş n-a regulat mai mult securitatea română, ca Marusia Klein.

— Cînd ai un tată rus, îţi dă mîna, zise Benczedi Aladár visător. Poate că tatăl ei a fost chiar soldatul cu statuie din parc, un sfînt războinic. Ţii minte ce pelerinaje erau la 9 Mai, la 23 August, la 7 Noiembrie…

— Mai degrabă afemeiat şi beţiv.

— Sfînt afemeiat şi beţiv? Dar fiica lui?

— Marusia? Mîndră, distantă. Te obliga la respect.

— Şi eu care credeam… că…

— Ce naşte din pisică… Te înşelai, bătrîne…

— Şi poza?

— Poza? Poza! Cu poza e aşa că… Îmi amintea de cineva drag mie. Dacă nu venea războiul, aş fi putut fi eu tatăl Marusiei. Ar fi chemat-o altfel, desigur, şi… Dar ar mai fi fost ea oare? Aşa cum mă cunosc eu acum, aş spune că nu. Pînă la urmă s-ar părea că Marusia a avut noroc. Eu mai puţin…

— Dar mama ei?

— S-a măritat cu unul din fraţii Gancz şi a emigrat în Israel. De acolo a plecat în Australia. A murit acum doi ani. Uneori îmi mai scria cîte o vedere pe care mi-o înmîna Marusia în trecere pe aici cu treburi: afaceri sau expoziţii… Speram să o văd şi astăzi. Îl aşteaptă pe bătrîn la Episcopia Bihorului, de unde îl va duce apoi cu maşina la Budapesta. Zboară cu Malevul. E mai sigur.

II

Caiet cu vise şi însemnări

1 „Vis cu teckel. A intrat în frizeria veche din centru. Lucru de mirare căci fusese demolată demult. A spus bună seara. Nu i-a răspuns nimeni la salut. Domnul Cioia juca şah cu domnul Lobonţ. Erau descheiaţi la halate, semn că ziua de lucru se sfîrşise pentru ei. Sub masa de şah vălurită ca un parchet umflat de apă dormea un teckel. O frizeriţă tînără valsa de una singură printre taburete. Garderobiera croşeta o faţă de masă. La radio se auzea vocea Danei Jalobeanu.

Petru a mai spus o dată bună seara şi frizerii au clătinat din cap. Se apropiau de încă o remiză. Cînta *Marşul* din *Aida*. Teckelul a deschis un ochi, a mîrîit scurt apoi s-a năpustit spre uşa deschisă a frizeriei, atras de farurile aprinse ale maşinilor. Fata care valsa a ferit tekelul, dar s-a lovit de un taburet şi a căzut. Garderobiera a strigat: Ce faci, toanto? Stagiaro! Şi şi-a văzut de lucru. Domnul Cioia a abandonat şahul ca să scoată dintr-o vitrină o sticlă cu spirt medicinal şi un tampon de vată. Genunchiul fetei sîngera şi domnul Cioia se bucura să îl poată atinge. Tot el l-a întrebat pe Petru: ce vrei, Petre? Să mă tund, a zis Petru. Bine, a zis domnul Cioia. Ia loc. Petru s-a aşezat în scaunul de lîngă geam şi a adormit. Cînd s-a trezit era tuns chilug. Teckelul era în lesă şi lătra. Fata îşi pansa genunchiul. Plîngea încet. Ceilalţi plecaseră, dar chipurile lor se mai vedeau în oglindă ca muştele într-un borcan cu miere.“

În *Cartea viselor* scrie: „Cîinii foarte mici pe care îi visezi îţi dezvăluie că gîndurile şi plăcerile

tale sînt mai degrabă frivole. Dacă auzi în vis lătrat de cîini, vei primi veşti deprimante. Există riscuri foarte mari ca să urmeze o perioadă dificilă în viaţa ta. Dans. Dacă ai deja o familie şi visezi o mulţime de copii veseli dansînd, e semn că vei avea copii ascultători, inteligenţi şi iubitori. Celor tineri şi necăsătoriţi încă, acest vis le indică faptul că vor avea o slujbă plăcută şi o viaţă plină de plăceri."

A sîngera: „Cînd visezi sînge curgînd dintr-o rană e semn de indispoziţie fizică şi de griji. Mai aşteaptă-te şi la rezultate financiare proaste datorită unor tranzacţii neinspirate."

2„Vis cu Monika Kulesza la Varşovia. Palatul Casimir. Îl aştepta în staţia lui 26. Avea într-adevăr un fular roşu la gît. Pe cap purta o beretă verde. Au intrat într-o cafenea. Patronul privea nişte ilustrate pe care i le arăta un tînăr slab şi cu părul lung. Din cînd în cînd patronul striga ceva. Ce zice? a întrebat Petru. Că aşa ceva vrea şi el, i-a spus Monika. Ce-i cu Hundertwasser, a întrebat Petru. Tînărul zice că lui nu-i place Hundertwasser, dar se va supune. Patronul l-a îmbrăţişat pe tînăr şi i-a oferit o răcoritoare. Monika a scos din geantă programul Colocviului. *Programme détaillé*, aşa scria pe prima pagină. 10H. *Session plénière.* Urmau să vorbească: Teresa Zielinska, Jacques Cortès, Wanda Krzeminska şi Petru. Să faci atîta drum ca să vorbeşti de un eşec, a zis Monika. Asumat, a zis Petru. Exact, a zis Monika: *L'enseignement du français langue étrangère, un échec assumé*. Au băut cafeaua şi au ieşit în ninsoare."

Nu voi şti niciodată ce a făcut Petru între 14 şi 17 decembrie 1993. De atunci însă, ninsorile mă tulbură mai mult ca de obicei, ca şi numele de Monika. Mă mai liniştesc doar la lectura poticnită

a rezumatului comunicării pe care l-am transcris aici din preactele colocviului şi pe care îl şi socotesc fără noimă, un vis fără cheie: „*Le français langue étrangère n'est qu'un succédané du français tout pur. C'est un artefact qui, moyennant diverses voies et façons d'apprentissage, tend à se confondre au modèle dont il est le fantasme. Expérience inquiétante de la différence et de l'altérité, elle est aussi l'expérience radicale de la limite au-delà de laquelle on retrouve le sourire à la fois tendre et ironique de la langue maternelle et celui rêveur et quelque peu hautain du français qui traîne ses plombes sur les quais de la Seine.*

Comment s'en sortir? Nous allons tenter plutôt de comprendre ce qu'il y a d'essentiel dans cette impasse que de donner des solutions dont les méthodologies spécialisées ne font point défaut."

Ifose de tablagiu universitar, etalate în c.v.-uri sforăitoare! zice Petru.

Ceva însă îmi spune că Monika Kulesza are părul auriu. Şi ochii albaştri. Şi pistrui. Şi pielea albă. Şi picioarele lungi. Şi sînii mici. Şi coapsele înguste. O scîndură erotică! Să le ia dracu de poloneze, cu filmele şi cu Projekt-urile lor cu tot! Mă mai consolez la gîndul că Kieslowski a fost sedus de frumuseţea sculpturală a lui Juliette Binoche care numai cu Monika Kulesza nu seamănă.

3„Vis pe Dealul Crucii primăvara. Un ţăran dormea cu capul pe o piatră. La doi paşi de el păştea o capră neagră cu ugerul plin. Culcat în iarbă, Petru se uita ţintă la Sabina Zegrea pe care n-o văzuse niciodată pînă atunci. Ea admira contrastul dintre albastrul de Prusia al jeansului ei şi verdele crud al ierbii. Între ei, pe faţa de masă albă, printre farfurii şi pahare, se ofilea un buchet

de brînduşe. În aer pluteau un miros discret de verbină şi cîteva acorduri îndepărtate din *Imnul Golanilor*.“

Cartea viselor zice că „dacă îi vezi în vis pe alţii dormind, vei depăşi toate obstacolele în tentativa ta de a cuceri o femeie.“ Chiar asta şi fac, a zis Petru rîzînd cînd i-am spus cele de mai sus. La scurt timp după acest vis a murit Emil Cioran. *Cartea viselor* nu acordă nici o semnificaţie caprei în vis. Petru însă spune că, în vremea studenţiei, Cioran ar fi crescut într-adevăr o capră, undeva la marginea Bucureştiului. Cel puţin aşa susţine doamna Ster. Nici brînduşele nu sînt menţionate în *Cartea viselor*. N-ai decît să citeşti poemul lui Apollinaire, mi-a spus Petru. E la fel de straniu ca un vis. L-am citit. Nici urmă de capre. Am dat în schimb de o turmă de vaci melancolice şi sinucigaşe şi de un ciurdar cu fluier. Să fie Cioran tînăr? Ar trebui să-l întreb pe Petru.

Recitind acest vis, îmi dau seama că, fără să înţeleg de ce, am împrumutat Monikăi Kulesza trăsăturile Sabinei pe care o uitasem. Am fost colege de şcoală. Sabina venea la noi pentru orele de germană. Era mai nemţoaică decît mine care sînt chiar nemţoaică. Sabina a ştiut de timpuriu ce va face în viaţă. A fost prima care şi-a pierdut virginitatea din micul nostru cerc de prietene şi prima care a luat anticoncepţionale şi prima care a pozat goală în atelierul lui Szántó. Pozam cu schimbul: o săptămînă ea, o săptămînă eu. Dădeam artei ce ne dăduse natura. Un fel de joc al schimburilor. Ne amuzam. Szántó desena şi ne spunea mereu: Nici nu ştiţi cît valoraţi, fetelor! Într-o zi o să fiţi cotate la bursă! În faţa voastră orice bărbat va avea emoţii.

Cu Sabina a fost uşor încă de la început, de parcă asta făcuse dintotdeauna. Nu şi cu mine. Oricum, nu intram într-un Top Ten al oraşului, în vreme ce Sabina era mereu pe podium. După

fiecare şedinţă însă mă simţeam tot mai bine. Într-o săptămînă pozam, în următoarea priveam.

Privind-o pe Sabina uitam că eram şi eu dezbrăcată. Uitam de toate imperfecţiunile reale sau imaginare pe care mi le imputam cînd mie, cînd părinţilor, mă simţeam liberă, iar Szántó profita din plin de acele momente ale mele de absenţă ca să surprindă gesturi sau expresii altfel inaccesibile chiar şi lui.

A fost un exerciţiu de emancipare, dar şi de asumare a aparenţei cu care sîntem de multe ori în conflict. Sună cam pretenţios, dar… Ar mai fi şi sufletul… Pînă la suflet, însă, zicea Sabina, te violează sfinţii. Fără risc de sarcină, însă. În nici un desen nu sînt numai eu sau numai Sabina. Sîntem mereu împreună. Fiecare poartă pe trup, ca un timbru sec, urma privirii celeilalte.

Îi citea pe Borges şi Nabokov, pe ultimul în engleză, şi se dădea în vînt după Leonard Cohen şi Carl Orff. Povestea oricui întîlnirea lui Modigliani cu Brâncuşi în Montparnasse nr. 54 şi era o bună cunoscătoare a Şcolii de la Bauhaus. Mergea singură la Bucureşti să vadă expoziţiile importante şi îşi propunea să ajungă şi la o Bienală la Veneţia. A participat şi la manifestaţiile din Piaţa Universităţii şi a fost şi ea bătută de mineri. Înainte de a pleca în Franţa şi apoi în Canada a trecut să mă vadă. Plec, mi-a spus, pentru totdeauna. O ţară de rahat şi un popor de nimic! Asta e toată averea mea. Ţi-o las ţie. Şi a plecat. Iar eu am rămas cu palmele întinse. Într-una ţineam rahatul, iar în cealaltă nimicul.

De Sărbători îmi trimitea cîte o vedere. Cutreieră lumea şi e mereu abătută. Domnul Zegrea şi-a înmormîntat soţia la un an după plecarea Sabinei. Am avut grijă să aibă o înmormîntare frumoasă. Copiii Sabinei învaţă bine. Sabina lucrează în echipa unui arhitect român, iar soţul ei predă matematica la o universitate americană din prima sută. O dată sau

de două ori, i-am vorbit lui Petru de ea. M-a ascultat cu bunăvoinţă. Poate chiar cu interes. Cum altfel s-ar putea explica apariţia ei în vis? Eu însă, după cum bine se vede, lipsesc cu desăvîrşire din visele lui Petru. De ce? Tocmai eu, grefierul lui.

4„Vis la mare, la Venus. O cafenea pe faleză. Cîteva mese albe sub umbrele de soare colorate. Domnul Leu plimba ibricul de alamă în nisipul încins. Nemţii de la Saturn aşteptau cuminţi să primească ceştile de porţelan alb în care domnul Leu avea grijă să pună mai întîi o linguriţă de caimac. Domnul Leu purta o cămaşă bleu cu mîneci scurte şi un papion roşu cu buline albe. Un cuplu tînăr s-a aşezat la masa lui Petru. Şi-au zîmbit întruna încurcaţi. Nemţii au plecat rîzînd, ţinîndu-se de mînă, iar Petru s-a trezit cu un gust de alge pe limbă. A hotărît să înveţe germana.“

5„Amiază de vară. Merele cădeau în grădini sub greutatea luminii. Drumul pustiu. Cotcodăcitul unei găini disperate de căldură. Cerul albastru. Ţipenie de om. În afară de mine care priveam şi auzeam toate astea, în iarbă, pe marginea şanţului din faţa casei, sub o pălărie de împrumut.“

— Ai visat? l-am întrebat.

— Nu, mi-a spus el. Nu e vis, ci doar o amintire veche. Face cît un vis.

Atunci, eu am notat: schimb amintiri vechi cu vise noi. Cred că e o prostie. Regret uneori că nu sînt o femeie inteligentă. Mă consolează doar imaginea mea în oglindă, profilul mai ales. Proba de foc: lungimea coapselor, rotunjimea feselor, forţa gambelor, transparenţa gleznelor. Totul făcut pentru încălţări numărul 39. Un IQ onorabil, nu? N-am spus nimic despre sîni, gît, ochi, gură, piele. Pînă acum însă, nimeni nu mi-a adus nici un

reproş. În adolescenţă mi-ar fi plăcut să fiu deşteaptă ca Ecaterina Oproiu. Acum, modelele mele sînt Alina Mungiu şi Sharon Stone. De neatins. Oricum, e bine să ai modele în viaţă.

6 *„În timpul acela m-a preocupat întunericul, intimitatea obscurităţii. Îmi plăcea să prind momentul dizolvării formelor, întunecarea culorilor şi felul în care, pe feţele abia sesizabile, apar reflexele vieţii interioare, apare sufletul.*"

István Réti, *Suferinţa* (amintiri), 1894

Îmi place textul lui Réti. Îl ştiu pe de rost. Îl citesc în fiecare zi căci e scris de mîna lui Szántó direct pe perete, în două limbi. Era crezul lui. Noroc cu cei care gîndesc şi pentru noi, îi plăcea lui să spună atunci cînd părea că el nu gîndeşte deloc, ascuns cum era în fumul său de pipă, ca într-un sac pentru morţii săraci.

7 Dacă l-aş fi iubit cîndva cu adevărat, ar fi fost mai uşor să-i spun „acum nu te mai iubesc". Aşa însă… Să negi un lucru care nu există, iată ceva ce mă depăşeşte.

Citind *Caietul de vise*, însă, înţeleg că dincolo de gînduri sau sentimente, descrise cu stîngăcie sau doar surprinse fugar în cele cîteva pagini într-un colaj naiv reflexiv, lucrul cel mai curios s-a petrecut cu trupul meu: s-a transformat într-o arhivă de senzaţii pe care depărtarea de Petru nu le-a estompat ci, dimpotrivă, le-a amplificat. Întocmai ca absenţa alcoolului sau a drogurilor în perioadele de sevraj ale toxicomanilor.

Petru se comportă ca un explorator miop şi inocent, preocupat de detalii doar din a căror însumare a rezultat, însă, surprinzător, cea mai precisă hartă erogenă a trupului meu, un fel de

releveu insolent, cum fără pic de evlavie izbuteau pe vremuri colegii mei mai norocoşi, studenţi la arhitectură, în cazul bisericilor de lemn din Maramureş.

Ceea ce pentru mine era revelaţie a misterului fiinţei mele, pentru el era doar senzaţie, pură reacţie epidermică. Eu rămîn tot mai singură cu fiecare îmbrăţişare, iar el tot mai detaşat de victoriile sale ca un premiant de carieră.

Trăiesc atîrnată de gîtul lui ca o cunună uscată de lauri.

8A murit şi bunica. Şi tot în august. Doar eu şi Szántó vegheam sicriul. Prin uşile larg deschise ale capelei se vedea cimitirul inundat de flori şi verdeaţă: 6 August. Sezonul de băi nu era închis încă, dar lumina verii era mult mai blîndă. Schimbarea la Faţă era, de cînd mă ştiu, începutul toamnei. Cireşul din livadă, înalt, bătrîn, era primul care îşi pierdea frunzele. Vecinătatea cimitirului o făcea deseori pe bunica în obişnuitele ei plimbări vesperale, mai ales după ce a rămas văduvă, să treacă firesc din livadă printre morminte, cel mai adesea cu un buchet de flori în mînă, pe care le ducea la mormîntul lui Reiner. La început am crezut că totul nu era decît un omagiu adus soţului mort şi că acest lucru întărea în oraş imaginea sa de văduvă neconsolată. Eu, însă, ştiu că pelerinajul ei era un exerciţiu de trecere „dincolo“, despre care nu vorbea nici măcar cu mine, tot mai des prezentă în casa din livadă, pe care renunţase în ultima clipă să o mai vîndă. Dăduse în schimb casa din Reghin la un preţ foarte bun şi, cu minime investiţii, îşi asigurase aici confortul de care avea nevoie. Din banii rămaşi, la care se adăuga şi cîştigul anual pe care i-l aducea vînzarea părţii ce i se cuvenea din recolta de mere, putea trăi decent. Pregătirile ei pentru moarte nu s-

au dovedit zadarnice, chiar dacă au durat peste douăzeci de ani. A avut o moarte uşoară, la începutul toamnei, anotimpul ei preferat.

Cu puţin noroc, aş fi avut parte de un braţ de crizanteme galbene, florile mele cele mai dragi. Auzind-o vorbind aşa, am zîmbit, apoi am izbucnit în plîns. Ei, lasă, că şi ţie îţi plac crizantemele galbene, a zis ea, bucurîndu-se de căldura trupului meu tînăr aplecat asupra ei atît cît să nu o strivească. Apoi s-a dus. Geamul camerei era deschis şi… cam atît se poate spune. La o adică s-ar mai putea menţiona un oftat uşor şi mîna ei dreaptă strîngînd o clipă mai tare mîna mea.

9 Alice a venit cît de repede a putut, plînsă şi elegantă, împreună cu soţul ei, mic şi prosper întreprinzător particular bănăţean, fost activist al UTC, acum deputat, posesor al unui Audi nou, cu aer de buldog, încărcat cu mezeluri de Comtim, bineînţeles, plus o imensă coroană de flori naturale.

10 Ceremonia funerară s-a desfăşurat conform canoanelor bisericii evanghelice, dar a adunat lume din tot oraşul indiferent de culte. Preotul a fost adus de Alice pe cheltuiala soţului ei, mîndru că poate oferi orăşelului ocazia de a asculta un discurs funebru într-o limbă europeană. Era şi acesta un mic pas spre integrare la care îşi aducea şi el, modest, aportul, cum îi plăcea să spună celor care îl întrebau dacă un popă ortodox de-al nostru nu ar fi fost în stare să facă lumea să plîngă cum se cuvine la luarea iertăciunilor. La acest capitol, preotul Tatu era cel mai tare, dar şi cel mai scump, căci nu accepta să meargă la pomană decît în cel mai bun restaurant al oraşului. Pentru că şi acolo mai plîngea încă lumea, în loc să se bucure

amintindu-şi te miri ce despre cel dispărut, chiar şi cei mai puţin avuţi şi-l doreau în capul mesei pe părintele Tatu.

11 Înmormîntarea a decurs normal pînă la coborîrea sicriului greu în groapă, cînd a picat din senin o ploaie torenţială, binevenită altfel, dar nu în cel mai potrivit moment. Se îneacă mortul, scînci o bătrînică.

Lîngă groapă am rămas doar mama, eu, Szántó şi preotul. Ceilalţi s-au dus care încotro încercînd să-şi salveze hainele de înmormîntări, tot mai dese în ultimul timp, şi pantofii permeabili, deşi erau din piele.

12 Seara s-a discutat despre viitorul casei şi al livezii, iar dimineaţa mama a plecat, după ce a mai vărsat o lacrimă la mormîntul părinţilor. Nu se vinde nimic, a hotărît soţul lui Alice. Avem şi noi dreptul la o săptămînă de odihnă într-un loc al nostru, nu? Mama era de aceeaşi părere, iar opinia mea nu părea să-i intereseze. Hotărîrea lor egoistă mă făcea însă fericită. Atîta doar că despre acest lucru nu aveam cui să vorbesc. Cel mult lui Szántó, dar el era în atelierul său şi desena: cu calmul cu care bunica trecuse ani de zile din livadă în cimitir cu braţele încărcate de flori.

13 Klaus e gata de drum. Eu rămîn pentru înmormîntare.

E cald. Mîncăm la „Pescarul“. Merlucius pane. Ce altceva să mănînci? Merge şi Violeta cu el. O cunosc puţin. Destul de comună. Mai puţin o strălucire lacomă în ochi în timp ce mănîncă. Ambiţioasă. Devorează tot. Chiar şi bărbaţii. Pe

Graţian îl cunosc şi eu. Adoră celebrităţile. De orice calibru. Are totuşi umor şi e cultivată. A căutat mereu prietenia Sabinei: degeaba. Sabina nu o înghiţea. O snoabă, zicea ea. Nu ştiam ce să spun. Klaus nu mă scăpă din priviri. Îi părea rău după Werner şi că trebuia să meargă fără mine. Am ieşit în stradă. Maşina lui Klaus era parcată în Piaţa Fînului. Un VW 1300. Cadou de la rudele lui din Germania. Pe bancheta din spate erau două sacoşe. Cîte una pentru fiecare. Mai voluminoasă parcă a Violetei. Cortul şi sacii de dormit erau în portbagaj. Imaginea lor îmi dădea frisoane. Violeta a urcat prima. Klaus mă ţinea în braţe. I-am dat desenul lui Szántó. La nevoie îl putea vinde în Galeria din Szolnok a Marusiei Klein. Cred că e cel mai bun nud desenat de mine, a zis Szántó. Ti-l dăruiesc. Klaus s-a apropiat de maşină. Eu am rămas pe loc. Buzele mele erau încă deformate parcă de sărutul lui. A deschis portiera, dar n-a urcat. Se sprijinea de capota maşinii, ţinîndu-şi capul în palme. Atunci mi-am adus aminte de aparatul de fotografiat, i-am simţit brusc greutatea atîrnîndu-mi de gît ca o piatră de moară: Stai aşa! am strigat. Mai aveam o poziţie. El a rîs, iar eu i-am făcut ultima fotografie. În locul chipului său a ieşit însă nudul meu ca o mască, căci el a avut timp să se ascundă după desen. Am încremenit de uimire. Nu mai ştiam cine pleacă şi cine rămîne. Era ultimul desen al lui Szántó. Mie mi-a rămas acea fotografie stranie, gravă şi jucăuşă în acelaşi timp. Uneori, cînd e linişte în piaţă, mi se pare că aud rîsul lui Klaus ascuns în spatele desenului. Pentru scurt timp, căci e de ajuns o clipă de neatenţie ca o maşină venind dinspre teatru să se izbească de una venind dinspre Cinematograful Municipal şi Piaţa Carolina, să bubuie ca o petardă.

14 Petru şi-a făcut dosar pentru un lectorat de română la Cracovia sau Praga. În Franţa nu are nici o şansă. A cerut şi o bursă, la Soros, ca să lucreze la teză. E optimist! Cine mai vrea acum să meargă în Est? E totuşi nemulţumit de recomandările din dosare. Toate sînt scrise într-o frumoasă limbă de lemn. Şi fără nici o convingere. Recomandări mediocre. Nici el nu se socoteşte un geniu. Crede însă că ar putea ieşi din apa stătută în care se bălăcăreşte de cîţiva ani. Pe ce mizează oare? În afară de o capacitate nesfîrşită de a visa nu are nici o calitate anume, una care să îl ducă undeva. Ar fi totuşi răbdarea cu care ascultă pe toată lumea. O răbdare atît de politicoasă, încît studenţii s-au plîns că sînt persecutaţi la examenele lui. Cei cu nervii tari au ajuns departe. Olga, de exemplu. După un an şi ceva într-o închisoare pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei de stat, a ajuns în SUA. Director de nu ştiu ce programe pentru Europa, îi mai scrie din cînd în cînd şi îl întreabă dacă nu are nevoie de cărţi. Tunsă scurt, roşcată, seamănă cu Catherine Deneuve.

15 Dacă va pleca, eu ce voi face? Deocamdată, eu sînt cea care a plecat. Aş putea trăi cu el, dar nu cred că l-aş putea iubi. Şi reciproca ar putea fi valabilă: l-aş putea iubi, dar nu cred că aş putea trăi prea mult cu el.

16 „Vis cu decan. Înmormîntare mare. Profesor eminent. Colegi de la mari universităţi. Foşti studenţi, foşti doctoranzi. După preoţi şi prapori, un rînd întreg de studenţi poartă ca pe nişte icoane cărţile profesorului. Restul mulţimii universitare ţine în mîini, în loc de flori, studii şi articole

publicate de profesor de-a lungul unei vieţi. Toate cu dedicaţii. Cam aceleaşi formule. O operă impresionantă. Discursuri, elogii. Atît de emoţionante încît unora li se părea chiar că îl mişcau şi pe cel din sicriu. Altfel, lume distinsă, sobră, elegantă. Totul a decurs conform programului. Doar la groapă s-a întîmplat ceva mai puţin obişnuit. Paginile cu dedicaţii au fost smulse în acelaşi timp din zecile de studii şi articole şi lăsate apoi să cadă în groapă peste sicriu odată cu primii bulgări de pămînt aruncaţi cu mult respect de patru gropari fără studii superioare, dar cu dragoste de carte.“

17 Acesta a fost pe scurt visul. A doua zi, Petru a primit un telefon de la secretara decanului, care tocmai se întorcea de la Bucureşti. Dosarul lui Petru era pe un drum bun, dar şi lupta era mare. Chiar şi pentru Praga şi Cracovia.

Un adevărat asediu. I se spunea să aibă răbdare pînă după Anul Nou. Atunci se va şti mai mult. Oricum, plecarea va fi doar în toamnă. Dacă… Pînă atunci, să lucreze la teză. Teza, teza, teza. Aştept să pot striga şi eu precum cei 10.000, „Thalassa“, „Thalassa“, a zis Petru după ce a pus receptorul în furcă. Pentru a înţelege despre ce e vorba, mi-a pus în braţe o carte. *Anabasis*, a lui Xenofon. Am aruncat-o cît colo. Petru şi toţi ai lui atîta ştiu: în loc să-ţi spună ceva în două cuvinte, te trimit la bibliotecă. Nu mă miră că mai toate colegele lui sînt nemăritate. Toate sînt parcă logodite cu scriitori sau filosofi morţi şi pun aceleaşi întrebări: ai citit? ai văzut? ai ascultat? ai publicat? Şi totuşi, „Thalassa“, „Thalassa“ înseamnă ceva. Pînă la urmă Xenofon. Iată ce scrie el spre ştiinţa mea şi a tuturor neştiutorilor: „Fiindcă zgomotul creştea din ce în ce, cu cît soldaţii se apropiau mai mult, şi cum oamenii ce

înaintau dădeau năvală spre cei care strigau tot timpul, iar larma devenea şi mai puternică pe măsură ce se îngrămădeau acolo, Xenofon se gîndi că se petrece ceva important. Încălecă pe cal şi, luîndu-l cu el pe Lykios cu călăreţii lui, porni în ajutorul lor. Dar deodată îi auzi pe soldaţi strigînd: Marea, Marea! Aceste cuvinte trecură din gură în gură, încît toţi cei de la ariergardă, cu caii de povară şi carele, alergară acolo. Cînd ajunseră în vîrf se îmbrăţişară unii cu alţii cu lacrimi în ochi de bucurie, şi comandanţii şi lohagii“. Lohagii erau un fel de comandanţi de companie.

Acesta e ultimul vis al lui Petru. Fără mine lîngă el, cele care au urmat s-au pierdut de bună seamă. Aceste stenograme nu respectă însă întrutotul visele lui Petru. Întocmai ca în desenele lui Szántó: una e ce se vede şi alta e ce vezi. Una e ce ţi se spune şi alta e ce auzi. El zice că fără mine alături n-ar visa nimic. Ori un somn fără vise e moarte curată. Rămîne de văzut. Bunica zicea că şi morţii visează. Nenorocirea lor e că nu au cui să-şi povestească visele. Ce e mai rău oare?

Închise caietul. Restul pentru alte zile.

III

Mică publicitate

1 Din oglinda rotundă înrămată în lemn de cireş îl privea un ins de a cărui înfăţişare nu fusese mulţumit niciodată.
I-ar fi dorit o frunte mai înaltă, sprîncene mai stufoase, ochi mai adînci şi maxilarul inferior mai ferm.

Doar nasul îi era pe plac: nici cîrn, nici prăbuşit peste buza de sus, arcuit cu măsură, atît cît să-i înnobileze profilul.

Fără acest profil n-ar fi fost decît un oval incert de lumină: chipul celui fără pasiuni, al individului care face totul cu un oftat de uşurare la sfîrşit, cu bucuria meschină a datoriei împlinite. Se pregătea să-i adreseze un zîmbet posac cînd observă cu stupoare că din oglindă îi zîmbea un alt chip. Foarte cunoscut dar, tocmai de aceea, tulburător.

Se frecă la ochi, îşi masă ceafa, făcu şi trei rotiri prudente ale trunchiului, un simulacru de gimnastică matinală după un somn neîmplinit, dar degeaba. Durerea din ceafă era tot ascuţită, iar chipul era tot acolo, pe umerii săi.

Se privi din nou: purta într-adevăr capul cîrlionţat al domnişoarei Filcz. Mai exact, capul de dimineaţă, fără pelicula subţire de fard care îi sublinia aerul inexpugnabil de castel teuton. Iolanda pur şi simplu, înainte de a se hotărî să fie cumva pentru încă o zi. Lenevind sub cearceaf, cu tîmpla lipită de umărul lui, părea un vîsc vermion în care pulsa egal o inimă de împrumut.

Închise ochii. Îşi pipăi obrazul ţepos, pomeţii ascuţiţi, buzele cărnoase. Cu vîrful limbii obtură pentru o clipă fisura dureroasă dintr-o plombă veche pe care ar fi trebuit să o arate unui dentist şi îşi spuse: cel din întuneric sînt eu, Petru Şendrean, am frisoane şi, după toate probabilităţile, halucinaţii.

Scoase sticla cu lapte din frigider, îşi turnă cîteva picături într-o cană smălţuită, cît să înghită o aspirină, şi se apropie de fereastră.

Nu doar gustul aspirinei era cel cunoscut, ci şi inventarul sumar al lucrurilor pe care memoria le restituia într-o ordine întîmplătoare: mărul care se usca lîngă cişmea, pereţii scorojiţi ai casei de peste drum, pe care tremura umbra dantelată a viţei de vie, pisica gestantă şi chioară a doamnei Lang în drum spre răcoarea stătută a magaziei de lemne, gardul smolit al curţii de păsări, sînii strălucitori şi grei ca nişte dovleci ai Anitei lîngă tufele de afini şi, undeva, ca o baliză zburătoare, clopotniţa vînătă a bisericii reformate. Văzîndu-le îşi spunea: e vară şi la Apud.

Într-o zi însă vecinii au tăiat mărul ca să scape de omizi, apoi au făcut un împrumut la CAR să repare casa, iar cu banii rămaşi au cumpărat un porc pentru nunta Anitei.

Anita a născut normal un copil normal pe care l-a crescut singură şi lumea a uitat-o. În afară de domnul Fulöp. Pentru că, sub ochii săi miopi, pajiştea pe care Anita îşi ţinuse ore în şir sînii la soare, în timp ce un obscur poet îi acoperea cu versuri patriotice, îşi schimba de la o vreme culoarea: mov, dimineaţa, se apropia de violet la apusul soarelui.

Pînă să se fixeze într-un fel, vor trece ani. Abia apoi se va putea vorbi din nou despre un trecut nu prea îndepărtat. Cel puţin aşa susţinea domnul Fulöp în calitatea sa de admirator al Anitei şi de fochist la serele Bogovicz din Liget. Anii însă au trecut şi nimeni nu povesteşte nimic. Nici

măcar că sînii Anitei seamănă acum cu pietrele funerare din cimitirul evreiesc: strîmbe şi tocite de ploi, abia se mai zăresc printre bălării, năpădite de muşchi şi de licheni.

Ici-colo, ca nişte găuri de molii într-un şal verde, surîsul tulbure ori stînjenit al unor cuvinte de neînţeles. Cum de neînţeles era şi zăpada care, cu mici întreruperi, cădea peste oraş de trei zile. Calmă, nepăsătoare, urma să intre, după toate probabilităţile, în Guiness-ul autohton precum inundaţiile, cutremurele şi incendiul de la moara Bender.

Senzaţia de frig dispăruse, nu şi buimăceala. Se uită la ceasul de perete. Era doar şapte. Avea de ales: să se întoarcă în patul cald încă, sau să bea o cafea. A doua soluţie i se păru cea potrivită. Se îndreptă spre aragaz cu gîndul la scrisoarea doamnei Ster. Se simţea vinovat de întîrzierea cu care o lua în seamă. O va citi, însă, în aroma primei cafele din cele trei care îl ajutau să treacă cu bine deşertul fiecărei zile şi va fi, poate, iertat.

2

Feldiu, 15 XII ’95

Stimate domnule profesor,

Ca de fiecare dată, în drum spre gară, am trecut pe la cimitir. Mormintele alor mei sînt în paragină.

Zilele îmi sînt numărate şi trebuie să mă mişc repede. Prin urmare voi vinde tablourile din bibliotecă. Vei fixa singur preţurile şi vei avea un comision de 10% din afacere. Cei de la Muzeu aşteaptă de multă vreme momentul. Un anunţ la „Mica publicitate“ însă ar aduce poate şi alţi colecţionari din oraş. Vei organiza vînzarea cum

vei crede de cuviinţă. Contez pe priceperea dumitale şi, de ce nu, şi a Iolandei. Aveţi, cum se zice, carte blanche.

Nădăjduiesc ca din vînzarea celor patru tablouri să am suficienţi bani pentru restaurarea cavoului familiei şi pentru propria mea înmormîntare. Mi-am făcut testamentul şi voi pleca cu inima uşoară. Nepoţii şi verii mei vor fi, sper, mulţumiţi pour une fois. Regret că nu le-am putut oferi mai devreme bucuria unei morţi aşteptată cu atîta drag. Mult nu mai au de suferit. Dar, pentru ca totul să decurgă cum am hotărît în faţa notarului public, trebuie să plasăm tablourile pînă la primăvară.

Dacă Dumnezeu mă ajută, în vara viitoare mă voi odihni şi eu. Speranţele mele sînt legate de vechea mea cardiopatie. După cum vezi, sînt şi bolile bune la ceva. Mi s-a cam urît pe pămînt, domnule profesor. Sărbători fericite!

Alieta Ster

P.S. Locul recluziunii mele voluntare, aşa cum îl găsiţi scris în documentele de cancelarie, cărţi funciare, hărţi de cadastru ori topografice, este o ficţiune deoarece, în timp ce eu vă scriu din Feldiu, oricare alt localnic v-ar scrie din „Felghi" fără ca această grafie să redea fidel pronunţia toponimului în cauză. Renunţarea la rostirea comunitară neaoşă ar echivala, în mintea ţăranilor de aici, cu o strămutare într-un loc necunoscut, aşa cum îmi pare şi oraşul nostru cu numele străzilor schimbate, cum bine se ştie, de atîtea ori.

Tonul scrisorii, grav ori ironic, ritmul sacadat al frazelor scurte contrastau în mod vădit cu caligrafia nesigură, chiar chinuită a cuvintelor. O prăbuşire lentă, amînată parcă de o undă de regret bine disimulată.

Luă un pix aflat la îndemînă pe măsuţa de telefon şi sublinie cuvintele „vinde tablourile“, „10% din afacere“, „Muzeu“, „Mica publicitate“, „vînzare“ şi „Iolandei“. Sugestia unei licitaţii era evidentă. I se oferea ocazia neaşteptată de a o atrage pe Iolanda într-o aventură pe care firea ei curioasă nu o va putea respinge. Cu atît mai mult cu cît era vorba de a face un serviciu doamnei Ster pentru care Iolanda avea o afecţiune specială. Ar fi putut trece la treabă chiar de a doua zi, dacă n-ar fi fost Revelionul.

Revelionul? Care Revelion? El nu avea nici un Revelion. Decît dacă… Decît dacă… Ia stai. Într-un colţ al bucătăriei era un sul de hîrtie, o schiţă de afiş pentru Revelionul de la *Carpaţi* la care Iolanda renunţase din motive nedeclarate. Scrisese doar atît: Revelion.

Îndreptă afişul cum se pricepu mai bine, apoi adăugă două cuvinte: „cu vînzare“. Revelion cu vînzare.

Planul nu i se părea prea greu de îndeplinit căci şampania fusese deja cumpărată.

3 Flavius-Tiberius se învîrtea printre antene, preocupat de starea emailului alb pe care se decupa provocator albastrul inscripţiei Geton al firmei producătoare. Componentele electronice se aflau în cartoane sigilate şi numerotate, în timp ce suporţii cilindrici de aluminiu, pe care urmau să fie montate farfuriile cu deschiderea de un metru, rezemau zidul casei ca nişte bazooka dezafectate şi scoase la vînzare în talciocul de vineri de lîngă Turnul Măcelarilor.

— Sînt şase, zise domnul Moduna, după ce îi numărase de la stînga la dreapta şi de la dreapta la stînga. Antena Geton, un pic mai bine pentru insomniile dumneavoastră! Hi! Hi!

Îşi freca mîinile îngheţate în timp ce corpul îi tremura oricum din pricina bolii, mai vizibil în momentele de emoţie, cum se arăta şi cel pe care îl trăia la vederea parabolicelor care împodobeau destule case din oraş, şi chiar din cartierul lor, mai puţin avut, mai proletar, dacă se lăsa deoparte vila doamnei Ster, dar tocmai de aceea îndrăgit.

Ar fi putut să-şi facă oriunde casă în oraş. El însă a preferat să rămînă în „Bosnia“, în casa Martei, lăsată moştenire de domnul Andrei Morar, spre mirarea tovarăşilor de la Municipiu care nu mai trăiau demult în umbra îndemnului marxist la unire în cumpătare. Un răspopit, fost manechin apoi şi vînzător de îngheţată, convertit la marxism-leninism, nu putea avea o altă opţiune, observau cei mai lucizi şi cu o experienţă mai îndelungată la serviciul de cadre al partidului.

„Bosnia“ era un cartier liniştit, plin de verdeaţă, cu cinematograf şi biserică la doi paşi de cimitirul Bunavestire. Oamenii se cunoşteau între ei şi se salutau în cîteva limbi, dar conversau mai mult în română. Tăiau miei la Paşti, porci la Crăciun şi aveau îndoieli serioase în privinţa Vieţii-de-apoi chiar dacă, duminica, biserica abia îi putea primi pe toţi, după un orar afişat la intrare: ortodocşii 9-10, greco-catolicii 10-11, catolicii 11-12.

Transportul se făcuse conform înţelegerii şi Flavius-Tiberius avea toate motivele să fie mulţumit. Răsplăti grija şoferului cu o sumă simbolică şi îi ură drum bun. Şoferul primi banii între două degete şi îi îndesă în buzunarul cămăşii de jeans fără să-i pese cîtuşi de puţin de gestul dilărului de antene. Mesteca gumă şi privea în oglinda retrovizoare apropierea unui ştraf încărcat cu mobilă nouă. DAF-ul torcea molcom, gata de plecare, semnalizînd regulamentar. Se urni din loc fără nici o greutate şi, după cîteva secunde, dădu colţul spre strada Calvaria însoţit de privirile lui Flavius-Tiberius. Domnul Moduna îşi înclina

mecanic braţul stîng deasupra capului: cînd la stînga, cînd la dreapta, în arcuri inegale, ca o limbă de metronom miop.

— La treabă, zise Flavius-Tiberius cînd observă că bătrînul încă mai zîmbea camionului care rula cu viteză legală pe strada Calvaria în zona staţiei de benzină Shell unde trebuia să facă plinul.

— Să fi avut un camion ca ăsta pe vremuri, cu tovarăşul Baiza la volan, ehei, altele ar fi fost rezultatele… Şi nici nu ne-am fi hurducat aşa de tare bucile pe drumurile de ţară. Una e să faci colectivizarea cu Zilul sau Molotovul şi alta cu…

— DAF-ul, zise Flavius-Tiberius şi luă în braţe, la întîmplare, cartonul cu numărul trei. Era uşor, aşa că mai luă unul, apoi se îndreptă, călcînd cu grijă spre cabana din grădină: goală de ani de zile, avea un spaţiu de depozitare potrivit, cămara, uscată şi încăpătoare, precum şi loc de birou în camera de zi în care focul ardea de dis-de-dimineaţă, dacă nu cumva chiar de azi-noapte.

Terasa acoperită a cabanei fusese cîndva, în după-amiezile lungi şi călduroase de vară dar şi în cele ploioase, gazda nesfîrşitelor partide de şah dintre Coriolan şi Graţian. Acesta devenise un adversar de temut pentru toţi şahiştii amatori în trecere pe acolo, mai ales după ce căzuse la examenul de admitere la regie. Cîştiga cu o asemenea viteză şi cruzime partidele, încît toată lumea se întreba cum un talent ca al lui nu fusese apreciat cum se cuvine şi de tovarăşii care răspundeau de viitorul artei cinematografice româneşti. Terasa era acum pustie, iar Graţian creştea doi copii şi lucra la Cinemar. Citea la fel de mult ca altădată. Recunoştea acest lucru cu un fel de jenă, ca şi cum lectura ar fi o sursă ilicită de bucurie.

Îşi croise de timpuriu reputaţia de ins de care era bine să te fereşti. Lucru relativ uşor, dat fiind faptul că era un ins singuratic. Se scula în fiecare

dimineaţă la ora şase. În drum spre şcoală ducea laptele unor pensionari abonaţi la Alimentara de pe Calvaria. Cu banii astfel cîştigaţi îşi înjghebase un atelier foto într-o fostă afumătorie. Din această pricină nu doar hainele sale miroseau a fum, ci şi fotografiile.

Atelierul era cu ceva mai mare decît o cabină telefonică. Doar Graţian avea loc înăuntru. Cînd lucra, agăţa de uşă o tablă pe care scria: Nu deranjaţi! Se developează! Ei doi comunicau însă chiar dacă nu se vedeau. Stai şi tu pe bancă şi aşteaptă, îi zicea Graţian înainte de a se face nevăzut în camera obscură. El îl asculta. Se întindea pe banca joasă din bîrne de brad şi privea cerul, casa, curtea. În iederă alergau şopîrle. Casa lui Graţian avea un perete de foc în întregime acoperit cu iederă. Privind-o, îşi zicea că n-ar locui pentru nimic într-o asemenea casă. Într-o zi a găsit pe bancă, la adăpost de cîrdul de raţe care măcăiau încoace şi-ncolo prin curtea pavată cu piatră de rîu, o carte pe care scria *Ghepardul.* A deschis-o la întîmplare. De fapt a deschis-o acolo unde o fotografie ţinea loc de semn de carte. Ce caută Sahia aici? N-ai nimerit, îl sancţionă prompt Graţian. Nu? se miră el. E Victor Iliu. Îţi spune ceva numele ăsta? Vocea lui Graţian venea parcă din altă lume. Am citit ceva. Nu ştii nimic, punctă fără milă Graţian. E regizor de film. A lui e *Moara cu noroc*. Nu a lui Slavici? Eşti un dobitoc! tună Graţian. Nu se supără. Era obişnuit cu limbajul violent al lui Graţian. Ce face un regizor de film? Are o pîlnie şi strigă în ea. Şi? În mintea sa destul de leneşă altfel, se înfiripă pe neaşteptate ideea unui spectacol năstruşnic care nu avea nimic cu viaţa aspră de pe platourile de filmare. O aiureală provocată de un om care strigă într-o pîlnie. Ţie îţi place să strigi? Du-te dracului, zise Graţian pe un ton cît se poate de politicos. Mai bine citeşte ceva din cartea aia de care habar nu aveai pînă acum. A început să citească un pasaj subliniat cu creionul:

„Prinţul era abătut. «Toate astea n-ar trebui să dureze; totuşi, o să dureze veşnic; e vorba de veşnicia omenească, bineînţeles, un secol, două secole… şi pe urmă va fi altfel, dar mai rău. Noi am fost gheparzii, leii. Cei care ne vor lua locul vor fi şacalii, hienele: şi toţi laolaltă, gheparzi, şacali şi oi, vom continua să ne credem buricul pămîntului.»“

N-a înţeles mare lucru dar, pentru multă vreme, chipul lui Iliu s-a suprapus peste numele tuturor regizorilor înscrise pe afişe. Cu mai mult curaj ar fi putut afla încă în acea zi ce înseamnă un scenarist. Acest curaj, nu curajul pur şi simplu, ci unul anume, cel cu care, bunăoară, mugurii trec în frunze şi bobocii în floare, i-a lipsit întotdeauna.

Aşeză cutiile pe măsuţa de răchită de sub geam, apoi deschise uşa cabanei. Valul de căldură care năvăli afară umplu grădina cu un miros de mentă.

4Coriolan Moduna împrăştia cu generozitate sare pe trotuar între cişmea şi grădină. Netezea în felul său calea capitalismului în propria ogradă.

Aflase de planurile fiului său cu cîteva ore în urmă, la ceaiul de dimineaţă. N-a avut nici o obiecţie, ba dimpotrivă, spre bucuria Martei care făcuse focul în cabană la primul cîntat al cocoşilor. La urma urmei, şi un pierde-vară ca Flavius-Tiberius ar putea reuşi în viaţă. Dacă nu ratează momentul potrivit.

El cum a făcut? A lăsat mai întîi mîna Amaliei să-i şteargă fruntea cu o batistă. Apoi să-i potrivească după ureche o şuviţă de păr căzută pe ochi şi chiar să-i mîngîie lobul urechii. Privirea sa prinse atunci a se înceţoşa, dar şi a ei se tulbura, ceea ce nu avea să se întîmple niciodată cu privirea Martei, de unde şi stînjeneala care îl cuprindea ori de cîte ori noaptea îi aducea în pat unul lîngă altul.

Dinţii Amaliei erau albi ca sarea obţinută prin evaporare după metoda Dima-Hopîrtean, zis Mackensen, iar buzele ei roşii se făceau tot mai palide, gata să plesnească precum bobocii de magnolia. La cîţiva paşi Marta răsfoia un teanc de reviste. Din cînd în cînd căsca prelung fără să-şi mai ducă palma la gură. El o privea cu drag şi îşi spunea că va trebui să lase în grija altora uniforma de seminarist şi biserica. Cînd mîna Amaliei a nimerit sub pătură ca din greşeală, a înţeles că vorba „ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus“ avea într-adevăr acoperire. În aceeaşi zi se mută din hotel în chirie la domnul Andrei Morar pe strada Scorţarilor la numărul 13.

În schimbul chiriei, trebuia să plimbe cîinele brac şi să-i dea de mîncare după cum îi lăsa scris domnul Andrei înainte de lungile sale călătorii de afaceri, să bată covoarele o dată pe săptămînă şi să cosească iarba din grădină ori de cîte ori era cazul. Se achita cu cinste de aceste îndatoriri care îi înlesneau traiul într-un oraş de care auzise orice om mai răsărit şi cu ceva ţinere de minte, şi în care locuia, două străzi mai încolo, domnişoara Marta Koblicska, cu ochii ei albaştri şi limpezi pe orice vreme şi rotunzi ca floarea-soarelui.

Camera lui nu era prea mare dar era luminoasă, cu covor moale pe un parchet ca oglinda şi cu mobilă puţină. Lîngă geam se găsea o etajeră din lemn de nuc cu patru rafturi. Cel de sus era gol. Acolo şi-a aşezat el Biblia, singurul său obiect personal dacă lăsăm deoparte cufărul şi hainele. Cărţile domnului Andrei ocupau celelalte rafturi şi purtau pe copertă numele lui Marx, Engels şi Lenin. Mai erau şi alţi scriitori acolo pe care i-a uitat, căci n-a mai avut ocazia să-i întîlnească de atunci, cum s-a întîmplat cu cei trei, pomeniţi mereu de tovarăşii lectori la învăţămîntul de partid şi la diferite instructaje la Sinaia, Posada sau Zalău, în anii *de după război*.

În faţa geamului era un mesteacăn care tremura mereu de frig. L-a tăiat chiar el în ’56, la porunca doamnei Koblicska. Era bolnavă şi dorea să vadă cometa din pat prin binoclu şi dacă se putea şi Budapesta. Nu i-a fost prea greu să-i facă pe plac. Mesteacănul s-a lungit cuminte pe gazon, cum trebuie să fi făcut şi Andrei Morar la Budapesta pe asfaltul ud, sub greutatea tancului cu stea roşie pe turelă. Îşi spunea că ruşii vor fi avut atîta suflet încît să-l ciuruie mai întîi bine de tot cu o rafală două de mitralieră sau de automat şi numai după aceea să-l strivească cu şenilele, deşi o revoluţie nu se zdrobeşte cu mănuşi, cum bine se ştie. Doamna Koblicska i-a făcut atunci cadou de nuntă cărţile pe care scria Marx şi Engels, precum şi testamentul lui Andrei prin care Marta moştenea casa, după ce mai întîi l-a anunţat că e de acord să-i dea fata de nevastă, acum cînd avortase a doua oară şi cînd era clar că doctorul Szász nu îşi putea distruge viitorul său şi al copiilor săi căsătorindu-se cu nepoata unui contrarevoluţinoar din banda lui Nagy Imre.

El i-a spus că primeşte cu plăcere cărţile, cu toate că nu ştia nemţeşte, dar că pe Marta nu o putea lua în căsătorie întrucît erau deja căsătoriţi de zece ani. În privinţa avorturilor, el nu şi-a făcut niciodată sînge rău, chiar dacă se spune că din pricina lor era stearpă Marta, căci lui îi era de ajuns dragostea ei şi credinţa în victoria socialismului pentru care luptă şi el după puteri.

Doamna Koblicska nu-l mai asculta pentru că tocmai o zărise pe Marta trecînd Dunărea pe podul Elisabeta şi trăgînd un copil după ea, aşa cum şi cometa îşi trăgea după ea coada pe cer. Copilul era blond şi cam împiedicat la mers. Purta pantaloni bufanţi şi cămaşă de cercetaş, iar în picioare avea ghete de nubuc de culoarea alunei. După descriere părea să fie chiar Flavius-Tiberius, născut opt ani mai tîrziu, cu cezariană, în august 1964, în urma

unui tratament îndelungat şi costisitor pe care Marta l-a urmat întocmai.

Tot atunci a văzut din nou lumina soarelui şi Semproniu, în calitate de deţinut politic amnistiat, după şaisprezece ani de peregrinări prin închisorile de la Piteşti, Gherla şi Aiud. A intrat în casă ţinînd într-o mînă un geamantan din carton presat, legat cu sfoară, în cealaltă un trandafir roşu. Îl caut pe domnul Moduna, a zis. Marta îşi alăpta copilul şi nu avea ochi decît pentru el.

Semproniu s-a apropiat atunci de ea şi a întrebat: tovarăşul Coriolan este acasă? Aşteptînd un răspuns, privea sînii mari şi albi ai femeii şi îşi spunea că fratele său făcuse o alegere bună. Tovarăşul Coriolan coseşte, veni în sfîrşit răspunsul. Coseşte? se miră Semproniu. Taie iarbă la cîini, dacă vi se pare mai potrivit cu funcţia lui de fost activist, zise Marta ridicînd ochii cenuşii luminoşi, cînd duşmănoşi, cînd prietenoşi.

Semproniu ciuli urechile. Prin geamul deschis al camerei se auzea foşnetul unei coase folosită cu pricepere. Îşi aşeză cu grijă geamantanul în spatele unui fotoliu cu arcurile rupte, puse trandafirul într-o vază de cristal lîngă un buchet de flori de cîmp proaspete, apoi se îndreptă spre grădină grăbit să-şi revadă fratele. Ajunse pe terasă cînd auzi glasul melodios al Martei spunînd ca pentru sine: trebuie să fie Semproniu.

Da, el este, îi răspunse în gînd, în timp ce îşi scotea din picioare bocancii grei şi uzaţi care se potriveau prea puţin cu costumul de lînă, chiar dacă uzat şi el. Abia cînd simţi iarba răcoroasă mîngîindu-i tălpile, admise că în viaţa lui se petrecea un lucru cu totul deosebit.

La fel simţea şi Coriolan. Rezemat în coasă, doar în maieu şi în izmene scurte, lac de sudoare, privea cu strîngere de inimă, dar şi cu imensă bucurie, cum păşea pe cărare, cu mersul acela în doi peri, ce parcă nici nu te duce, nici nu te aduce, duşmanul de clasă şi duşmanul poporului,

trădătorul de neam şi trădătorul de ţară, banditul, criminalul, legionarul împuţit, pe scurt, fratele său.

Cu acelaşi mers se apropia acum de el şi Flavius-Tiberius. Părea mulţumit de cabană şi lucrul acesta le făcea tuturor ziua uşoară.

5 Îşi întîmpină fiul cu aceste cuvinte: Orice gest, cît de mărunt, capătă în aerul îngheţat al serii ceva din măreţia misterioasă a naşterii Domnului.

Tăcu nehotărît, temător la gîndul că ar fi putut uita ceva, deşi repetase de atîtea ori fraza asta la care muncise în taină, zile în şir, şi pe care o rostise cu glas tare abia aseară.

— E un citat din Marii Dascăli? întrebă Flavius-Tiberius cu o curiozitate falsă, răutăcioasă.

— Citat pe dracu! veni prompt răspunsul bătrînului. Era dezamăgit de uşurătatea fiului său, dar şi de propria sa limbuţie.

Hotărîse să se pocăiască, să vorbească cît mai rar cu putinţă şi numai cu tîlc, în cuvinte şi expresii alese, căci era prea bătrîn pentru gargarisme şi lozinci de care cam abuzase pînă atunci, dar, după cum se vedea, truda sa nu era răsplătită cum merita, căci nimeni nu se gîndea că tăcerile sale erau şi penitenţă şi căutare, şi pedeapsă şi mîntuire. Ca să izbîndească pe această cale lua Madopar ori Levodopa de două ori pe zi şi spunea Tatăl nostru înainte de culcare. Din păcate nu putea renunţa încă la paharul cu vin şi nici la ceaşca de cafea. Drept urmare uneori avea convulsii puternice şi stări de agitaţie cu care Marta nu se putea obişnui. El însă socotea boala de care suferea ca pe un semn ceresc şi o trăia cu smerenie.

Singura sa nelinişte, nemărturisită pînă azi, era că, de un timp, îi veneau în minte cuvinte pe care le folosise doar în copilărie, în casa notarului din Vinţ, bunicul său dinspre mamă, domnul

Inocenţiu Şildan. Erau cuvinte pe care nimeni nu le asculta, nici atunci, nici acum, fără să se mire sau să se încrunte. Tîşneau din el ca nişte izvoare de ape sulfuroase pe care puţini le beau cu plăcere: chizeş, chimeşă, tindeu, merindare, năfrămuţă, prigorii, meseleu, grumaz, mîndule, vrîste, băbăludă, tiglăzău. Odată cu rostirea acestor cuvinte însă i se întîmpla să se gîndească tot mai des la biserica din Grui şi la lumea din preajma ei: înaltă şi albă, îmbătrînea lîngă morminte cu cruci văruite; sub pruni, flăcăi stătuţi gîfîiau peste fete cuminţi cu poalele albe date peste cap. El muşca dintr-un măr în fereastra clopotniţei şi se minuna de limpezimea cerului. Pe dealuri, grîul era bun de secerat. În altar, preotul Petrindean se pregătea de vecernie.

Atunci a fost fericit. Dar a fost fericit şi cînd a sărutat-o pe Marta prima oară în dreptul Casei Minoriţilor; şi cînd vedea filmele din cabina de proiecţie alături de domnul Ziegler, proiecţionist-şef, care lucra acolo de pe vremea filmului mut; şi cînd vindea vată de zahăr pe patru străzi; şi cînd se lăsa îmbrăcat şi dezbrăcat de costumele pe care le croia doamna Koblicska în atelierul ei din Piaţa Carolina. A fost fericit cînd s-a întors de pe front; fericit cînd l-a scos pe caporalul Lazarovici din mîinile rusului care nu putea suporta uniforma vînătorilor de munte; fericit cînd tovarăşul Lazarovici i-a propus să se înscrie în partidul clasei muncitoare drept răsplată pentru curajul de a fi înfruntat ursul siberian, chiar dacă avea doi fraţi duşmani ai regimului, de chestia asta se va ocupa el, Lazarovici; fericit cînd spunea tovarăşe sau tovarăşi; fericit cînd s-a însurat; fericit cînd i s-a născut băiatul; fericit cînd a fost respins Planul Valev; fericit cînd a ascultat la radio discursul din balconul C.C.-ului după invazia Cehoslovaciei; fericit cînd l-a învins pe Graţian în trei partide la rînd, fericit cînd i s-a întors fratele.

Constata cu surprindere că, pentru un om de vîrsta lui avusese destule momente de fericire. Nu era cazul deci să strice printr-o ceartă fără rost un bilanţ atît de bun.

Flavius-Tiberius se îndrepta spre cabană cu ultimul transport de cutii. Ca să nu stea degeaba, hotărî să facă şi el ceva; se apucă să şteargă antenele de praf. Despre citate şi cuvinte ca mîntuire ori ispăşire şi alte chestii care îl frămîntau aveau tot timpul să vorbească. Cît timp mai poţi amîna cîte ceva, te poţi socoti un om fericit.

6 În lumina posomorîtă şi îngheţată a amiezii, „Bosnia“ semăna cu o mică staţiune montană în care oamenii nu fac altceva decît să schieze şi să doarmă în puţinul timp liber rămas, să mănînce sau să mături potecile care leagă casele zugrăvite în culori vii de farmacie, biserică, de poştă şi de cele cîteva magazine alimentare numite după model unguresc ABC-uri.

Între Crăciun şi Sfîntul Vasile, cinematograful şi braseria Phoenix se puteau închide din lipsă de clienţi; un interval pe care Petru îl numea *Chenzina mahmură* şi pe care îl petrecea între coapsele Iolandei sau răsfoind colecţia de ziare şi reviste în biblioteca Universităţii. Surplusul de energie era cheltuit cu inventarierea puţinelor articole publicate în reviste de largă recunoaştere locală.

Visul său era să ajungă lector pe viaţă, dar se temea de împlinirea lui ca de o oprire a liftului între etaje. Se înscrisese şi el, ca tot omul după Revoluţie, alături de alţi veleitari, la *Crosul tezarzilor*, încredinţîndu-se astfel unui ritm care nu era al său dar care nu-l incomoda cîtuşi de puţin. Era, la urma urmei, o alergare paşnică, de amatori, patronată, după caz, de figuri legendare ale atletismului intelectual de la Aristotel şi Platon la

Nietzsche, Heidegger şi Habermas. Fiecare alerga alături de idolul său şi nicidecum de vecinul său. De unde şi aerul decontractat al alergătorilor. La sfîrşitul cursei, însă, fiecare concurent semăna cu propria sa teză, despre care, apoi, avea să vorbească pînă la moarte. O ureche avizată ar putea descoperi oricînd în discursurile autoelogioase, bune să inflameze imaginaţia unor studente eminente, acordurile discrete ale unui splendid marş funebru.

Pendula din sufragerie anunţa ora douăsprezece. Petru îşi privi ceasul de mînă pe care îl trăgea doar cînd îşi aducea aminte, verifică robineţii chiuvetei şi ai aragazului, apoi îşi spuse cu glas tare: Iolanda, telefon, măcelărie, librărie, mica publicitate. Îşi verifică portmoneul, actele, banii, scoase din dulap un sacou cu cotiere, destul de vechi dar singurul care se potrivea cu pantalonii de catifea raiată de culoarea lichenilor, îmbrăcă parkaua căptuşită cu puf de gîscă şi, după o scurtă oprire în faţa oglinzii în holul mare de jos, doar cît să-şi treacă o singură dată o perie peste claia de păr, ieşi în curte.

Zăpada de pe terasă mai păstra urmele lăsate de botforii lui Gheretă. Poarta larg deschisă spunea şi ea ceva despre graba şi furia cu care poştaşul părăsise casa. Petru însă aproape uitase întîmplarea.

O socotea fără noimă, nedemnă de aducere aminte. Pe lîngă urmele lui Gheretă, se vedeau şi cele obişnuite ale cîinilor care treceau noaptea peste garduri prin curţi şi grădini.

Închise poarta cu cheia, o lăsă apoi să cadă în cutia poştală fixată pe grilajul porţii şi porni la drum promiţîndu-şi să se întoarcă pînă la telejurnalul de seară. Ninsoarea se înteţea din nou.

7 Coriolan îşi isprăvise lucrul şi acum se odihnea. Admira forma antenei pe care o socotea foarte nimerită pentru o antenă. Deşi muncise atîţia ani în cinematografie, proiectînd filme sau lipind afişe, despre televiziune nu ştia mai nimic. Acest lucru nu l-a împiedicat să fie printre primii cumpărători ai televizorului *Cosmos*, schimbat apoi pe un *Grigorescu* la sfatul celebrului depanator, pe acea vreme, tovarăşul Marcu, proprietar al unei motociclete Awo cu care se deplasa făcînd mare zgomot peste tot unde era chemat.

Chiar dacă nu înţelegea cum se formează imaginile, era pe deplin conştient de legătura dintre calitatea imaginii şi starea farfuriei. Cu cît aceasta e mai curată, cu atît imaginea e mai clară.

Privind-o cu atenţie observa pe suprafaţa ei jocul neaşteptat al unor pete de umbră şi lumină.

Alunecau unele pe lîngă altele ca dansatorii pe parchetul lucios al Salonului de onoare din casa Lendvay.

Nimeni nu valsa mai frumos decît perechea Marta Morar-Koblicska – Zádor Levente Szász, doctor-úr. Doctorul dansa minunat, deşi era însurat şi tată a doi copii. Amănuntul acesta nu reieşea cîtuşi de puţin din felul în care o ţinea în braţe pe Marta, o privea sau îi zîmbea. Să-i fie ruşine, ziceau unii, bravo lui, ziceau alţii. Coriolan se topea de dragul Martei şi îi mulţumea în gînd doctorului că o făcea atît de fericită, pregătind-o, într-un fel, pentru Marea întîlnire.

Coriolan era sigur că fără legătura, nefericită pînă la urmă, a Martei cu doctorul Szász, el n-ar fi fost niciodată luat în seamă mai mult decît bracul domnului Andrei cu care uneori se juca. Ba uneori chiar îl săruta pe bot şi îi dădea să mănînce oase de pui aduse pe o farfurie de acasă într-un coşuleţ de picnic. În acele momente, îi venea să latre, doar doar va atrage şi el într-un fel atenţia asupra lui. Se oprea spunîndu-şi că urletul său de durere ar putea

speria gingaşa făptură care trecuse deja cu bine de primul chiuretaj. Noaptea însă îl lua pe Goz, aşa îl chema pe cîinele brac, în patul său, şi îl mîngîia acolo unde ea îşi pusese buzele. Oricît de mult o iubea, nu o imita întrutotul.

Se ştia om cu frica lui Dumnezeu şi nu îl putea supăra pe Cel-de-sus sărutînd fiara aşa cum cu nările fremătînd de plăcere făcea Marta.

El nu dansa niciodată. Stătea ţeapăn, în picioare, lîngă scaunul doamnei Koblicska şi nu o scăpa din ochi pe Marta. Ea însă nu avea ochi decît pentru intelectuali. Din şirul lung de admiratori şi iubiţi, doar Radu Slăvoacă, prima ei dragoste şi avocat, n-a fost căsătorit. A murit însă pe front şi a lăsat-o pe Marta aproape văduvă, căci ei trăiau ca soţ şi soţie fără să fie căsătoriţi.

Uneori, îl întreba: Cori dragă, să mă culc cu cutare? Nici nu ştii ce mult ţine la mine! El o privea în ochi şi zicea fără să clipească: culcă-te. Ea îi sărea de gît şi striga fericită: am ştiut că mă iubeşti! El aştepta să rămînă singur ca să bea un şnaps sau să vomite.

Cu cît iubiţii Martei se înmulţeau, cu atît creşteau şi şansele sale de a ocupa locul pe care îl merita în inima ei. Fidelitatea îşi are şi ea preţul său.

Minunea s-a întîmplat în anul de graţie 1946. A fost o nuntă mică: ceva rude, cîţiva supravieţuitori ai războiului şi primarul, un vechi client al Amaliei.

Călătoria de nuntă a durat trei zile. O excursie la Vinţ, la mormîntul socrilor pe care nu-i cunoscuse, spunea Marta cu tristeţe. O tristeţe care nu o va părăsi niciodată şi pe care el a luat-o ani în şir drept tandreţe, în timp ce ea nu era decît resemnare.

În imobilitatea sa concentrată, Coriolan părea conectat la o sursă necunoscută de energie cu care i se încărcau ochii stăpîniţi de o spaimă difuză. Îşi simţea palmele umede şi gîtlejul uscat. Era ca un

copac noduros cu crengile tăiate pe o alee cu tei înfloriţi.

Înţelegea că ceea ce vedea era chiar golul. Un gol pe care o mînă nevăzută îl colora după plac. Forma astfel obţinută se chema destin. Ea confirma spusele bătrînului Şildan, care sunau aşa: Destinul nostru, dragilor, este Golul, Neantul, Nefiinţa!

Nu îl contrazicea nimeni. Preotul Căpîlneanu, bunăoară, era aproape surd. Pe deasupra îl admira necondiţionat pe Inocenţiu. Doctorul Stîncă zîmbea superior în faţa oricăror pretenţii filosofarde, iar învăţătorul Tabără nu avea argumente. Ceilalţi nici nu contau. Datoria lor era să joace bine pocher şi canastă şi să bea din vinul notarului pînă cădeau sub masă. De ultima sarcină se achitau chiar cu asupra de măsură.

Inocenţiu nu şi-a susţinut niciodată cugetarea prin argumente sau pilde, dar puţini se îndoiau de adevărul ei. Pe acest adevăr a început să se clădească prestigiul intelectual al familiei Şildan, renumită pînă atunci doar pentru pămînturile sale, o diplomă nobiliară scrisă pe piele de cîine şi o moară cu ciocane cumpărată de la contele Teleki împreună cu o reproducere după un tablou de Neuhauser înfăţişînd castelul de la Uioara.

Din păcate însă, în casa Lendvay nimeni nu auzise de notarul Inochentie Şildan, deşi acesta cumpărase o moară de la contele Teleki, plus o reproducere după un Neuhauser în faţa căreia Coriolan şi-a petrecut multe ceasuri de încîntare. Şi nu se înşela deloc căci, peste ani, castelul avea să adăpostească sediul CAP-lui *Drum Nou*. Deasupra porţii de fier forjat care închidea aleea căzută în paragină a castelului se mai putea citi lozinca: *Înscrieţi-vă şi veţi fi fericiţi!*

De cîte ori a trecut pe acolo cu diverse sarcini de partid, printre tractoare, dobitoace şi ţărani năuci, inhalînd mirosul de benzină amestecat cu cel de bălegar, gîndul lui se îndrepta spre lumea lui

Neuhauser, spre femeia în alb din grădina castelului. Înaltă şi sveltă, însoţea la mică distanţă un cuplu nobiliar, probabil părinţii ei. Dacă eleganţa femeilor era evidentă, cea a bărbatului nu depăşea cu mult pe aceea a unui tîrgoveţ înstărit sau a unui honved fără cal. Toţi bărbaţii din tablou purtau aceeaşi pălărie neagră cu boruri largi, ca semn parcă al unei bune înţelegeri ce părea să plutească deasupra curţii interioare a castelului, dar şi deasupra Mureşului care separa reşedinţa nobiliară de domeniile sale. Cei trei ieşeau în întîmpinarea unui grup tot de trei persoane dar compus din doi bărbaţi şi o femeie. În mintea lui Coriolan, dedesubturile matrimoniale ale întîlnirii erau mai presus de orice îndoială. Pe el îl interesa doar tînăra în rochie albă. Privind cu atenţie tabloul, ani în şir, i se păru că desluşeşte în distanţa ce o separa de părinţi nu doar respect sau sfială, ci şi o anume rezervă, o împotrivire, firavă e drept, dar dîrză, bine ascunsă de o educaţie aleasă, de care nu fusese lipsită nici Marta, chiar dacă, uneori, pe neaşteptate vorbele ei o aminteau pe Margit Márton, lenjereasa familiei Koblicska, ciupită de fesele ei rotunde de bărbaţi fără maniere. Bărbaţii educaţi din „Bosnia“ erau cu toţii de acord că fundul lui Margit merita un tratament aparte, ce presupunea nu doar admiraţie şi dragoste, ci şi o ştiinţă aparte a împreunării de care profesorii de la Scuola Rivulina habar nu aveau. Cum habar nu avea nici el, Coriolan. Spre deosebire de alţii, însă, el era de partea bărbaţilor educaţi. Cînd a întîlnit-o prima oară pe Marta cu vata ei de zahăr în Piaţa Carolina, i s-a părut că o vede pe fata lui Neuhauser, rămasă nemăritată timp de două sute ani. Fundul Martei semăna ca două picături de lapte cu fundul lui Margit, căci doar despre el se vorbea în berării şi cafenele şi despre *Anschluss*. Asta e sodomizare curată! Ceva normal, de altfel, la austrieci, perverşi, cum bine se

ştie, ziceau cei mai cunoscuţi anusişti politici locali.

8Lucrurile mergeau bine, lin, fără poticneli. Parcă ar fi urmat un plan minuţios care nu permitea nici o abatere. Şi nici un eşec. Consecvenţa, tenacitatea şi fidelitatea sînt răsplătite. Flavius-Tiberius nu se îndoia nici o clipă de adevărul acestei propoziţii, chiar dacă în cazul său era vorba mai degrabă de o improvizaţie, de o pauză sau un divertisment, după cîţiva ani de trudă ca traducător la Geton.

A renunţat la această slujbă, deşi era bine plătit, pentru că nu-şi mai putea auzi vocea. Cînd traducea i se părea că împrumuta înfăţişarea şi glasul Irinei Nistor care îi legănase adolescenţa şi studenţia, asemenea unui vapor de cursă lungă. Dacă n-ar fi fost „rău de mare“, călătoria ar fi continuat, poate, şi acum. Încearcă altceva, pentru o vreme, cel puţin, i-a spus directorul său comercial. Nici lui nu i-ar fi plăcut să se confunde cu Irina Nistor.

Postul de dealer autorizat de antene Geton îi venea ca o mănuşă. Cel puţin aşa credea Getonul care îşi asumase în întregime cheltuielile şi procedura legate de deschiderea reprezentanţei dacă se găsea un spaţiu potrivit, cum cu siguranţă era cabana din grădină. După 25 februarie urma să vîndă primele antene.

Pînă atunci, îi rămînea destul timp ca să savureze întoarcerea acasă, fie şi temporară. Nu mai hoinărise demult prin oraş. Îşi anunţă plecarea, promiţînd în acelaşi timp o întoarcere timpurie. Pretextul ieşirii era plauzibil: cumpărarea cîtorva ziare. Ai săi le citeau o săptămînă: trăiau ca într-un mormînt cu vedere spre viaţă.

9 Agenţia de publicitate a „Glasului“ ocupa un apartament de două camere, transformat bineînţeles şi adaptat noii sale destinaţii, la parterul unui bloc de patru nivele, construit prin anii ’60, pe o latură a Pieţii Recunoştinţei.

Pereţi transparenţi, uşi automate, aer condiţionat, gresie vişinie, precum unghiile domnişoarei cu păr negru tăiat *carré* şi aşezată confortabil pe un scaun gri, ergonomic, în faţa unui ordinator cu un superb ochi albastru.

Procedura era simplă: înmînai textul, se transcria pe ecran cu o viteză ameţitoare, degetele domnişoarei abia dacă atingeau claviatura, parcă ar fi cîntat la pian o piesă uşoară şi îndelung exersată, plăteai, primeai o recipisă şi plecai regretînd o dată în plus urmele paşilor pe pardoseala scumpă: gresie italiană, de bună seamă. De altfel nici domnişoara nu părea îmbrăcată în haine ieftine. Se vedea prea bine acest lucru, dar iuţeala cu care lucra te făcea să treci cu vederea băţoşenia şi mediocritatea aurită a „Stilului Steilmann“.

Pe un panou aşezat la vedere, în fapt macheta mult mărită a paginii de publicitate a ziarului, se putea citi „Oferta zilei“.

Curios, dar şi obligat să-şi gîndească cel puţin textul pe care urma să-l dicteze, Petru, maestru al improvizaţiei, începu să citească cele cîteva anunţuri, convins că niciunul nu îl putea întrece în extravaganţă pe al său. Erau într-adevăr banale, obişnuite. Unul singur îi atrase atenţia. Mai mult: îi tăie răsuflarea. Mai mult: îi dădu frisoane. Îl citi şi reciti. Acolo scria negru pe alb: „Donez un rinichi sau orice alt organ. Inf. str. S. Bărnuţiu, nr. 6, ap. 4, orele 8-20. Numai persoane serioase. Preţ negociabil“.

Îl mai citi o dată şi se linişti. Seriozitatea agenţiei nu putea fi pusă la îndoială. După ce ai publicat un asemenea anunţ, unul care priveşte doar un „Revelion cu vînzare“ avea să fie primit

fără o ridicare măcar din sprînceană. Ceea ce se şi întîmplă, la momentul potrivit.

Înainte de a părăsi această mică oază de „postmodernism românesc“, capsula hilară a unei rachete căzută aiurea şi nu în regiunea calculată cu precizie de cei de la NASA, Petru mai aruncă o privire manechinului de la Mica publicitate în speranţa că stridenţa pînă la macabru a anunţului cu vînzarea de organe se va estompa. Dar nu! Ochii erau la fel de reci şi de inexpresivi ca ecranul ordinatorului din ultima generaţie.

Afară însă, în zloată şi vînt, lucrurile se limpeziră pe dată. Textul cu pricina nu mai avea nimic grotesc. Se armoniza perfect cu cenuşiul străzii şi al blocurilor care închideau piaţa, cu oameni care lipăiau în mîzgă, cu pereţii umezi ai Restaurantului Bucureşti, cu vînzătorii de vîsc şi de lozuri, cu gunoaiele risipite peste tot în jurul pubelelor burduşite, cu cerşetori insolenţi şi cîini vagabonzi, cu gazele de eşapament ale maşinilor aduse din străinătate la preţuri de nimic, mărci bune altfel, dar modele demult depăşite, conduse de grăsani care strîngeau volanul cum ar strînge coarnele plugului sau de tineri relaxaţi ascultînd o muzică imbecilă pe casetofoane cu boxe suprasolicitate. Cu fumul de la Phoenix, aici afară, adică în viaţă, o vînzare de rinichi, şi încă la un preţ negociabil, suna firesc, la urma urmei textul era chiar bine scris, se vedea mîna unui profesionist, nu era zgomotos, gălăgios, sclipicios ca o ploaie de licurici, ca o proză deşteaptă, ci echilibrat, subtil ironic, incitant, tranchilizant prin oferta sa generoasă, un umor negru de cea mai bună calitate: negrul e, se ştie, nu doar culoarea anului, ci şi a secolului pe cale de a se încheia.

Ca să vezi ce poate să facă o decontextualizare, îşi zise Petru înaintînd prin nămeţi, dezinvolt ca un tab, căci gînduri minunate îi treceau prin cap: omul cu anunţul ţinea în mîna sa cheia vieţii, secretul ei ultim, dacă e în stare să

doneze „orice alt organ“. Prin urmare chiar şi inima. Se poate deci trăi şi fără ea, căci nu e casa sufletului. Doar cu un rinichi, s-au mai văzut cazuri. Şi cu jumătăţi de plămîni.

Era fericit că putea formula două întrebări: 1. La cît din tine poţi renunţa, fără a te pierde? 2. Cît trebuie să păstrezi pentru tine ca să nu treci în altceva? Omul cu anunţul părea să aibă răspunsul la aceste întrebări şi trebuia prin urmare să îl vadă. Şi poate că va afla în sfîrşit şi cît preţuieşte o viaţă de om, el care rumegase ani în şir celebra frază a lui Malraux: „Une vie ne vaut rien, mais rien ne vaut une vie“. E adevărat că fraza asta într-un fel suna pe malul stîng al Senei şi în alt fel pe malul stîng al Săsarului.

10 Iolanda se încăpăţîna să îşi păstreze atelierul în Centrul vechi al oraşului, deasupra unor magazine întunecoase şi birouri obscure de notari şi avocaţi, într-o lume pestriţă în care roiau de-a valma prosperi oameni de afaceri sau cu venituri modeste, persoane încleiate în interminabile procese de succesiune ori amatori de antichităţi şi surogate de artă.

Singură în faţa geamului cu ogivă prin care se vedea Piaţa Carolina în toata splendoarea ei, era îmbrăcată ca de obicei: jeans ultramarin, eternul Levi’s coupe classique, cum ar veni, cămaşa din caşa maro, descheiată la toţi nasturii sub care purta un tricou uşor decoltat, verde crud, înţepat în două locuri de sfîrcurile sînilor, nu mari, dar nici minusculi. Claia de păr arămiu, prins într-un coc neglijent, cearcănele albăstrii de sub ochi, întregeau portretul fragilizat parcă al unei femei care afişa în mod obişnuit siguranţa nonşalantă a geologului sau vulcanologului întors printre muritorii de rînd pentru o scurtă vacanţă.

Maşinile intrau şi ieşeau din piaţă după regula strictă a priorităţii de dreapta. Semănau însă atît de bine unele cu altele, încît de la o vreme i se păru că centrul pieţei se transformase dintr-o dată într-un magnet cu o forţă de atracţie de neînvins care făcea inutile manevrele şi semnalele de tot felul ale şoferilor mereu aceiaşi, resemnaţi în cele din urmă la o rotire goală în jurul unei fîntîni arteziene căzută ea însăşi în paragină de ani de zile. Cine se smulge din cercul ăsta va avea viitor sau, mă rog, ceva acolo – o linie dreaptă în faţă, sau frîntă, pe alocuri, chiar o spirală sau o serpentină, ca Gutinul sau Gutîiul, tot un drac, care te duce la Borşa, Prislop, Iacobeni şi mai departe la mănăstirile din Nord unde poţi vedea cu ochii tăi Iadul, în caz că pînă acum n-ai ajuns să-l vezi.

Nu avea maşină şi nici măcar carnet de conducere, cum se mai întîmplă uneori. Spiritul de prevedere, acel „Să îl ai că nu se ştie niciodată“, nu a călăuzit-o în viaţă. Dovadă faptul că lucra şi acum în acelaşi atelier, donat de bătrînul Szántó, fost iubit al bunicii ei, împreună cu sute de desene înfăţişînd-o goală în cele mai curioase poziţii. Toate desenele erau frumoase. Ea de fapt nu poza. Ea se arăta. Se revela. Şi pictorul simţea acest lucru şi se ruga lui Dumnezeu să-i lase încă lumina ochilor în care Iolanda intra ca într-un rîu. Timidă la început, încercînd apa cu vîrful piciorului, fremătînd, ducîndu-şi mîinile la sîni pentru ca apoi să-şi mîngîie coapsele, liniştindu-le parcă în faţa unei false ameninţări, înaintînd puţin cîte puţin, pentru ca, în cele din urmă, să se scufunde în apa rece, verde, limpede, binefăcătoare. Şi rîul lua atunci forma trupului ei, şi camera se umplea de zeci de desene care inundau încetul cu încetul podeaua, apoi, scaunele, patul, planşeta uriaşă din lemn de tei. Ca să nu moară înecaţi, Szántó a deschis geamul şi desenele au început să curgă în stradă, să inunde Piaţa Carolina. Puţinii trecători priveau nedumeriţi această cascadă de hîrtie, unii

apucau un desen, îl priveau, apoi îl aruncau făcîndu-şi semnul crucii şi îşi vedeau grăbiţi de drum. Cei care au ştiut să vadă însă şi să şi descifreze numele artistului le adunau în grabă şi le duceau acasă, fericiţi că au trăit un miracol. Aceştia din urmă însă nu au fost mai mult de trei: pentru că era într-o duminică după-amiază, cu treizeci de grade la umbră şi toată lumea era la ştrand sau la pădure. Cei trei tocmai terminaseră al doilea rînd de halbe la berăria din colţ cînd s-a produs minunea. Se numeau Horacsek, Zegrea şi Gheretă. Acesta din urmă a cedat celor doi cu părere de rău desenele după care alergase şi el, mai mai să-şi dea sufletul, întrucît Zorela nu admitea în casa lor decît nudul ei şi nici pe acela decît în întuneric, o dată pe lună.

De ce nu te muţi şi tu în sediul central? o întrebau cei apropiaţi. Art-Design are un imobil super, lîngă BRD. Occident, nu alta! Totul pe computere. Aia grafică!

Ea tăcea. La început pentru că nu avea nici un răspuns. Nici măcar de circumstanţă. Apoi tăcerea ei a devenit un scut protector pentru răspunsul pe care îl găsise şi pe care nu voia să îl facă public: avea oroare de ecranul ordinatorului. Jocul cu mausul i se părea obscen, iar liniile, chiar pure şi deseori interesante, care ţîşneau pe ecran i se păreau a fi jeturi de spermă cu care i se orna suprafaţa plată a pîntecelui ei catifelat şi plat. O maculare deghizată, perpetuă, o îndepărtare nemiloasă de căldura fertilă şi protectoare a trupului ei, care se încredinţa discret sau năvalnic doar mîinii sale uscate, fierbinţi, cînd tandră, cînd poruncitoare, dar care nu o umilea niciodată. Toată claviatura şi toate căsuţele, cu tot limbajul lor cu tot, nu aveau nici o legătură cu zvîcnetul cînd calm, cînd năvalnic al sîngelui ei, căruia ea i se supunea cu credinţă.

Computerele sînt pentru copii şi puberi sau pentru cei ce se condamnă singuri la o veşnică

adolescenţă şi la singurătate. Şi mai era o explicaţie: în mintea ei cuvîntul programare se asocia cu planificare, ori viaţa ei şi a altora fusese planificată în cîteva cincinale… Da, era conservatoare, reacţionară. Nu credea în această nouă religie a computerelor care populau tot mai multe case, precum monştrii de piatră faţadele catedralelor gotice, şi care se vindeau şi în rate, sau în leasing, dacă vrei.

O nouă barbarie! Sau, cine ştie, Ultima Mare Migraţie. Pe Internet! Dumnezeu are la ce se gîndi! Pentru că a murit o dată. A doua oară ar fi prea mult. Chiar şi pentru El.

11 Petru o pîndea răbdător, cuminte, prudent, cum îi era felul, la barul din colţul opus berăriei care, cu ani în urmă, văzuse cu ochii ei cum plutea deasupra pieţei Carolina un stol leneş de cocori. Se învîrteau doar, fără un ţipăt, în cercuri largi la început, apoi mai mici, tot mai mici, şi, la un moment dat, au intrat în pămînt asemenea unui vîrtej cu vîrful în jos şi duşi au fost. Unii cred că şi acum îi aud bătînd rar din aripile lor moi, dincolo, deasupra mării.

Prefera să aştepte decît să intre în atelier. Nudurile cu care erau tapetaţi pereţii îl indispuneau. Comparînd-o cu femeia matură de acum, constata încă de la primele sale vizite acolo, foarte puţine de altfel, că Iolanda era azi doar mai puţin gracilă, tot graţioasă însă, şi că energia aproape agresivă de odinioară se transformase cu timpul într-o senzualitate discretă, mai mult presupusă decît evidentă, cîtuşi de puţin ostentativă, provocatoare. Acest lucru însă nu o punea la adăpost de privirile apăsate ale cohortelor de machos dolofani de extracţie dacică sau fino-ugrică, convertiţi după Revoluţie în traficanţi de valută, dotaţi cu telefoane celulare şi în relaţii

excelente cu Poliţia, care mişunau în Piaţa Carolina, răsucind pe degete grele de aur cheile maşinilor second, dar aproape noi, şi şoptind oricui se afla în trecere pe acolo: Mărci, dolari, forinţi. Vorbeau ca pentru ei, abia mişcîndu-şi buzele, cum fac bătrînii cînd se roagă, sau cînd îşi pierd minţile din pricina poştaşilor care întîrzie cu pensiile.

Cafeneaua era curată şi bine încălzită. Mocheta vişinie era aspirată în fiecare dimineaţă, iar instalaţia de aer condiţionat funcţiona în permanenţă. Preţurile erau mari şi lumea puţină.

Era un client obişnuit şi îl cunoşteau toţi chelnerii. Cafeaua era bună, ceştile curate şi toate întregi, adică cu toartă şi fără zimţi. Atmosfera era plăcută. Iolanda venea uneori şi fără el. Locul acela, singurul din oraş, părea condus după legi care în alte părţi nu funcţionau. Aici însă erau de neocolit. Eventualii insurgenţi erau evacuaţi fără menajamente de oameni bine antrenaţi pentru astfel de misiuni.

Pe lîngă anonimi, puteai întîlni acolo, zilnic, în pauze lungi între două tuşe sau două cuvinte, pictori, poeţi şi chiar prozatori. Dacă picturile erau mai greu de povestit, proiectele de poeme şi romane erau prezentate în detaliu. Chiar el, Petru, asistase la naşterea unor opere geniale pe care doar autocenzura sau moartea prematură a autorilor le-a împiedicat să apară. Şaptezeci de ani pentru un scriitor care a trudit doar la proiect peste cincizeci de ani erau tocmai potriviţi pentru un debut strălucit. În comparaţie cu ei, Musil făcea figură de cenaclist. Şi pentru că la Klagenfurt obsesia capodoperei nu era atît de bine întreţinută ca aici, pe malurile Săsarului, lucru uşor de dovedit chiar şi în absenţa unui jurnal monumental precum cel scris de autorul *Omului fără însuşiri*, pe care nu-l citise nimeni întrucît era greu de presupus că o carte cu un asemenea titlu ar putea avea şi calităţi. Aşa s-a călit spiritul critic local! Şi tot aşa şi silogismul acesta: Dacă un roman neterminat e

socotit genial, unul nescris e încă şi mai genial. Istoria locală a capodoperelor depăşea în grosime *Istoria literaturii germane* a lui Fritz Martini, atît de lăudată prin anii ’70, mai ales de saşii cu cerere de plecare definitivă din România, sau pe cea a literaturii italiene a lui De Sanctis.

Revistele acceptate în acest distins local erau *Dilema*, *22* şi *România literară*, iar editurile agreate: Humanitas, Univers, Nemira, All. Mulţi dintre obişnuiţii localului aveau în biblioteci prima ediţie a *Epistolarului* precum şi *Minima Moralia* despre care, cei mai bine informaţi, susţineau că ar fi apărut în Occident, în versiune integrală, dar sub pseudonim: Adorno, cică. Voci cîrcotaşe autorizate susţineau chiar că Adorno ar fi diferit de Pleşu şi că plagiase pur şi simplu cartea filosofului român, furîndu-i nu doar ideile, ci şi ceea ce e mai important la o carte: titlul. Istoria locală a capodoperelor nescrise conţinea titluri demne de marile literaturi ale lumii. Cînd ai găsit titlul, cartea e gata. Căutarea lui ocupa o bună parte din timpul profan destinat scrierii propriu-zise. Era o muncă istovitoare care însă în cazul unei reuşite te dispensa ani buni de deriziunea redactării textului. Titlurile însoţeau autorii precum aureola sfinţii din icoane. Peste tot: pe stradă, în baruri şi cafenele, şi chiar în pat. De unde şi dezlănţuirea cu care amante de ocazie sau banale consoarte făceau dragoste cu aceşti bărbaţi trecuţi, dar nemuritori.

12

Vînzarea tablourilor era doar începutul… Urma vînzarea casei… Şi propria sa mutare într-un apartament de două camere pe care îl plătea în rate ca atîţia alţii, de-atîţia ani, şi în care intrase doar la recepţie şi încă de vreo cîteva ori cu ocazia unor mici inundaţii, o dată la trei luni.

Ura blocurile. Pentru el fiecare bloc era o casă demolată, o grădină îngropată în moloz, un

om plîngînd pe o grămadă de lemne sau lîngă un camion în care tocmai îşi încărcase mobila. Prefera să stea cu chirie în casa doamnei Ster, decît să locuiască în propriul său apartament. Trăia urîndu-şi cu înverşunare trecutul. Un trecut mărunt, de om mărunt, oarecare. Un om oarecare dar cu amintiri… Una mai ales îi revenea cu regularitate în minte: Se afla în balconul apartamentului său, privind descumpănit în jur. Şi ce vedea: silueta obeză şi dizgraţioasă a centralei termice plasate în dreapta blocului său, geamurile stropite cu vopsea ale blocurilor din faţă, bucuria stahanovistă a noilor locatari care cărau icnind mobile grele, furniruite ori covoare de iută făcute sul, rar cîte un persan, maşini de spălat Alba Lux, frigidere Arctic şi Zil, cărţi aproape deloc. La doi paşi de blocul său era o baltă în care creştea un pîlc de trestie. Verde, subţire, se unduia în bătaia vîntului sau se plia sub greutatea vreunei păsări minuscule în repaus. O basculantă plină cu var nestins moţăia şi ea în căldura amiezii lîngă balta cu trestie. Şoferul muşca dintr-o rudă de salam şi dintr-o franzelă. Pe rînd, bineînţeles. Muştarul îl ţinea pe bord şi se servea din el cu arătătorul mîinii stîngi. Masa a durat cam o jumătate de oră. Desertul era o bere Bucegi.

În tot cartierul acela selenar, trestia doar era vie, graţioasă. Se opunea parcă cu o discretă disperare sau resemnare acelei invazii de blocuri din panouri de beton, calcifieri hilare într-un plămîn încă sănătos.

Şoferul îşi luase prînzul şi, mulţumit peste măsură, coborî din cabină. Îi mai rămînea doar să acţioneze o manetă. Înainte de a proceda conform instrucţiunilor auzi un strigăt şi semne curioase ale unei matahale blonde care pînă atunci privea calm împrejur din balconul său situat la etajul doi al blocului cu faţadă roz, singurul de acest fel în zonă. Ce dracu o vrea şi ăsta, se întrebă el trăgînd de manetă. Lada camionului se ridică precum o

katiuşă în filmele de război şi în două minute inundă locul cu pasta de var şi albi în întregime trestia.

Era mai frumoasă aşa, de var. Şi apa, şi ţînţarii, morţi pe loc de bună seamă. Nu degeaba albul e simbolul curăţeniei, al vieţii la urma urmei. Urcă apoi în cabină şi porni din loc cu bucuria modestă a lucrului bine făcut. În balconul de la etajul doi, bărbătoiul de acum cîteva minute era nicuţuc şi prăpădit ca un copil. Cu ăştia nu poţi construi nimic în ţara asta, îşi zise şoferul şi dădu colţul, fericit că pe el se putea conta.

Petru rămase sprijinit de canatul uşii de lemn nevopsit, neşlefuit, cu braţele atîrnînd. Repeta fără rost cuvintele evanghelistului: „Ce aţi ieşit să vedeţi în pustie? O trestie legănată de vînt?“ (Matei, 11:7)

Ochii săi arşi nu mai vedeau, iar vîntul arsese şi el de tot odată cu trestia.

13

Mai privi o dată în jur: machete de vitrine, desene, afişe, colecţia veche de Domus împrăştiată peste tot, soba albă de teracotă, desenele lui Szántó înnobilînd pereţii scorojiţi din loc în loc, apoi trase uşa după ea fără părere de rău. Pocnetul yalei, linişte, coborî o treaptă, se întoarse ca să verifice uşa, apoi coborî scara de lemn, încet, fără grabă, lăsîndu-şi parcă timp ca să aleagă, odată ajunsă în stradă, direcţia potrivită.

Răgazul se dovedi nefolositor. Afară se află în faţa a două opţiuni: să se întoarcă în atelier, sau să rămînă pe loc, în ninsoare, pînă cînd zăpada o va fi acoperit cu totul. Alese ultima variantă. Oamenii treceau în sus şi în jos fără să o ia în seamă. Cei care o observau îşi ziceau că era vorba de o femeie excentrică şi că era dreptul ei la urma urmei să facă ce făcea.

Tocmai cînd începuse să creadă că alesese de fapt o formă inedită de sinucidere, cineva începu să o scuture de zăpadă. Era un bărbat cu fular roşu şi ochelari rotunzi de sîrmă. I se păru cunoscut, îl mai văzuse undeva: Tu ce dracu cauţi aici? întrebă ea fără să clipească.

— Vînd antene parabolice, răspunse el prompt, fără să-şi întrerupă munca de dezăpezire.

— Şi eu care credeam că eşti de la Salvamont, zise Iolanda.

Distins, capabil fără îndoială de gesturi galante, eroice chiar, la nevoie, dar mizînd parcă excesiv pe efectul gesturilor sale. Calcul, exerciţiu, premeditare. Sau bună creştere de care face atîta caz Alida Übelhart: Va dispare odată cu noi, draga mea. Vorbea afectat, maliţioasă. Ea îi replica nepăsătoare: Şi fără se poate trăi! Tocmai lucrul ăsta mă îngrozeşte. Dar cîte n-o îngrozeau pe ea. Trăia totuşi ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Cîtă spaimă, atîta disimulare.

— Daţi-mi voie să mă prezint: Flavius-Tiberius Moduna.

Nimeni nu o mai privise aşa pînă atunci: cîntărind fiecare detaliu al corpului ei. Un amestec neobişnuit de circumspecţie de cămătar, placiditate de portărel şi cucernicie de bigot. Un aliaj omogen, o mască sub care clocotea voluptatea întocmai ca-n sufletul lui Ranke, organistul de la Reformată, concediat în cele din urmă pentru blasfemie.

Nu o admira şi nu o proteja. Punea stăpînire pe ea precum marea în flux pe ţărmuri joase şi sărace. Omul din faţa ei era purtătorul unui mesaj. Gîndul acesta îi eliberă fiinţa.

Cu toate acestea, senzaţia pe care o încerca nu era cea aşteptată. Se trezi şovăitoare ca după o îndelungată convalescenţă, obligată la mari eforturi pentru a-şi păstra verticalitatea după care tînjise, fericită dar şi dezamăgită de această întîlnire. O simplificare pînă la limita dispariţiei: din lume nu mai rămînea decît mîna bărbatului pe

care o strîngea mai mult decît dorea şi, îndepărtat, ecoul inimii sale.

Contrasta vădit cu feţele lătăreţe care pluteau pe străzile amorţite ale oraşului ca nişte mine pe apă. Murmură precum în copilărie pe cînd palma se îndepărta de întrerupător, alunecînd pe zidul răcoros mirosind a humă: Ioachim… Rămase în uşa deschisă a băii: în vana orbitor de albă un bărbat tînăr îşi spăla sexul.

Nu se simţi cîtuşi de puţin tentată să pipăie fantoma care îi zîmbea confuz de sub duş şi nici să-i adreseze vreun cuvînt. Se întoarse în camera ei înghiţindu-şi plînsul. În adîncul ei, spaima, mînia şi ura strangulau sunetul pur, inconfundabil al convieţuirii cu himera…

Păşea înainte îngîndurat. Uitase de ea. Vru să-l strige, dar renunţă, fascinată de urma întunecată a paşilor săi. Dacă aceste urme ar duce undeva, n-ar ezita să îl urmeze. Dar ele nu duceau nicăieri, absolut nicăieri. Erau iluzia perfectă a mişcării. Se încăpăţîna să creadă că mai era loc pentru revelaţii, se bucura speriată la gîndul că distanţa, chiar reală, nu contrazicea, ci, dimpotrivă, sublinia o complicitate profundă, inexplicabilă, un fel de fatalitate, şi că această întîlnire nu era cîtuşi de puţin întîmplătoare.

O presimţise odată cu căderea primilor fulgi pe care îi privise cu încîntare toată dimineaţa prin geamul atelierului. Il deschise şi se sprijini de pervaz ţinîndu-şi bărbia în palme. Fulgii erau atît de mari, încît bravul domn Kiger, care mătura trotuarul cu zelu-i cunoscut, nu i-ar fi zărit în nici un caz chipul, oricît şi-ar fi potrivit ochelarii rotunzi pe nasul coroiat.

14 De la o masă bine plasată lîngă geamul uriaş al barului i se făceau semne amicale. Erau doi dintre cei mai distinşi intelectuali ai oraşului: un

filosof şi un latinist. Fiecare ratase la momentul potrivit o mare şansă: primul o bursă de un an la Heildelberg, iar al doilea o bursă de şase luni la Paris. Lumea îi privea cu respect şi chiar cu invidie, acum cînd mai aveau cîţiva ani pînă la pensie. Onoarea de a fi figurat cîndva pe o listă de aşteptare pentru studii în Occident le-a asigurat, încă de la venirea lor în oraş în calitate de refuzaţi din motive obscure la Catedrele Marilor Universităţi la care aveau dreptul să aspire, instalarea rapidă pe un mic soclu pe care îl purtau cu ei peste tot, cu distincţie şi modestie. Calităţi cu osebire preţuite chiar şi de chelneri, în general aroganţi şi ţîfnoşi, mai ales cînd comanda era de ani de zile aceeaşi: cîte o sută de vodcă, vă rugăm. Prin analogie cu celebrul Salon al Refuzaţilor de la Paris, micuţa Universitate „Petru Maior“ era numită Universitatea Refuzaţilor. Miopia anilor ’60 va fi cu siguranţă aspru sancţionată de Istorie. Aşteptînd acest moment filosoful şi latinistul ciocneau, a cîta oară, paharele cu vodcă.

Petru avea un singur motiv de a rămîne singur: presimţea apariţia ei. Şi ea apăru. Aşa cum o ştia: aceeaşi şi totuşi… O lumină nemaivăzută pînă atunci îi lumina făptura. Ca şi cum cineva ar fi cărat în urma ei un reflector pentru fotografii de interior. Privi mai atent şi nu văzu în urma ei decît un bărbat înalt, cu părul lung şi creţ. Purta la gît un fular roşu şi o pereche de ochelari rotunzi prin sticlele cărora treceau impetuoase două fascicule de lumină de o intensitate neobişnuită. Cum trebuie că aveau pe vremuri bolnavii de plămîni sau de malarie cînd încă mai luptau cu boala, înainte ca strălucirea ochilor să se stingă într-un val de sînge.

Bărbatul avea o înfăţişare foarte plăcută dar apariţia sa nu prevestea nimic bun. Petru se ridică în picioare şi o sărută pe Iolanda ca de obicei pe amîndoi obrajii; îmbujoraţi, catifelaţi, umezi, reci.

15 Bărbatul cu ochelari se oprise la un pas de ei şi îi privea cu candoare sărutîndu-se în fugă, abia atingîndu-se, fără a se gîndi o clipă că în absenţa sa lucrurile s-ar fi petrecut cu totul altfel. Ochii săi luminoşi erau umbriţi din cînd în cînd de o ceaţă subţire melancolică, de visător incorigibil. Părea mai degrabă încîntat decît jenat că asistă la această scenă, ca şi cum împlinirea ei i s-ar fi datorat cumva într-un mod miraculos chiar lui.

Petru însă înţelegea că nu privirea candidă a intrusului îl deranja, ci graba cu care Iolanda se desprindea de el, apropiindu-se cu voie sau fără voie de celălalt.

— Faceţi cunoştinţă, zise ea: Flavius-Tiberius Moduna, vînzător de parabolice, Petru Şendrean, asistent universitar. Apoi, obosită parcă, după un drum lung, se lăsă să alunece într-un fotoliu pluşat, încăpător, comod, în timp ce bărbaţii îşi strîngeau mîinile privindu-se în faţă. Prevenitor, unul din chelneri se îndreptă spre ei. Comanda fu promptă: trei cafele.

Flavius-Tiberius se uita atent în jur, nu pentru a se familiariza cu locul, ci pentru a se convinge că nimic nu se schimbase, că totul era ca înainte. Înclină uşor capul cînd privirile sale se încrucişară cu ale filosofului. O secundă mai tîrziu, latinistul făcu şi el acelaşi lucru.

Iolanda nu avea ochi decît pentru animaţia străzii şi pentru degetele ei pătate cu tuş, iar Petru nu avea ochi decît pentru Iolanda. Se consola cu gîndul că ştia ce mărci de desuuri poartă, chiar şi ce numere şi că în picioare avea, ca întotdeauna iarna, şosete de lînă. Se întreba cu teamă dacă aceste amănunte mai contau acum, odată cu apariţia acestui arhanghel miop şi suficient de aiurit pentru a trezi, fie şi pentru o clipă, interesul ei.

16 Nu se schimbase nimic, dar nimic nu era ca odinioară. Filosoful şi latinistul erau de acum bătrîni, iar Árpi bácsi murise de cîţiva ani.

Intrase acolo pentru prima oară împreună cu Graţian. Se însera cînd Graţian încercă să-şi îndrepte oasele de teamă că ar putea descoperi te miri ce fractură. Avusese noroc: era doar bine tăbăcit, lovit cu măsură, exact atît cît putea îndura fără risc trupul său de adolescent. Scoase o bancnotă de o sută de lei din buzunarul cămăşii de aţică gri, cu buzunare şi epoleţi, un model pe care şi azi îl purta, şi zise: fac cinste. Ploua mărunt.

Barul era gol. Domnul Árpi asculta muzică de jazz la un Maiak prăfuit care abia îşi mai învîrtea rolele. Pentru ştiri, se servea de un Vef adus de la ruşi în schimbul a două perechi de bascheţi.

Deşi nu îşi dăduse încă bacalaureatul, Graţian era acceptat fără nici o rezervă de boema care frecventa barul din Piaţa Carolina.

— Un suc de portocale şi 50 de Martell, domnu' Árpi, zise Graţian după obişnuitele formule de salut.

Întîmplarea făcea ca şi acum să stea la aceeaşi masă. Atîta doar că în scaunul său de atunci era cuibărită acum Iolanda. În gînd, el îi zicea Violeta.

Domnul Árpi a adus coniacul pe care l-a aşezat în faţa lui Graţian, iar în faţa sa a pus sucul.

Graţian a mulţumit şi a luat imediat paharul ducîndu-l spre buze pentru o primă înghiţitură. Mîna îi tremura. Avea un ochi vînăt şi o zgîrietură superficială pe frunte, poate urma unui blacheu prost pus.

— Arta cere sacrificii, domnu' Graţian, zise bătrînul Árpi înainte de a se întoarce la locul său în spatele barului. Am văzut totul de aici. Atîta doar că n-am înţeles discursul domnului Baştină. De fapt nu l-am auzit. Mie îmi place peştele dumneavoastră. Seamănă cu păsările lui Brîncuşi, dacă nu vă deranjează apropierea…

Ar mai fi vrut să spună ceva dar, tocmai atunci, uşile cu deschidere automată făceau loc unui client care văzuse pe viu echipa de aur a Ungariei cu Grosics, Hidegkúti, Puskás & Co. Încă mai căutau explicaţii pentru Marea Ratare, cum numeau ei Finala cu Germania. Cînd schimbau subiectul se ocupau de Revoluţia din ’56 sau de Primăvara de la Praga. Pe ultima, în felul său, şi la nivelul său, o comenta şi Graţian. Cei doi domni îl ascultau cu atenţie. „Ghindeşti chit se poate de bine, tinere domn,“ zicea prietenul domnului Árpi. „Atîta doar că eşti tare puţini la numer…“ Rîdea mulţumit de propria sa glumă şi revenea din nou la Marea Ratare. Urma să dezvolte ideea complicităţii maghiare în stabilirea învingătorului precum şi pe cea a simbolisticii primei mari victorii germane de după Capitulare…

Înfrîngerea Ungariei în finala de la Berna fusese de fapt o revoltă care o anunţa pe cea din ’56. Cum de nu se gîndise nimeni la aşa ceva? Noroc cu domnul Majdik! Lui nu-i scapă nimic. Merita şi el 50 de Martell, coniacul oamenilor subţiri.

Subţiri cît se mai poate, domnule Árpi, *hic et nunc*, zicea latinistul, socotindu-se şi el cu modestie printre aceştia, chiar dacă băutura preferată era vodca Krepkaia.

Sucul era natural, chiar foarte natural, judecînd după pulpa de portocală ce i se lipea de dinţi. Vedea şi el cum arată un bar adevărat, select. Rivaliza după părerea filosofului şi a latinistului, cu cel de la Melody sau Conti, în vremurile bune ale Clujului lui Zoli Ivansuc, Marcu, Mateianu.

Ce vremuri, ce fotbalişti! Şi ce deschidere în ’64, odată cu naşterea sa. O deschidere care nu a ţinut cine ştie cît şi care nici nu a dus prea departe. Cel puţin aşa părea tuturor celor ce jucau şah în grădina lor după *Tezele din iulie*.

Suta de lei pe care Graţian i-o fluturase puţin mai devreme pe sub nas era jumătate din drepturile

de autor. Dacă apa ar fi ţîşnit cu mai multă putere prin gura peştelui, ar mai fi primit o sută. Tot din partea primăriei. Aşa însă, slabe speranţe. La şaisprezece ani neîmpliniţi, Graţian era autorul unui monument şi fusese pe punctul de a cîştiga două sute de lei. Net. Îl privea cu admiraţie. Avea cu patru ani mai puţin decît acest nou Michelangelo care, iată, îi făcuse cinste cu un suc de portocale la barul din Piaţa Carolina. Cînd va avea el vîrsta lui Graţian, acesta va fi un artist de renume internaţional.

Aşa vedea el viaţa pe atunci. Şi nu avea nici un motiv de îngrijorare în privinţa desfăşurării ei întocmai.

17 Fiecare îşi privea propria ceaşcă. Nivelul lichidului era cam acelaşi în toate trei. După expresia feţei, doar Flavius-Tiberius părea a şti ce bea, în vreme ce Iolanda şi Petru erau total insensibili la savoarea cafelei Meo sau la rafinamentul ceştilor pe care patronul barului tocmai le lansase „la apă“. Gesturile lor erau mecanice, goale de orice trăire. Gesturi în oglindă: oglinda era Flavius-Tiberius. Aşa cum cei doi se răsfrîngeau în el, nu era greu să înţeleagă că echilibrul lor era foarte fragil. El însuşi se simţea atras de tînăra femeie pe care tocmai o cunoscuse şi cu care făcuse de două ori turul Pieţei înainte de a intra acolo la dorinţa ei, dar şi obligat în acelaşi timp să respecte o relaţie ce părea că îşi trăise demult apogeul. Se simţea ca un lup tînăr dînd tîrcoale unui cerb rănit. Observa însă că cei doi nu trăiau la fel clipa: el, tăcut şi încordat, ea, destinsă, indiferentă. Ea e cea care pleacă, dacă nu cumva a şi plecat deja. Cei ca ea decid întotdeauna repede, fără păreri de rău, sau cu păreri de rău puţine şi bine mascate. Ei fac mereu o mişcare înainte, asemenea şahiştilor de clasă, cum pe vremuri era şi

Graţian. Înţelegea însă în acelaşi timp că Iolanda trăise starea de acum a lui Petru, cu o seară înainte, în Restaurantul Gării Vechi unde o zărise intrînd să-şi cumpere ţigări, în drum spre casă, dusă pe gînduri, singură, înfrigurată.

Astăzi însă era cu totul altă femeie: vie, caldă, energică, tandră sau ironică, voluntară sau bovarică şi toate astea se văzură într-o plimbare de zece minute. Cu un necunoscut… În Piaţa Carolina, seducătoare ca ea, arătîndu-se doar cui ştia să o privească, doar cui ştia să o seducă. Avea dreptate poetul să spună „Fais choix d'un grand chapeau dont on séduit le bord". Seducţia, promisiunea vieţii ca însufleţire, înviere, renaştere. Tîmpenii! Cînd începi să gîndeşti aşa e bine să o iei din loc.

Se ridică în picioare. Ea nici nu tresări; doar îl privea drept în ochi. Spuse totuşi: Sper să ne mai vedem. Îi întinse mîna pe care, cu puţin înainte, afară, şi-o strecurase cît se poate de natural într-unul din buzunarele paltonului său cu croi militar şi miros de tutun, un miros care îi plăcea şi pe care îl regăsea de fiecare dată la atelier. Szántó fumase numai pipă pînă la moarte. A luat cu el o singură pipă lăsîndu-i-le ei pe celelalte şase. Şi o provizie importantă de Clan. De două ori pe an, la Florii şi de Ziua Morţilor, îşi aprinde şi ea una. Se gîndeşte la Szántó, iar fumul împrospătează preţ de cîteva minute mirosul vechi de tutun, impregnat pentru totdeauna în pereţii medievali ai atelierului.

În timp ce bărbaţii îşi luau la revedere, ea adăugă: Dacă ai nevoie de panouri publicitare, ştii unde mă găseşti. Îi întinse o carte de vizită. Numărul acesta e de la atelier şi nu de acasă. Acasă nu am telefon. Dacă vezi lumina arzînd, poţi urca.

— Aţi mai putea rămîne cu noi, domnule Moduna, zise Petru fals dezamăgit de plecarea lui Flavius-Tiberius.

— Mă aşteaptă ai mei la masă, îmi pare rău. Rămîne pentru altă dată, zise Flavius-Tiberius, încîntat în sinea lui că Iolanda îl tutuia.

— Sînteţi de aici? se miră Petru.

— *Auch hier werden Menschen geboren.* Nasc şi aici oameni, veni pe loc răspunsul Iolandei, însoţit de un zîmbet zeflemitor, care îl făcu pe Flavius-Tiberius să tresară.

Din partea ei te poţi aştepta la orice, îşi zise el. Apoi, cu glas tare:

— M-am născut şi am crescut aici.

— Şi acest lucru nu te îngrijorează? întrebă Iolanda, cu o maliţie în glas ce nu mai mira pe nimeni.

— Nu înţeleg întrebarea, bîigui Petru. Era iritat. Începuse un joc ciudat al replicilor care risca să prelungească mica lor reuniune pînă la ora închiderii. Parcă zicea că îl aşteptau părinţii la masă şi cînd colo, iată-l parcă stăpînit de o voioasă amnezie.

Hotărî că era timpul să-şi reia locul în fotoliu, crezînd că în acest fel îl va obliga pe cel născut aici, iar nu venit, să se care, să se retragă pe uliţa copilăriei sale, în Arbatul său *chesaro-crăiesc*, unde fiecare lucru îşi are povestea sa şi unde nimic nu e mai poetic decît a fi punctual, corect, protocolar, eficient, demn, serios… Şi ar mai fi continuat, luat de val, dar bunul-simţ îl opri: ştia că asemenea cartier nu există nicăieri, aici.

— Nu mă îngrijorează deloc, veni într-un tîrziu răspunsul lui Flavius-Tiberius, mă revoltă…

— Şi unde ţi-ar fi plăcut totuşi să te naşti? Admiţînd că ai fi putut alege, întrebă Iolanda.

— Într-un orăşel din Normandia…

— N-ai fi vrut cumva să te cheme şi Gustave?

— Imposibil, zise Flavius-Tiberius zîmbind, căci tatăl meu a fost doar pe Frontul de Est, ratînd astfel Debarcarea din Normandia… Oricum aţi pus o întrebare demnă de un asistent universitar. Citiţi mult, presupun… Şi chiar dacă nu cît ar trebui,

biblioteca de la „Petru Maior“ nu e cine ştie ce, vă place Flaubert.

— Da, îmi place Flaubert, zise Petru calm. În ce priveşte biblioteca…

— E ca universitatea, continuă Flavius-Tiberius.

— Tînără, vreţi să spuneţi…

— Şi asta, domnule profesor, dar mai ales, nu ştiu de ce îţi lasă o impresie de clandestinitate, de neadecvare.

— De impostură, în cele din urmă…

— Nu vreau să vă jignesc, domnule profesor.

— Nu mă jigniţi deloc. Tot aşa o văd şi eu…! Izbucni în rîs, tocmai cînd dialogul risca să devină patetic, uman, cu doza cuvenită de compasiune şi înţelegere faţă de cel cocoţat pe suferinţă ca pe nişte picioroange de milog trufaş.

Flavius-Tiberius schiţă doar un zîmbet. Graţian avea o întreagă teorie asupra suferinţei identitare, pentru care el nu nutrea decît dispreţ.

Iolanda se uita mirată la Petru: Carevasăzică aşa arată un cinic. Îşi propuse să citească mai atentă *Caietul cu vise*.

Flavius-Tiberius îi lăsă pe cei doi să se privească în voie şi se îndreptă spre ieşire, mormăind mai mult pentru sine un *la revedere* chinuit, incert, în care sinceritatea sentimentelor era serios pusă la îndoială de precaritatea rostirii.

Ninsoarea îngropase arteziana din parc cu peşte cu tot. Se simţea bine în Piaţa Carolina pentru că ea era locul său aşa cum fîntîna era locul peştelui. Crescuse în această Piaţă ca un copac cu rădăcinile în cer.

Să trăiţi şi să mai veniţi pe la noi! Întoarse capul. Un bărbat robust, roşu în obraji, cu o mustaţă sură, stufoasă, cu un chipiu şi în livrea cu epoleţi, pantaloni negri Franz Joseph, cu vipuşcă de general, îi zîmbea cu toţi dinţii de viplă, din uşa monumentală a restaurantului, luminat ca la

Revelion, dar gol cu desăvîrşire: mobilier alb pe mochetă albastră.

Îşi duse două degete la tîmplă cum făcuse şi „generalul“ şi îi întrebă dacă mai găseşte pe undeva ziare. La tutungerie, să trăiţi, veni răspunsul, cum ieşiţi imediat pe dreapta, după magazinul de sicrie al lui Wellmann.

Ştia tutungeria, ştia şi magazinul de pompe funebre „Viaţa de apoi“. Acum cîţiva ani, însă, era a statului.

Amîndouă prăvăliile erau deschise. La Wellmann în vitrină doi îngeraşi gonflabili vegheau un sicriu de stejar îngropat sub coroane de flori artificiale. Pe o lespede funerară din polistiren se putea citi următorul text: „Sicrie, coroane, lumînări servim. La orice oră din zi şi din noapte şi la cele mai mici preţuri. Asigurăm gropari calificaţi şi transport pentru mort, rude şi apropiaţi pe orice distanţă şi pe orice vreme. Vă aşteptăm cu drag“.

În tutungerie nu era nimeni. Vînzătoarea răsfoia *România literară*. Căscă prelung, în loc de salut. Era abia la foaia de mijloc. Mai căscă o dată mai scurt de data asta şi, ducîndu-şi palma stîngă la gură, trecu mai repede peste cronicile muzicale, de teatru şi film, netezi în treacăt ultima pagină şi rămase în aceeaşi poziţie, adică în contre-pied, gata să explodeze în jeansul ei prespălat şi supraelastic, din fericire, fardată strident, cu un cap de păpuşă îmbătrînită înfiptă într-un gît normal. Picioare foarte lungi, talie scurtă, ţîţe mari, fund ca al Agnethei de la Abba, iată cum avea să rămînă în memoria lui.

Plăti pentru cele trei ziare, *Adevărul*, *România liberă* şi *Evenimentul zilei* şi ieşi în stradă, salutînd la fel de politicos ca la intrare. Staţia de taxiuri era la douăzeci de paşi. Urcă într-o Dacia gri-metalizat a firmei Sasari şi dădu şoferului adresa de acasă, precizînd şi cartierul: „Bosnia“. Şoferul zîmbi îngăduitor apoi, cu

mişcări sigure şi elegante, urni maşina din loc. Porni casetofonul stereo Hi-Fi şi pentru că nu avea chef de vorbă şi nici nevoie de alte detalii legate de deplasare. Cînta Patricia Kaas: *Kennedy Rose*, urmau în ordine *Une dernière semaine à New-York* şi… Patricia cînta *Patou Blues* cînd intrară în „Bosnia“. Privit noaptea de pe Dealul Crucii, cartierul semăna cu un uriaş ou negru. În mijlocul său clipea rar un ochi galben de pisică.

18 Ideea unui Revelion cu vînzare i se părea năstrușnică şi promitea un spectacol pe care nu voia în nici un chip să-l piardă: era vorba bineînţeles de vînzarea unor tablouri, dar s-ar putea vinde şi cumpăra orice: decoraţii, diplome, cravate de pionier, carnete de membru PCR etc. Ca să nu mai vorbim de obiecte casnice, de la călcătoare cu cărbuni la umbrele de soare brodate de la începutul secolului.

— *Man muss sich nichts Grosses vornehmen, um im Leben zu versagen*, zice bunică-mea: Ca să eşuezi în viaţă, nu e nevoie să îţi propui lucruri măreţe. Începu să rîdă şi Petru luă rîsul ei ca pe un semn, o aprobare a planului.

— Să înţeleg că nu vei lipsi? întrebă el timid. O asigurare în plus nu strica.

— În nici un caz. Aşa ceva nu se ratează. Iau asupra mea panotarea.

— Şi rochia pe care tocmai ţi-ai cusut-o, se grăbi el să adauge. Ar da prestanţă evenimentului…

— Pot veni aşa cum sînt acum, la urma urmei, căci nici tu nu vei fi în frac.

— Cred că nu.

— Asta înseamnă: pantaloni de velur, adică ăştia pe care îi porţi acum, pulovărul Daniel Echter, nou, dar *dégrijfé*, iar în picioare o pereche

de Trapper's aproape noi. Plus o cămaşă potrivită. Şi cam atît.

— Cam second hand.

— Şi mie îmi ceri ţinută ca la decernarea premiilor Oscar.

— A Césarurilor, mai bine zis.

— Francofil fiind, eşti automat americanofob. Există cuvîntul?

— Da, există: şi cuvîntul şi resentimentul.

— Pentru că nu toţi se dau în vînt după jeanşi, presupun…

— Se prea poate…

Strada îl contrazicea însă la fiecare pas: filmele, tonetele cu coca, pepsi, hot-dog, hamburger şi numărul tot mai mare de români care visau să plece definitiv în Detroit sau Chicago. Oricum: clandestin sau cu acte în regulă, la studii sau la rude. Şi oriunde: în Pennsylvania, Ontario, Oklahoma sau Alaska. Important era să zboare cu PANAM şi cît mai mai departe de această ţară de poeţi. Pentru ei sosise timpul să poată spune: Românul s-a născut american. Se săturaseră să fie doar republicani, monarhişti, disidenţi, buni ospitalieri şi mioritici. Doreau să aibă şi ei un potomac al lor, o casă albă şi un bruclin al lor după o viaţă de muncă mohorîtă, o bătrîneţe liniştită, cu alte cuvinte. Şi nu vor obosi să se gîndească cu milă şi drag la cei rămaşi în spaţiul carpato-danubiano-pontic. Unii, mai tari de înger, plănuiau chiar scurte întoarceri cu vreo rachetă de croazieră Tomahawk, căci îşi vor face neîndoios relaţii la NASA şi la Pentagon. Şi chiar neamuri.

— Te-ai gîndit la meniu? întrebă ea într-un tîrziu.

— Fiecare va aduce ce crede de cuviinţă! Soluţia era simplă şi te ferea de cheltuieli neprevăzute.

— Va fi o harababură nemaipomenită, zise ea, tot mai încîntată de spectacolul ce se înfiripa în imaginaţia ei hazlie: un munte de cîrnaţi, caltaboşi,

răcituri şi crenvurşti. Nu revelion, ci chermeză! A pensionarilor bineînţeles, pentru că nici un tînăr cu scaun la cap n-o să-ţi calce pragul.

— În afară de tine…

— Da… Şi de Flavius-Tiberius… Poate…

— Dar nu l-am invitat, se grăbi el să precizeze. Roşi. Dacă vrea, de ce nu. Poate veni cu tine, la urma urmei… Se străduia să-şi ascundă nemulţumirea. Îl vei convinge să nu plece cu mîna goală, presupun… O agrafă de păr, un sutien…

— Ziceai că vinzi tablouri…

Pe nesimţite, se apropiară de garsoniera Iolandei.

Blocul semăna cu o cazarmă trecută în rezervă şi ea îl ocolea ori de cîte ori i se ivea prilejul.

Mansarda lui Petru fusese pînă ieri refugiul ei preferat. Acum însă, lectura clandestină a *Caietului cu vise*, în albul de var al garsonierei sale, mobilată simplu, după un proiect propriu, avînd un căutat aer monahal, un loc de reculegere după excese de tot felul, o făcea să respingă fără greutate orice invitaţie care ar putea să o îndepărteze prea mult de ceea ce ei i se părea a fi de puţină vreme aventura umilă a cunoaşterii de sine.

Chiar şi omisiunile vorbeau. Mai mult poate decît propriile sale comentarii, unele naive, altele maliţioase, iar altele de-a dreptul injuste. Reacţii fireşti în faţa indolenţei de moluscă a lui Petru, a cărui singură grijă, banalizată şi ea, era să-i promită orgasm după orgasm, cu o generozitate de contabil: meticuloasă, exactă, îndîrjită, mută, fără pic de tandreţe sau pasiune: o primă sau indemnizaţie de fidelitate.

„Sărutul“ lui Klimt îl lăsa rece şi nici nu visa femei cu înfăţişarea Adelei Bloch-Bauer sau a Margaretei Stonborough-Wittgenstein. Unul dintre desenele lui Szántó o apropiau însă surprinzător de portretul lui Danae pictat de Marele Vienez, şi acest lucru părea să aibă asupra lui un efect

afrodiziac. Îl întărîta precum o minge de cauciuc un cîine tembel, inaccesibilă dinţilor săi oricît de ascuţiţi. Reuşea cel mult să o acopere cu dîre subţiri de salivă, în timp ce ea îi zîmbea absentă, ghemuită în somn ca într-o crisalidă transparentă, în aşteptarea unor mîngîieri divine.

La intrarea în bloc ea se opri ca să se scuture de zăpadă. Se pregătea să facă şi el acelaşi lucru cînd observă o mînă întinsă, un zîmbet prietenos, de femeie bine educată, dar distantă şi, în sfîrşit, oribilul „pa“, rar folosit de ea, urmat de un „pe mîine“ neutru. Ca între doi tovarăşi de navetă.

— Ah! Era să uit, zise ea. (Un fel de scuză pentru o despărţire neobişnuită.) Mi s-a promis un viol colectiv, continuă ea cu simplitatea cu care anunţi schimbarea adresei sau a numărului de telefon.

— Cînd? întrebă el sufocat de uimire şi indignare. Căci nu găsi în glasul ei nici urmă de oroare sau repulsie şi nici măcar de resemnare, ci doar de acceptare indiferentă. Parcă ar fi fost vorba de ploaie, de zăpadă sau de alte fenomene naturale. Ba încă i se păru că deslușise în strălucirea ochilor ei chiar o anume curiozitate.

— Aseară, la şedinţa asociaţiei de locatari.

— Şi tu ce-ai zis?

— Ce să zic? Tăcu o clipă, încercînd parcă să-şi amintească cît mai fidel declaraţia din balcon. Le-am spus aşa: Sper ca fiecare dintre voi să aibă în mînă un buchet de flori. Eu voi sta întinsă pe podeaua uscătoriei ca pe un catafalc, învăluită în răsuflarea voastră puturoasă de şliboviţă şi bere de doi lei şi…

Am fost întreruptă de vocea caraghioasă a unui ventriloc care m-a întrebat, plin de bunăvoinţă, aş zice: Donşoară, cum o serviţi? Cu prezervativ sau natur? Lumea a început să rîdă, veselă, destinsă, prietenoasă. Am rîs şi eu. Ne-am făcut apoi cu mîna, adică pe curînd, şi am intrat în casă: parcă aş fi intrat în congelatorul de la morgă.

— În clipa asta, nici aici nu e mai bine, zise Petru. Nu ştia ce să creadă: simplă relatare sau confesiune? Banală întîmplare sau provocare demonică?

— Ce-ar fi să urcăm? Nici măcar n-am stat de vorbă…

— Socotesc că am vorbit destul pentru doi oameni care se întîlnesc din întîmplare…

— Te conduc pînă la uşă dacă vrei. Pentru siguranţă…

— Dacă vrei…

Petru oftă uşurat. Totul e bine cînd se termină în pat. Toate plimbările lor sfîrşeau aşa şi nu vedea nici un motiv ca astăzi lucrurile să se petreacă altfel. Povestea cu violul avea o cursivitate şi o muzicalitate rău prevestitoare. Părea mai degrabă un vis pe care el îl reducea la două cuvinte „baise-moi“, spuse în diverse moduri, de la ţipăt la bocet, de la rugăciune la somaţie, dar niciodată în germană, niciodată în română, în timp ce picioarele ei lungi şi puternice împingeau în peretele înclinat al mansardei, gata să mute acoperişul de ţiglă roşie cu porumbei cu tot, în vreme ce Radu Lupu termina partea a doua *Imperialului*, Adagio un poco mosso, urmînd să atace partea treia, Rondo. Allegro.

Asta pînă nu demult…

Bucuria lui fu scurtă pentru că Iolanda se răzgîndi: Mai bine nu…

Urcă în fugă cele cîteva trepte ale scării şi intră în hol fără să privească înapoi, semn că într-adevăr se schimbase. După ce-i lăsase trupul pentru o îndelungată şi neîngrădită folosinţă, iat-o impunînd restricţii şi cine ştie ce alte măsuri pentru o grabnică reintrare în posesie.

19 Se poate şi aşa, îşi zise Petru urmărind în gînd drumul Iolandei spre garsoniera ei confort mărit.

Aşteptă pînă aprinse lumina, apoi porni şi el spre casă fără urmă de bucurie în suflet, consolat doar de stafia unui Pascal histrionic, care îi şoptea întruna la ureche: „Notre nature est dans le mouvement, le repos entier c'est la mort", în ritm de rap cu accent magrebin. Sătul de citate, hotărî să ia viaţa pe cont propriu şi se trezi strigînd în gura mare, spre mirarea trecătorilor: La dracu cu toate! Abia cînd ajunse în strada Simion Bărnuţiu la numărul 6 înţelese sensul cuvintelor care ţîşniră din el ca dintr-un gheizer.

Casa, bine iluminată de un bec cu halogen, era mai degrabă joasă, cu patru geamuri cu obloane verzi, de o parte şi de alta a unei porţi în zid. Tencuiala galbenă căzută în cîteva locuri lăsa să se vadă cărămida roasă de igrasie. Pe poartă, prins în cuie de pantofar, era un afiş. Părea o planşă copiată după un manual de anatomie al unui Versalius local, secondat de un Tiţian expresionist. Mai interesant decît corpul uman, înfăţişat în desen într-o descriere destul de amănunţită, era textul scris de mînă cu o caligrafie nesigură, căznită şi care îmbrăca nudul într-un fel de plasă cu ochiuri inegale, căci cuvintele ocoleau prudente organele vitale colorate în roşu, în care, printr-o ciudată iluzie optică, părea să pulseze viaţa.

Deasupra capului era scris: Corp de vînzare cu o scurtă autobiografie. „Subsemnatul Bejan Iustin declar despre mine următoarele: sufăr numai cu tensiunea pe bază nervoasă. Încolo sînt sănătos tun drept care anexez şi buletinul de analize de la Rombell. N-am fumat n-am băut şi nici curvăsărit prea mult aşa că organele mele vitale şi genitale cîte sînt se află în bună regulă. Marfă garantată şi de faptul că nimeni din familia mea n-a murit înainte de a împlini etatea de cel puţin 80 de ani, ceea ce se poate dovedi cu înscrisurile de pe morminte. Asta înseamnă că livrez organul oricare ar fi acela cu certificat de garanţie. Preţul e fixat în dolari căci vreau ca fiica mea să facă şi ea,

actualmente şomeră, un concediu de odihnă ca lumea în Grecia ca să lucreze şi la soare nu numai la negru bun înţeles după înmormîntarea mea care şi ea nu va costa prea mult în speranţa că o să mă vînd cu totul en detail şi en gros cum se mai zice, mai puţin proteza care nu e naturală din care cauză sicriul nu va fi nici el cine ştie ce. Aud că s-ar face şi din platină la unele case. Mai mari. Numele meu se va scrie pe cruce cu litere mici de tipar să rămînă loc şi pentru alţii care vor veni la vremea lor adică atunci cînd va vrea Domnul în caz că nu apare ceva neprevăzut, adică un accident sau calamităţi cum ar fi inundaţiile, cutremurele sau mineriadele de care noi nu prea am dus nici avut lipsă. Doamne ajută! Bejan Iustin. Fost membru PCR actualmente fără partid dar credincios pînă la moarte.

Nota 1. La penis cum i se mai zice (nu ştiu de ce) poate pentru că în faţa morţii trebuie să îţi alegi cuvintele nu renunţ deoarece vreau să mor ca un bărbat aşa cum am văzut în filmul Vikingii cînd tatăl lui Chirc Duglas a murit cu sabia în mînă. Doamne ajută! Bejan Iustin!

Notă 2. Mă angajez prin prezenta că dacă lucrurile merg bine şi la preţurile cunoscute de persoane interesate să îmi donez obştescul sfîrşit în termen de 10 zile de la încheierea tranzacţiei după o metodă care pe aceste meleaguri nu a dat greş şi fără vărsare de sînge. Cu respect Bejan Iustin. Încă o dată Doamne Ajută!“

Îşi privi ceasul. Era ora şapte. Putea prin urmare să intre. Curtea era scăldată doar în lumina difuză a unei verande cu geamuri colorate. De undeva din casă venea lătratul răguşit al unui cîine de pază. „Banca de organe“ era deci supravegheată. Apăsă scurt butonul unei sonerii montate în dreapta uşii şi aşteptă. Lătratul cîinelui deveni ameninţător. Pentru puţin timp pentru că o

voce bărbătească îi ordonă „culcat“. Cîinele se supuse dar nu de tot pentru că un mîrîit sau scîncit tot se mai auzea, ca o părere de rău.

Chiar Petru regretă gestul. Retragerea, însă, ar fi fost suspectă şi periculoasă în acelaşi timp. Dulăul l-ar fi sfîşiat înainte de a ajunge în stradă.

— Ce doriţi? se auzi dinăuntru. Era o voce calmă, de om aşezat, sigur pe sine şi pe forţa cîinelui său.

— În legătură cu anunţul din ziar, bîigui Petru, căruia nu îi era încă foarte clar motivul prezenţei sale la acea adresă.

— Aţi citit afişul de pe poartă?

— L-am citit, zise Petru.

— Şi ce v-ar interesa? întrebă vînzătorul de organe. Un rinichi e dat deja. Pentru inimă şi ficat sînt în negocieri, cum se zice. Nu mai rămîne mare lucru…

— Într-adevăr, admise Petru. Dar dumneavoastră veţi mai putea trăi fără…?

— Dumneavoastră, omule, n-ai înţeles anunţul.

— Cum adică?

— Păi, io nu vreau să mai trăiesc. Hi! Hi!

— Aşa, pur şi simplu?

— Nu chiar. Poţi să aştepţi un pic?

— Pot, zise Petru cu gîndul la cele două yale ce trebuiau descuiate, plus lanţul de siguranţă ce trebuia scos. Nu auzi însă nici un zgomot, ci doar alunecarea scurtă a unui chibrit pe banda abrazivă a cutiei, urmată imediat de „dumnezeii“… Or fi chibrituri de Gherla, îşi spuse Petru. Zgomotul se repetă, de data aceasta fără dumnezei. Petru răsuflă uşurat. Ţigară sau pipă? se interesă el politicos. Şi curios.

— Kent. Am primit un cartuş întreg. Atenţie de la un client.

Petru tăcu, lăsînd astfel omul de dincolo să-şi savureze primele fumuri.

— Şi cum v-aţi hotărît? întrebă Petru într-un tîrziu.

— Îl ştii pe Wellmann?

— Din vedere.

— E de ajuns. Să ştii că se pricepe şi la vii şi la morţi.

— Asta se vede după vitrină, zise Petru. Are gust…

— Să ştii că are. A venit la mine acum vreo zece zile şi numai ce mi-o spus: Bejane şi Iustine, că aşa mă cheamă, cum şi semnez de altfel, îmi vînd mormîntul… Am rămas cu gura căscată. Eşti bolund, Wellmanne! Numai aztecii – sper că aţi auzit de ei, se interesă Bejan, da, zise Petru – numai aztecii au avut poziţii mai bune.

— Adică mai înalte, zise Petru în încercarea sa de a înţelege discursul lui Bejan.

— Tocmai aşa, aprobă cu încîntare Bejan. Pari om cu carte. Poate chiar eşti.

— Par doar, zise Petru zîmbind.

— Asta dumneata o decizi, zise Bejan. Linişte. Petru vedea camera intrînd în ceaţă cu Bejan şi cu cîine cu tot. Deodată însă, cîinele începu să hăpăie vălătucii de fum şi aerul se limpezi.

— Şi?

— Ce şi?

— Ce v-a spus Wellmann?

— Mi-a spus aşa: dacă îl vrei, e al tău. De vrut îl vreau, da n-am bani.

— Ba ai! strigă el care le ştie pe toate, dar care acum se înşela.

— Nici dacă mă omori, i-am zis. Nu trebuie să te omori, Bejane. Trebuie doar să-ţi vinzi un rinichi. Cui îi trebuie rinichiul meu? Cumnatului meu, strigă el bucuros că mă poate ajuta. Ştia ce mult îmi plăcea mormîntul lui. Poziţia, mai cu seamă. Ca să nu mă răzgîndesc a zis ceva ce n-o să uit şohan: Bejane, singurul loc pentru care merită să îţi dai tot ce ai, chiar viaţa, e locul de veci. Am

rămas năuc. Şi de ce, mă rog, domnu' Wellmann? Nici nu mai eram capabil să îl tutuiesc. Pentru că învierea care va veni, Bejane, te va găsi în vîrf! Sus, aproape de îngeri. Cînd am auzit io de îngeri care mi-am petrecut viaţa în mină şi în cîrciumi, am zis: s-a făcut.

— Şi i-aţi dat rinichiul?

— N-am apucat, că cumnatu a mierlit-o a doua zi. Nici nu ştiu cum, dar a fost înmormîntare mare. S-a văzut mîna de meseriaş a lui Wellmann.

— Mai vinde mormîntul? se interesă Petru ca într-o doară.

— Da.

— Acum înţeleg anunţul, zise Petru.

— O să îl pricepi şi mai bine dacă o să-ţi spun ce mi-a zis fiică-mea: nu eşti bun de nimic, nomenclaturistule, impotentule! De unde a scos chestia cu nomenclaturistule, habar n-am, întrucît io am lucrat doar la biroul de evidenţă al tovarăşilor. Îi drept că au vrut odată să mă trimită la studii la Ştefan Gheorghiu şi io le-am spus că îs mulţumit cu ce cîştig aici, şi ei au strigat: Bejane, eşti materialist! Şi io am zis: Io, tovarăşe prim? După care nimeni nu m-a mai întrebat niciodată nimic. De fapt, cred că fiică-mea avea dreptate. Atunci, cum făcea Rebreanu, am scris o noapte întreagă. Şi nu mi-a părut rău. Ai văzut ce texte am produs, ca să mă exprim mai radical.

— Aţi fost foarte inspirat, zise Petru. Afişul mi se pare o capodoperă

— Vă place? întrebă uimit Bejan. Nimeni nu mi-a spus asta pînă acum… Şi nici nu ştiu cum arătaţi. Mai puteţi aştepta un pic?

Petru nu răspunse. Se îndreptă spre poartă cu paşi grăbiţi. Se pregătea să iasă în stradă cînd se auzi strigat: Hei, domnu'!

Se întoarse: Bejan îi făcea cu mîna din scaunul lui nichelat cu rotile. E cu acumulator, îi strigă el mîndru, fluturîndu-şi în continuare mîna subţire ca pe un steguleţ de 1 Mai.

20

Vine iarăşi primăvara
Peste cîmpuri, peste plai
Veselia umple ţara
C-a sosit Întîi de Mai

O bună parte a vieţii sale a fost ritmată de aceste versuri şi de cîteva slogane: Unele scrise pe panouri sau pancarde, altele pe ziduri. Unul singur, Te iubesc, tradus în franceză, engleză, germană, fusese scris cu ruj pe sînii Anitei. Chiar dacă universal, sloganul cu pricina nu merita doi bani. Sînii Anitei însă erau ca doi vulcani gemeni gata să erupă. Momentul era aşteptat de toţi băieţii cu gurile căscate. Din pricina sînilor, angajamentul pionieresc „Sînt gata întotdeauna“ avea în glasul Anitei un înţeles care dădea fiori tovarăşului diriginte, care era şi comandant de unitate, şi chiar tovarăşului de la UTC, care nu lipsea de la nici o ceremonie. Ca o fată cuminte ce era, Anita îşi arăta sînii doar soarelui şi lui Volodea Demian pe pajiştea verde a grădinii lor, şi nu depăşeau în nici un caz mărimea unor dovleci potriviţi sau a doi iepuraşi de cîteva luni cu care Volodea se juca în voie. Metafora sa ilustra perfect destinul domestic al femelei de prăsilă, aptă să contribuie la îndeplinirea cu succes a planului demografic al partidului. Din păcate, însă, nu şi al purităţii etnice. Diferenţele dispăreau însă din fericire sub steagurile roşii ale clasei muncitoare sub care mărşăluia în scurt timp şi Anita, tot înaltă, dar cu sînii căzuţi, întrucît de ei se agăţa de cîteva ori pe zi Andreas, fiul natural al poetului Demian de care nu auzise nimeni, dar care o deflorase fără durere recitîndu-i cîntul V din *Infernul* lui Dante în traducerea lui George Coşbuc. Cel puţin aşa i-a spus el, iar ea nu se îndoia deloc de celebritatea lui Dante Alighieri, de puterea poeziei de a alina

suferinţele oamenilor fără deosebire de naţionalitate.

Erau vremuri cînd femeile mai credeau în ceva. Tovarăşa Lucreţia Cristea, de exemplu, fiică de ilegalist, în partid. Doamna Irina Stein în puterile curative ale oţetului de mere. Mirela Strîmbu în rostopască. Sanda Tertulian în Dumnezeu. Elly Cazan în soţul ei, mort în Siberia. Ingrid Vlahovici în Laczi Kutassy, fotbalist elegant, dar cam curvaş, după spusele ei. Dumitra Raţiu în semne. Salvia Dănilă în lungimea propriilor sale picioare. Tamara Urdă în cincinalul în patru ani şi jumătate. Dana Răduţă în promisiuni de orice fel. Roxana Bradu în *coitus interruptus*. Cerasela Stan în Joan Baez, Bob Marley şi Bob Dylan. Şi lista ar fi putut continua, dar Simeon Tabără, tutungiul, se opri zîmbind încurcat: Venise în sfîrşît rîndul doamnei Tabără care mai credea că ar putea rămîne însărcinată, chiar dacă toate analizele spermogramei lui ieşiseră proaste. Deşi mic, Apudul era, după cum s-a putut vedea, un oraş cu femei credincioase.

Bărbaţii erau în general de treabă, harnici şi membri de partid cu carnet dar fără convingeri politice. Cei care veneau de la ţară credeau orbeşte în şefi. Îi şi numeau domni.

Toţi se pricepeau la femei, la politică şi la fotbal. Unii dintre ei aveau puşti de vînătoare şi cîini de rasă. Alţii aveau undiţe cu mulinete şi năvoade pentru cazurile rare cînd foloseau dinamita. În cantităţi mici însă, aşa că unii peşti scăpau cu viaţă. Mari băutori de vin, bere şi ţuică de 60°, terminau libaţiile cu formula consacrată: să-mi bag p… Urmau într-o ordine schimbătoare: statul, partidul, ţara, ruşii, ungurii, americanii, locul de muncă, personalităţi publice de toate mărimile, echipa de fotbal locală şi cea naţională, poşta, telefoanele, radioul, televiziunea, vecinii, ploaia, norii, soarele, EGL-ul, ziarele, revistele, legile, obiceiurile. Pe scurt, în toţi şi în toate. Încît,

într-o zi, un om cu simţul măsurii şi cu frica lui Dumnezeu, chiar dacă protestant, se pomeni zicînd: Io, de chind sint, aşe un cuplerai nu vezut!

Înmormântările în schimb aveau ţinută. La români, mai ales, păreau interminabile. Precum nunţile, un fel de superproducţii de hollywood autohton. Ungurii erau mai reţinuţi, iar evreii păreau extrem de grăbiţi să isprăvească povestea şi să se întoarcă la viaţă. Dacă nu au simţul eternităţii. Păcat de ei, că altfel nu-s proşti, zise directorul liceului, domnul Zdrulă. Fu aprobat cu admiraţie pentru cugetare.

Nici Anita nu se dovedi o visătoare, cum credea Fulöp Antál cînd o auzea gemînd uşor sub mîngîierile poetului lîngă tufele de afini olandezi. A urcat în Wiener-Walzer cu siguranţa cu care se urcă de obicei în trenuri de navetă. Avea o singură valiză, destul de mare, chinezească şi grea drept bagaj, şi un copil de trei ani, iar în poşetă paşaportul de plecare definitivă în Germania.

Pe peron, Vova Demian strîngea în braţe un dosar subţirel şi se văicărea ca o muiere: Să mă laşi tocmai acum cînd am intrat în *Antologia celor mai bune lozinci*! Copilul meu nu va scanda niciodată: Stima noastră şi Mîndria Ceauşescu-România! Ce nenorocire! Fac ceva pe stima voastră, zise Anita. Îl privea cu milă pe copilul ăsta care se credea bărbat şi care mai era şi tatăl copilului ei. Ca să îl consoleze într-un fel zise: Nu va scanda, dar va cînta *Deutschland, Deutschland über alles!*

Revanşardo! îi strigă Volodea tocmai cînd locomotiva fluieră o dată prelung acoperindu-i glasul.

Îşi făcură cu mîna pînă cînd lacrimile Anitei începuseră să se usuce încetul cu încetul, undeva în Ungaria, lăsînd în urma lor peste pistrui o dantelă de Bruges din sarea cea mai pură şi mai fină.

Pentru el, Apudul rămăsese scăldat pentru totdeauna în lumina de mai, pentru că explozia de gaz, care le spulberase apartamentul şi odată cu el părinţii, avusese loc într-un mai obişnuit, cald, prietenos, încîntător. Pierduse tot, din neglijenţa altora, şi nimeni nu-l va putea despăgubi vreodată. Pentru că nu există Asigurări împotriva uitării.

Cartierul său, „Bosnia“, avea un nume straniu. Nu încercase niciodată să afle de unde i se trage. Pentru el conta doar faptul că îi crea iluzia întoarcerii într-un loc în care practic nu fusese niciodată.

Cerul era senin. Urma o noapte geroasă.

21 Mînca în grabă, înecîndu-se. Hăpăia. Mîinile rigide păreau gheare uriaşe făcute să înhaţe cu graba şi crisparea ultimei şanse. Îşi pierduse siguranţa şi distincţia cu care mînuise o viaţă întreagă cuţitul şi furculiţa. În timp, lăcomia de animal înlocuise strălucirea ochilor săi albaştri. Deschidea gura asemenea unui peşte carnivor decis să nu rateze prada care venea oricum spre el fascinată parcă de sclipirea înşelătoare a protezei care imita de minune argintul viu. Grija cu care şi-o spăla în fiecare seară înainte de culcare părea astfel răsplătită. Atîta doar că, din cauza bolii, orele sale de culcare erau tot mai greu de prevăzut.

Simţindu-se privit se opri jenat. De emoţie, uită să înghită şi începu să tuşească.

Atunci se aşeză lîngă el şi îl cuprinse de după umeri. Îl strîngea atît cît să nu-i îngreuneze respiraţia. Tusea începea să se calmeze, nu şi tremurul accentuat al mîinii drepte care prelungea spasmul trupului precum mişcarea de gherilă o revoltă generală înăbuşită în mare parte. Sticla cu vin era la îndemînă şi avea dopul scos. Flavius-Tiberius turnă în două pahare fără să ţină cont de cît ar fi putut bea bătrînul de unul singur. Bătrînul

luă paharul cu mîna stîngă şi închină înainte de a-şi umezi buzele în vin. Puse paharul pe masă zîmbind. Zîmbetele sale erau tot mai enigmatice. Se adresau deopotrivă celor văzute şi nevăzute. Pendula între ele cu ultimele rezerve de energie, ai fi zis, cu graţie, dacă nu s-ar fi simţit în aer un miros discret de urină.

— Te-ai întors, carevasăzică…

— Da, tată.

— De tot?

— Pentru un timp cel puţin.

— Şi fata aceea?

— S-a măritat.

— Păcat… Dar dacă e fericită… Fericirea, ca şi războaiele, sînt date oamenilor să le poarte…

— Pînă la moarte.

— Da! Duse din nou paharul la buze. Sorbi încet din licoarea grea, galbenă. În caz că nu dai ortul popii înainte…

— Să o cunoşti, vrei să zici.

— Da… Uneori se întîmplă să uiţi cu totul de ea. Şi să te baţi orbeşte.

— Ori să nu o uiţi niciodată. Caz fericit.

— Da. Caz fericit.

Lumina care îi scălda chipul şi felul în care rostise ultimele cuvinte păreau să îl aşeze printre cei aleşi. Bătrînul era îmbrăcat într-un halat gros de molton, de culoare zmeurie. Pe cap avea un fes de lînă vechi, ca schiurile finlandeze din podul casei. Pe un taburet, lîngă balansoarul acaju, se găseau o veioză şi un caiet liniat de o sută de file în care erau însemnate toate cărţile pe care le citise de la ieşirea la pensie. Pe un alt caiet mai subţire scria: Filmele vieţii mele.

— Iată-te şi comerciant, zise el privindu-şi fiul cu o dragoste pe care rar şi-o arătase de-a lungul anilor. Angrosist, ce mai!..

— Intermediar, mai degrabă… Cît să-mi trag sufletul…

— Au ceva avantaje farfuriile ăstea, în afară de faptul că vara ar putea mînca din ele o sută de raţe?

— Poţi prinde cel puţin 50 de posturi.

— E ceva… În ce limbă?

— În toate limbile.

— Un fel de Turn Babel…

— Cam aşa ceva.

Bătrînul nu-l mai asculta. Se ridică de pe scaun şi se apropie de taburet. Luă caietul cu filmele vieţii sale şi începu să întoarcă filă cu filă: Aşa ceva se mai poate vedea?

— Nu prea cred… Rar… Sînt filme de cinematecă.

— Şi personală pe deasupra, completă mîndru bătrînul. Eu însă le văd.

— Cum? Unde?

— Noaptea, aici. Deschid caietul şi îmi aleg un titlu. Mă aşez în balansoar, pun bobina şi dau drumul la motor. Uneori adorm. Filmele sînt vechi. Se mai rup. Mă trezesc ăia din sală: fluieră, strigă, bat din picioare. Cîteva secunde doar. Apoi motorul toarce, din nou. E plăcut. Dimineaţa merg la culcare ca în *La Dolce Vita*. Fellini e din generaţia mea.

Îi şi spun: Noapte bună, Federico. Sau: Somn uşor! Sau: La revedere! El îmi zîmbeşte şi îmi face semn cu mîna, adică *Arrivederci, Coriolan*. Mă mai văd cu Chaplin, Stan şi Bran, Pierre Bezuhov, prinţul Andrei Bolkonski, Nataşa Rostova, Birlic, Raj Kapoor… De-a valma, artişti şi personaje. De o vreme însă trec dintr-un film în altul. Aşa mi-a apărut bunăoară Buster Keaton în *Falstaff*, Fred Astaire în *Unchiul Vanea*. Mastroiani în *Vagabondul*. Cred că la fel se întîmplă şi cu discurile Electrecord. Dacă le pui unul peste altul şi le laşi multă vreme aşa, dospesc ca un aluat, iar muzica lor se combină şi dă un fel cocă, de Simfonie universală… O poţi asculta însă doar pe un pick-up special… Mă gîndeam nu demult că

Dumnezeu lungeşte viaţa celor care nu-şi află un rost timpuriu pe pămînt. Pe ceilalţi îi ia devreme în lumina lui, să se bucure de ea şi să nu se mai chinuie în întuneric cum se întîmpla cînd ne luau curentul ăia de la IRE. Tu ce părere ai? Graţian, poate, ar înţelege, adăugă mai mult pentru sine.

— Eu? El nu avea nici o părere. Ar fi avut, însă monologul bătrînului îl descumpăni în aşa măsură încît nu găsi altceva mai potrivit de făcut decît să-şi mai toarne puţin vin în paharul de mult golit.

În aşteptarea unui răspuns Coriolan socoti că un somn scurt i-ar prinde bine. Adormi pe loc cu capul în piept. După cîteva minute începu să scandeze: meseleu, tindeu, merindare, meseleu, tindeu, merindare. Înscrieţi-vă şi veţi fi fericiţi! Părea o replică dintr-un film ce nu-şi găsise încă producătorul.

Flavius-Tiberius stinse două din cele trei becuri ale candelabrului vechi din alamă înnegrit de muşte şi se duse la culcare, nu înainte de a pune peste genunchii bătrînului o pătură uşoară de lînă. Teracota era caldă încă. Ceasul trecuse de miezul nopţii.

22

Fericirea, ca şi războaiele, sînt date oamenilor ca să le ducă pînă la sfîrşit…

Cu cîtă uşurinţă rostise bătrînul aceste cuvinte. Cu uşurinţa cu care el însuşi primise vestea că fata aceea a plecat. La cîteva luni după ce petrecuseră noaptea de înviere baricadaţi în mansarda căminului de fete. Cu mîncare puţină şi o sticlă de vin. Prin geamul deschis ieşea mirosul tot mai înţepător de grîu încins pe care îl exhalau trupurile lor tinere şi vlăguite.

A părăsit clădirea cu mîinile în buzunare, fără să-i pese de strigătele fetelor rătăcite pe coridoare

sau sub duşuri după ce stătuseră o noapte întreagă cu lumînări aprinse pe Dealul Mitropoliei.

Îi spusese portăresei „Cristos a-nviat“. Ea îi răspunse „Adevărat c-a-nviat“, apoi, conform regulamentului şi consemnului, începu să strige: Săriţi, hoţul!

N-o auzi nimeni. Strada era pustie. Pe la casele lor, oamenii mîncau cozonac şi ciocneau ouă roşii. Era luna mai şi mieii crescuseră cît oile.

Bucureştiul se scufunda într-un cazan cu seu încins. Nu-l va mai revedea niciodată cu plăcere.

23 Scrisoare din Paris. „Dragul meu, Orice român care ajunge la Paris se crede un Ovidiu întors din exil de la Pontul Euxin! *C'est dingue, ce qu'on peut être cons, nous, les Roumains.* Te sărut, Violeta.

P.S. Am început să graseiez. Sînt tot mai dezţărată şi mai chiche. Am revăzut, urmîndu-ţi sfatul, Place Fürstenberg. Umbrele lui Eliade, Cioran şi Ionescu sînt la locul lor, sub lampadar. Par să aştepte pe cineva!?

Michel e drăguţ. Trăiesc bine, dar cred că voi înnebuni. Fară motiv. Pur şi simplu.“

24 Scrisoare din Toulouse. „Domnule Moduna, să-ţi dea Dumnezeu sănătate! Dacă n-ai fi fost dumneata să ne deschizi ochii, acolo în faţă la Sorbona, 5, Rue des Ecoles, după Michelin, asupra realităţii reale româneşti, n-am fi fost astăzi viitori cetăţeni francezi, drept care îţi mulţumim din adîncul inimilor noastre de oameni liberi într-o ţară ca lumea. Copiii noştri vorbesc tot mai prost româneşte şi ne creşte inima de bucurie ascultîndu-i. Dacă o ţin tot aşa, vom avea şi noi un Sarkozi al nostru, dacă nu chiar un Tapis, scris cu *s* pentru că scris cu *e* poa' să ajungă după gratii. Dacă aveţi

nevoie de ceva să ne scriţi. Nimic nu e prea scump pentru ghidul nostru de destin care aţi fost. Salutări din partea celor care la îndemnul dumneavoastră au ales calea grea a exilului, a prosperităţii şi a demnităţii. Succes la Alegerile viitoare! Cu stimă, Şerban Ionescu – France / Cherban Ionesco – France.“

25 Scrisorile i-au fost înmînate, gata citite, de însuşi patronul firmei Eximtour odată cu anunţul de concediere, în prezenţa unui domn robust, tuns perie, costum nou Oradinum şi cu un obicei anume de a te privi în ochi chiar şi cînd îţi adresa întrebări în doi peri.

Odată cu el a fost concediat şi Răzvan Tobă pentru că adusese în autocarul rămas gol după dezertarea în masă a turiştilor, parcat regulamentar la punct fix, la doi paşi de Opéra Garnier în Rue La Fayette, o negresă din Place Pigalle, l,85 m înălţime, din care numai picioarele măsurau 1,70 m. Strigătele ei, precum şi spasmele repetate ale autocarului cu aer condiţionat, au atras atenţia poliţiei care a aşteptat politicoasă ca totul să se sfîrşească cu bine înainte de a „cola“ o amendă cu felicitări domnului Răzvan Tambour, în franceză.

26 Aşa a ajuns el, geolog de profesie, traducător pe perioadă determinată de filme horror, thriller şi porno, la Societatea Geton din Sfîntu Gheorghe, judeţul Covasna, după ce îşi îndeplinise cu pasiune, pentru scurt timp e drept, misiunea de mic Moise valah sau de şerpaş de himere în Cîmpiile Elizee.

El, care ştia unde şi cum se poate trăi bine în lumea asta, părea în ce-l priveşte total dezorientat. Era cu siguranţă hărăzit altei lumi. Drumul spre ea trecea prin comerţul cu parabolice.

Stinse veioza.

27 Plecarea lui Cain nu le schimbă obiceiul: în ultima sîmbătă a anului, la ora 11, se întîlniră la Ajan. Farmacistul venea cu taxiul, iar Horacsek şi Gheretă pe jos. Condiţiile meteo nefavorabile îi obligară să plece de acasă mai devreme.

Gheretă „dădea de citit“, altfel spus, aducea *Glasul* pe care îl răsfoiau pe rînd, bîndu-şi liniştiţi cafeaua şi sporovăind. Lui Cain îi mergea bine şi vorbeau tot mai rar despre el. Scaunul său era însă liber. Pentru orice eventualitate. Dacă îl apucă din senin un dor de frig şi zăpadă? Elveţia e scumpă, iar Austria nu mai e nici ea cea de pe vremea lui Wittgenstein, Karl Kraus sau Adolf Loos. Măsuţa lor de la Ajan rămase în viziunea lor singurul loc din oraş unde „a sta de vorbă“ mai însemna ceva, vorba lui Cain. Restul e publicitate! Dovadă, textul care apărea la intervale regulate pe ecranul televizorului cu diagonala de 54, instalat pe o consolă deasupra barului: „Vindem pentru nostalgici cu venituri mici: apă de mare cu nisip, scoici şi meduze (pentru pretenţioşi); poster color din toate staţiunile litoralului românesc; fotografii, gen tablou, de epocă, în sepia (pentru rafinaţi), cu hotelul Movilă de la Carmen Sylva, Cazinoul din Constanţa şi Moscheea din Mangalia. Ajan & Co.“

Gheretă citi de mai multe ori anunţul, apoi îşi descheie tacticos nasturii „paltonului său de ocazii“, lăsînd să se reverse peste revere un superb fular mov de mohair, cumpărat de Zorela de la Galeria Fondului Plastic de Sfîntul Nicolae. Îşi lăsă prietenii să se obişnuiască cu bazaconia de pe ecran şi deschise ziarul tot la pagina de publicitate. Alese, fără ezitare, un text subliniat încă de acasă cu carioca verde şi citi rar, apăsînd pe fiecare cuvînt, „Revelion cu vînzare: Ziffer, Hollosi, Nagy Oszkár. Bufet rece cu contribuţie benevolă. Ţinută

de seară obligatorie. Deschiderea orele 21. Închiderea în zori. Str. Alverna nr. 16“. Lectura sa nu avu nici un efect asupra celor doi, dar Gheretă nu se miră. Avea încă în minte lecţia pe care i-o dăduse cu o zi înainte Domnul Dionisie Precup care zicea, pe bună dreptate: Interpretarea, Sebastiane, e totul! Nu există nimic fără interpretare. Şi nici interpretare fără răbdare, completă în gînd, cu mîndrie, cugetarea domnului maistru Dionisie Precup. Ori el, Gheretă, avea răbdare.

În cazul de faţă ea depăşi binişor pragul onorabil de cinci minute. Cum toată strădania sa risca să se ducă pe cafeaua sîmbetei, întrebă mijindu-şi ochii, cum văzu că se face la interogatorii în toate filmele bune: Nu vă spune nimic adresa?

— Nu, zise senin Horacsek.

— Ba da, zise calm Zegrea. E casa Alidei Ster.

— Care doamnă are un chiriaş: pe domnul profesor Petru Şendrean.

— Şi?

— Cum şi, domnu’ farmacist? Doamna Ster îi la ţară.

— Ca în fiecare an de cînd şi-a redobîndit casa şi o parte din pămînturi.

— *Egzact*, aprobă Gheretă.

— Atunci care e problema?

— Problema, domnu’ farmacist, e asta: cu ce drept fac Revelion în casa ei, şi încă cu vînzare, numiţii Hollosi, Ziffer şi Nagy Oszkár?

— Sînt pictori, dragul meu.

— Şi ce dacă? se oţărî poştaşul.

— Pe deasupra şi morţi, preciză Zegrea în speranţa că iritarea lui Gheretă se va domoli. Ceea ce nu se întîmplă deloc.

— Asta nu le dă dreptul să folosească după plac bunurile celor în viaţă în lipsa lor. Indignarea lui Gheretă creştea văzînd cu ochii.

— Păi, nici nu le folosesc, zise Zegrea, ci ei sînt folosiţi. Se vînd bine.

— Morţi? Gheretă îşi făcu cruce.

— Mai ales.

— Doamne apără şi păzeşte, bîigui Gheretă.

Horacsek nu mai înţelegea nimic. Adică nu ştia unde începe şi unde sfîrşeşte jocul ăsta. Era nedormit de două zile. Abia se întorsese de la Nyireghyháza, unde îşi făcea de o vreme cumpărăturile de Anul Nou, după ce îşi vindea propria marfă dusă în două sacoşe cît două credenţuri, şi iată-l într-o vorbărie care îi spărgea timpanele. Se pomeni strigînd: Dacă nu tăceţi, borăsc!

Gheretă şi Zegrea muţiră. Barmanul rămase cu o sticlă de coniac în aer, o doamnă simpatică şi vorbăreaţă se înecă cu cafea şi începu să tuşească.

— Basta, strigă din nou Horacsek, mulţumit de efectul mesajului său.

Continuă imediat, mai mult nedumerit decît furios: Sebastiane, tu chiar n-ai auzit de ăştia trei?

— Ba da, da' numa' ca nume de străzi, recunoscu Gheretă, confuz.

— După cum vezi, îs şi nume de pictori, nu numai de străzi. *Kutya fasza,* cu anunţul tău.

— Io ziceam, de fapt numa am vrut, să vă propun să mergem la Revelionul ăsta.

— Ai făcut un ocol cam mare, observă Horacsek, îngăduitor.

— Recunosc, se pocăi Gheretă care încă nu înţelegea mînia lui Horacsek.

— Atunci, zise slovacul pe un ton firesc, îţi spun *egyböl* că nu mă duc.

— Nici eu, interveni Zegrea. Aştept telefon de la fiică-mea. Mă sună să îmi spună *La Mulţi Ani*. Poate ne sună şi Cain…

— Parcă la ei e altfel, zise Horacsek. Fără cîrnaţ afumat, hrean, sarmale.

— Ce contează, o urare poţi face, zise Gheretă.

Regreta deja că ar putea rata prima sa convorbire cu străinătatea. Pe de altă parte, dacă rămînea acasă, Zorela nu avea cum să-şi vîndă blana de astrahan. Se cam îngrăşase şi nu o mai cuprindea. Precis vine lume bună în casa asta, cu bani, io o cunosc! Aşa o fi, Sebastiane, cum zici tu, zise Zorela oftînd. Poate scap de blană, da' de kile nu cred. Începu să scîncească. Să fim noi sănătoşi, o încurajă el, şi scăpăm de toate. Pe lumea ailaltă, Sebastiane, cu siguranţă. Aici însă, slabă nădejde. Plîngea de-a binelea. Atunci el începu să-i vorbească despre casă, ce casă? palat, despre domnu' profesor de la Universitate, despre tablouri, parchet, candelabre, mobilă, veselă, tacîmuri, statui, bibelouri, covoare, perdele. Cînd nu mai avu ce spune tăcu gîfîind, cum i se întîmpla tot mai rar deasupra Zorelei. Ea făcu ochii mari şi îl întrebă fără să tresară: Ai terminat? Da, zise el încurcat. Bine, atunci lasă-mă să merg la baie. Asta însemna că hotărîrea era luată şi că începeau pregătirile.

— Revelionul ăsta e, de fapt, un pretext pentru o licitaţie… Ideea nu e rea deloc. Poate voi trece şi eu după miezul nopţii, zise Zegrea dus pe gînduri. O să văd… Dacă regia e bună, spectacolul nu ar avea de ce să-mi displacă. Păcat însă că nu e şi Alieta…

Horacsek şi Gheretă îl priveau pe farmacist cu admiraţie: vorbea atît de frumos!

Se cunoşteau de mulţi ani, dar nu se tutuiau. Pe lîngă faptul că Zegrea era mai în vîrstă şi farmacist, putea să facă multe lucruri care lor le erau interzise, ca de exemplu să spună Alieta. Pur şi simplu.

Ei doi nu făceau asta nici în gînd. Ar fi putut, la o adică, dar atunci n-ar mai fi avut loc la o masă cu Zegrea. Şi nici cu Cain, pînă nu demult.

S-au despărţit urîndu-şi *La Mulţi Ani*. S-au îndreptat apoi spre casă cum au venit: Zegrea cu taxiul, Horacsek şi Gheretă pe jos. Ultimul păstra

în suflet speranţa firavă a reîntîlnirii cu farmacistul în „lumea bună“ pe care Zorela o cunoştea doar din povestirile lui. Realitatea întrecea însă şi în acest caz vorbele.

28 Dormise tun şi nu visase mai nimic. Adică nimic memorabil. Doar un vis scurt şi confuz pe care îl uitase. Resimţea din plin absenţa Iolandei. Începea să creadă că ea nu îi înregistrase doar visele, ci i le şi provocase, i le stîrnise, ca pe un foc mocnit, cu răsuflarea ei uşoară de alizeu domestic.

Era ora zece. Cei care cumpăraseră deja *Glasul* vor fi citit anunţul de bună seamă şi urmau să ia o hotărîre. Amatorii de artă, cu sau fără bani, nonconformiştii, atîţia cîţi număra oraşul, poate cîţiva studenţi de ai săi, cei fără nici un program sau curioşii vor fi desigur tentaţi să petreacă revelionul într-un mod mai puţin obişnuit.

Totul se va desfăşura în sufragerie şi în hol. Pentru nevoi se va folosi toaleta de la capătul terasei. Bine luminată, dădea o oarecare senzaţie de căldură şi minim confort. Şi, la urma urmei, nu era cazul să se stea acolo o veşnicie.

Nu se îndoise o clipă de îndrăzneala proiectului său pe care, iată, îl socotea acum de un gust (îndoielnic) frivol, chiar dacă dublat de grija de a feri încăperile intime ale casei de priviri indiscrete.

Ca să evite orice neplăcere, va închide celelalte uşi cu cheia. Furculiţe mici de plastic, pahare de unică folosinţă şi farfurii de carton ar fi tot ce s-ar putea sustrage din casă, dacă cineva ar vrea totuşi să dea lovitura, profitînd de o clipă de neatenţie din partea gazdei, a gazdelor, mai exact, căci va fi şi Iolanda. Şi poate negustorul de parabolice. O prezenţă nu neapărat dorită, dar utilă în cele din urmă. De sugerat acest lucru Iolandei.

Siguranţa lui de sine n-ar avea decît de cîştigat. Va şterge în acest fel ceva din impresia jalnică pe care o lăsase la bar, în urmă cu o zi, cînd se întîlnise cu Iolanda din întîmplare, după ce timp de doi ani mişcările lor fuseseră perfect coordonate, programate, ferite de apariţii bruşte şi plecări neaşteptate. Oricum, interpretarea pe care el o dăduse expresiei „carte blanche“ i se părea acum arbitrară. Ar mai putea contramanda totul printr-un alt anunţ. Sau să închidă casa şi să plece aiurea. Dar nici să stai zile, săptămîni în şir lîngă telefon sau primind la orice oră pe te miri cine în speranţa unei tranzacţii avantajoase nu era o soluţie. Calea aleasă era mai dificilă dar şi mai promiţătoare. Şi, ca să nu mai lîncezească în balta supoziţiilor, formă numărul de la atelierul Iolandei. Avea nevoie de pînză de decor ca să protejeze mobila şi de foaie de cort ca să acopere parchetul. Intră direct în subiect, precis, sec ca într-o afacere, o chestiune pur tehnică. Iolanda îl ascultă şi răspunse fără ezitare: Se rezolvă, după care îl întrebă cum a dormit, cînd s-a trezit şi multe alte lucruri, dezinvoltă, relaxată, făcîndu-se că nu observă răceala din răspunsurile lui încruntate, monosilabice, filtrate printr-o perdea albăstrie de fum. Cu toate luminile aprinse, atelierul ei părea o farfurie zburătoare care se pregătea de aterizare în Piaţa Carolina, unde un vînzător de casete pirat asculta a zecea oară, în acea dimineaţă, pe Leonard Cohen cîntînd *Waiting for the Miracle* şi *Closing Time*.

Încîntat de această imagine, Petru termină conversaţia uitînd să mai pomenească de parabolist. Formă din nou numărul Iolandei, dar nu-i mai răspunse. Vorba cuiva: casa suna a gol.

29 Locul viselor şi al amintirilor ar putea fi coşul pieptului. Explicaţia părea cît se poate de

întemeiată, dat fiind faptul că, ori de cîte ori îşi sprijinea bărbia în piept şi întindea picioarele, tot mai obosite şi neascultătoare în timp ce palmele bătătorite de muncă în vie şi grădină se bucurau de răcoarea plăcută a braţelor de furnir de nuc ale fotoliului, i se părea că timpul făcea şi el o buclă odată cu arcuirea scurtă a cefei, însoţită de obişnuita durere ascuţită şi crepitantă: trosnetul crengilor subţiri în pădure sub paşii căutătorilor de ciuperci. Aceasta trebuie să fie culbuta întoarcerii, îşi spunea el, mulţumit de imagine. O imagine rară, depăşită doar de lozincile pe care le colportase atîţia ani la tot felul de şedinţe şi mitinguri: comunismul, visul de aur, societatea socialistă multilateral dezvoltată. În momentele de inspiraţie precum acesta, încerca chiar scurte discursuri pentru Judecata de Apoi. Uneori se întreba dacă autocritica şi căinţa sînt acelaşi lucru şi dacă în faţa Cîntarului divin acestea mai aveau greutate… În atelierul doamnei Koblicska mirosea a nuci verzi. Fiică de croitor „bărbaţi şi dame“, ea a ales aceeaşi meserie. Şi nu a greşit deloc, căci nici un atelier din oraş nu era mai căutat ca al ei.

Rolul său era simplu. Cam la două luni îmbrăca un costum de zi sau seară, croit pentru el, şi stătea, impunător cum era ca un ambasador gata să-şi prezinte scrierile de acreditare în mijlocul salonului, cu o tavă mare de argint în mîini, plină cu pahare de băuturi pe care le luau după plac invitaţii doamnei Koblicska. În picioare sau pe fotolii şi canapele, musafirii puteau admira şi costumul care îmbrăca servitorul amfitrioanei. Comenzile curgeau chiar din seara petrecerii. Cum în atelierul doamnei Koblicska se cosea şi lenjerie bărbătească, Coriolan putea fi admirat ţinînd cu aceeaşi siguranţă tava cu şampanie şi în ţinută sumară, ceea ce făcea pe multe cucoane să ofteze, sau să bea şampania cu o repeziciune care încălca toate regulile după care fuseseră crescute în familiile lor *nagyon k.u.k.*, în vreme ce salonul se

cufunda molatic într-un miros straniu de ciuperci ieşite ca după ploaie.

Se discuta despre orice. Se pomeneau şi nume ca: Thorma, Mikola, Oliver Pittner, Krizsan, Ziffer, Tasso Marchini, ori cuvinte ciudate ca Neue Sachlichkeit, grafism rece şi cubism tîrziu. El asculta uimit, ştiind, în acelaşi timp, că vraja seratei se va risipi într-un tîrziu precum spuma şampaniei în pahare, din care îi rămînea şi lui de fiecare dată o cupă mare, prin grija doamnei Amalia, căci domnişoara Marta abia făcea faţă asalturilor curtezanilor, întocmai ca la balurile din casa Lendvay. Noroc cu războiul care i-a rărit atît de mult încît ar fi putut jura că Marta va rămîne nemăritată.

În amintirea acelor vremi, sticla de şampanie era nelipsită în casa lor la marile evenimente ale familiei şi ale naţiunii. Era şampanie Zarea: Minunata noastră şampanie Zarea, cu minunatul ei nume, spre care era aţintită privirea tot mai obosită şi mai neîncrezătoare a milioane de compatrioţi. În ultimul timp, tot mai multă lume bea Angelli. Un nume promiţător şi el dar care, cel puţin pentru moment, nu dădea semne de întunecare. Aşa ceva aveau şi ei în cămară pentru noaptea Anului Nou. Cu aromă de pesca, în cinstea fiului lor.

30

Vindea îngheţată oricui, dar cu plăcere doar elevelor de la liceul Marianum. Le întindea cornetele printre barele de metal ale gardului mereu proaspăt vopsit, de parcă rugina ar fi ameninţat şi trupurile tinere şi zvelte ale fetelor. Stăteau cuminţi într-un rînd care începea lîngă platanul înalt şi primeau cu sfială, dar şi cu o abia stăpînită nerăbdare, îngheţata Koblicska.

Apoi, ca într-o procesiune spontană, alcătuiau un cerc în jurul platanului şi îşi mîncau în linişte şi

fără grabă îngheţata în timp ce priveau visătoare trunchiul falnic al platanului.

31 Strălucirea neaşteptată a soarelui în preajma amiezii, amintirea desenelor de seminarist şi a tabloului lui Neuhauser trezită în el dorinţa de a se apropia din nou de culori.

Pe masa de brad se afla o cutie de carioci. La nevoie ar fi găsit şi un bloc mare de desen, dar gîndul său se îndrepta spre cu totul altceva. Într-un colţ al camerei, lîngă unul din cele două geamuri mari ce dădeau înspre livada de meri şi pruni, se găsea o antenă, asemenea unui uriaş nufăr alb pus la uscat. Trase cu neîncredere o linie roşie, tremurată. Încercă şi una verde. Le şterse apoi cu batista. Nu rămase nici urmă de culoare. Cîndva îl desenase pe Dumnezeu… Era tînăr, curajos, optimist. Şi chiar credea că îl cunoaşte, ca pe o rudă, vecin sau prieten. Părtaş oricum la viaţa sa de fiecare zi. Între timp se va fi schimbat şi el odată cu lumea. O fi şi el o linie, acolo, un triunghi sau un cerc. Desenă cîteva semne electorale. Simple. De portretele Marilor Dascăli nu mai putea fi vorba. Călătorise puţin în viaţă şi numai cu ocazia războiului, dar i-a plăcut întotdeauna geografia. La hărţi era neîntrecut. Putea desena şi acum harta Europei cu ochii închişi. O antenă parabolică cu harta color a Europei pe ea s-ar vinde poate mai bine. Se apucă de treabă. Începu ca de obicei cu Nordul.

Ţări cu graniţe schimbătoare, oraşe celebre, mări şi oceane. Ajunse la Austria, o ţară micuţă cît un petec de pantaloni rupţi în genunchi. Capitala Austriei e Viena. Ce urmează după asta? În mintea sa se făcu un gol în care cădea de la înălţime acelaşi cuvînt: Viena, Viena. Îngroşa conturul ţării sufocînd astfel viaţa ce pulsa înăuntrul ei. El însuşi se învîrtea în golul propriei sale memorii ca într-o

gaură neagră gata să îl înghită pentru totdeauna. Îl cuprinse un soi de ameţeală. Creionul îi alunecă într-o parte şi, printr-o întîmplare, se opri în orificiul din centrul concav al parabolei. Rămase acolo sleit de puteri. Aşa îl găsi Marta: cu ochii larg deschişi, speriaţi şi orbi.

32 Nu făcea nimic. Lîncezea. Pierdea timpul. Dar numai Dumnezeu ştia acest lucru şi nu o dojenea. Îi mai dădea o şansă. Pentru că făcea totuşi ceva: privea. Şi privirea dădea o formă lîncezelii, îi imprima chiar o energie discretă, asemenea volutelor de fum ce se înălţau cîndva din pipa lui Szántó. Dumnezeu ştie că a privi e un lucru bun, căci în a şaptea zi a Genezei nici El nu făcuse altceva decît să privească lumea aşa cum şi noi o privim azi pe Animal Planet sau Discovery.

Lîncezeala avea culoarea ochilor săi în care lumea abia mai zvîcnea, cînd şi cînd, ca un porc înjunghiat.

33 În jurul orei trei, o furgonetă neagră a firmei de pompe funebre „Otto Wellmann – Cu noi spre Viaţa de Apoi“ opri în faţa vilei Ster.

Şoferul şi un însoţitor scunzi zdraveni, îmbrăcaţi în combinezoane roşii ca mecanicii de la Ferrari, scoaseră fără greutate din maşină două baloturi impresionante pe care le depuseră în pragul uşii de stejar a casei. Un balot era alb, pînză de decor, iar celălalt verde închis, un fel de foaie de cort dar mult mai suplă. Şoferul apăsă prelung pe butonul soneriei, grăbit să predea marfa şi să-şi vadă de drum, pentru că mai avea de livrat în aceeaşi după-amiază un sicriu cu patru coroane şi o cruce.

Cînd Petru deschise uşa, cei doi salutară politicoşi, îi înmînară un plic şi, fără nici o

explicaţie, intrară în hol cu cele două baloturi pe care le lăsară să cadă cu bufnet pe pardoseală; apoi ieşiră zicînd „Să trăiţi!“, ducîndu-şi cîte o mînă la cozorocul lung al caschetelor negre deasupra cărora scria cu alb O.W. Urcară în maşină şi porniră în trombă, spulberînd zăpada de lîngă trotuar.

El rămase în prag cu scrisoarea Iolandei, două rînduri doar: „Marfă de calitate livrată la timp. De rest mă voi ocupa mîine“. De bucurie, îi venea să sărute cele două baloturi lungite în mijlocul holului ca două foci anesteziate şi suflate cu vopsea pentru un spot publicitar al firmei Köber: Cu Köber pînă la Cercul Polar.

34 Gheretă pierduse odată cinci partide de şah la rînd în faţa lui Graţian şi de atunci evita să le mai calce pragul. Chiar pensia le era înmînată la poartă. Doamna Moduna regreta firea ranchiunoasă a poştaşului, dar nici nu se străduia să i-o schimbe. Era oricum prea tîrziu şi, pe deasupra, nu avea o simpatie specială pentru doamna Gheretă.

Dacă pensiile le veneau o dată pe lună la dată fixă, *Programul Radio-TV* îl primeau săptămînal. Cu toate acestea, doamna Moduna verifica zilnic cutia poştală în nădejdea vreunei scrisori. De sărbători, ele nu lipseau. Una, două în fiecare zi, timp de o săptămînă, de la rude şi prieteni. Astăzi, mai mult ca oricînd, găsise şase plicuri. Unul venea din străinătate şi era pentru Flavius-Tiberius. Mesajele erau aceleaşi de ani de zile, urări de bine şi sănătate în care nu mai credea nimeni, dar le acceptau totuşi cu încrederea cu care unii înghit tabletele de aspirină care i-ar pune, chipurile, la adăpost de accidente vasculare. Nu doar textele erau aceleaşi, ci şi vederile, cumpărate cîndva la un preţ avantajos, pentru o viaţă întreagă. Erau tot

mai îngălbenite şi cu culorile tot mai şterse. Caligrafia se modifica şi ea. Semnate o vreme de cupluri, sfîrşeau prin a purta o singură semnătură, apoi niciuna, căci pe unii îi lua moartea. Copii şi rude anunţau cu lacrimi de durere sfîrşitul celor dragi după o lungă şi grea sau scurtă suferinţă. După caz.

Citeau şi reciteau felicitările cu voce tare, chiar foarte tare, căci domnul Moduna nu stătea prea bine cu auzul de la o vreme. Plicul lui Flavius-Tiberius părea, după grosime, mai mult decît o banală felicitare. El însă îl deschise fără emoţie şi bătrînii putură să vadă că într-adevăr nu se înşelaseră: fiul lor primise o felicitare muzicală de care nu vor înceta să se minuneze o bună bucată de timp. Violeta Rancea-Reichler nu se dezminţea nici acum. Indiferenţa cu care fiul lor parcurse cele douăsprezece rînduri pline de simţire era de bună seamă jucată şi nu puteau decît să regrete că nu le-a fost dat să aibă o asemenea noră. Doamna Moduna o vedea chiar în visele ei cele mai îndrăzneţe văduvă şi bogată, căci frumoasă era oricum, şi întoarsă acasă pe măgarul de aur al pocăinţei şi cu un loc liber în inima ei mare de artistă pentru cel pe care nu înceta se pare să îl iubească, în ciuda legămintelor sfinte ale căsătoriei. Vrăjită de cele cîteva acorduri ale unui marş nupţial imprimat prin cine ştie ce minune dumnezeiască în cartonul felicitării, anume ales pentru cei cincizeci de ani ai lor de căsătorie, domnul şi doamna Moduna nici nu observară plecarea fiului lor spre o adresă neprecizată şi pe o perioadă ce nu putea fi nicicum anticipată.

35 Dacă vezi lumină, poţi urca. Invitaţia era fermă şi nu vedea nici un impediment în a-i da curs, mai ales acum cînd în fiecare casă ardea cel puţin un bec.

36 Iolanda fuma pipă în geamul larg deschis al atelierului. Privea relaxată forfota din Piaţa Carolina, după o zi în care nu făcuse mai nimic. Se amuzase dînd sfaturi cîtorva colege mai tinere, invitate la revelion de vipuri locale sau mărunţi oameni de afaceri italieni şi arabi cu precădere. Una voia să ştie dacă la picioarele ei putea purta rochie scurtă, alta dacă un Volvo mişto ultramarin cerea o ţinută mai şic şi dacă o blană de vulpe polară e destul de scumpă pentru un revelion la care era invitat şi primarul oraşului, un liberal distins cum sînt liberalii în general. O alta, pe care nu o putea suferi, o întrebă dacă rujul pe care urma să-l folosească trebuie să se potrivească cu fardul de pleoape sau cu cerceii de perle negre. Cu nici una, draga mea, a zis ea zîmbindu-i prietenos. Dar cu ce atunci? întrebă alarmată Roxi, căci conta mult pe impresia pe care urma să o facă asupra lui Gino. Cu prezervativele, scumpo, zise ea privind-o cu dragoste în ochii ei galeşi de viţică. Serios? se miră Roxi. La asta nu m-am gîndit. Te poţi gîndi acum, zise ea, măcar de Revelion să nu o faci la întîmplare. E sărbătoare doar! Eşti o scumpă, strigă Roxi sărindu-i de gît. Mie-mi spui? Acceptă îmbrăţişarea, plăcut surprinsă de fragranţa parfumului Trussardi pe care îl degaja trupul zvelt al lui Roxi, licenţiată în Marketing.

Lumini multicolore în brazi fără rădăcini, rîsete, oameni grăbiţi, în grupuri mai mari sau mai mici, cupluri sau persoane singure dar toţi ducînd cîte ceva în mîini, purtaţi parcă de ritmul obsedant al aceloraşi două cîntece *Waiting for the Miracle* şi *Closing Time* pe care vînzătorul ambulant de casete şi fan Leonard Cohen nu obosise să le transmită încă de dimineaţă.

Privirea îi fu atrasă de un cuplu insolit prin anacronismul vestimentar. Hainele lor aveau patina lucrurilor scăpate ca prin minune după război, cînd nimic nu e demodat şi nimic nu prisoseşte. În plus

aveau aerul straniu al unor veşminte protectoare prin care nu treceau nici frigul, nici gloanţele, o armură moale, uzată, dar încă elegantă. Şi oricum purtătoare de puteri miraculoase. De aceea poate şi graţia mişcărilor lor, deloc grăbite, contrastînd vădit cu precipitarea celor din jur. Graţie şi siguranţă în ciuda faptului că nu păreau foarte tineri: trecuţi de patruzeci de ani. Poate chiar mai în vîrstă.

Îi descoperi chiar sub geamul atelierului. O clipă avu impresia că o observaseră şi ei şi că îi zîmbiră, şi că doamna îi făcuse chiar un semn discret cu mîna stîngă, eliberată pentru o clipă din manşonul din blană de vulpe, iar domnul îşi scoase cu eleganţă pălăria, salutînd-o la rîndu-i.

Se îndepărtară privind vitrinele cu o curiozitate reţinută, ca şi cum ceea ce îi interesa cu adevărat pe ei era faptul de a fi împreună şi de a privi împreună lumea printr-un singur ochi, ca un ciclop mic şi blînd, jumătate femeie, jumătate bărbat. Puteau să meargă oriunde sau doar să dea ocol Pieţei Carolina. Negustorul de casete îşi aduna taraba. Se făcu linişte. Se auzeau becurile arzînd, gata să explodeze ca nişte fructe coapte. În ea răsuna glasul Alidei recitîndu-i înainte de culcare *Abendlied* al lui Georg Trakl.

Trakl era poetul preferat al Alidei, dar ea era prea mică pentru a înţelege ceva. Îl asculta ca pe un cîntec de leagăn şi adormea visînd lacuri, pescăruşi, călugări şi mănăstiri. Peste Piaţa Carolina cobora o ceaţă tot mai deasă. Ciclopul mic şi blînd, jumătate bărbat, jumătate femeie, era din nou sub geamul ei. Acum vedea bine: femeia era Alida, iar bărbatul Szántó. Se ţineau de mîini. Şi se priveau. Constatau cu uimire că aveau doi ochi fiecare. Atîta doar că acum fiecare purta în ochi culoarea celuilalt. Ea avea ochi negri, iar el albaştri. Se apropiară din nou şi se îmbrăţişară. Apoi, el o luă de mînă şi intrară sub arcadele ce ascundeau scara atelierului. Ceasul din turn abia se

mai zărea. Paşi grăbiţi răsunau pe scară. Cînd zgomotul lor încetă, înţelese că erau în faţa uşii. Szántó îşi găsea întotdeauna cu greutate cheia în mulţimea de buzunare ale hainelor sale. Ca să-l scutească de încă o dovadă a spiritului său deloc practic, deschise ea însăşi uşa. Rămase mută de uimire: în faţa ei stătea Flavius-Tiberius.

37 Văzînd cum chipul i se întunecă şi cum zîmbetul îi alunecă în grimasă, Flavius-Tiberius se dădu cu un pas înapoi. Încă unul şi ar fi coborît toata scara de-a berbeleacul.

— Aşteptai pe cineva?… Îmi cer scuze că am dat buzna aşa…

Ea tăcea, privindu-l cu atenţie, sperînd parcă să zărească ascunse în spatele său feţele zîmbitoare ale celor doi, încîntaţi de farsa pe care i-o jucaseră.

— Nu contează, intră, te rog. Îi arătă un fotoliu în care să se aşeze, socotind că e mai bine aşa decît să trăiască de una singură dezamăgirea unei întîlniri ratate. Chiar dacă totul nu era decît o închipuire. Se gîndea că spirala scării de piatră ducea de bună seamă în pod şi de acolo în cer, unde era loc destul pentru un dans, două chiar, înainte de cupa de şampanie a Anului Nou de care îi mai despărţeau o singură zi.

Apropie pick-up-ul vechi al lui Szántó de geamul larg deschis al atelierului, alese un disc, reglă volumul şi tonalitatea, manevrînd uşor butoanele radioului „Bucur“, şi comandă braţului cu ac să se culce pe discul uşor ondulat înregistrat la Supraphon. Era convinsă că muzica avea să ajungă unde trebuia. Rămase în picioare lîngă geam. Piaţa Carolina era pustie.

38 Îi aşteptase cu atîta emoţie şi nerăbdare, fericită că le poate lăsa atelierul, acum cînd nici

măcar nu mai putea fi vorba de adulter. Bunicul, domnul Übelhart, murise de atîţia ani… Destul de tînăr. Nici herr Hauer nu trăise prea mult la fabrica lui de cherestea de lîngă mănăstirea Neamţ. Acolo îşi ţinuse soţia şi fiica timp de 12 ani înainte de a se muta în tîrg şi apoi la Reghin. Vestea morţii sale a fost anunţată aşa: A murit herul din Viena de la Mănăstirea Neamţ! Fecior de her din Viena!

De fapt el era din Salzburg, ca şi Trakl şi, după tată, tot din familie de şvabi bănăţeni, ca şi poetul, dar acest oraş nu avea nici pe departe în urechile localnicilor rezonanţa pe care o avea Viena. Căci doar la Viena se putea naşte un mecanic în stare să pornească o fabrică de cherestea cu motoare nemţeşti, ajutat doar de şase muncitori care nu ştiau nici ei o boabă româneşte şi cu care se mîndrea toată lumea: de la călugări la mireni.

Dichtungen und Briefe a fost cartea de căpătîi a Alidei, care trăise printre oameni ce nu auziseră decît de Creangă, Eminescu şi ştiau pe de rost zilele tuturor sfinţilor din calendarul creştin ortodox.

Alida a trebuit să crească foarte repede şi să se mărite fără mofturi cu domnul Reiner Übelhart din Reghin. Aşa s-a născut Alice, a cărei grijă i-a revenit în întregime ei, împreună cu administrarea unor mici afaceri, toate terminate în procese de care el a fost în bună parte scutit graţie unei hepatite cronice care l-a răpus la o vîrstă la care alţii dau marile lovituri.

Dichtungen und Briefe nu a fost însă şi cartea de căpătîi a mamei sale căci, acum, alte cărţi umpleau rafturile bibliotecilor din şcoli şi universităţi. Cît despre Werner Filcz, el nu citea decît Biblia lui Luther.

În ce o priveşte, a trebuit să o cunoască pe Sabina, ca să îl şi înţeleagă pe Trakl şi să afle că Adolf Loos sau Karl Kraus erau mai mult decît nişte inscripţii pe pietre funerare sau destinatari

misterioşi ai unor poezii. Tot datorită Sabinei l-a descoperit pe Klimt. Şi toate astea se petreceau pe cînd ea se îndepărta cu ruşine şi disperare de limba sa maternă pentru a se afunda cu voluptate în brînză, brazdă, viezure, barză sau varză, limba de damă de companie a mamei sale şi profă de germană pentru copiii nomenclaturiştilor luminaţi.

39 Flavius-Tiberius încerca să clasifice, cu puţinele sale cunoştinţe, mulţimea de lucrări din atelier după tehnicile de lucru ale maestrului: litografii, gravuri, cologravuri, linogravuri şi desene. Nenumărate desene, nuduri de femei în cărbune, creion sau tuş.

Observă şi cîteva texte scurte, scrise direct pe perete cu tempera. Sensul cuvintelor era cu siguranţă interesant, însă el se mulţumea să admire caligrafierea lor de o excepţională expresivitate plastică şi care lăsa astfel în umbră sensul însuşi pe care forma îl făcea vizibil. Un text din cele trei îi atrăgea atenţia în mod deosebit. Ceea ce părea să conteze cu adevărat în cazul lui era sugestia unei vieţi secrete care pulsa cu vigoare în curgerea continuă a cuvintelor scrise fără nici o pauză între ele. Textul era un singur cuvînt.

Desenele acopereau aproape un perete. În total, cincizeci şi două. Închipuiau în dispunerea lor o uriaşă tablă de şah pe care rămăsese un loc liber. Aştepta un desen sau, mai degrabă, întoarcerea unui desen a cărui urmă era imprimată în spoiala cu humă a atelierului. În chenarul uşor umbrit pe margini al nudului absent era o literă dintr-un alfabet necunoscut sau intenţionat complicată pînă la a o apropia de o hieroglifă. Dacă nu cumva era chiar punctul sau expresia ultimă a formei îndelung căutate.

40— Eşti din oraş? întrebă Flavius-Tiberius. Nu găsise o cale mai sigură de a-i arăta că nu o neglijase nici o clipă şi că interesul arătat desenelor fusese unul fugitiv.

— Da, de aici, răspunse Iolanda. Între timp închise geamul, dar rămase sprijinită de pervaz, cu braţele încrucişate, ca într-o pauză de lucru. Avea un aer preocupat, de care orice musafir neaşteptat ar fi trebuit să ţină seama şi să-şi măsoare bine durata vizitei.

— Atunci de ce nu te-am văzut pînă acum cîteva seri, lîngă gară?

— Pentru că în restaurantul de la Gara Veche merg foarte rar. Doar cînd doresc să fiu remarcată…

Tăcu cîteva clipe apoi zise: Aici ar fi trebuit să auzi un ha, ha! Nu crezi? Ca în orice dialog idiot care se naşte din nimic, cu greu, scos parcă cu forcepsul. În loc să tăcem şi să ne gîndim la ale noastre, tu la ale tale, eu la ale mele, trăncănim. Eu ascultam muzică şi priveam cum se stinge agitaţia din Piaţă, iar tu te uitai hipnotizat la nudurile lui Szántó. Mă simţeam bine, dintr-o dată. Vreau să spun că prezenţa ta nu mai deranja. Dimpotrivă… Poate şi pentru că fotoliul lui Szántó nu mai era gol. Şi nici nu eram eu aceea care îl ocupam, cum se întîmplă mai tot timpul. Dacă nu cumva chiar tot timpul. Pentru că acela era locul lui. De acolo vedea el lumea.

— Şi de la geam, cred, zise Flavius-Tiberius, zîmbind timid în faţa unei avalanşe de vorbe din care nu lipseau mici accente patetice, nepotrivite după părerea lui cu o fiinţă dezinhibată şi voluntară. Înclina să creadă însă că tirada Iolandei era o încercare stîngace de a-şi ascunde iritarea pe care i-o provocase apariţia lui nedorită. Se ridică gata să plece.

— Cuierul e în hol, zise Iolanda.

— Cu el am venit, cu el plec, replică Flavius--Tiberius.

— Tot aşa gîndesc şi eu. Un palton ca ăsta nu se demodează niciodată… Oare cum ar fi să ieşi de aici peste vreo zece ani?

— Cred că aş arăta ca un decembrist în drum spre Siberia. Sau ca un troţkist reciclat bîntuind prin birturi şi cafenele şi recitînd versuri din Lautreamont sau citind pagini din Sade, în care o ureche formată ar auzi şi strigătele tale. De admiraţie, cum altfel?

Atmosfera era acum destinsă, convivială, înlesnind astfel drumul Iolandei spre sticla de Martell din rezerva lui Szántó, bine ascunsă, în dulăpiorul din perete, de o hartă veche a oraşului. Din concertul lui Chopin se auzeau ultimele acorduri.

41

Ea era iubita lui Klaus. Dar el cine era? în afară de viitor şi prosper vînzător de antene parabolice, aşa cum un fost coleg de facultate era un prosper vînzător de umbrele Doppler şi proprietar fericit al unei mici galerii de artă lîngă Turnul Măcelarilor. Ideea cu umbrelele nu era deloc proastă într-un oraş în care plouă mai tot timpul.

Ar putea spune, la nevoie, că era prietenul lui Graţian, dar cine îşi mai aducea aminte de el? Viitor fost mare regizor de film şi viitor fost mare sculptor! Îl uitase pînă şi propriul său peşte din Piaţa Carolina, el însuşi pradă îndoielilor şi iluziilor de cînd cei în trecere pe acolo îl asemănau tot mai mult cu Domnişoara Pogany. Cel puţin aşa susţineau detractorii de azi ai lui Graţian şi admiratorii săi fideli de ieri. Pretinsa asemănare cu celebra sculptură a lui Brâncuşi făcea peştele să se umfle în solzi în vreme ce un aer de superioritate i se putea citi în ochii bulbucaţi şi inexpresivi.

Dacă există RIB, de ce nu ar exista şi RIS? Releveu de identitate sentimentală! Spune-mi pe cine iubeşti, ca să îţi spun cine eşti! Sau: Spune-mi de cine eşti iubit, ca să îţi spun cine eşti!

Îşi iubea părinţii şi era iubit de ei, dar aici nu era vorba de o alegere. În plus, certificatul său de naştere era ca un contract: obliga părţile la afecţiune. Îşi iubea oraşul, dar acest lucru nu interesează pe nimeni, iar oraşul avea atîţia fii şi fiice, încît se îndoia că ar mai avea sentimente şi pentru el. De ţară, ce să mai vorbim? Ar fi chiar indecent.

În RIS-ul său imaginar, ar intra totuşi cîteva iniţiale ale unui cod secret care ar deschide poarta unui cont sentimental aproape gol: A, W, T, N, M, P, I, V. Tot atîtea nume cîte note într-o gamă. Pe un portativ al trăirilor şi senzaţiilor, ultima literă corespundea într-adevăr lui Do de sus. În rest, nici o potrivire.

Cînd trăirile şi senzaţiile dispar sau doar se estompează, apar cuvintele şi, odată cu ele, formule jalnice de tipul: Tu, semnul meu de a fi! Citat din volumul niciodată publicat al unui celebru poet local şi cenaclist duminical înrăit.

Dar, se întreba, nu era el însuşi un joc de cuvinte, o găselniţă verbală? Evanghelist al exilului! Replică tîrzie a unui fost propagandist hazliu şi deconcertant al socialismului cu faţă umană, cum cu atîta convingere îl descria tovarăşa Csiki Irma de la Propagandă, în timp ce documentele de partid gemeau sub fesele ei tari de fostă dansatoare în Ansamblul Mărţişorul de la Casa de Cultură a studenţilor din Cluj şi amantă preferată a tovului prim, bărbat sănătos, cu fruntea îngustă şi ochii mici, dar, în schimb, vioi. Ar fi putut găsi şi locuri mai comode, dar acolo îi plăcea tovului: pe marginea mesei uriaşe de lucru, acoperită cu tot felul de documente de partid şi de stat. Să mai regulăm şi noi Partidul, tovarăşă Irma. Că biiiine faaceţi, tovarăşe prim! Dacă aţi şti ce

cuvîntare am acum sub mine! Aaah! Ce-o să vă placă, tovarăşe prim! Taci, scîncea primul. Mai bine nu! Spune ceva în ungureşte, să n-o aud nici măcar în gînd! Pot să şi înjur, tovarăşe prim? Cît vrei, Irma dragă! Şi ea începea să înjure: partidul, guvernul, ţara, pe tovarăşul prim şi pe ea însăşi. Avea totuşi o satisfacţie: simţea cum, sub ea, cuvîntarea cu pricina se lichefia şi se ducea dracului. De bucurie sărea aplauzele şi trecea la urale prelungite.

Acum, tovarăşa Irma are o sală de fitness şi de aerobic, cu muzică potrivită, profesori bine pregătiţi şi clientelă selectă de ambele sexe. Din cînd în cînd, în amintirea vremurilor bune, ascultă *Ciuleandra* şi *Dans macabru* de Liszt.

42— Tu ai vegheat vreodată un mort? întrebă Iolanda într-un tîrziu, ca şi cum pînă acum asta făcuse acolo, lîngă geam.

— Nu, răspunse Flavius-Tiberius, mirat de o asemenea întrebare. În schimb am cîntat la vioară, iarna, lîngă o teracotă încinsă, în timp ce prietenii mei făceau oameni de zăpadă sau se dădeau cu sania. Mama spera să ajung un fel de Oistrah român sau Szering. Era şi asta o încercare, nu?

— Şi ce încercare! zise Iolanda zîmbind. Aproape la fel de solemnă, ca să nu zic şi dramatică.

— Exersam în faţa dulapului de haine din camera părinţilor. Un dulap mare cu trei uşi şi oglindă în care ai mei îmi încuiau hainele ca nu cumva să ies pe geam. Într-o zi, din pricina căldurii sau a partiturii, de ce nu, am trăit o experienţă stranie. O transformare neaşteptată a trupului meu, pe care la început am luat-o drept iluzie optică sau o deformare a oglinzii cum vezi în bîlciuri. M-am întors cu spatele, dar ceea ce luasem drept iluzie era pură realitate. În plus,

forma aceea, pe atunci o vedeam supradimensionată, era caldă şi elastică, adulmecînd parcă asemenea unui animal o pradă nevăzută sau plutind încet la suprafaţă ca un şarpe de apă. Semăna cu gîtul viorii mele de Reghin. Simţeam în mine un val de căldură, un plus de energie cu care nu ştiam ce să fac. M-am uitat din nou în oglindă. Nu se schimbase nimic. Atunci am apucat gîtul viorii cu ambele mîini şi am izbit oglinda. S-a fisurat în cîteva locuri, din care pricină trupul meu semăna cu un vitraliu vandalizat. Oglinda era spartă, vioara nu o ducea nici ea prea bine. Am început să cînt din nou. Sunetul nu mai era acelaşi. Cîntam, cu toate acestea. Cîntam şi plîngeam. Aşa m-au găsit ai mei…

Flavius-Tiberius tăcu. Toată povestea îl interesa doar pe el. Era mulţumit şi nu aştepta nici o reacţie din partea Iolandei. După o vreme, zise: Parcă vorbeam despre morţi… Tu cîţi ai vegheat?

— Eu? Iolanda tresări. Ea încă mai era în camera cu oglinzi în care Flavius-Tiberius cînta la vioară. Îşi simţea trupul moleşit de căldura din încăpere în care ea însăşi plutea ca o amoebă uriaşă în care tînărul intra cu vioară cu tot. Reală sau născocită, îi plăcuse toată povestea asta. Nu era nici vulgară, nici dulceagă. Fusese o mărturisire simplă, fără efecte speciale şi fără subtexte obositoare… Deşi, la o adică… Cîţi morţi am vegheat? Îşi privi musafirul ca să se asigure că răspunsul îşi mai avea rost. Bărbatul întreţinea prin atitudine o aşteptare curioasă. O încuraja să vorbească. Şi ea nu se mai lăsă aşteptată.

Doi. Pe tata şi pe bunica. Tata a fost un bărbat înalt, dar avea ambele picioare amputate. Accident de muncă. L-au îngropat într-un sicriu mare, deşi ar fi intrat într-unul mai scurt şi mai ieftin. Pantofii negri de lac au fost lipiţi cu clei de tîmplărie de lemnul masiv al sicriului acoperit cu voal alb. La început au vrut să-i bată în cuie, însă cineva a zis

că nu e Isus să merite o asemenea onoare. A fost o înmormîntare fără preot, pentru că era vorba de un sinucigaş, şi a fost dus la groapă cu fanfară într-un camion de la Combinat, drapat în roşu, căci tata a fost membru de partid. Toate cheltuielile au fost suportate de sindicat. A fost lume puţină pentru că tata a fost un om obişnuit. Începuse medicina, dar a venit războiul. A căzut prizonier şi a tăiat cărbune în Donbas şi lemne în Siberia. Pe mama a cunoscut-o la un bal al minorităţii germane. Era altfel decît ceilalţi şi mama l-a remarcat imediat. De acest lucru s-a convins îndată ce s-a culcat cu el. Într-o singură noapte o făcuse să-şi uite toţi foştii amanţi. Aşa m-am născut eu, printr-un fel de exorcism. Apoi a venit accidentul tatei şi mama s-a văzut obligată să refacă vechi legături. Tata era un ceasornicar priceput şi era foarte căutat. De fapt, el se trăgea dintr-o familie veche de ceasornicari şi orologieri. Cît a trăit el, am fost un copil vesel. Rîdeam tot timpul. Apoi, m-am schimbat. Bunica l-a iubit mult. Amîndoi au murit fără regrete.

43 Nici un cuvînt despre Klaus, uşor de recunoscut în fotografia mărită care veghea parcă planşeta de lucru a Iolandei. Părea un colaj reuşit, o fotografie trucată amuzantă, dacă în spatele ei nu ar fi fost o poveste pe care Iolanda încerca din răsputeri să o uite, ca pe un vis de nepovestit, de teamă ca nu cumva astfel să se împlinească în toată cruzimea simplităţii sale. Şi nici un cuvînt despre Violeta a cărei umbră se vedea în VW-ul 1300 gata de plecare spre Hungaroring. El ştia în amănunt povestea acelei fotografii în care un bărbat tînăr poartă pe umeri desenul în creion al iubitei sale. Îl cunoscuse bine pe Klaus şi deloc pe Iolanda. Nu o văzuse niciodată pînă acum cîteva zile, deşi cu siguranţă se vor fi întîlnit de atîtea ori.

Ce anume o făcuse vizibilă? Descoperea cu uimire că, într-un fel, jucase într-un film al unui regizor necunoscut, care încă mai lucra la capodopera sa în cine ştie ce studio modest, la fel de modest poate ca laboratorul-foto al lui Graţian. Se mişcau amîndoi pe o gheaţă subţire de cuvinte, sub care aluneca leneş şarpele negru al memoriei.

Cînd năpîrlea, pielea i se ridica încet la suprafaţă şi se lipea de cuvinte care se prefăceau, pentru cine ştia să vadă, în locuri şi oameni. În minte îi răsunau cuvintele Sfîntului Bernard: „Acela doar te poate căuta care te-a găsit deja“. Se simţea uşor şi gata să răspundă la orice întrebare.

Ce căuta el în oraş? Ce să caute? Un rost şi puţin noroc, adică destui bani din vînzarea antenelor încît să poată să meargă o lună la mare cu toate serviciile plătite la un hotel de două stele. Deocamdată atît.

Observă că paharul ei nu fusese atins. Ar fi vrut să-i spună ceva înainte de plecare. Nu reuşi să spună mai mult decît i se părea că spusese deja: am văzut lumină şi am urcat. Cum mi-ai spus. Şi? întrebă ea rîzînd. Şi nu m-am înşelat. E foarte multă lumină aici.

Ea îi întinse mîna dar el rămase nemişcat. Era momentul. Acum putea să îşi împlinească misiunea: scoase din palton un tub de carton şi i-l întinse.

— E pentru tine, mai bine spus, e al tău. Trebuia să fac lucrul ăsta mai demult. A fost amanetat şi răscumpărat de mai multe ori. La un preţ tot mai mare. Pînă cînd banii nu au mai contat. Atunci s-a hotărît să ţi-l restituie. Şi, crede-mă că au fost sume importante în joc. A fost ca o autoflagelare…

— Ea nu are nici o vină, a zis Iolanda. Niciuna. Nimeni. Cît despre desen, nu-l mai pot privi separat. Şi nici nu mai are loc pe perete, trebuie să-i găsesc alt loc. Prefer semnul ăsta ciudat, desenat de Szántó direct pe zid. Aici nu mai

este vorba de corp. Într-o zi, fiecare din noi va purta pe umeri chipul altcuiva, cu puţin noroc, fireşte. Aşteptînd acea zi, să nu uităm că mîine e noaptea Anului Nou.

— Cum o să uităm aşa ceva? Că doar o dată pe an e Anul Nou.

— Pînă una alta, ai uitat să-mi întinzi şi tu mîna, zise ea şi îl sărută pe frunte înainte ca el să poată face gestul cu care rămase dator.

Doar cînd a trebuit să coboare scara veche de lemn, a trebuit să admită că Martellul era, orice s-ar spune, un coniac bun. Dovada: uitase cu desăvîrşire de panourile publicitare de care avea nevoie pentru firmă, în schimb avusese curajul să înapoieze desenul.

IV

Scurtă călătorie a domnului Húsvágó Tamás Hunor într-un loc nu prea îndepărtat

1 Pălăria de gabor îl prindea bine. La fel şi mustaţa sură, stufoasă şi pe „oală“. Ca să nu mai vorbim de laibărul verde şi de cămaşa albă. Îşi puse ochelarii de miop comandaţi anume pentru acest drum, dar şi pentru ultimul… Cînd va sosi ceasul.

Cu ochelarii pe nas arăta ca un chirurg, iar cu cizmele şi pantalonii burger ca un grof. La anii săi, 75 împliniţi în octombrie trecut, nu avea nici burtă, nici chelie, înalt, *fasza fjú*, tuns perie, ar fi putut juca oricînd în Dallas. Rol de milionar, de bună seamă, spre încîntarea lui Erzsébet, îndrăgostită pe ascuns de Jock Ewing cu care, uneori, îşi mai înşela bărbatul. Se spovedea însă de fiecare dată.

Ar fi putut să îmbrace alte haine şi să încalţe altceva, dar lui astea îi trebuiau acum. Parcă ai fi Petöfi Sandor bătrîn, dacă ar fi apucat să îmbătrînească, îi spuse fiică-sa, mare admiratoare a poetului revoluţionar şi farmacistă în propria ei farmacie, nou-nouţă, *Panaceea*. Cînd avea puţin timp liber, răsfoia înduioşată *Lexiconul farmaceutic* al lui Kazay Endre sau se gîndea la farmacii vechi precum *Arany Sas*, deschisă în 1727, ori *Magyar Korona*, inaugurată în 1811. O fascina trecutul. Era pasionată de heraldică şi de cărţi rare, cum era şi acest *Lexicon* în patru volume, şi de viaţa primei femei farmaciste, Thinagel Szerafin, promoţia 1903, Cluj.

De sărbători venea întotdeauna acasă cu Márton Árpád, soţul ei, şi cu Pityuka, Gyuszika şi Anikó, trei din cei patru copii ai lor, elevi de liceu dar fără coşuri, deoarece în buzunarele blugilor avea fiecare, după caz, prin grijă maternă, un prezervativ sau o pastilă.

Veneau acasă, e un fel de-a spune, căci ei doar se mutau cîteva străzi mai aproape de Dealul Florilor: o mişcare lipsită de solemnitate. De anvergură nici nu poate fi vorba.

Doar Pistike, student la filosofie şi suporter înflăcărat al lui Tamás Gáspár Miklos şi Esterházy Péter, venea de *undeva*, *adică* de la Budapesta, unde, la momentul potrivit, vor studia şi ceilalţi fraţi ai săi, atraşi deocamdată doar de Váczi-utca şi de Keleti-p.u., de unde în trei ore şi ceva eşti la Viena. Cu puţină răbdare poţi ajunge la München sau Paris, fără să schimbi trenul.

Îl cheamă Húsvágó Tamás Hunor, un nume care, zice el, nu i se potriveşte. Ar trebui ca numele să se dea de probă, pînă la majorat. În felul ăsta poţi să vezi dacă potriveşte ori nu potriveşte la tine. Ca o cheie la uşă. Dacă nu potriveşte, schimbi.

I-ar fi plăcut să îl cheme Képiró, cel care „scrie“ pictura, cum făceau miniaturiştii şi iconarii din mănăstiri. Pe vremuri. Pentru că el a văzut şi simţit lumea întotdeauna ca un pictor. Altfel n-ar fi băgat de seamă că sîngele porcilor lua în zăpadă felurite forme: de la crizanteme mari cît verzele la galiţe ori capete de oameni, ba şi de sfinţi. Mai ales cînd intrau în combinaţie cu frunze aurii de meri, peri ori pruni.

De cele mai multe ori însă, pata de sînge privită de el pîlpîia în zăpadă, stingheră şi tristă ca un ochi de mercur. Rareori ca un vulcan gata să erupă. Un ochi care nu dormea niciodată. Mai mult de atît, îi lumina somnul cu lumina lui rece, ca becul cu halogen de la poartă. De aceea i se făcea lui frig noaptea. Dacă tot aşa merg lucrurile, ar

putea să îngheţe de tot cum au îngheţat şi exploratorii polari. Ar scăpa cu viaţă doar dacă Erzsébet ar accepta să se întindă deasupra lui ca pe vremuri, grea ca o focă albă şi caldă ca o sobă de teracotă. Ceea ce cu siguranţă nu se va întîmpla, căci Erzsébet nu mai dormea demult fără pijama. Şi nici în acelaşi pat cu el. Fiecare cu patul său, cu somnul său şi cu visele sale. Cîndva, visau la fel. Făceau chiar schimburi de vise, cum Pityuka face schimb de casete video cu hoverii lui, sau treceau din visul unuia în visul celuilalt prin uşi care, acum, erau zidite.

Uneori, problemele grele au soluţii simple. Ca şi asta cu ochiul de sînge. Nu mai tai, nu mai vezi.

Se hotărî pe loc. Gata! Omuleţul din faţa lui se tînguia degeaba. Ca să nu se mai smiorcăie, îi făcu o promisiune: lui, şi numai lui, îi va tăia porcul pe doi ianvar. Ultimul. Apoi se va retrage din breaslă ca Pele, Albert şi Dobrin din fotbal, dar fără tămbălău. Va da numai un anunţ la *Graiul*: „Domnul Húsvágó Tamás Hunor are onoarea să anunţe onorata sa clientelă că se retrage din activitate începînd cu trei ianuarie a.c.“.

Erzsébet pregătise coşul cu mezeluri de cu seară. Şi anul acesta, tot el îl va duce doamnei Ster. În faţa casei aştepta, fumînd liniştit, însuşi Terente Marcovici, fost şofer al tovului Prim, actualmente taximetrist de ceremonii – nunţi, botezuri, înmormîntări şi călătorii de afaceri – şi patron de Carwash.

În anii petrecuţi în maşina Judeţenei de partid, Terente Marcovici învăţase două lucruri: să fie discret şi să-şi cumpere costume numai de la Oradea. Avusese mereu aerul unui „fost“ obligat să-şi cîştige pîinea făcînd pe şoferul. Nici măcar mîinile nu-l trădau. La garajul partidului i se spunea „pianistul“. Nu se exagera prea mult, căci el era absolvent al Liceului de muzică, unde studiase pianul, şi doar neşansa îl făcu să ajungă şofer şi nu pianist celebru. Datorită lui însă, Primul

asculta în drumurile lungi doar sonatele lui Beethoven şi fugile lui Bach. Închidea ochii şi spunea: Ce lucru mare şi muzica asta! Apoi, adormea împăcat cu lumea şi mereu împăcat cu o cugetare a lui Terente Marcovici, spusă direct în franceză: *Aşacjursiufisapen!* Se scufunda apoi în somn ca Nautilus în mare şi acolo rămînea pînă la destinaţie, printre peşti aurii, recife de corali, meduze albastre, vegheat de Terente, de Bach şi de Beethoven. Somnul său era ca o excursie pe cont propriu în rai. Terente ştia acest lucru şi de fiecare dată îl trezea cu *Knockin' on Heaven's Door* al lui Bob Dylan. Minunat cîntec!

Terente purta ochelari de soare negri, de contrabandă, cu care duminica mergea şi la ski. E ceva să vezi zăpada colorată, neagră în cazul de faţă, îşi spunea domnul Húsvágó Tamás Hunor. El nu văzuse zăpadă neagră decît la Copşa Mică. Un fel de zăpadă pentru doliu şi înmormîntări. Ocazii speciale, bun înţeles. Poate la Halivud să mai vezi aşa ceva, dar nu e sigur. În Africa, cu siguranţă.

În privinţa lui, îşi dorea o înmormîntare cît mai simplă. Aşa ca la Reformaţi. Şi mai ales fără precipitaţii. Lacrimile familiei, ale rudelor de tot felul, ale hoverilor şi ale foştilor clienţi îi erau de ajuns. Pentru acest mic efort vor fi răsplătiţi apoi cu mezeluri afumate făcute de mîna lui, cu ţuică de pere şi cu multe alte finomşaguri care să îl facă repede uitat, iar lumea să se simtă bine, ca la o înmormîntare reuşită.

Resemnarea şi indiferenţa vor fi tulburate o dată pe an de Ziua tuturor sfinţilor. În acea zi, toţi sfinţii trec prin faţa celor mutaţi din lumea asta, într-un fel de defilare sau procesiune tăcută şi demnă, cum se mai întîmpla uneori de 1 Mai sau 23 August, îmbrăcaţi în sutane albe, un fel de salopete de sărbători, şi luminaţi de aura aceea a lor, care îi şi deosebeşte de restul lumii şi care, la o adică, îi scutea de impozite şi chiar de vize în caz că ar călători din Raiul Catolic ori Reformat în cel

Ortodox, cum povestea Petru Cain. La asemenea defilări nu se aplaudă şi nu se strigă lozinci. Nu există tribună oficială, ci doar un glob de aur spre care se mărşăluieşte cu smerenie de două mii de ani cel puţin, fără ca un singur pelerin să îl fi putut pătrunde măcar cu privirea şi fără a fi din această pricină dezamăgit. Dimpotrivă.

Ciudată mai e şi Viaţa de Apoi, îşi zise domnul Húsvágó Tamás Hunor, înduioşat de liniştea spre care se va îndrepta şi el cu voia Domnului. Asta dacă nu cumva va fi repartizat cine ştie unde, în celălalt „Sector“, unde lucrurile stau cu totul altfel. Cel puţin aşa susţin cei care nu lipsesc niciodată de la biserică şi ştiu toate rugăciunile şi îl pomenesc pe Dumnezeu mereu, nu ca el, doar la ananghie. Timp să se schimbe prea mult nu mai era. Putea în schimb să admire peisajul sau să converseze cu domnul Terente Marcovici. Alese prima variantă.

2 Alieta Ster era mulţumită: tablourile urmau să fie vîndute la o licitaţie originală de a cărei reuşită nu se îndoia din cel puţin trei motive: locul de desfăşurare (propria sa casă, o garanţie în plus a valorii tablourilor), ziua aleasă şi, în sfîrşit, implicarea Iolandei în această afacere.

Eleonora încă mai sporovăia în poartă cu poştaşul Macavei. Povestea părea că va ţine cît o telenovelă, întrucît bătrînul cal înhămat la sania Poştei din Feldiu se scufundase cu totul într-un generos braţ de fîn ce trebuia dovedit acum, căci altă oprire atît de importantă stăpînul său nu mai avea în cursul zilei.

Cînd între cei doi părea să nu fi rămas loc decît pentru un sărut grăbit, Eleonora scoase din buzunarul cojocului ei de oaie un Snickers pe care îl plimbă mai întîi, provocator, sub mustaţa poştaşului, ca pe o ţigară de foi Partagas, apoi, cu

o încetineală ce nu avea nimic de-a face cu frigul de afară, îi scoase ambalajul. Poştaşul deschise gura înainte chiar de a-i fi adusă ofranda. Din pricina gerului, aerul cald îi îngheţă între buze ca o proteză de sticlă, gata să cadă şi să se facă nevăzută în zăpada înaltă de aproape un metru. Atunci, Eleonora îşi puse Snickersul între buze şi îl netezi preţ de cîteva secunde, apoi, cu o mişcare grăbită şi sigură, îl repezi în floarea de gheaţă pe care Macavei o ţinea între dinţi. Acesta, mirat peste măsură, făcu ochii mari şi aşa rămase. Se rezemă de sanie. Simţindu-i greutatea, calul o luă cuminte din loc, dar cu părere de rău, căci ar mai fi avut de luat cîteva guri de fîn.

Eleonora se prăbuşi peste Macavei, mai caldă decît o amiază de vară dintre cele două războaie mondiale, cea mai bună perioadă a României moderne. Macavei intra tot mai adînc în istoria naţională retrasă prudent sub poalele Eleonorei. Iată-l în 1877. Coapsele Eleonorei erau semeţe precum zidurile Plevnei. Acum ori niciodată, vorba imnului nostru, ce imn bun şi frumos avem, zise Macavei. Steagul, fă ceva cu steagul, îi şoptea Eleonora, gata să-şi dea parcă sufletul, lasă imnul, l-om cînta mai tîrziu, ştiu toate cuvintele… Steagul, înfige steagul, îl îndemna Eleonora, pînă în Marea Marmara, pînă în Baszforró…

Atunci, Macavei înfipse lancea tricolorului în inima de omidă a redutei.

Eleonora se zvîrcoli o vreme, apoi doar zvîcni de cîteva ori din tot trupul, apoi se linişti… Începu să cînte încetişor: *Trei culori cunosc pe lume…*

În colţul ochilor avea lacrimi pe care Macavei nu le putea înţelege. Îşi scoase însă şuba şi acoperi trupul femeii care începuse să tremure de frig.

Sub ei, zăpada se topise şi se vedeau primii ghiocei. La Primărie, un steag rebegit şi el de frig anunţa, fără pic de entuziasm, Ziua Republicii.

3 Terminase imnul, spusese *Tatăl Nostru* şi se pregătea să spună *Ave Maria* cînd, la doi paşi de ea, se opri o maşină argintie. Între timp, în locul ghioceilor crescuseră maci roşii cu tulpini lungi şi subţiri. Cîţiva îi mîngîiau faţa răcorind-o.

Din maşină au coborît doi domni. Unul i se părea cunoscut. Şi ea îi părea cunoscută, pentru că s-a aplecat asupra ei de îndată şi a luat-o în braţe, spunînd mereu ceva într-o limbă pe care doar doamna Alieta o înţelegea şi cei care au plecat demult din Feldiu şi nu s-au mai întors niciodată.

Domnul Húsvágó se străduia să o ţină în braţe fără să strivească lanul de margarete care înflorise pe pîntecele ei, pînă mai ieri neted şi tare ca o piatră de rîu, rotund acum ca o lună înflorită în care dormea o vietate ciudată asemenea ciobănaşului din lună şi la care se uitase şi ea cîndva ca toată lumea.

Macii se scuturau de rouă şi îi stropeau faţa. Asta era un lucru bun, dar domnul Húsvágó a zis atunci pe limba ei: Copila mea, tu ai febră, tu eşti bolnavă. Trebuie să chemăm un doctor! Dar, mai întîi, să ducem la el în casă. Doamna Alieta ştie ce să facă în situaţii de criză.

Domnul Húsvágó păşea fără greutate. Eleonora, cu haine cu tot, nu cîntărea mai mult decît un şoldan de cîteva luni, chiar dacă ea avea 25 de ani. Cu vremea, se ştie, te faci tot mai uşor, gata să îţi iei zborul cînd sună ceasul. Dacă aşa stau lucrurile, îşi spuse zîmbind domnul Húsvágó Tamás Hunor, eu ar trebui să închiriez un avion sau aeroplan. Şi voi decola de pe Ferihegy 2.

4 În vremea asta, la „Ţoiu vesel“, poştaşul era la a doua sută de rachiu. Din cînd în cînd, striga doar pentru sine: M-am săturat! Nu mă cheamă Macavei şi nu îmi plac dulciurile! Doamna Alieta

nu are decît să plătească pe altcineva. Să mai cucerească şi alţii Plevna, Griviţa ori Smîrdanul. Eu mă am bine cu turcii. Proprietarul bodegii nu avea nici el nimic de obiectat: tot la două luni mergea şi el la Istanbul pentru aprovizionare.

5 Camera Eleonorei era luminoasă şi caldă. Lîngă soba de teracotă, lada de lemne era plină. Aşa era în toată casa. Doamna Ster ura frigul şi întunericul.

Domnul Húsvágó aşeză cu grijă femeia pe pat, pe un ţol vechi cu miros de lavandă, îi scoase ghetele bărbăteşti, cojocul secuiesc, mirat şi parcă intimidat de eleganţa tinerei femei care nu era mai mult decît o servitoare, dar mai ales de forma şi lungimea gambelor sale, bine desenate sub ciorapii vişinii de lînă care îi treceau puţin peste genunchi, ca nişte jambiere groase, sub care urcau, Dumnezeu ştie pînă unde, alţi ciorapi, tot de lînă dar foarte fini, de culoarea stînjeneilor.

Tînăra continua să zîmbească, în timp ce doamna Ster o mîngîia pe frunte, lăsîndu-l pe domnul Húsvágó să viseze la desuurile Eleonorei.

Victoria's Secret, Wonderbra şi Cacharel, zise doamna Ster, privindu-l amuzată pe domnul Húsvágó, care nu înţelegea nimic din ce auzea, dar era impresionat de parcă i s-ar fi vorbit în latină sau în ebraică, limbi sacre, după maghiară, bun înţeles. Eleonora adormi în cîteva minute, iar ei trecură în salon.

6 Terente Marcovici înţelese fără nici un semn, cît de discret, fie chiar şi al unui înger din cei care roiau în jurul Eleonorei pe cînd sta culcată printre maci, că era de datoria sa să se ocupe de coşul din portbagaj pe care îl şi depuse cu grijă pe terasa largă, din lemn masiv, robustă ca puntea unei corăbii care aştepta doar vremea potrivită ca să se

desprindă de casă şi să plutească apoi în voie peste singurele vii din regiune plantate cu viţă nobilă, din belşug stropită cu piatră vînătă.

Era o imagine fastuoasă, recunoscu Terente Marcovici, abia ieşit de sub vraja unei emisiuni cu Iosif Sava, în stilul maestrului, mai exact, dar care cerea mici schimbări: va fi vorba de un iaht de mărime medie, fără pînze, cu un motor Yamaha destul de puternic. În felul acesta nu va fi obligat să se gîndească la acoperişul din şindrilă al terasei, care ar rămîne în aer pe durata croazierei. Terasa avea şi patru stîlpi de susţinere cu care Terente Marcovici nu ştia ce să facă. În fond, îşi spuse el, pe mine mă fascinează imaginile fluide, inefabilul. La dracu' cu construcţiile astea solide, din materiale impure, imunde în comparaţie cu sunetele diafane ale muzicii. Înapoi la Absolut!

Aşeză lîngă uşă coşul cu mezeluri şi se întoarse la maşină, în timp ce iahtul se scufunda încet în adîncul trupului său ca un ghiorăit înăbuşit de maţe. Pentru el, era ora micului dejun.

7 Cafeaua se răcise binişor în ceaşca de porţelan decorată cu desene abstracte în culori vii, pe care domnul Húsvágó nu le înţelegea oricum ar fi ţinut obiectul în mînă.

Le privea însă pentru prima oară cu o intensitate ce ar fi trebuit să-l ajute, în sfîrşit, să regăsească, în jocul culorilor puse parcă la întîmplare, urmele a ceva ce văzuse şi el în lunga sa viaţă. Sau a ceva ce trăise: o ştire, un sentiment, o revelaţie.

Se lumină pe dată şi spuse: Aveţi o servitoare ca un inger, stímată doamnă.

Doamna Ster răspunse fără întîrziere: Frumoasă este, dar nu este un înger, domnule Húsvágó. Îngerii nu au nici menstruaţie, nici orgasm.

Atunci, nu-i mare lucru se fii inger, zise domnul Húsvágó dezamăgit de atîta imperfecţiune. Şi nici nu merită, cred. Era în schimb mulţumit că putea fi la înălţimea cerută de o conversaţie cu doamna Ster, de care multă lume se temea. Deci nu-i nici *angyal*, nici servitoare…

E doar o femeie tînără care a văzut lumea şi care acum se odihneşte la Feldiu.

Che odihneşte, inţeleg, da' de ce la Féldiu şi nu la Sínaia sau Szóváta? Cred che púţin sávanţi auzit de Féldiu. Nici măcar Bolyai Farkas şi Bábeş Victor la un loc nu cred se fi avut cunoştinţă de el.

Ei, nu, se prea poate, însă Eleonora, studentă la Cluj, la Litere, a fost pe aici în mai multe rînduri, cu tot felul de străini care aduceau ajutoare şi planuri de dezvoltare rurală. S-a întîmplat să stea la mine, încă de la prima venire. E o fată plăcută, instruită, harnică şi, ai să rîzi, domnule Húsvágó, credincioasă. După doi ani, m-a anunţat că s-a săturat de învăţămînt, că şi-a găsit un iubit şi pleacă în Olanda. I-am urat să fie fericită şi i-am dat adresa cîtorva nepoţi de-ai mei, împrăştiaţi prin lume, cu un mic mesaj pentru fiecare.

Şi i-au fost de folos, de bună seamă, zise domnul Húsvágó, mare specialist în predicţii dezastruoase, mai ales sentimentale şi financiare.

I-au fost într-adevăr de folos, dar numai după ce s-a despărţit de cîţiva iubiţi, primul fiind, bineînţeles, olandezul. Ăsta a iubit-o, dar numai pe jumătate, pentru că, din cînd în cînd, „şi-o punea", cum zic ei, cu unul Péter, dacă înţelegi ce vreau să spun, domnule Húsvágó…

De hogy nem, stimată doamnă, în filmele americane toţi „şi-o pune", cel puţin aşa scrie acolo jos la ecran. Da' sper che Peter nu era ungur se face naţie de rîs!

Era, pare-se, irlandez…

Atunci, treaba lui. Fiecare naţie pe peserica lui piere, formulă pe un ton sumbru domnul

Húsvágó Tamás Hunor încă o sentinţă tulburătoare.

Îi plăcu atît de mult propria cugetare, încît cafeaua, pe care tocmai o sorbea cît mai elegant cu putinţă, căpătă ca prin minune aroma rară de *barack pálinka* adevărată. Aroma aceasta îl făcu să cadă pe gînduri şi să-şi spună cu o undă de tristeţe: parcă poţi se ştii ce este in sufletul ei?

Era un bărbat în vîrstă, trăise şi văzuse destule, şi iată-l simţind încă în obraz răsuflarea caldă a Eleonorei şi un parfum rar, amărui, ieşindu-i furişat la lumină prin lobul delicat al urechii în care era încrustat un mic cercel de argint. În adîncul ei era o rană şi din ea curgea ceva ca o răşină rară, cum vezi şi pe brazi, şi care avea acest miros. Un miros peste care se aşezase, pentru o vreme, unul de brînză puturoasă ori de oaie plouată de care el uitase, cum uitase şi de sania care se îndepărta de fată pe măsură ce maşina lui Marcovici se apropia de poarta doamnei Ster. Spuse tare, răspicat, convins de adevărul său: Fata fost violat.

Se poate spune şi aşa ceva, dacă la mijloc nu ar fi acordul ei, ba chiar alegerea ei, zise abătută doamna Ster. Ea poate să facă asta oriunde, pe orice vreme şi cu oricine… Asta a învăţat ea, printre altele. Cînd a venit la mine, acum cîteva luni, avea două geamantane: unul plin cu haine, celălalt cu desuuri din cele mai scumpe şi cîteva parfumuri bine alese. M-a întrebat dacă poate să rămînă o vreme la mine. Am spus cît vrea. O dată pe lună se culcă cu poştaşul: ca să nu uit cum e, zice ea. Nici măcar nu ştie cum îl cheamă. Ea l-a botezat Macavei. Alt nume n-ai găsit? am întrebat-o eu. Oricum, e mai bine decît Grivei, a zis ea. Pentru ea, de fapt, Macavei înseamnă Nimeni. Dacă l-aţi fi citit pe Homer, aţi înţelege mai uşor, domnule Húsvágó. Vă rog să nu mi-o luaţi în nume de rău. Nu vreau să vă ofensez. Departe de mine gîndul ăsta…

Eu am citit púţin la viaţa mea, stimată doamnă, dar cred che tot inţeles eu ceva şi fere Hómer… Eu nu fost niciodată aşa fericit ca atunci chind dus in braţe Eleonora la dúmneavoastră. Se simţi şi se recunoşti aşa ceva la virsta mea, nu e púţin lucru… Sinteţi de acord?

Sint, Képíro-úr, zise zîmbind complice doamna Ster şi scoase dintr-un dulap vechi o sticlă de coniac. Cadou de la neamuri.

Urma o lungă dare de seamă despre oraş şi cunoştinţe, un lung „monolog exterior“ al domnului Húsvágó Tamás Hunor.

8 Pot spune che avut un an déstul de bun. Erzsébet are tot aceléaşi boli: ténsiune, díabet şi réumatism. Se poate spune che este aproape senetos, dacă nu prógresat, cum tránziţia la noi. Ia aceléaşi médicamente de ani de zile, ceea ce asigură la el un móral bun, mai ales che nu de nici bani pe ele. Le prímeşte cádou de la Anikó care ia din farmacia lui. Eu nu am nimic, zice doctorul la mine, şi asta îngrijorează. Chiar nímic? Deocamdată, nímic, zice el ca se incurajeze la mine şi se nu aştept dégeaba. Şi ce fac eu atunci ca se nu pierd timpul? Pindesc un semn de boală, chit de mic. Contează. Senetos tun, la virsta méa, chind atîtea neamuri ori cúnoştinţe iau médicament cu pumnu', ori morţi de-a binélea, e *tisztességtelen* sau *nem kóser*, pentru că trăit aproape la fel, in acelaşi loc, dat cádouri la nunţi, dus córoane la inmormîntări, strígat lózinci, cóndamnat impérialişti, hórtişti şi révizionişti, cónstruit fabrici, úzine şi *iskolák*, adunat pórumb chind ţărani díspărut, spus bancuri, beut butoaie de bor şi pálinka, şi după toate asta se spună cineva la tine che senetos tun! Poţi múri de rúşine!

Oamenii nu sînt chiar atît de fragili, domnule Húsvágó, interveni doamna Ster, încîntată de verva

amară a musafirului ei. În ce vă priveşte însă, puţină prudenţă nu strică…

Köszönöm, stimată doamnă, *köszönöm*, zise domnul Húsvágó cu politeţea sa excesivă, nu atît prin formulă, cît prin maniera sa proprie de a articula cuvintele, dintr-o ambiţie dictată doar de împrejurări precum aceasta, de a se apropia de pronunţia budapestană, dacă aşa ceva ar exista.

Mulţumirile sale se dovediră însă a fi doar o pauză de respiraţie înainte de a ataca tema principală: Boala este, stimată doamnă, ca un pod unde intilneşti déodată doi vécini: unul de care desparţi la tine şi altul care pregăteşti se intilneşti. Şi chiar dacă nu cunoşti prea bine la el, poţi zice *jó napot kivánok, hogy vagy* şi altele de acest fel…

Aveţi dreptate, domnule Húsvágó. Cu vecinii e bine să ai întotdeauna relaţii cordiale… oricare ar fi ei… Chiar şi ruşi… Zîmbi.

Neapărat, chiar dacă au un álfabet aşa de greu! Jaj chit plíns io in faţa lui in ’56. Atunci observat prima dată la mine chit seamănă scrisul lor cu şénile de tanc. Uită-te mai bine, mi-au spus *barátok*. Şi eu uitat atîta che usturau ochii şi nu mai védeam nimic de chită sare aveam la lontru. Şi atunci spus cu ochii inchişi, ca se nu uit ţineam strins sub pleoape desen, seamănă cu scriere egipteană, dar pare mai *ocska*. A fost mai bine, cred, pentru că nu mai luat nici o palmă peste cap. Aduc aminte de scrisul rusesc de chite ori tai porcu’ la Móduna Márta. *Jaj de milyen szép léany volt.* Păcat numai că *Móduna-úr fost egy kicsi aktivista.* Chit despre Andrei Mórar, nimic de zis: *nagy ember*!

Ar merita ca o cărămidă, cel puţin, din Budapesta să-i poarte numele, zise doamna Ster, cu o voce gîtuită de emoţie. Pentru ea, acest lucru era doar o chestiune de timp. În adîncul său, păstra, ca într-o arhivă secretă, toate datele unei posibile inscripţii scurte şi totuşi cuprinzătoare,

legate de cel ce fusese singurul aventurier autentic pe care îl cunoscuse.

O cărămidă? Da' ce să face cu o cărămidă? Márta spus la mine che domnul Andrei compus o înjurătură aşa lungă şi frumoasă chind fost împuşcat che trebuie un zid sau *egy kicsi utca* ca se incape tot ce spus el atunci ca intr-un téstament.

S-ar putea studia şi în şcoli, nu? întrebă amuzată doamna Ster de ideea unui curs universitar de porno-scatologie comparată.

În mintea mea, stimată doamnă, nu este lucru mai curvaş dechit moartea. Din păcate, nici un cuvînt nu răneşte la el. Nu alungă şi nu vindecă.

Decît credinţa, adăugă calm doamna Ster.

El nu vindecă, doamnă, el impacă numai. Iar io nu vreau se impac! Tocmai io care toată viaţă tăiat porci. Acum, gata! Pus cúţit in cui. Iar din acest cúţit, chit voi trăi, in fiecare zi o se scurge o picheture de sînge…

De ce atîta suferinţă? întrebă fals îngrijorată doamna Ster. Domnul Húsvágó făcuse imprudenţa să accepte încă un deget de coniac.

Măcelarul însă nu părea dispus să vorbească mai mult decît o făcuse deja. Nu pentru că i-ar fi lipsit curajul, ci pentru că îi lipsea limba, una anume, în care cuvintele să cadă ca o ploaie liniştită, fără nici un zgomot, şi care să pătrundă adînc în pămînt, pînă unde viaţa mai este cu putinţă, iar ea, ploaia, cu un rost. Pe scurt, limba cu care credincioşii se spovedesc şi care place atît de mult preoţilor perverşi, pentru că ce poate fi mai plăcut pentru urechile lor clăpăuge decît să recunoşti păcatele trupeşti, totdeauna bine primite.

Aici, domnul Húsvágó ar avea multe de spus, dar el era un bărbat de onoare. Acum, după atîţia ani, ar putea recunoaşte că, ori de cîte ori înjunghia porcul Mártei, lui i se părea că îi înjunghie bărbatul. A crezut ani în şir că cine trăieşte lîngă Márta are asigurată viaţă lungă, dacă nu chiar tinereţe fără bătrîneţe şi viaţă fără de moarte.

Márta era cu siguranţă mai bună decît Gerovitalul, zicea el. Păcat că, de cînd s-a măritat, în ea n-a mai încăput decît un singur bărbat. Ea ar fi trebuit să fie un bun public, un fel de tonomat naţional: bagi fisa şi asculţi melodia preferată. Ca Eleonora, care acum funcţionează, cum ar zice Terente Marcovici, în regim de avarie.

Se opri descumpănit de cîte porcării îi puteau trece prin cap. Pînă la urmă, îşi spuse el, cine trăieşte printre porci începe să semene cu ei, *kutya fasza* de viaţă!

Scurta sa revoltă făcea cît o clipă de pocăinţă autentică. Dacă m-am porcit in timp ce tăceam şi ghindeam? Se privi în oglinda mare cît o vitrină dintre geamuri şi se linişti: era tot el, Húsvágó Tamás Hunor, cel ce plecase acum două ore şi ceva de acasă. Mai avea timp doar pentru puţine comentarii.

Oraşul este tot aşa, adică nici mare, nici mic. Ceva schímbări pot fi dupe alegeri, zice Árpi, députat UDMR, dache chiştigă opoziţie. Dache nu, rămînem nici aşa, nici aşa… Póluare scăzut destul de frumos, dar crescut şómaj. Aerul, cu toate che cúrat acum, face tineri să pleacă la Ungaria şi Cánada, iar betrinii la *kórház* şi apoi la címitir unde acum crescut cávouri cum case pe Hollósi Simon. Cine poate, cumpéră cávou vechi, cu blázon. Io nu inţeleg cum poţi sta la un loc cu morţi nobili. Ce să discuţi cu ei? Şi apoi se tot scuzi che tu apucat sus acum ca in cúşetă la tren unde tot míros vine sus, che oameni sîntem! Noroc che sus poţi respira dache cavou spart púţin la acopériş. Vezi şi cerul dache adus óchelari cu tine şi nu păstrat familie la el ca amintire. Mai ales dache rótunzi şi din árgint. Beatles, cum zice Pistike.

Petru Cain, bine mersi la Israel. Tot scrie aşa la hoveri, dar şi chind vorbeşte la télefon. Aşa zice Ghéretă, *a postás*, care plimbat o vedere cu Ierusalim pe toate străzi şi spus lui Árpi che de ce

nu propus nimeni la Párlament excursii la Mormintul Sfînt? Árpi spus la Ghéretă che trebuie şi aşa ceva, cum se zice ştiu, dar nu inţeleg prea bine, „túrism écumenic“…

Domnul Húsvágó tăcu o clipă pentru a sublinia parcă misterul ecumenismului sau pentru a încerca să-i pătrundă de unul singur înţelesul.

Chiar dacă fără rezultat, pauza îi prinse bine, căci îşi aduse aminte de un lucru important: Márta spus la Erzsi care spus la mine che Flavius-Tiberius vinde ánténe cu care poţi védea tot. Şi Israel, şi pe Petru Cain chind duce véderi la poştă, şi cum imprăştie el gloanţe care zumzăiesc in jur ca álbine la stup. Asta da antenă! Şi zice Erzsi che nu tare scump dache ghindeşti che prinde şi Budapesta şi Vaşinton şi Vátican…

Interesant, foarte interesant, zise doamna Ster, trezită parcă dintr-o toropeală plăcută, întărită şi de zumzetul albinelor care îi însoţeau vechiul prieten în drum spre poştă, undeva la graniţa cu Siria, de unde îi scria şi ei din cînd în cînd.

Îşi privea musafirul cu simpatie, dar şi jenată la gîndul că acesta i-ar fi putut surprinde momentul de slăbiciune şi, mai ales, interpreta ca pe un semn de plictiseală ori ramolisment. Bine că n-am sforăit, îşi spuse ea, cînd decise că nu avea motive de îngrijorare. Domnul Húsvágó vorbea cu pasiunea persuasivă a unui veritabil negustor de antene parabolice, de a căror existenţă şi eficienţă ea avea de multă vreme cunoştinţă. Comerţul cu ele înflorise în zona Aradului şi a Timişoarei încă înainte de Revoluţie. Dacă nu ar fi fost atît de scumpe, şi-ar fi cumpărat, poate, şi ea, una. Acum însă e cam tîrziu. Prioritățile ei erau altele…

Domnul Húsvágó era în picioare şi se scuza că vorbise atît de mult, încît uitase pentru ce venise. Ieşi pe terasă de unde se întoarse cu coşul de salcie împletită, acoperit cu un ştergar alb ţesut în casă, sub care se ascundea o mică „mezelărie“…

Măcelarul dezveli coşul cu solemnitatea cu care primarii dezvelesc monumentele. Ceea ce se înfăţişă doamnei Ster avu darul de a o surprinde, căci ochii îi străluciră o clipă cu o lăcomie pe care buna ei educaţie nu o putuse nicicum înăbuşi.

Amintire de la Cöcöke, zise domnul Húsvágó, în timp ce mîngîia o şuncă afumată de mărimea unui televizor Sport. *An Nou Fericit*, stimată doamnă!

A fost, după cît se vede, un porc vrednic, zise doamna Ster, vădit impresionată de muntele de carne.

280 kilom fix, decretă domnul Húsvágó. Mai mult şi dechit Karcsi şi dechit Bózó, chiar dacă fost mai tiner. Cred că dache dat muncare la el şi chind fost mort, munca şi atunci, dragul de el, preciza domnul Húsvágó. O tuşă finală la un portret cum nu se poate mai exact al numitului Cöcöke, porc din rasa York, decedat în condiţii normale la locuinţa sa din strada Vasile Lucaciu, fostă Iosif Rangheţ.

Sper că nu a suferit prea mult, domnule Húsvágó.

Mai puţin dechit un om la déntist, doamnă. Avut la el moarte ca la carte. De-aia şi spune che cine are carte, are moarte uşoare. He! He!

Doamna Ster păli. Domnul Húsvágó roşi, se fîstîci, îşi aminti de sfatul lui Erzsébet, vezi cum vorbeşti. Acum nu mai era nimic de făcut decît să scoată la vedere şi sticla cu vin şi să mulţumească pentru trataţie. Ceea ce şi făcu. Îi mai rămînea doar să regăsească uşa.

Era cu mîna pe clanţă cînd se întîmplă ceva ce îl tulbură şi mai tare: rîsul doamnei Ster. Rîdea atît de tare încît nu se putea ridica din fotoliu. Poate nici nu dorea acest lucru. Dar nici nu era un rîs sonor. Era un rîs înfundat. Un rîs ca ăsta se mai poate întîlni doar cînd de aşa ceva nu poate fi vorba. Ca de exemplu la înmormîntări, cununii, ceremonii la guvern sau cînd ne bat ungurii la

fotbal. Şi cînd se cîntă imnul. Orice imn. Pentru că nu e voie să rîzi, unii fluieră. Ceea ce este cu totul altceva. De aceea şi există stadioane.

Ca să îşi liniştească musafirul, doamna Ster încercă mai întîi să-şi domolească rîsul, apoi spuse: Deşi nu cîntăresc cît Cöcöke, domnule Húsvágó, sper să am o moarte aproape la fel de uşoară ca şi el. La cîte cărţi am citit degeaba, sper să cîştig ceva măcar acum… Începu să rîdă din nou. De data aceasta acompaniată de domnul Húsvágó însuşi, care înţelesese că făcuse totuşi o glumă bună.

Cînd lucrurile se calmară, sărută protocolar mîna doamnei Ster. Ieşi apoi pe terasă unde îl aştepta o damigeană cu zece litri de vin de doi ani, din via redobîndită în instanţă de doamna Ster, împreună cu casa şi cu opt hectare de pămînt, plus ceva dintr-o pădure în care cîţiva copaci doar aveau vîrsta ei. De toarta damigenei era legată cu o panglică subţire, roşie, o crenguţă de brad.

Domnul Húsvágó îşi mai salută o dată gazda care îl urmărea cu privirea din pragul casei, apoi îşi puse cu o mişcare scurtă pălăria pe cap, luă damigeana şi începu să coboare scara, atent la fiecare treaptă, ţinîndu-se prudent de balustradă. Ştia prea bine că nu trebuie să îţi forţezi norocul. Cînd ajunse în dreptul tufei de caprifoi, se opri şi mai privi o dată în urmă. Doamna Ster era tot în uşă. Îi făcea un semn prietenesc cu mîna stîngă. Un gest măsurat, stăpînit, care spunea exact cît dorea să spună şi să se înţeleagă. Cu graţia ei dintotdeauna şi, poate, de această dată, cu ceva mai multă melancolie.

Un amănunt pe care domnul Húsvágó nu îl va putea nici consemna, nici evoca vreodată, nu doar din pricina distanţei şi a discreţiei, ci şi din pricina unei perdele de muselină prin care se vedea silueta zveltă a Eleonorei, nemişcată în dreptul geamului înalt al camerei sale.

Domnul Húsvágó îşi scoase din nou pălăria pentru a le saluta pe cele două femei. Doamna Ster însă dispăruse şi odată cu ea şi Eleonora. În locul acesteia rămase un dreptunghi mare, întunecat, cum au geamurile caselor nelocuite. Ochiul de artist al domnului Húsvágó observă pe sticla neagră a ferestrei conturul fosforescent al unui trup de femeie cu două mari crizanteme sîngerii în locul sînilor. Se întoarse şi se îndreptă spre poartă. Călca greu din pricina damigenei dar şi a unei arsuri inexplicabile pe care o simţea între omoplaţi şi care nu avea să îl mai părăsească vreodată.

V

Pregătiri de Anul Nou cu cîteva analepse

1 Minus 20°. Piaţa Carolina. Oamenii şi maşinile se strecurau printre nămeţii de zăpadă în lumina rece a după-amiezii.
Magazinele de tot felul primeau ultimii cumpărători. Ceasul din turn arăta ora 16.

În case, agitaţia creştea o dată cu presiunea gazului la aragazuri şi consumul de apă în băi.

Cîţiva cerşetori îşi spălau mîinile şi feţele în zăpadă înainte să primească primele bancnote din noaptea de Revelion. Un adolescent în haine curate mima în faţa unei vitrine diverse postúri care, prin graţie, puteau stîrni mai degrabă admiraţia decît mila trecătorilor.

— Gîndeşti că eşti Karli Kaplin, mă, Garincea, strigă un bătrîn prin hubloul de aerisire al unei sticle de vodcă, o replică în miniatură a rachetei Soiuz 1.

Aşezat pe un scaun şi îmbrăcat ca un cazac, bătrînul ducea din cînd în cînd la buze o sticlă, demult goală, de Stalinskaya.

— Tu să taci, băi, acesta, zise tînărul. Ce ştie Ceapaev de Balşoiteatr?

— Tu vorbeşti, mă? Că, dacă nu eram io, tu şi azi credeai că nagan îi grad în armata ţarului Nikolai. Ăla de l-o belit bolşevicii, cu familie cu tot. Păi, pe vremea mea, se învăţa mai multă istorie la film decît la şcoală.

Se opri din sporovăială. Tînărul se strîmba în vitrină, iar el se simţea obosit şi inutil ca o jucărie

stricată. Tresări. Lîngă sticlă dădea din coadă un căţel fără domiciliu fix. Părinţii săi erau la lătrat în Spania, iar el profita de absenţa lor şi hoinărea prin oraş liber şi fericit.

Bătrînul închise hubloul şi deschise sasul. Potaia năvăli înăuntru şi îi sări în braţe. Începu să-l lingă pe obraz mai întîi, apoi pe frunte. Bătrînul se lăsa răsfăţat. Chiuia de plăcere. Bucuria lui însă nu interesa pe nimeni. Soarele era tot mai roşu, iar cerul tot mai mov. Zăpada de pe Dealul Crucii se întuneca cu fiecare clipă.

2

După o oră de încercări, Gheretă trebui să admită că, într-adevăr, blana îi era strîmtă.

— O porţi peste ceva subţire, îi sugeră el cu timiditate Zorelei.

— Adică peste furou, cum ar veni, şuieră printre dinţi Zorela. Îi venea greu să se recunoască în „dulapul“ din oglindă. Nu fusese niciodată sfrijită ca un manechin, dar nici cît o batoză, cum se vedea acum. Deoarece pînă la Revelion nu avea cum să slăbească, hotărî că urma să-şi ţină blana de nutrie pe umeri ca pe o pelerină.

— Şi cînd *dansăm*? întrebă Gheretă cu un alint în voce care nu scăpă Zorelei.

— Vorbeşti ca un poponar, Gheretă, veni dispreţuitoare replica femeii. Cînd *dansăm*, apăsă bine pe acest cuvînt, tu o să stai pe scaun cu blana în braţe. Să nu-ţi fie frig.

Se apropie de oglindă şi începu să-şi examineze ridurile şi mustaţa abia mijită. Se gîndea că, dacă ar fi fost bărbat, ar fi fost un fel de Clark Gable. Gheretă, însă, n-ar fi fost în nici un caz Vivien Leigh din filmul vieţii ei, pe care l-a văzut de trei ori. A citit şi romanul: cadou de la Brînduşă. Ce carte! Şi ce bărbat! Brînduşele erau florile ei preferate. Avea şi o broşă de ceramică

făinuţă, de mărimea unei ceşti chinezeşti de cafea, pe care o purta doar la ocazii. O ocazie ar putea fi şi Revelionul ăsta trăznit. Se îndreptă spre baie, presărîndu-şi hainele pe drum. Ascuns sub haina de nutrie, Gheretă plîngea de fericire, dar şi din pricina mirosului înţepător de naftalină. Zorela era un dar dumnezeiesc pe care, cu siguranţă, nu-l merita pe deplin.

3 Încercă să se aşeze fără să facă zgomot, dar nu reuşi. Nu doar pentru că scaunul scîrţîia oricum, ci şi pentru că, distrat cum era, se aşezase pe pisică. Mieunatul prelung şi dureros al Linei îl trezi pe Coriolan, care deschise mai întîi un ochi nedumerit şi morocănos, apoi încă un ochi, ultimul de altfel, vigilent, războinic, ameninţător.

Cu acest ochi îşi privea fiul în timp ce celălalt ochi, ghidat de un CAF emoţional, alerga sub pleoapa coborîtă din nou, după expresia dominatoare a ochiului vigilent, războinic şi ameninţător. Cînd se întoarse la lumină, strălucind cu mîndria unui sentiment natural, celălalt ochi strălucea mai puţin şi nici nu mai era atît de ameninţător, ci gata să cedeze în faţa unei atitudini mai paşnice.

Ca să se pună de acord, cei doi ochi se scufundară cu voluptate într-un pahar de vin vechi, lăsîndu-şi stăpînul în beznă, cum se întîmpla pe vremuri cu sala de cinema, cînd se schimbau bobinele. Sau cînd se rupeau.

Coriolan duse două degete la gură şi nu se opri din fluierat pînă nu-şi redobîndi lumina ochilor. Atunci văzu plin de încîntare bunătăţile. Pentru el Revelionul începuse. După ceasul din turnul Ştefan era ora 19.

La TVR1, nimic sau mai nimic. Pe stradă se auzeau primele pluguşoare. Banii pentru urători erau lîngă uşă, într-o farfurie de Horezu.

„Cocoşul“ lui Mischiu abia mai respira sub apăsarea bancnotelor şi a monedelor. Inflaţia nu-l cruţa nici pe el. Se consola cu gîndul că anul următor funcţia de trezorier al familiei Moduna va fi preluată, după principiul rotaţiei cadrelor, de „Pomul vieţii“, desenul preferat al Martei.

Cocoşul ăsta are ceva de „tiszta bolond“, îi plăcea ei să spună în limba sa maternă, pe care o vorbea tot mai rar. Asculta însă Radio Kossuth şi urmărea emisiunile în limba maghiară de pe TVR. Cînd vor avea şi ei antenă parabolică, cum a înţeles că se va întîmpla, va putea urmări şi emisiunile de pe Duna TV. Pînă atunci, însă, va trebui să pună în fiecare farfurie o porţie de salată de boeuf făcută cu castraveţi muraţi de casă şi cu carne de pui crescut în curte.

Flavius-Tiberius turna vinul în pahare. Coriolan îşi pregătea discursul de Anul Nou despre starea naţiunii.

4 Tăceau şi se priveau şi înţelegeau că vor împărţi această tăcere cu bucurie şi cu recunoştinţă cît mai aveau de trăit.

5 Privirile li se întîlniră într-un punct incandescent, o perlă de mărimea unei boabe de ceasla. Aici, gîndurile se auzeau şi se vedeau, colorate întocmai ca tablourile pictorilor din Şcoala de la Baia Mare. Chiar şi tăcerile aveau, prin urmare, formă plastică. Semănau cînd cu o stradă din Centrul Vechi al oraşului, cînd cu un peisaj din Teceu sau cu atelierul unui pictor, cînd cu o natură moartă. Cu totul surprinzătoare era imaginea unui deal roşu ca un muşchi de vită aşezat pe zăpadă, pictat de Ziffer.

— Cu un deal ca ăsta va începe primul meu film, anunţă solemn Graţian.

— De unde iei tu atîta roşu? întrebă Violeta. Era înspăimîntată înainte de a auzi răspunsul, căci Graţian avea soluţii pentru orice problemă, aşa încît, pentru el, practic, nu existau probleme. Şi tocmai acest lucru o înspăimînta.

— De la abator, veni răspunsul prompt şi rece ca o ghilotină.

— Cum de la abator?

— Fac o comandă de sînge pentru uz estetic, preciză Graţian, convins că ultimul cuvînt însemna ceva pentru o fată care se pregătea pentru Istoria Artelor.

Violeta începu să rîdă. Graţian nici măcar nu tresări. Părea chiar preocupat de soarta primului său film. Violeta continua să rîdă în speranţa că va atrage, în acest fel, atenţia asupra ei. Abia cînd rîsul său se apropie de strigăt sau de rugă, privirea ironică a lui Graţian se opri asupra ei. Violeta avea ochii întredeschişi. Se arăta şi se ascundea. Cum fac şi farurile maşinilor noaptea în „faza de întîlnire".

O privire care spunea mai mult decît ea însăşi dorea. Violeta abia mai respira în liniştea camerei, în timp ce respiraţia lui era tot mai sacadată şi mai greu de stăpînit. Tăcerea asta jenată, iată un lucru cu care un regizor de film are întotdeauna de furcă.

Cînd se hotărî să îi lase singuri, Violeta era întinsă pe mochetă, epuizată de o înfruntare care durase prea mult pentru o puştoaică de clasa a XI-a, fie ea la mate-fizică, şi pivot în echipa de baschet a liceului.

6 Îşi spunea că nu se mai întorcea demult *acasă,* ci doar într-un loc cunoscut, la fel ca străzile, parcurile, muzeele care aparţin în egală măsură tuturor celor ce le străbat sau şi le amintesc. Se înstrăinase de casă odată cu rîsul Violetei

legănîndu-se încet, ademenitor, ca un hamac, sub privirea tot mai nesigură a lui Graţian.

Nu-ţi trebuiau prea multe cuvinte ca să numeşti această vibraţie abia sesizabilă, această paşnică şi tulburătoare, în acelaşi timp, ondulare a aerului. Şi nici un IQ prea înalt ca să înţelegi ce se ascundea sub lectura complice a cărţii lui Borges, *Moartea şi busola*, descoperită de Graţian într-un anticariat din Piaţa Carolina. Paragrafe, pagini, cuvinte, spaţii albe chiar erau citite într-un fel care le aprindea privirile şi deregla pulsul.

Într-o zi, gesturile precipitate, mîngîierile furişate sau grăbite lăsară loc unei visări duminicale. Culcaţi unul într-altul, savurînd contopirea lentă a trupurilor lor, păreau o rachetă de croazieră pe care el o urmărea hipnotizat de strania ei suficienţă şi indolenţă.

Zborul acesta lin a durat vreo trei ani. A urmat o perioadă scurtă de turbulenţă, apoi o privire goală, umbrită din cînd în cînd de amintirea unui cuvînt sau a unui gest. Atît.

Chiar cuvintele se înlănţuiau acum după o altă sintaxă: aspră, brutală, abruptă. Sintaxa reveriei şi a aproximării fusese abrogată peste noapte ca o lege vetustă. În locul ei se instalase „la syntaxe de l'éclair", vorba poetului, pusă în slujba unei judecăţi sumare şi a unei condamnări fără apel.

Din splendida rachetă de croazieră nu mai rămăsese decît un fuselaj de cenuşă, cum tot din cenuşă părea şi trupul Violetei, pe care el îl scormonea ca un ciobănesc german în căutarea drogurilor. Dintotdeauna, de altfel, Violeta i se înfăţişa ca un depozit clandestin de stupefiante din care lua mai întîi ea însăşi, înainte de a le oferi şi altora.

7 Se întîlniră în modul cel mai banal cu putinţă în Piaţa Gării.

— Ne îmbrăcăm la Abbie Hoffmann? întrebă ea în loc de salut, după ce îl studiase din cap în picioare: pălăria neagră din fetru, tunica din piele, jeansul decolorat, ghetele înalte, prăfuite, cu inscripţia „Insulated“ şi, nu în ultimul rînd, geanta de umăr, model sac de grenade, ref. UM 0216 Zalău/1985.

— Dar tu? La Barbara Koster & Adriana Farranda? replică el amuzat de felul în care fiecare dintre ei făcea trimitere la Graţian, zis Gabriel Ceroni.

Asemănarea celor doi nu era doar fizică, frapantă, ci şi, pînă la un punct, existenţială, mai puţin faza militantă a soixante-huitard-ului francez pasionat de Proust, Musil, Dostoievski, Gogol şi convertit apoi la yoga, jogging şi psihanaliză.

— Nu, acolo mă dezbrăcam doar, veni răspunsul ei, dezinvolt, provocator, începu să rîdă. Rîdea şi el. Cu ea, totul e uşor: o înmormîntare, o naştere, o revoluţie. Le privea cu o egală curiozitate, întocmai cum ar privi o eclipsă totală de soare, o broască ţestoasă sau o pictură de Baba ori Ilfoveanu. Cu ochii ei albaştri, cu chipul ei oval şi pistruiat, cu sînii ei mici şi rotunzi ca două mingi de tenis pe jumătate îngropate în zgură, cu picioarele ei de 1,20 m (exagera), cu tunsoarea ei à la Rimbaud, cu degetele ei subţiri, uscate şi mereu pătate cu tuş, cu toată experienţa ei de iubită a lui Graţian şi de viitoare emigrantă. „Experienţa“ ei, însă, nu era altceva decît instinct, iar misterul ei o uimitoare transparenţă. Seducea fără să îşi propună şi se lăsa sedusă fără rezistenţă. Se juca. Trăia.

8 Toate acestea le vedea doar acum. Dar atunci? Atunci? Atunci vedea profilul de buldog abulic al fostului său profesor de filosofie, fost lector la

Academia Militară. Era ora 11. Cafeneaua gării era aproape pustie. Profesorul îşi aştepta paharul cu coniac. Răsfoia ziarul local în spatele unei stive de cărţi cumpărate pe sub mînă de la Lola.

Răspunse cu „Salve!“ salutului politicos al fostului său elev, celebru pentru a fi urmat liceul minier, cînd cel mai bun liceu al oraşului îi era accesibil fără nici o emoţie, după care se întoarse la lectura indiferentă a ziarului local. Cu adevărat îl interesa doar *Mica publicitate*. Pentru că nu era politizată.

Apartamentele se schimbau pe o maşină Dacia 1310 cu îmbunătăţiri. Uneori şi casele, în acest caz, însă, apărea şi menţiunea „plus diferenţa“.

El locuia într-un apartament modest de două camere în zona gării, dar s-ar fi mutat oricînd pe Hollosi Simon, să crească un cîine, să ude magnolii şi să-l citească pe Heidegger.

Ştia totul despre filosoful german, dar el însuşi nu amintea prin nimic de el. Ca şi cum nimic din ce ştia sau aflase în ani şi ani de cercetări n-ar fi folosit decît redactării unui op imaginar deocamdată, destinat fatalmente uitării şi, de aceea poate, mereu amînat.

Privea lumea ca pe un paragraf din *Sein und Zeit*, luminat la intervale regulate de strălucirea mată a coniacului Milcov.

La o masă din apropierea lui, s-a aşezat un bărbat însoţit de un copil. Copilul vorbea gesticulînd.

— Tată, m-a muşcat un cîine, zise băieţelul cu mîndrie.

— Un cîine? Ce fel de cîine? întrebă speriat tatăl.

— Unul vaccinat, îl linişti băieţelul.

— De unde ştii? întrebă tatăl deloc liniştit.

— Aşa arăta, zise băieţelul, dus pe gînduri, absent, visător.

Profesorul încă mai citea ultima pagină în căutarea unui schimb favorabil sau, cel puţin, a unei posibile adrese atrăgătoare.

El se bucura de ceaşca sa cu nes şi admira reproducerile după Klimt de pe coperta *Omului fără însuşiri*, tradus în franceză de Philippe Jaccottet. Supracoperta neagră a cărţii lui Kundera, sumbră, îi displăcea.

Pachetul fusese pus la poştă în Aarhus în urmă cu o lună. Bine că a ajuns. Cafea n-aţi primit, constată cu năduf funcţionara de la colete externe. Se pare că nu, zise el cu o falsă părere de rău. Ştia însă că la gară va bea un nes. Ceea ce şi făcea. Citiţi degeaba, dacă nu beţi o cafea ca lumea, zise funcţionara şi îl puse să semneze un borderou.

Ar fi fost o dimineaţă obişnuită, dacă nu ar fi fost explozia. Barmanul de la *Solferino* a scăpat ţoiul din mînă; chelneriţa a călcat strîmb şi a căzut în braţele vînzătorului de lozuri; mulţi s-au trîntit care pe unde, cu faţa la pămînt; din WC-ul gării au ieşit în grabă cîţiva cetăţeni îmbrăcaţi sumar; şeful postului de miliţie TF s-a baricadat în sediu împreună cu cei doi subordonaţi ai săi, iar restul călătorilor au rămas nemişcaţi printre bagaje, gata să primească şi o a doua explozie, ultima, nimicitoare.

Stolul de grauri ce-şi luase zborul în zona silozurilor de porumb fîlfîia din aripi undeva departe, plutea, mai bine zis, ca o lună neagră deasupra viilor.

Sfîrşitul era aproape şi scălda lumea într-o lumină de o intensitate neobişnuită pentru luna august. Călugărul care aduna bani pentru construirea unei biserici undeva în Moldova îşi făcea monetarul printre cruci şi mătănii ca să poată da socoteală, la o adică, de fiecare bănuţ, în vreme ce şinele de cale ferată se înălţau drept în sus, trăgînd şi traversele după ele, arătînd tuturor calea, precum Scara lui Iacov.

A doua explozie n-a mai venit însă, aşa că lumea îşi recapătă pulsul normal şi respiraţia firească. Doar un ceferist de la revizie a rămas cu nasul în ţărînă chiar şi după ce în jurul său se făcuse un cerc destul de mare de curioşi: omul mîngîia ca pe un sîn de femeie roata dezumflată a unei Dacii roşii cu cinci viteze şi frînă servo, parcată regulamentar la cîţiva paşi de sediul miliţiei.

Într-un tîrziu, apăru şi şeful. Călca rar, apăsat, cu mîna la pistol, mirosind a transpiraţie, după ce cîntărise îndelung situaţia, aparent calmă, dar capabilă oricînd să le joace o festă. Mirosul înţepător de transpiraţie împărţi pe loc lumea în două. De emoţie şi respect, unii abia mai respirau.

La vederea şefului de post, ceferistul se ridică sprinten, ca pe vremuri la exerciţiile de culcat-sculat executate cu talent pe unde se nimerea în curtea unităţii militare care îl făcuse bărbat.

Şeful de post se opri în faţa maşinii, dilatată parcă din pricina căldurii ăleia nelumeşti, îşi dădu chipiul pe ceafă, dădu ocol maşinii, apoi se opri lîngă roata pleoştită. Se uită în sus. Se uită la roată. Iar se uită în sus. Iar se uită la roată. Mai făcu de cîteva ori mişcările astea, urmat întocmai de cei din jur, toţi în căutarea unei explicaţii.

După o tăcere îndelungată, se auzi năucitoare întrebarea şefului: Cum p… mă-sii?

Şi dacă nimeni nu găsi un răspuns la această întrebare, ceferistul de la revizie găsi în schimb o formulă consolatoare: Bine că n-o fo’ esplozie pă faţă, don şef! Chiar aşa, îndrăzni un altul. Sînteţi un om norocos, don şef. V-o ferit Dumnezău de esplozie mai ales pă faţă. Îi mai greu de redresat, zise altul, om cu experienţă, după cum dădea din cap. Să nu mai punem la socoteală ce s-ar fi întîmplat dacă venea cineva din faţă ori din spate, încheie ceferistul de la revizie.

Şeful zîmbi. Părea fericit. Oamenii ăştia aveau dreptate: era un om norocos, dar roata

trebuia cercetată cu competenţă de criminalişti. De aceea, va lucra cu mănuşi. Ordonă cu tot respectul împrăştierea, apoi scoase cricul şi roata de rezervă. Tot nu făcuse niciodată operaţiunea asta, iar pînă să iasă din schimb mai erau cîteva ore. Între timp, căldura se va mai domoli şi ea. Doar atît, căci despre ploaie nici nu putea fi vorba. Ştia asta de la Duna TV. Buletinul lor meteo umbla şi aici. Chiar mai bine decît ăla de la TVR. Le urmărea pe amîndouă, dar preţ punea mai ales pe ce ziceau ungurii, pentru că el nu era şovin.

9 Ea apăru ca din senin, ca un ecou îndepărtat al exploziei. Ba chiar ca o cauză obscură a ei, în faţa căreia chiar şeful de post se fîstîci, dată fiind lungimea picioarelor arătării pe care le admira visător în timpul orelor de serviciu.

Cu aşa picioare, chestia cu spaţiul vital ţi se pare de înţeles, îşi spuse el în timp ce se chinuia să pună cricul: Taie aerul ca un Panzer!

Mai greu de înţeles era mirosul de praf de puşcă ce nu se dădea dus nici în ruptul capului. Cineva îi pusese gînd rău şi cei din jurul său ştiau asta şi se bucurau. Începu să-şi numere în gînd duşmanii. Cînd ajunse la treizeci renunţă: îl ura tot cartierul. Dar, chiar de aceea, se simţea folositor, important şi superior unei mulţimi necioplite care bea cafea cu năut, bere călîie şi acră şi mînca „tacîmuri“ de pui ori capete şi „adidaşi“ de porc. Începu să scoată şuruburile roţii avariate, cu graba cu care ar fi descheiat nasturii jeansului care plesnea pe fesele „paraşutei“ ce tocmai trecuse pe lîngă el fără să-l ia în seamă. Nepăsarea ei îl întărîta, dar îl şi ajuta să termine mai repede ce tocmai începuse.

Parcă aş viola roata, Doamne apără şi păzeşte, îşi zise el cînd trebui să admită că trupul îi era năpădit de un val de căldură care nu avea nici o

legătură cu soarele ăsta beteag de saturnism. O boală care te poate lăsa fără dinţi şi fără urmaşi, dacă nu te grăbeşti să dai cu bulanul în populaţie. Cam asta scria şi pe bileţelul pe care îl descoperise sub roată. Semnat Nutzy şi Rudy.

— Nu anunţaţi procuratura, don şef? întrebă un subordonat venit în ajutor.

— Şi de ce s-o anunţ? Avem vreme, Iovane.

— A fost o tentativă de atentat, don şef!

— Ce tentativă, Iovane?

— De răsturnare a Regimului…

— Hai, măi, Iovane… Nu de Regim îi vorba aici, ci de mine.

— De dumneavoastră? Păi, cine să vă răstoarne, don şef, ca pe un Regim?

— Alea de nu mai vreau eu să le răstorn, zise şeful dus pe gînduri. Oricît de greu îi venea, se hotărî să pună la bătaie ultimele prezervative ceheşti pe care le mai avea în stoc, căci cu Rudy nu era de glumit, mai ales cînd era vorba de Nutzy, fosta sa iubită, actualmente doar bună prietenă.

E bine să se ştie că o regulează şi miliţia, nu numai golanii sau persoane fizice, cum se mai spune. Pentru prestigiu' ei! Asta era părerea lui Rudy, de care trebuia să ţină cont. Astfel… În primăvară un ofiţer de securitate sărise cît de bine în aer cu Dacia lui cu tot. Lot de export. Spectacolul a fost pe măsura funcţiei şi a gradului. Ca şi înmormîntarea, de altfel, urmată de prima ediţie a balului *Schimbarea la faţă* (*a României*, cum scrisese cineva cu ruj de buze pe afiş), căci totul se întîmplase pe 6 August. Mulţime de norod, cu bucurie în suflet, s-a adunat şi la înmormîntare şi la bal, corect îmbrăcată în negru. S-a dansat întruna pe *Final Countdown* al lui Europe. Dimineaţa, doisprezece dintre ei n-au mai ajuns acasă. Cînd au putut fi văzuţi din nou pe străzi, arătau de parcă ar fi dansat fără întrerupere cine ştie cîte zile, aşa ca în filmul *Şi caii se împuşcă, nu-i aşa?*

Se tîrau de ici-colo şi nu se îndemnau la vorbă. Aveau ochii roşii şi umflaţi ca nişte ouă de Paşti împistrite, puse în cuiburi de lavandă. O frumuseţe! Seara, cînd se lua curentul, şi se lua în fiecare seară, ochii le străluceau în întuneric precum mira televizoarelor color, vîndute pe liste de aşteptare, la care lumea se uita cu respiraţia tăiată. Apoi, au început să moară pe rînd. N-a scăpat nici unul. Primul a fost Deac, miner şi poet. Semăna cu James Coburn din *Cei şapte magnifici*. Citea literatură bună şi scria poezie.

Celibatar. A lăsat după el trei manuscrise de poezii şi cîteva LP-uri: Jimi Hendrix, cu *Machine-gun*, Beatles, *Abbey Road*, Led Zeppelin cu *Communication Breakdown*, Pink Floyd, *Dark Side of the Moon* şi Phoenix, *Cantafabule*. Ceilalţi, doar neveste şi copii.

10 Acum însă nimeni nu se gîndea la moarte. Violeta, cel mai puţin. Mergea să înoate la baraj. Poate vii şi tu, a zis ea ca într-o doară. În ţinuta asta de campanie? întrebă el. De ce nu? zise ea. A acceptat invitaţia, uitînd că nu avea costum de baie. Nici ea nu avea, dar lucrul ăsta nu o îngrijora deloc. Ştia un loc ferit, greu accesibil, unde costumul de baie era un moft. Apoi, studenţii de la Arte erau obişnuiţi cu nudurile şi cu nudismul.

Drumul spre acel loc, numit de ea golf, trecea prin pădure, printre ferigi şi ciuperci. Călca rar. Nu părea grăbită. Avea timp să privească în jur şi să verifice dacă toate erau la locul lor, cum face tot omul cînd se întoarce acasă sau într-un loc cunoscut.

Nici el nu era grăbit, doar incomodat de pălărie, ameninţată din cînd în cînd de crengi prea joase. Tunica din piele era la adăpost în sacul de umăr. A scăpat de ea chiar în autobuz. Se pregătea să o înghesuie în sac peste Ulrich, Agathe,

Diotima, Tomas, Tereza, Sabina şi ceilalţi, pe care avea să îi descopere cu o uimire egalată doar de limpezimea cerului sau aroma sîngelui, cum ar fi spus, cu sarcasmu-i cunoscut, Graţian, cînd o auzi pe Violeta strigînd: Stai, că nu-i prosop de garajist! Îi luă haina din mîini şi, după ce o împături cu grijă, o puse la locul potrivit, fără să agreseze vreun personaj. Asta ca să nu o porţi creponată, zise ea, mulţumită de propria-i îndemînare.

În secunda următoare, privea prin geamul prăfuit, cu o curiozitate tristă, instalaţiile lugubre ale fabricii de acumulatoare. Din pricina plumbului, fagii, carpenii şi castanii comestibili rugineau mai repede decît ar fi trebuit. La fel şi oamenii.

VI

Revelion cu vînzare

1 Gheretă era fericit. Un revelion în societate e cu totul altceva! Lume bună, mîncare la fel, maniere. Şi peste toate astea, ceva de care doar auzise: bufet suedez. De ce îi zicea aşa nu prea înţelegea, dar asta nu conta prea mult din moment ce recunoştea toate felurile de mîncare aranjate elegant pe farfurii albe de plastic din care te serveai cînd şi cum doreai, fără să ştii o boabă de suedeză. Atîta mîncare Gheretă mai văzuse doar la nunţi şi în filmele cu mafioţi.

Aici însă, pe lîngă mîncare, mai erau şi cîteva tablouri spînzurate de pereţi, la care nu erai obligat să te uiţi atîta timp cît aveai ceva de clămpănit. Erau cîţiva totuşi care păreau să fi uitat că *e* revelion şi, în loc să bage la ghiozdan, se uitau la tablouri de parcă în toate ar fi fost Fecioara cu pruncul. Le venea să spună: întîi potolul şi după aia icoanele! Cu burta plină, altfel îţi pică o pictură, chiar dacă nu te pricepi la desen, cum era şi cazul său.

Zorela dansa de cînd venise, orice şi cu oricine, dar mai mult singură, ca şi ceilalţi de altfel, în cercuri mai mici sau mai mari, după cum le permitea holul, luminat doar pe jumătate. Unii dansau cu ochii în tavan, alţii cu ochii în gol, cei mai mulţi, de unde sperau să li se arate sufletul-pereche. Se mişcau încet, ca în somn, frecîndu-se unii de alţii: femei de bărbaţi, femei între ele, bărbaţi între ei. De toate vîrstele. Zorela se descurca binişor, placată acum de un rugbist din linia de trei sferturi de la Remin.

Dom' profesor nu dansa. Nici gagica lui. În calitate de gazde aveau nişte răspunderi. L-au întrebat dacă se simte bine, dacă nu-i lipseşte ceva. Nu-i lipsea nimic. Tocmai compara piftia Zorelei cu alte piftii. A lor ieşise ca la carte. Mînca şi păzea de hoţomani astrahanul Zorelei. Cine să fure o blană cît o iurtă? Şi de unde hoţi în casa asta? Totuşi, paza bună…

O femeie fără blană, Gheretă, e ca *România* lui Rosenthal fără drapel, zicea cu tîlc domnul Zegrea. El însă înţelegea ce voia să spună domnul farmacist, întrucît băuse de mai multe ori cafea, pe la diverse familii, din ceşti cu numele ăsta. Rosenthal era de fapt un fel de steag al familiilor bune.

Toată mobila era acoperită cu un soi de pînză de sac albă, dar mai fină. La fel şi parchetul pe alocuri. Doar tablourile erau colorate şi mîncărurile. Parcă erau la teatru, dar nu în sală, ci pe scenă, actori fără voie într-o piesă care semăna foarte bine cu un revelion, care se putea juca în orice anotimp. Cu o singură condiţie: să nu cumpere nimeni tablourile. Sau, dacă le cumpără totuşi cineva, după părerea lui, slabe speranţe să fie înlocuite cu altele, false. Preţurile erau afişate pe o listă pe care el o confundase la început cu un meniu. Doar cînd a numărat mulţimea de zerouri din dreptul fiecărui tablou a înţeles despre ce e vorba. La aşa preţuri, s-ar putea face un revelion în fiecare lună şi tot nu e sigur că pereţii ar rămîne goi. Pe el însă soarta tablourilor nu-l privea cîtuşi de puţin. Era acolo ca să mănînce, să bea şi să păzească blana Zorelei. Parcă aş fi de gardă la drapelul de luptă al unităţii, îşi zise el, cu gîndul la vremurile lui de glorie de la Lipova şi Cincu. Îşi turnă un pahar de vin roşu şi închină în memoria soldaţilor căzuţi la Păuliş. Muriseră tineri, dar aveau un monument de care puteau fi mîndri şi pe care oricine şi l-ar dori, chiar dacă nu oricine poate fi erou, adică mort. Ca la Revoluţie. Ce-ar fi dacă

toţi eroii Revoluţiei ar fi fost morţi? Cine ar mai fi primit certificat de revoluţionar? Revoluţia, i-a spus odată Dionisie Precup, e Diploma de maturitate a naţiunii române! Un fel de bacalaureat la Istorie. L-am luat cam tîrziu şi greu, greu, dar acuma, gata! Am intrat în rînd cu lumea liberă. Aşa-i Precup! I-a plăcut totdeauna istoria. O şi cunoaşte, nu-i vorbă. Îşi mai umplu un pahar cu vin. Îl ridică şi spuse tare: *La Mulţi Ani*, domnu' Precup! Nu-l luă nimeni în seamă. De necaz îi dădură lacrimile. Habar nu aveţi voi cine e domnu' Precup Dionisie, maistru pensionar cu şcoală de maiştri la stat! Goli paharul pînă la ultima picătură. Un efort care îl obligă să-şi sprijine apoi capul în farfuria din faţa lui, în care mai rămăsese o umbră de maioneză, repede ştearsă de pielea sa poroasă ca un burete. Se simţea totuşi bine, stînd aşa, nemişcat, cu fruntea ascunsă în poala moale, catifelată, a singurătăţii care trecea grijulie de la unii la alţii ca o soră de caritate într-un spital de campanie…

— Bine că Revelionul a rămas tot pe 31 decembrie, ca înainte de Revoluţie. Şi Crăciunul, de altfel. Doar 23 august s-a mutat pe 1 Decembrie…

— Într-un fel e bine, măi Gheretă… În şase săptămîni ţinem aproape toate sărbătorile, mai puţin Paştele şi Rusaliile din alea mari… În rest ne rămîne timp pentru muncă şi concedii.

— Da' oare cu Paştele nu s-ar putea aranja, dom' Brînduşă? Vreo ordonanţă de guvern, ori lege, dumneavoastră ştiţi mai bine…

— Nu se poate, Gheretă!

— Nu? Chiar deloc? Şi de ce?

— Din cauza… mieilor.

— Aveţi dreptate, la asta nu m-am gîndit. Cum să tai miei în decembrie sau ianuarie, că nu-s porci. Şi apoi nu poţi schimba totul, aşa, dintr-o dată…

— Ne trebuie ceva timp, Gheretă, şi răbdare… Pînă una alta, ne pregătim de Revelion. Eu, cel puţin…

— Şi eu, tot aşa, dom' Brînduşă, da' mai modest. Ba, poate, chiar mai ciudat…

— Adică cum? Să nu-mi spui că pe bază de măşti ori sex în grup!

— Se poate, dom' Brînduşă? Vă aduc ziarele şi scrisorile de o viaţă. Păi, pentru mine şi sexul în doi e mult, darmite în grup… Ai nişte obligaţii… Şi e cu risc, dom' Brînduşă… Asta merge la privatizaţi. Că sînt învăţaţi cu riscul. Pe cînd noi ăştia de la Stat…

— Sînteţi învăţaţi cu Statul, Gheretă… Şi Statul atîta aşteaptă, să staţi, că apoi ştie el cum să vă…

— Da' avem de ales, dom' Brînduşă?

— Nu prea, Sebastiane. În plus, e o relaţie stabilă… Poziţia se mai poate schimba, dar asta nu aduce cine ştie ce avantaje…

— Nu aduce, e drept, dom' Brînduşă, da' cel puţin ştii că îţi serveşti Statul şi, pînă la urmă, Ţara şi Poporul. Ochii lui Gheretă se umeziră de emoţie. Nu ziceam noi în armată: „Servesc Patria!"?

— Ba da, Gheretă, şi ce-am mai servit-o! Dar să ne întoarcem la Revelion. Ziceai că e ciudat…

— Păi, alt cuvînt nu am găsit pentru un „Revelion cu vînzare". După cum scrie la ziar.

— Cum ai spus? Brînduşă văzuse şi auzise multe în viaţa lui, mergea prin talciocuri mai des decît la biserică, dar aşa ceva… Şi ce se vinde, mă Gheretă?

— Pictori morţi, zice domnul Zegrea, farmacistul, care se pricepe la de-astea, că e farmacist doar, sînt mai scumpi decît ăi vii, după cum reiese şi dintr-un vers, pe care dom' Zegrea ni-l mai recită din cînd în cînd şi care sună cam aşa: Ca păsările, mort voi cîntări mai greu decît viu… Puneţi „costa" în loc de „cîntări" şi versul are înţeles.

— Păi, ştii de ce?

— Nu.

— Pentru că o pasăre moartă nu mai poate cînta. Pe ele cîntatul le face uşoare şi le ajută să zboare. La fel şi cu pictorii. Moartea, Sebastiane, orice s-ar spune, dă greutate…

— Cui, dom' Brînduşă?

— La toate.

— Şi nouă?

— Da, numai că nu în părţi egale.

— Păi, eu am cîntat ceva la viaţa mea, zise Gheretă: imnul, şi nou şi vechi, Internaţionala, romanţe…

— Ei, atunci poţi muri împăcat. Toate astea vor cîntări ceva pe cîntarul Judecăţii de Apoi, căci de el e vorba… Brînduşă tăcu. Părea mulţumit. Vorbise pentru prima oară în viaţa lui despre moarte. Şi nu i se păru atît de greu.

— Să înţeleg că veniţi şi dumneavoastră?

— Nu ştiu… Poate… Unde zici că se ţine?

— În casa doamnei Alieta Ster, dacă ştiţi…

— Ba bine că nu… Păcat că nu vinde vila… Pînă la urmă şi un tablou ar fi bun. L-aş agăţa la mine, că tot sînt goi pereţii şi o vilă nouă fără ceva tablouri nu prea merge…

— V-aţi pus şi termoplan, dom' Brînduşă? Că ţine de cald şi de zgomot.

— Păi, cum altfel?

— Şi cu garsoniera ce faceţi?

— O dau în chirie la studenţi. Pe dolari sau mărci. Că nu mă lasă inima să-mi vînd trecutul… Să-l dau în chirie, mai merge… În felul ăsta n-o să uit niciodată de unde am plecat şi cît am suferit.

— Da' pînă la urmă a meritat, observă Gheretă plin de admiraţie şi de compasiune pentru fostul gestionar al „Gostatului".

— Se pare că da… recunoscu modest Brînduşă. Suferinţa, Sebastiane, te întăreşte şi te mîntuieşte.

— Dacă ai credinţă, adăugă Gheretă, cu oarecare neîncredere faţă de credincioşenia lui Brînduşă.

— Dar mai ales… Chipul lui Brînduşă arăta acum ca unul de „tov prim“ de pe vremuri.

— Mai ales… Ce, dom’ Brînduşă?

— Coaie, Sebastiane, coaie! Să poţi răbda pînă îţi vine rîndul…

Gheretă amuţi de uimire. Brînduşă în schimb izbucni într-un rîs ori hăhăit care nu sminti în nici un fel starea de visare în care Gheretă părea cufundat iremediabil. Şi Zorela lui tot aşa gîndeşte. Cu aceleaşi cuvinte. Îi veni în minte un desen sau o planşă, cam aşa ceva, şi care înfăţişa felul în care nu ştiu ce popor îşi închipuia pămîntul ţinut în spate de un elefant sau o broască-ţestoasă. Te pomeneşti că, între timp, lumea şi-a schimbat punctul de sprijin… Te pomeneşti…

Se uita pierdut la Brînduşă care era ba elefant, ba broască-ţestoasă, ba… Asta trebuie să fie să ai vedenii. Să te ia cu rău de la stomac sau cu leşin. Cum i se întîmpla şi cînd cobora cu liftul de la etajul zece.

Doar cînd ajunse din nou în stradă admise că Brînduşă era tot Brînduşă. Cartuşul de Kent pe care îl ţinea sub braţ era dovada. El nu fuma deloc. Zorela, în schimb, de Revelion, fuma numai Kent, şi numai de la Brînduşă. E o femeie rafinată, orice s-ar spune. Şi se spuneau destule. Rafinamentul ei, însă, era mai presus de orice bănuială, una fiind curvăsăria, mai bine zis. Chiar aşa stînd lucrurile, Zorela merita un cuvînt mai înalt, mai deosebit.

— Zi mai bine libertinaj, îi şopti de sub pămînt broasca-ţestoasă. Era un cuvînt subţire, transparent şi fragil ca un pahar de cristal, uşor aburit de răsuflarea caldă a hoaştei care tocmai îşi sărbătorea 800 de ani de serviciu în slujba pămîntului.

2Nu erau mai mult de douăzeci de persoane. O prezenţă modestă, puţin încurajatoare în privinţa vînzării tablourilor. Dacă n-ar fi fost şampania şi urările de la miezul nopţii, precum şi simulacrul de dans din hol, aerul de prohod al petrecerii ar fi fost greu de pus sub semnul întrebării.

Se apropia de ora unu şi anunţul din ziar de la mica publicitate era tot mai aproape de ceea ce păruse multora: o farsă. Cei puţini, dornici să o guste, erau aici, vag interesaţi de miza evenimentului. Sau deloc.

Pentru a nu-şi ofensa amfitrionii şi stăpîna absentă a casei, cei mai puţin familiarizaţi cu pictura citiră totuşi pioşi etichetele înguste ce însoţeau tablourile, păstrînd, în memoria artiştilor, un moment de reculegere şi chiar de recunoştinţă pentru acest revelion *furcsa* sau bizar, pe care îl onorau după puteri: îmbrăcaţi cum se cuvine şi cu braţele încărcate de platouri cu mîncăruri pe care le aşezaseră cu evlavie pe masa uriaşă din mijlocul sufrageriei, în timp ce un gînd pios însoţit de cruci mai mult sau mai puţin discrete se îndrepta spre cei patru pictori ascunşi în spatele pînzelor colorate, de unde urmăreau amuzaţi sau încruntaţi petrecerea, după care, unii dintre ei, dacă nu cumva toţi, urmau să-şi facă bagajele şi să se mute te miri unde: într-un muzeu, într-o bancă sau într-o altă casă.

Regretau de pe acum plecarea căci duseseră o viaţă plăcută aici, în casa doamnei Ster. Îi invidiau pe cei ce nu fuseseră scoşi la vînzare, dar se bucurau să dea o mînă de ajutor doamnei Ster la restaurarea cavoului familiei şi a casei de la Feldiu, pe care unii dintre ei o cunoşteau destul de bine. Doamna Ster luase chiar cîteva ore de desen de la Janka Olejnik. De la ea împrumutase o anume energie vitală, dar şi o propensiune spre zonele tulburi ale sufletului, domolite odată cu trecerea timpului, convertite în toleranţă şi

înţelegere pentru cei fără odihnă, precum Eleonora, pentru care Eugen Pascu avea o slăbiciune specială. Dacă aş fi cunoscut-o, zicea el, seara, lîngă o sticlă de vin, dintre toate sculpturile mele aş fi păstrat cu siguranţă nudul ei. Eu n-aş mai fi pictat deloc, zicea Ziffer dus pe gînduri. Şi ce-ai fi făcut? întrebă Nagy Oszkár. Copii, dragilor, i-aş fi făcut copii, pur şi simplu. O vreme, să zicem, acceptă Petre Abrudan. Dar cînd… mă înţelegi… Atunci m-aş fi apucat să pictez. Ce? întrebară toţi trei. Amintirea tuturor senzaţiilor. Un fel de ejaculare tîrzie, dacă nu chiar post-mortem, ricană Eugen Pascu, întins la umbra unui copac din pînza sa fetiş, *Călăreţul*. Abrudan şi Nagy Oszkár izbucniră în rîs. De ce rîdeţi? întrebă Ziffer deloc supărat. Dacă te-ai uita şi tu la ce se face azi, ai fi uimit să constaţi că ejacularea ta plastică, cu ceva metafizică în cazul tău, se numeşte pictură gestuală, dacă vrei, zise Eugen Pascu. Vezi Rauschenberg, Stella Franck. Izbucniră toţi patru în rîs. Era doar noaptea Anului Nou, iar pictura era departe de a-şi fi spus ultimul cuvînt.

Iolanda şi Petru se învîrteau printre invitaţi, separaţi şi apropiaţi în acelaşi timp unul de altul de această mulţime eterogenă şi străină, entuziastă sau abulică, în funcţie de cantitatea de alcool ingerată, euforică sau blazată, dispusă totuşi, în ciuda diferenţelor, să petreacă o noapte împreună într-un loc altfel inaccesibil. Mulţi dintre ei aveau să povestească mai tîrziu despre revelionul lor la Casa Ster, la fel de celebră şi de enigmatică în oraşul lor precum Casa Vernescu sau Capşa la Bucureşti.

Interesul pentru tablouri era unul mimat sau de circumstanţă. Se anunţa un eşec răsunător. Scuze ar fi fost destule: o putere de cumpărare mediocră, mediatizarea insuficientă şi neprofesionistă, o găselniţă amuzantă, dar nu şi eficientă, precum şi atracţia redusă pentru investiţii în obiecte de artă.

Încă un vis, marca Petru Şendrean, îşi spuse Iolanda cînd pendula monumentală a casei Ster anunţa ora unu. Doar o minune ne mai poate salva, îşi spuse ea luînd în acest fel o parte din riscurile pe care şi le asumase Petru. Un Maglavit, un Lourdes sau o Madonă neagră de la Chestokova ne-ar fi de folos în acest caz.

Să accepţi o înfrîngere ca pe o victorie pe dos nu era genul ei. Notabil era doar faptul că răceala, dacă nu chiar ostilitatea ei faţă de Petru, trecea pe nesimţite în compasiune: un sentiment cu evoluţie imprevizibilă asemenea unui mutant viral, rebel la tratamente clasice.

3 Doar primele secunde din noul an sînt cu adevărat noi, observă doamna Emilia Lapedatu, o arhivă vie de anecdote legate de viaţa artiştilor care trecuseră prin oraşul lor de-a lungul anilor. Ele sînt clipe de graţie, necontabilizabile, şi nu fac altceva decît să însufleţească precum o răsuflare divină cenuşa anului scurs, în care noi vom cultiva cu hărnicie alte himere, bio, cum se poartă acum, timp de 365 de zile. Unii dintre noi nici nu mai apucă recolta. Celelalte clipe sînt deja vechi, reciclate precum nisipul din clepsidre.

Cu un discurs ca ăsta te duci la Armata Salvării sau la Balul Scepticilor Revoltaţi, îşi zise Iolanda, tot mai aproape de ideea unei dezertări discrete, nedemnă de ea, dar izbăvitoare. Înota şi ea ca toată lumea într-un deşert moale de in, în care tablourile erau promisiunea înşelătoare a unor oaze de neatins. Căuta drumul cel mai scurt spre debaraua în care îşi lăsase cizmele şi ceea ce ea numea un *military trench coat*, pentru a se face nevăzută înainte ca *Revelionul cu vînzare* să se transforme în *Revelion cu regrete*, cînd uşa masivă de la intrare se deschise fără preaviz şi cu asemenea amplitudine, încît mulţi o şi văzură

sărind din balamale ca o uşă oarecare de pefele cum aveau mai toate apartamentele de bloc. Intrară pe rînd: un domn înalt, corpolent, mustăcios, cu o faţă lată, lucioasă, pigmentată ici-colo cu insuliţe de sînge închegat, urme ale unui bărbierit nemilos, cu un chapeau melon trîntit pe o claie de păr încă negru, creţ, îmbrăcat într-un palton de lînă cu revere lungi ascunse sub o blană bogată de nutrie din propria crescătorie, încălţat cu pantofi de cîteva milioane, pe care se aşezau în două cute discrete manşetele pantalonilor săi marca Serousi, după cum se putea citi pe buzunarul interior al vestonului.

Era un bărbat care se simţea peste tot acasă. Doar în propriile sale haine, acestea, părea că se afla într-o vizită protocolară pentru care nu era pregătit. Îl urmau trei chelneri de înălţimi diferite, dar, după uniforme, de la acelaşi restaurant, cu ţinută impecabilă şi, mai ales, cu zîmbetul şi siguranţa celor ce au exersat îndelung mişcările asemenea unor balerini distribuiţi momentan în roluri secundare. Doi dintre ei purtau pe umăr, ca pe nişte amfore, cîte un carton cu băuturi, iar al treilea, patru barchete mari din polistiren pentru care se făcu loc imediat pe masa unde destule tăvi erau de mult goale.

În liniştea care urmă acestei apariţii cum numai la teatru mai întîlneşti se auzi glasul sugrumat de emoţie al lui Gheretă: Domnul Brînduşă! Nu-i venea să creadă. Adineaori îi vorbea ceva despre răbdare şi iată-l acum dînd buzna într-un loc unde nimeni nu-i ducea lipsa. Care e cel adevărat? Cel din vis sau cel din faţa lui? Ca să afle adevărul, ar trebui să se întoarcă în vis. Zis şi făcut. Îşi lăsă din nou capul să-i cadă în farfurie, de data asta cu o grabă explicabilă, cu ochii închişi după regulamentul viselor, dar degeaba. În întunericul din el nu mai era nimeni. În schimb, violenţa întîlnirii cu masa fu cît pe-aci să-i despice capul ca pe un dovleac şi să o lase pe

Zorela văduvă. Noroc că ea, prevăzătoare, era deja în braţele lui Brîndușă, de unde putea privi melancolică locul plin de lumină şi verdeaţă, spre care Gheretă s-ar fi îndreptat ca un mucenic al iubirii întru adevăr.

— Sebastiane, dragul meu, eşti beat, zise Zorela, cu un glas tandru-ameninţător.

— Gheretă, eşti un dobitoc, hotărî, pe un ton cît se poate de firesc, domnul Brîndușă.

În această privinţă, părerile celor din jur erau împărţite. Aşteptînd ca lumea să se decidă, Brîndușă făcu un anunţ important: şampănii, vin roşu, icre, brînzuri franţuzeşti, fursecuri şi alte chestii, în cinstea domnilor artişti, morţi toţi, dacă bine am înţeles… Şi de vînzare!

— Ce texte bagă barosanul, remarcă unul dintre cei patru tineri *trash*, în trecere pe acolo. Băiat de băiat, se vede de la o poştă. Şampanie şi caviar. Şi ce ţoale. Arată ca un rus cu plajă privată la Nisa. *Prekrasnîi bobolsevik.* Cu rădăcini în Ceka şi NKVD, înainte de a fi hirotonisit kaghebist.

— *Fuck you*, Bruno, zise o blondă slabă şi nedormită de cîteva zile, altfel botticelliană în toate. Un arbore genealogic de esenţă tare cum numai tu poţi desena! Divin! Hai în codru cu verdeaţă, să ne-o tragem pîn' la greaţă, îi şopti ea la ureche vizionarului.

Îl prinse de mînă şi îl duse pe scara îngustă şi întunecoasă care ducea la mansardă. Pe chiloţii de un alb orbitor ai fetei, se putea citi scrisă cu litere roşii fosforescente inscripţia TOP SECRET.

— E timpul să-ţi vezi şi tu dosarul, iubitule, sper că ai o lanternă potrivită pentru bezna în care vei pătrunde. Te previn însă, drumul va fi lung, dar osteneala răsplătită. Dosarele sînt în adînc, precum colesterolul, leucocitele sau eritrocitele. Plutesc în sînge sau sînt lipite de pereţii arterelor ca nişte afişe în metrou, pe care nici dracu' nu le mai citeşte.

Fata se aşeză pe o treaptă, se ghemui în blezărul ei vişină putredă de velur şi începu să plîngă încet, abia auzit, în aşteptarea unor mîngîieri tandre care nu întîrziară să vină. Se strîngeau în braţe şi îşi spuneau că va fi bine şi aici, odată, cîndva, pentru toţi. La fel le spune şi dom' profesor la cursuri. Şi lor le plăcea să creadă că dom' profesor nu se înşela… Altfel, poate, nu ar mai fi fost printre ei… Şi nici ei aici.

Petru era la fel de derutat ca şi ei în faţa valului neaşteptat de musafiri care năvăliră în casă odată cu domnul Brîndușă, de nerecunoscut în ţinuta sa de magnat al veniturilor obscure, convertit peste zi în colecţionar rafinat de tablouri sau într-un Coluche autohton, patron spiritual al faimoaselor „restos du cœur" care se ignora, dar şi mînat de ambiţii politice, nemărturisite încă public.

Şi cum o minune nu vine niciodată singură, în urma alaiului domnului Brîndușă, în „toile de fond", se desena silueta de acum inconfundabilă a negustorului de antene. Acelaşi palton, acelaşi fular, aceiaşi ochelari, aceeaşi candoare. Mereu egal cu sine în orice împrejurare, privind totul cu o bunăvoinţă arogantă, cu o resemnare ironică, cuceritoare, deconcertante, în aparenta lor simplitate. Părea un prapor viu ieşit în lume cu bilet de voie pentru 24 de ore. O învoire pe care orice regiment de îngeri o putea acorda oricui, fără dispensă de „Sus", pentru rezultate meritorii în pregătirea de luptă şi politică, o dată la cîteva sute de ani. În timp profan, o dată pe lună.

Unul ca el te poate fura şi să rămîi totuşi cu portmoneul plin, te poate viola şi să rămîi virgină, să te strîngă de gît şi să poţi cînta apoi arii din opere, să te îngroape de viu şi tu să zburzi apoi prin parcuri, lanuri de grîu ori de floarea-soarelui, să te pîngărească şi apoi să te purifice. Era o sumă de paradoxuri şi un izvor de miracole. Era bărbatul ideal, înţepenit deocamdată în uşa casei cu pălăria unei ciuperci albe şi gigantice în braţe, pe care o

ţinea lipită de el ca pe un colet preţios pentru un destinatar necunoscut. Parcă ar fi Don Quijote părăsit de Sancho Panza, observă Petru, încă în căutarea unui punct stabil într-o lume care îi scăpa de sub control şi în care pînă şi tablourile păreau a-şi fi pierdut autonomia şi contururile precise, pentru a se topi într-o singură pînză provocatoare, insolită şi anonimă, prin complicitatea jucăuşă a celor patru pictori, singurii care se distrau cu adevărat într-o harababură cu final imprevizibil, dar cu atît mai promiţător.

4Gheretă, curtenitor, se oferi să se ocupe şi de paltonul domnului Brînduşă, pe care acesta îl puse în braţele poştaşului ca pe o manta uzată de răcan, fără pic de consideraţie faţă de calitatea stofei care mătura podeaua. Copleşit de dimensiunea paltonului, Gheretă promise că se va întoarce îndată şi după pălărie. Nu e cazul, Gheretă, cu un drum le faci pe toate, zise Brînduşă, punîndu-i pe cap melonul, mărimea 58, care alunecă pe fruntea poştaşului pînă la rădăcina nasului lăsîndu-l în beznă. Sînt orb ca un cuier, îşi zise Gheretă, incapabil să mai facă vreo mişcare. Şi poate că ar fi rămas pe loc nemişcat dacă nu i-ar fi venit în ajutor gagica lu' dom' profesor, care îl scăpă de pălărie. La timp ca să vadă că mirosul de sarmale care îi ajunsese la nas venea chiar de la sarmale. De servirea lor se ocupa un domn chelner în persoană. Era într-adevăr un revelion select!

Lui Gheretă îi plăceau sarmalele! Îl făceau mai bun parcă, mai blînd, mai îngăduitor. Parcă aş lua napoton, îşi zicea el în aceste momente fericite de împăcare cu lumea, sau o cană de ceai cu bromură cum doar în armată a avut norocul să deguste în fiecare seară. Altfel s-ar fi împuşcat între ei, soldaţi, gradaţi şi ofiţeri, deopotrivă, ca la Revoluţie. De nervi! Cînd mănînci sarmale te

gîndeşti doar la foile de varză, la amestecul de cărnuri tocate, cu orez, la afumătura de porc şi la crenguţele de cimbru. Lumea toată se reduce atunci la aceste cîteva lucruri simple care te fac să regreţi că eşti muritor, în timp ce sarmalele sînt veşnice.

Cred că drumul spre rai e pavat cu sarmale, îşi zise Gheretă, într-unul dintre puţinele sale momente de mare inspiraţie. Ar fi putut spune şi divină, dar el ştia prea bine că era doar un biet poştaş şi nu un mare poet. Dacă ar fi fost un mare poet, ar fi citit şi el din poeziile scrise chiar de el, cum fac toţi marii poeţi din oraş, o dată pe lună, la cenaclu, în casa Iancu. Poeţii mai mici se întîlneau la cafeneaua Piticul, fostă Scheip, de lîngă Turnul Ştefan, pe care unul dintre ei o botezase, Dumnezeu ştie de ce, Volter, ungur, de bună seamă. Doar domnul farmacist a spus: o fi şi oraşul nostru un Tiurih românesc, şi noi nu ştim. Atunci a aflat el că Zürich chiar există, ca şi Elveţia, de altfel, de unde mai veneau uneori scrisori şi pachete. Dacă Tiurih există cu adevărat, de ce m-aş îndoi de Viaţa de Apoi, se întrebă Gheretă înfiorat de bezna în care trăise pînă atunci.

Feţele musafirilor nu se mai scăldau de mult în lumina intensă a transfigurării de la miezul nopţii. În urma ei rămînea pasta ieftină a fardurilor care începea să curgă în fîşii subţiri, cum adesea se vede pe feţele năduşite de transpiraţie ale actorilor din teatrele sărace de provincie.

Odată cu chipurile, din nou banalizate, chiar hainele se destindeau cu un oftat de uşurare, deveneau mai puţin solemne, mai uşor astfel de purtat. Îşi serveau stăpînii cu naturaleţe; în toate mişcările, de la cele protocolare, la cele amicale.

Aerul de chermeză care începea să plutească deasupra revelionului era tot mai ameninţător.

Dacă, pînă la „periniţă“, nu se întîmplă nimic, va trebui să mă mut de aici, îşi spuse Petru, cu ochii la Iolanda, care ţinea în braţe, rîzînd, farfuria

aceea albă şi bizară a ochelaristului. Văzută de departe, avea pîntecele bombat, ca orice femeie însărcinată în lună mare. Părea un personaj dintr-o pictură flamandă.

Era martorul iluzionat a două evenimente cu o cronologie distorsionată într-o lume ea însăşi pe dos: Bunavestire, după Schimbarea la faţă!

Tot ce se întîmpla nu făcea decît să confirme profeţia doamnei Lapedatu. Dar cine să ia seamă la vorbele unei bibliotecare cu ochelarii grei de dioptrii? Şi fată bătrînă pe deasupra. Nu avea nici aplombul analiştilor politici şi nici frumuseţea înţepată a prezentatoarelor de ştiri de pe sticlă.

Noroc cu Brînduşă care nu înceta să-i strîngă mîna de cîteva secunde, repetînd întruna: Dom' profesor, dom' profesor! cu o intonaţie care avea cel puţin trei înţelesuri: bucurie a revederii după mica lor agapă secretă de acum două zile; subliniere a unei relaţii care depăşea moftul unui revelion unde ar fi putut veni oricine şi, în sfîrşit, încercare amicală de a-l readuce cu picioarele pe pămînt după o scurtă plimbare în lumea ideilor, pe unde dom' profesor mai dădea cîte o raită, precum alţii la curve.

Cu gîndul încă la silueta diformă a Iolandei, Petru nu putu spune decît atît: Cu ce ocazie, domnule Brînduşă?

— Cum cu ce ocazie, dom' profesor, cum cu ce ocazie? Cu ocazia revelionului cu artă. Aşa ceva nu trăieşti în fiecare an. De distrat, te distrezi cînd vrei, he, he, parcă nu ştiţi, zise Brînduşă trăgînd cu ochiul spre locul în care se găsea Iolanda. Da' să te cultivi, cum se zice în anumite cercuri, e mai greu… Aşa că, iată-mă! Pe deasupra şi cu ceva ofrande pe altarul artei şi al pictorilor morţi, Dumnezeu să-i hodinească acolo, în picturile lor, chiar dacă nu seamănă a morminte, că n-au cruci şi nici nu-s de marmură…

— Asta cam aşa e, recunoscu Petru, dintr-o dată binedispus. Vă interesează pictura?

— Bineînţeles că mă interesează, dom' profesor, mai ales dacă şi preţurile sînt acceptabile. Asta înseamnă că nu mă interesează orice fel de artă.

— Cum ar fi arta minoră, zise Petru zîmbind.

— Ferească Dumnezeu, dom' profesor, la artă pedofilă nu mă bag. Să mă lege mascaţii ca la televizor…

— Eu mă gîndeam la un anume nivel al artei, domnule Brîndușă.

— Păi, şi io tot aşa, dom' profesor, căci arta e în toate, şi în cele crude şi în cele coapte, ca şi Dumnezeu, dacă nu greşesc cumva. Ştiţi, eu cu religia nu prea le am.

— Vă plac cele patru picturi, domnule Brîndușă?

— Pînă nu ştiu preţul, nu pot spune nimic, dom' profesor.

— Aici aveţi preţurile, zise Petru întinzîndu-i o foaie de hîrtie velină.

Brîndușă luă foaia, aruncă o privire cifrelor trecute în dreptul fiecărei lucrări, apoi se apropie de tablourile panotate cu rafinament de Iolanda şi începu să le privească cu ochiul unui expert sau al unui colecţionar pretenţios… Se apropia, se depărta, pipăia, mirosea, le privea separat şi împreună, aduna în gînd cifre, fără să se mai încurce cu zerourile care oricum nu contau, afişînd însă acel aer blazat de om care îşi tocise pingelele prin muzee şi colecţii particulare, gata oricînd să pluseze, să mai ceară o carte sau să zică „pas“ ca la un „pocheraş“, spre admiraţia petrecăreţilor care urmăreau cu sufletul la gură mişcările greu de anticipat ale acestui clovn de geniu care, spre ruşinea lor, le aducea aminte de faptul că, dincolo de dans şi mîncare, mai exista ceva ce punea parcă în mişcare matahala asta bine înţolită şi generoasă pe deasupra, dacă se lua în considerare truda chelnerilor aduşi pe spezele sale, ceva pur şi simplu, în afară de ceea ce permite oricărui ins să

trăiască, ceva ce se cheamă pasiune. Cînd îşi termină numărul, Brînduşă se opri la doi paşi de tablouri, cu spatele la ele şi zise: Aceşti patru pictori pot spune cu sufletul împăcat, fără deosebire de naţionalitate: Am pictat pe-acest pămînt, s-avem glorie-n mormînt!

— Amin, răspunse mulţimea spăşită, cu gîndul la toţi cei duşi şi nu doar la pictori, întrucît fiecare dintre ei avea pe cîte cineva mutat la cele veşnice, chiar şi fără să fi pictat vreodată.

— *Kutya fasza* de glorie, zise Nagy Oszkár furios. De unde scoate el timpeniile astea? Nici măcar nu-i critic de artă. Atunci aş mai inţelege…

— Despre artă, glorie, moarte sau viaţă, oricine poate vorbi. Sînt cele mai banale teme, zise Ziffer turnînd în paharele prietenilor vin din sticla pictată de el. Un vin de a cărui culoare părea destul de mulţumit. *Boldog új évet! La Mulţi Ani!*

5 După ce îşi termină discursul solemn, cu rezonanţe funerare, în bună tradiţie a epitafelor de pe crucile de lemn colorate din Cimitirul vesel de la Săpînţa, Brînduşă ceru un scaun pentru a putea admira în voie şi în toată splendoarea lor cele patru picturi. I se făcu îndată pe plac şi Brînduşă se aşeză cu distincţie într-un fotoliu Biedermeier, adus fără poticneli de doi chelneri la semnul inspirat al Iolandei.

Pentru a contempla arta, atitudinea care se recomandă în poziţia aşezat este una destins-reflexivă, subliniată de genunchii suprapuşi şi de o înclinare uşoară a capului spre stînga, pe linia inimii.

Brînduşă se încadra perfect în regulile nescrise ale degustătorilor de frumos, cu o singură mică excepţie: ciorapii săi, nefiind destul de lungi, lăsau celor mai puţin interesaţi de artă posibilitatea de a admira o porţiune păroasă a gambei piciorului

stîng, pe care domnul Brînduşă o mîngîia cum ar mîngîa o pisică. Gestul acesta nu scăpă Zorelei, care făcea mari eforturi să nu geamă cum i se întîmpla cînd bărbatul visurilor ei o măsura cu aceeaşi palmă din creştet în tălpi, pe faţă şi pe spate, cu mici opriri în punctele fierbinţi.

— Să înţeleg că vă interesează, adică…, zise Petru gîtuit de emoţie.

— Da' cum să nu, dom' profesor, răspunse Brînduşă absent, cum să nu. Semne peste tot: uite un cal, îşi spuse el, fericit ca atunci cînd scrisese pentru prima oară în viaţă cuvîntul „cal". Cu un cal pictat nu faci nimic, dar cu unul viu şi de rasă poţi face bani. Apoi o herghelie. Apoi un hipodrom. Apoi… Uite şi o moară… O moară, ştia una de vînzare. Roata morii se-nvîrteşte, ţac, ţac, vorba cîntecului. Turism rural: pe valută. Cuptoare de pîine ca pe vremuri. Uite şi două sticle cu vin. Viile sînt pe nimica. N-a crezut niciodată că arta e bună la ceva şi cînd colo… Un singur tablou nu-i spunea nimic. Îl şi neglija de altfel. În mintea lui se legau şi dezlegau afaceri. Dacă va da lovitura, se va închina la tablourile astea ca la icoane.

Se ridică din fotoliu fără grabă, îşi încheie nasturii vestonului, se apropie de tablouri şi spuse: ăsta, ăsta şi ăsta. La preţul cerut. Dă cineva mai mult? Lumea din faţa lui încremeni ca într-un stop-cadru. Gestul său era răsplătit printr-o tăcere admirativă. Cineva scăpă un pahar, dar paharul alb şi din plastic nu căzu cum se aşteptau toţi, ci începu să valseze prin cameră fără ca prin acest mic artificiu să ştirbească în vreun fel prestigiul lui Brînduşă, care creştea văzînd cu ochii. Pînă cînd, nimeni nu putea şti cu precizie. Doar Gheretă îşi aminti că şi trupul domnului Ster plutise la fel în urmă cu mulţi ani, tot aici.

— Dom' profesor, batem palma, zise Brînduşă cînd socoti că ajunsese destul de sus pentru a nu fi dat uitării prea curînd. Băiatu', cupa de şampanie!

6Unul dintre cei trei chelneri scoase dintr-o cutie îmbrăcată în pluş vişiniu o cupă pentru şampanie, pe care erau inscripţionate literele I. B. mare, în culorile brînduşei de toamnă. Un alt chelner a turnat şampanie în pahar, l-a pus pe o tavă şi s-a apropiat de Brînduşă cu paşi bine măsuraţi, aşa încît lumea să poată admira în voie frumuseţea cupei în care chiar şampania aurie se contamina, încetul cu încetul, de culoarea melancolică a B-ului gotic tîrziu. Domnul Brînduşă luă cupa de pe tavă, tot fără grabă, cristalul impune respect, nu e o halbă de bere sau un biet pahar de plastic, şi rămase apoi nemişcat un timp cu gîndul la cuvintele pe care le datora celor ce înţelegeau acum că în faţa lor se afla un mare bărbat. Şi cuvintele veniră de la sine: *An Nou Fericit* şi *La Mulţi Ani!*

Un toast mai potrivit nici că se putea imagina, şopti doamna Lapedatu unei femei tinere ce mai păstra parcă în păr şi în haine aroma gerului de afară. Într-adevăr, dădu aprobator din cap tînăra femeie, invizibilă parcă pînă atunci şi, dintr-o dată, nu doar vizibilă, ci şi de o forţă a prezenţei sale care pulveriza pur şi simplu greutatea lui Brînduşă pe cale de a strivi, încetul cu încetul, siluetele celorlalţi, înghesuiţi sub pleoapele sale ca într-un teasc de struguri din care începea să picure mustul. Cînd şi ultima bătaie de palme se stinse, tînăra femeie se apropie de Petru şi îi spuse: Sînt Eleonora şi am un mesaj din partea doamnei Ster. Îi întinse mîna. Mîinile li se întîlniră într-o strîngere scurtă. După nume vă cunosc, zise Petru. Doamna Ster mi-a vorbit de dumneavoastră. Atunci, ne putem tutui, zise Eleonora şi îşi descheie cojocul de miel, uşor cambrat, cu guler rusesc, de sub care ţîşni un parfum de a cărui fragranţă se bucura doar Iolanda: uite o tipă care ştie cum se alege un parfum. Nările ei delicate adulmecau lacom parfumul care plutea în cameră

şi pe care îl capta numai pentru ea, aşa cum vara, în copilărie, prindea fluturii cu plasa lui Szántó în livada Alidei de la Salinae, de care îşi aduse aminte doar acum, ca de o datorie veche, pentru care îi era recunoscătoare femeii care dorea parcă să le spună ceva.

— Doamna Ster, stăpîna casei, după cum bine ştiu unii, vă urează un an bun şi petrecere frumoasă! Fără prelungiri, adaug eu, cu voia dumneavoastră.

În afara acestei case şi a acestor tablouri scoase la vînzare, pentru mulţi dintre noi, revelionul acesta ar fi unul oarecare. Pentru domnul Brînduşă, dacă i-am reţinut bine numele de floare, evenimentul la care asistăm ca la un spectacol în reluare la cererea publicului în fiecare an, la aceeaşi dată, e cu siguranţă unul care îi va marca viaţa. Cel puţin aşa cred eu. Dincolo de urările de început, doamna Ster doreşte să vă facă să înţelegeţi mai bine ceea ce vedeţi. E vorba, fireşte, de cele patru tablouri de care va trebui, poate, să se despartă. De trei, cu siguranţă. Am aici cîteva însemnări ale unei foste studente la istoria artelor, trimise doamnei Ster cîndva, într-un plic, asta după ce o vară întreagă privise aceste tablouri, poate din fotoliul în care acum cîteva minute domnul Brînduşă îşi mîngîiase visător gamba piciorului stîng. Să începem, deci.

După această introducere rece, ironică pe alocuri, în ciuda urărilor de bine ale doamnei Ster, lumea se arăta mai degrabă temătoare, somată şi nu invitată să asculte o prelegere despre artă, care era în acelaşi timp şi o mustrare adresată celor ignoranţi, uşor de recunoscut după graba cu care se făceau tot mai mici pe măsură ce timpul trecea, pînă la a deveni minuscule puncte negre în pînza de in care proteja parchetul. Din Brînduşă nu mai rămăsese decît un B cu contururile neregulate, gata să pleznească pe la cusături.

În frazele scurte, cu tăietura precisă, care ascundeau în adîncime căutarea febrilă a formulei memorabile, specifică profesorilor tineri, dornici să seducă sau să subjuge auditoriul, Petru îşi vedea primele cursuri sau seminarii.

Iolanda era atentă mai mult la cizmele italieneşti ale Eleonorei şi la mulţimea pistruilor de pe faţă, decît la vorbele ei. Despre *Şcoala de Pictură de la Baia Mare* ştia destule, iar pe Violeta n-a suferit-o niciodată. Cei de la mate-fizică erau siguri că puteau reuşi peste tot. Unii chiar reuşeau.

— Doamnelor şi domnilor… Înainte de a vă citi însemnările Violetei Rancea, scrise în ’85 în vacanţa de vară, trebuie să vă fac o mărturisire. Nu ştiu cum arăta Violeta cînd a scris aceste cîteva pagini, nu ştiu cum arată astăzi şi, pînă astăzi, nu am văzut nici măcar în reproduceri tablourile. Despre *Şcoala de pictură de la Baia Mare* am informaţii puţine şi contradictorii, unii o socotesc de un interes local, alţii de anvergură europeană. A transforma acest revelion într-un colocviu cu această temă ar fi o dovadă de inconştienţă sau de prost gust. Eu mă aflu aici ca mesager al doamnei Ster. În ce priveşte textele Violetei, pot spune că le ştiu pe de rost. Le-aş putea recita ca pe un lung poem în proză. Ce înseamnă asta, nu contează. Ceea ce contează cu adevărat e faptul că ne aflăm în faţa unor comentarii destinate lucrării de licenţă a Violetei, un proiect ambiţios pentru vîrsta ei. Citind şi recitind rîndurile Violetei, am fost cucerită de felul în care amestecă analiza pur tehnică a picturilor cu detalii din viaţa pictorilor, aşa încît aceştia sînt mai mult decît nişte inscripţii discrete pe pînză, fiinţe vii ale căror siluete pot fi văzute dincolo de straturile de culori, ca într-un fel de *body painting*. Ce înseamnă asta nu contează.

— Chiar că nu contează, zise încetişor Eugen Pascu. Ideea, însă, îi plăcea. Ceilalţi trei pictori îi făcură semn să tacă, gata să asculte comentariile Violetei.

— Nu ştiu ce ar fi făcut Violeta acum în locul meu. Poate ar fi spus aceleaşi lucruri, dar în alt fel. În mod sigur n-ar fi citit, sau ar fi privit în alt fel. Pentru a nu schimba nimic din ce a fost scris, voi citi, aruncînd din cînd în cînd o privire tablourilor pe care artiştii le modifică cîte puţin, chiar şi după moarte. Ei au această putere!

La auzul acestor vorbe, cîţiva îşi făcură cruce, în timp ce Brîndușă îşi spuse că, din punctul lui de vedere, unele schimbări s-ar chiar impune. Cum ar fi culoarea calului… Prea roşu!

7 *Ziffer Sandor (1880-1962)*

„Natură statică“, ulei pe pînză, 80 x 70 cm, datat 1910, semnat dreapta jos. Lucrarea a fost pictată la Paris, dacă luăm în considerare datarea scrisorii lui Ziffer către prietenul său Boromisza Tibor, redactată la Paris în ziua de 25 XII 1910. Argumentele acestei presupuneri ar fi şi cele cîteva rămurele de brad precum şi cîteva tuşe de culoare mai violente din primul plan, care ar sugera lumînările de pe bradul de Crăciun.

Aceste cîteva elemente conjuncturale cît şi datarea şi semnătura lizibilă a lui Ziffer, care apare atît în scrisoare, cît şi în tablou, ne pot conduce la o singură concluzie: lucrarea a fost pictată la Paris în preajma Crăciunului.

După cum se ştie, în opera lui Ziffer regăsim o puternică influenţă a expresionismului german, dar lucrarea de faţă poartă şi amprenta experienţei sale plastice franceze. Prin compoziţie şi structura cromatică, Ziffer pendulează între naturile statice ale lui Cézanne (cele cu mere) şi cele ale lui Matisse, din prima perioadă.

Ziffer soseşte la Baia Mare în 1906. De atunci, la îndemnul colegilor, îşi va petrece verile la Baia Mare şi iernile la Paris, unde frecventează atelierul lui Matisse.

Această lucrare este o excepţie în opera lui Ziffer, dacă o raportăm la seria lucrărilor care au precedat-o sau la cele care o vor urma. Aerul de studiu executat în linişte poartă amprenta operelor solide din muzee cît şi suflul nou al experienţelor postimpresioniste, menţinînd în echilibru pornirile novatoare cu propria-i inteligenţă plastică.

Asemenea lui Poussin şi Manet, utilizînd în beneficiul picturii lor capodoperele din muzee, Ziffer ţine să introducă la rîndu-i în spaţiul său plastic o reproducere după Veneziano, în stînga fundalului acestui tablou. La aceeaşi metodă a recurs şi Van Gogh în „Portretul lui Père Tanguy", fixînd pentru noi unul dintre modelele sale ideatice.

Pe fondul unor griuri subtile, se detaşează culorile primare cu pasajele lor, materialitatea expresivă a celor două draperii, a merelor roşii şi galbene, a ceşcuţei de porţelan, a sticlelor de vin multiplicate în oglinda mesei de toaletă, la care se adaugă nelipsita carte, o posibilă trimitere la erudiţia pictorului.

Această lucrare demonstrează influenţa franceză în opera lui Ziffer şi redefineşte ataşamentul său faţă de grupările „Die Brücke" şi „Der Blaue Reiter". În opera lui Ziffer se va echilibra într-un fel excesul expresionist cu ineditul surprinzător al fauvilor.

În concluzie, doamnelor şi domnilor, lucrarea poate fi considerată drept certificatul de absolvire a şcolii de pictură franceză al acestui mare pictor şi un motiv suficient de puternic pentru orice colecţionar serios de artă de a nu rata ocazia rarisimă să o cumpere, acum şi aici.

8 În timp, o nelinişte fără obiect lăsase locul unei nelinişti bîntuite de fantasme. Cînd anume, nu putea spune cu precizie.

Exista cu siguranţă o barieră fluidă între cele două perioade ale vieţii sale, un loc unde lucrurile se despart, dar se şi amestecă asemenea apelor dulci şi sărate la vărsarea fluviilor în mări şi oceane.

Pînă una alta, singura sa certitudine era chiar această frază îngropată în memorie printre mii de alte cuvinte mai mult sau mai puţin folositoare, printre imagini clare sau voalate şi senzaţii, încă vii sau pur şi simplu fosilizate: *Te vei întoarce şi vei fi strivit*. Era ecoul, cînd discret, cînd asurzitor, al acestei fraze.

Chiar trupul ei gol, pe marginea lacului, era lipsit de consistenţă. Ar fi fost de ajuns o pală de vînt cît de uşoară ca să o poarte de ici-colo prin văzduh şi să o lase apoi să cadă în apă, sau undeva în pădure, şi să dispară fără urmă. Cum de altfel s-a şi întîmplat după prima ediţie a Formulei 1 de la Hungaroring. La cîteva luni a primit o vedere din Goteborg. Acolo, se pare, mai erau locuri pentru români. Mai tîrziu, o altă vedere, de data asta din Helsinki. Apoi nimic, timp de cîţiva ani. Cînd începuse să se obişnuiască cu plecarea ei, a primit o scrisoare din Paris, semnată doar de ea. A reţinut cîteva amănunte: lucra la Beaubourg, făcuse un DEA în Istoria Artelor, pe soţul ei îl chema Michel. Un tip de treabă, cu vagi înclinaţii artistice, atestate în primul rînd de o vestimentaţie de o neglijenţă studiată şi de faptul că totul, absolut totul *le faisait chier*, lucru firesc pentru un francez *branché* în criză identitară prelungită în ciuda celor 45 de ani de spleen împliniţi. În caz că treci prin Paris, *fais-moi signe*, mai scria în încheiere. Urma un număr de telefon cu multe cifre. Şi cam atît. Îi promise în gînd o vizită, cînd va sosi momentul. O invitaţie rece, mai degrabă politicoasă, fără urmă de afecţiune, sau cu o afecţiune diluată pe distanţa celor două mii de kilometri care îi despărţeau şi pe care i-ar fi străbătut mai uşor decît cei cîţiva metri de iarbă care se întindeau acum între ei, într-o tăcere

încordată care făcea parcă şi mai apăsătoare căldura zilei. Erau două plasme. Deci nemuritori, conform observaţiei lui Updike din *Centaurul*: „În substanţa plasmică nu există nici o raţiune intimă pentru ca viaţa să se sfîrşească vreodată“. Citat din memorie. Forma nu este decît o metaforă a morţii: limita extremă. Reflecţiile sale nu depăşeau în greutate umbra întunecată a arţarilor care plutea pe apa albastră-verzuie a lacului, sfîşiată, din cînd în cînd, de cîte un peşte zburător în căutare de oxigen. Şi nici măcar cugetarea americanului. De tinereţe, e drept.

De fapt, încerca să facă şi altceva decît să o privească şi să măsoare timpul în funcţie de schimbarea regulată a poziţiei trupului ei pe prosopul de plajă, într-un subtil joc erotic, cînd nu era de-a dreptul provocator. Făcea totul pentru un ochi absent, pe care încerca să-l scoată din amorţeală, să o vadă şi să înţeleagă că era acolo doar pentru el. Un el care nu exista poate cu adevărat sau, dacă ar fi existat, nu l-ar fi remarcat, chiar dacă s-ar fi aflat la cîţiva paşi de ea, gol pînă la brîu, mai mult la umbră decît la soare, tot încălţat, dar cu şireturile ghetelor desfăcute, gata să le arunce unde se va nimeri, odată cu pălăria de fetru de care nu se despărţea niciodată, în caz că, din inconştienţă, prea mult plecată în larg, s-ar fi aflat în pericol. Lucru exclus, căci era o înotătoare bună. Avea un defect major: acela de a nu fi niciodată în pericol şi, prin urmare, în situaţia de a fi ajutată. Salvată, în cazul ei, era un cuvînt nepotrivit.

9 *Nagy Oszkár (1895-1968)*

„Natură statică în atelier“, 65 x 52 cm. Pictură în ulei pe placaj, nedatată, semnată lizibil cu majuscule în alb transparent, în dreapta jos a tabloului.

În cercetarea plastică, Nagy Oszkár caută reprezentarea contrastantă a luminii şi a umbrei, violenţa întîlnirii şi rezolvarea sa picturală, atît în peisajele sale în plein air cît şi în atelierul său cu lumină din vest.

În această natură statică, recuzita este modestă: o cutie pentru tutun, o călimară, un cuţit, cîteva obiecte mici rezolvate prin pete informe, un vas albastru predominant, cu contraste puternice de umbră şi lumină, toate aşezate pe pervazul unei ferestre.

Putem citi uşor dialogul compoziţional al ferestrei cu linia descendentă a pervazului. Prin fereastră pătrunde un fascicul puternic de lumină galbenă care întîlneşte vasul, modelîndu-l şi punîndu-i în evidenţă buza în contre-jour, scufundînd restul culorilor într-un dialog de griuri colorate, subliniate de contrastul puternic al negrurilor calde. Asistăm la o problematică picturală de interior în care lumina este rece, în galbenul său strident, iar umbra caldă.

Nagy Oszkár, fiind un pictor care îşi rezolvă spaţiul plastic prin divizarea în planuri mari a suprafeţelor modulate, recurge adesea la linii de demarcaţie între planuri şi tonuri. Pictura sa este gravă, detaşîndu-se demersul său pentru construcţia solidă a formelor, trecute prin marea lecţie a cubismului şi întoarse într-o imagine a cărei descifrare este mai uşoară.

Această natură statică însumează tot ceea ce îl caracterizează pe autor în perioada sa de maturitate artistică, fiind emblematică pentru parcursul său artistic cu care s-a impus în istoria picturii băimărene.

10 În timp ce el se mulţumea să o admire, ea citea aceleaşi cîteva pagini scrise cu un rotring negru, cînd încruntată, cînd zîmbitoare.

Mobilitatea feţei contrasta vizibil cu trupul ei destins ca un arc de ceas neîntors sau ca un braţ de tutun verde pus la uscat. El nici măcar nu deschise cărţile pe care tocmai le primise după o lungă aşteptare. Se mulţumea cu micile sale exerciţii de stil şi cu impresia că, lipindu-şi urechea de pămînt, auzea inima Violetei bătînd calmă, conştiincioasă, fidelă, o inimă de nădejde pe care va putea conta dacă va fi cazul.

Îşi spunea că într-un film sau chiar într-o carte, lucrurile ar fi fost demult rezolvate. Lumea vrea fapte, nu vorbe, de care, în general, e cam sătulă. Uneori, soluţiile vin chiar din sală: auzind parcă îndemnurile, bărbaţii încalecă femeile sau invers şi gîfîie sau gem, după caz, încurajaţi de spectatori: acum, acum, acum, aahhh. Apoi cuplul se separă şi fiecare tace în felul său, savurînd sudoarea sărată a celuilalt, priviţi cu înţelegere şi recunoştinţă de o mulţime de oameni destinşi şi ei după un orgasm colectiv atît de reuşit, binemeritat, în condiţiile unei inflaţii cu două cifre. În artă, totul e mai simplu. Pe cînd în viaţă… Oftă. În viaţă. De fapt, cum e în viaţă? Ce, cum şi cînd să faci, fără să o dai în bară? În viaţă nu e ca în Geneză, unde tot ce a făcut Dumnezeu a fost şi bun. Pur şi simplu. În afara oricăror criterii mărturisite de evaluare. A făcut cutare sau cutare lucru şi *a văzut* că erau bune; sensul profund al acestui *a văzut* îl urmăreşte de multă vreme. De lămurit asta cu masoreţi de ocazie, într-o cafenea sau o berărie. În viaţă totul *se scrie* şi *se citeşte, trăieşte* în acelaşi timp. Rareori ai timp să corectezi cîte ceva. De *rescris* nici nu poate fi vorba.

11 *Eugen Pascu (1895-1948)*

„Călăreţul“, 1930, ulei pe pînză, 45 x 58 cm, semnat stînga jos cu roşu.

Eugen Pascu este o personalitate aparte, cu înclinaţii şi tentaţii multiple. Porneşte ca sculptor dar, poate, impactul cu mediul seducător al cromaticii picturale a Coloniei îl face să abandoneze sculptura, reevaluîndu-şi tentaţiile expresive şi distrugîndu-şi toate sculpturile (vezi exemplul lui Modigliani). Pictura îi oferea de acum şansa împlinirii.

În lucrarea de faţă, se poate observa marea sa ştiinţă compoziţională prin restructurarea dreptunghiului pînzei cu un pătrat uşor deplasat, generat de două trunchiuri de copaci, în care, la rîndul său, se înscrie un triunghi sugerat de imaginea calului şi a călăreţului. Pentru a structura şi mai puternic compoziţia, Pascu descompune reprezentarea realistă a personajelor într-o mulţime de triunghiuri suprapuse, oferind un exemplu convingător al inteligenţei sale plastice. Din punct de vedere cromatic, asistăm la un dialog al celor patru registre orizontale cu dominantele de verde, galben şi gri-albăstrui, cît şi cu pata dominantă a calului roşu.

Eugen Pascu face figura unui expresionist liric în pictura băimăreană.

12 Dacă s-ar fi dezbrăcat odată cu ea, de mult ar fi fost întinşi unul lîngă altul. Întîrzierea lui a creat însă un handicap greu de trecut. Felul în care ea îşi scosese hainele îi dezgolise nu doar trupul, ci şi o biografie erotică bogată în evenimente ce păreau să oculteze sau să reducă la scara banalităţii legătura ei cu Graţian. Şi totuşi, nimic vulgar, nimic obscen în gesturile ei. Ceea ce părea a fi rutină, era în fapt un privilegiu de care puţini se puteau bucura. Trupul îi era înconjurat de o aură care o apăra de orice agresiune, fie şi a unei priviri furişate, indiscrete. Dacă experienţa se poate confunda uneori cu naturaleţea, cu graţia niciodată,

îşi spunea el, mut de admiraţie în faţa unui corp în care suprafaţa şi adîncimea coincideau în mod cu totul spectaculos: era ceea ce se vedea.

Prin sfîrcurile cafenii ale sînilor îi ieşeau la lumină două fire subţiri de fum alb cu miros de cedru sau santal. Vulcanul Violeta era gata să erupă paşnic. Cam cîtă lavă s-ar ascunde în adîncul ei? În orice caz mai puţină decît în Vezuviu, îşi spuse el, ceea ce era bine întrucît oraşul lor n-ar fi avut la o adică soarta Pompeiului, iar el ar fi putut lua astfel ceva din fiinţa ei inaccesibilă: puţină cenuşă şi o pietricică de lavă împietrită.

O putea admira fără teamă, din creştet pînă în tălpi. Ea rămînea concentrată doar la ce se întîmpla în măruntaiele sale şi nu la ceea ce se vedea afară, ca şi cum suprafaţa nu îi aparţinea decît cu totul întîmplător şi doar pentru o perioadă de timp. Cîndva, altcineva va semăna cu un nud de Modigliani, îi spuse el şoptit, la ureche. *Şi ochii tăi vor fi într-o zi două mari, întunecate păpădii*, veni neaşteptat răspunsul ei, ironic, cu acest vers din Ion Mircea, citit din întîmplare într-un număr de colecţie al *Echinoxului*. Ea stătea pe spate, el, de-a lungul ei, ca un dig, sprijinit într-un cot.

13 *Petre Abrudan (1907-1979)*

„Moară veche“, ulei pe pînză, 50 x 70 cm, nedatat, semnat jos, în stînga tabloului.

Deşi nedatată, putem plasa lucrarea în perioada anilor 1933-1935, dacă ţinem cont de impresia puternică pe care i-au lăsat-o Ziffer şi întreaga atmosferă coloristică a băimărenilor în momentul sosirii sale la Baia Mare.

Modul de abordare picturală a peisajului este de o factură cromatică specifică întregii Colonii de pictură. Desenarea motivului în albastru, cu treceri spre violet, oferă o dominantă rece care este îmblînzită cu oranj şi derivatele sale, iar în

final putem avea în faţa ochilor un peisaj al unui anotimp cu lumini şi umbre puternic contrastante. Stilul său se va schimba radical, artistul găsindu-se pe sine în perioada următoare.

Această lucrare de tinereţe trădează impactul pe care l-a avut Şcoala băimăreană asupra sa. Din acest punct de vedere, lucrarea este simptomatică pentru toţi cei care au avut o perioadă de stagiu la Baia Mare.

14 Deodată, cu o mişcare sigură dar molatecă, somnoroasă, a braţului stîng, îl prinse de ceafă şi începu să-l mîngîie într-o manevră abilă de distragere a atenţiei. Cum fac şi asistentele medicale din secţiile de pediatrie în cazul copiilor cu teamă de injecţii. Dureroase, mai ales cele cu penicilină, tot la şase ore. Ştia ce vorbeşte pentru că fusese internat odată la infecţioase, şase zile. Pe lîngă tratament, s-a ales şi cu o pijama nouă şi moale de finet.

Ce ştia se şi întîmplă, pentru că o unghie i se înfipse într-un muşchi al cefei ca un ac de seringă. Apoi ea îşi deschise ochii pe jumătate doar, ca să se asigure că prada astfel anesteziată îi era la îndemînă, şi îl trase deasupra ei cum ar fi tras un cearceaf sau o plasă subţire de alge plutind la cîţiva centimetri sub apa lacului, în care se zbăteau o mînă de peşti mărunţi, neştiutori şi distraţi.

Şi ea se prefăcu, ca în basme, într-o canoe lentă în care el vîslea cu apa pînă la glezne.

S-au întors în oraş tîrziu în noapte, cu ultimul autobuz. Au tăcut tot drumul. Ea a avut timp să şi aţipească cîteva minute cu capul pe umărul lui. S-au despărţit spunîndu-şi la revedere, după un sărut grăbit, timid, ce restabilea o distanţă anulată parcă din greşeală. Apoi a venit toamna.

A urmat o iarnă obişnuită: lungă şi posomorîtă. Odată cu primăvara, au venit, ca în

fiecare an, şi Paştile. Primi o telegramă cu următorul text: „Te fac o Înviere la Bucureşti? Violeta“

S-a întîmplat cum a vrut ea. Pe scara trenului care îl aducea acasă a primit cîteva foi de hîrtie în plic pe care ea i le întinse după îndelungi ezitări. Avea ochii umezi. Sau i se părea doar lui. Fişe de lectură, însemnări, zi-le cum vrei tu, din posibila mea lucrare de diplomă: un proiect utopic, mai bine zis. Le-am făcut după cîteva tablouri din colecţia doamnei Ster, a adăugat ea pe cînd trenul se punea în mişcare. Cu tine textele ajung sigur la destinatar. Trebuie doar să-l laşi în cutia poştală de la intrare. Şi lucrarea ta? a întrebat el mirat. O am aici. Îşi duse un deget la tîmplă, cum ar fi dus ţeava unui revolver.

15

— Domnilor, zise Nagy Oszkár, după numărul de cuvinte ce ne-au fost repartizate, ca se zic aşa, ca nişte locuinţe la bloc, Ziffer e pe locul unu, nici nu mă miră chind pus intre Matisse şi Cézanne, eu pe locul doi, iar Abrudan şi Pascu locul trei, *ex-aequo*. Cu toate acestea, eu rămîn aici, iar voi trei schimbaţi adresă. Uitîndu-mă la cei ce ne privesc, cred că am putea bea tot borul lui Ziffer şi nimenea nu ar observa lucrul ăsta, în afară, poate, de Iolanda, Eleonora, Petre şi ochelaristul, dacă lăsăm deoparte pe doamna Lapedatu. Chit despre Brîndușă *elvtárs*, nu ar remarca la o adică nici măcar dispariţia unei sticle.

— Sau, în caz afirmativ, ar pune un pictor din piaţă să-i facă alta, zise Ziffer, amuzat de posibilitatea unei asemenea mistificări.

— O sticlă de Ballantines, bunăoară, completă Abrudan, în vervă şi el, la curent cu noile tendinţe în Artele Focului.

— Ce păcat, dragă Petre, că moara ta nu merge cu vin, zise Pascu. Ne-am adăpa direct din

scoc, ca vitele.

— Cine ar mai da bani pe pictori beţi? se întrebă retoric Nagy Oszkár. Eu zic, continuă el, se mai bem un pic din borul lui Ziffer şi după aia stingerea. La culcare, fiecare în pînza lui. Vorba aia, cum pictezi aşa dormezi!

Zis şi făcut. Îşi trecură din mînă în mînă o sticlă cu vin, urîndu-şi din nou *La mulţi ani* şi *Boldog új évet*, apoi îşi strînseră mîinile în semn de rămas-bun şi se întoarseră în lumile lor, fără iluzii şi fără păreri de rău, protejaţi doar de ramele de un auriu coclit ale tablourilor pe care zarurile colorate ale vieţilor lor fuseseră demult aruncate, fără să abolească însă hazardul, vorba cuiva.

16 În sufragerie însă, lucrurile stăteau cu totul altfel. Revelionul căpătase, încă de la primele cuvinte rostite de Eleonora, ceva din solemnitatea şi stranietatea unui vernisaj nocturn, inedit chiar şi pentru cei foarte puţini obişnuiţi ai expoziţiilor de artă plastică din oraş, vîrful de neatins rămînînd încă Atelier ’35, un fel de TIFF plastic, vor putea spune, peste ani, cei patru studenţi *trash*, doctoranzi la mari universităţi europene şi americane, îngăduitori cu zoala şi zoaiele creaţiei autohtone, provincială oricum, repede dizolvată de un *Domestos* ironic de extracţie postmodernă.

Brîndușă era în al nouălea cer. Dacă ce se vedea în tabloul lui Ziffer a fost pictat la Paris, însemna că el, de fapt, cumpărase odată cu tabloul şi un apartament, să zicem o garsonieră, la Paris, Oraşul luminilor, cum i se mai zice, şi capitala Franţei! Atîta doar că din tablou nu reiese nici pe ce stradă era apartamentul şi nici la ce număr. Decît dacă faţada clădirii nu ar fi fost cumva pictată pe spatele tabloului. Ceea ce va putea uşor verifica acasă. De-acum încolo, gata cu sedentarismul, îşi spuse el. Va vrea la Paris, se va

uita la Ziffer. Va vrea în natură, se va uita la Pascu şi la Abrudan. Şi toate astea scufundat pînă la umeri în uriaşul său fotoliu din piele veritabilă din living-room.

Era atît de fericit, încît trebuia să facă ceva. Şi făcu. Strigă: damen tango. Abia rosti cele două cuvinte că Zorela îl şi luă în braţe, spre mulţumirea lui Gheretă, care îşi ştia soţia pe mîini bune. Putea în sfîrşit să mai tragă un pui de somn. Povestea cu tablourile îl cam obosise.

17 Petru era abătut. Brusc, locul acela îi devenise străin, tot mai străin cu fiecare etichetă cu inscripţia *Colecţia Brînduşă* pe care Iolanda le lipea pe ramele celor trei tablouri, din proprie iniţiativă. E ca un exerciţiu de exorcism, îi spuse ea după ce îşi termină lucrul. Se priveau în ochi cu o tandreţe uitată. Erau tot mai aproape unul de altul pe măsură ce tablourile se pregăteau de o călătorie spre o adresă încă necunoscută. Dar ei se schimbaseră înainte chiar ca această casă să se schimbe. Se schimbaseră fără să îşi dea seama, fără să le fi cerut cineva acest lucru. Acum, cel puţin, erau de acord asupra acestui punct. Le rămînea doar să vadă cît de profundă era schimbarea şi dacă va mai fi ceva de spus după felul în care Iolanda îi aranja gulerul cămăşii sub pulovărul de un roşu stins, destul de vechi de acum, uşor bluzat peste aceiaşi bine cunoscuţi pantaloni pensaţi din catifea raiată.

O promisiune vagă totuşi, s-ar fi putut spune, dacă nu ar fi fost şi o strîngere furişată de mînă, delicată, complice, cît o invitaţie la dans, pe care Petru o acceptă fără ezitare deşi, vorba lui, dansa ca un frigider. Era un mod încurajator totuşi de a accepta schimbarea, indiferent de sens. Dar nici aceasta nu mai conta acum, cînd simţea lipindu-se de el abdomenul plat şi fierbinte al Iolandei.

18Retras în penumbra scării ce ducea la mansardă, Flavius-Tiberius nu se putea lăuda cu o poziţie prea comodă.

După discursul Eleonorei, se trezi cu un picior bine proptit în noul an şi cu celălalt înnămolit în 1986. Dacă nu ar fi fost destul de înalt, ar fi fost un om mort. În plus, din amonte, venea peste el un şuvoi de şoapte care treceau prin mai multe limbi europene de mică sau mare circulaţie, pentru a se opri apoi în lutul bine frămîntat al unor gemete întunecate precum ceramica de Cucuteni.

19Eleonora dansa de una singură pe ritmul unei muzici pe care doar ea o auzea în casca unui walkman care pînă atunci îi atîrnase de gît ca un colier. Misiunea fusese îndeplinită cu brio, chiar dacă aplombul el fusese mimat. Se izola într-un ritm care era doar al ei şi care o ajuta să-şi recapete acuitatea privirii, să distingă clar chipuri şi siluete, să audă nume şi să le reţină, să zîmbească numai cînd simţea nevoia şi nu tot timpul. Pînă atunci nu fusese decît un zîmbet îngheţat rătăcind într-o mare de zîmbete reci şi priviri de o apăsată curiozitate, care o hăcuiau fără milă ca pe o bucată de carne nelipsită din meniul tradiţional de revelion. Dansa cu mîinile încrucişate pe sîni, vrînd parcă să se asigure că îi mai avea şi că nu fusese deposedată de ei şi de nici o parte vizibilă a corpului, prin cine ştie ce scamatorie oricînd posibilă în acest mic bîlci în care nimerise fără voie.

20Nu mai ieşise de mult în lume. Se simţea bine la Feldiu. Seara se lăsa repede, dar strălucirea neobişnuită a zăpezii prelungea parcă de fiecare

dată lumina zilei cu cîteva minute. Aducea lemne gata tăiate din magazia de lemne şi veghea focul din teracote. Tot ea şi gătea, după reţetele doamnei Ster. Cafea şi ceai aveau din belşug. La fel, mere, nuci şi struguri puşi la uscat pe sfori întinse în pod. Peste toate plutea un miros discret de gutui. Aveau pîine la cuptor făcută de Susana. Tot ea îi aducea şi laptele. Soţul Susanei a fost mulţi ani miner. Mina s-a închis şi Matei s-a trezit şomer, mai exact disponibilizat. Cu banii primiţi de la mină a cumpărat un tractor pe care nimeni nu-l mai mişca din curtea fostului CAP, deoarece din el nu mai rămăseseră decît numărul de înmatriculare şi cîteva piese imposibil de demontat şi de vîndut apoi la fier vechi fără ca poliţia să nu găsească făptaşul. Matei a cumpărat ceea ce fusese cîndva un tractor. Ca să îl aducă acasă s-a folosit de doi cai de împrumut. Apoi, a început restauraţia, cum zicea el. În cîteva luni, tractorul era bun de arat. E un tractor ca toate tractoarele, dar al lui Matei are un casetofon şi busolă. Ca să nu mă rătăcesc, domnişoară, zicea el rîzînd. Mi se întîmplă şi mie să beau un pahar mai mult după, şi chestia asta mă aduce acasă. La precizie.

Cînd se întorcea Matei acasă de la cîmp sau pădure, toţi cîinii din sat erau pe garduri lătrînd furioşi. Muzica lui Matei îi scotea din minţi ca şi farurile aprinse ale tractorului.

Duminica, Matei nu lipsea de la biserică. Era şi cantor şi diac. Avea o voce plăcută şi era un bărbat vederos. Susana era mîndră de el.

Ţărani de meserie erau puţini în sat şi bătrîni. Copiii de şcoală primară intrau cu toţii într-o singură sală de clasă. Pentru gimnaziu se duceau la Zuşag cu autobuzul. Foştii navetişti la mină sau la combinatul chimic, ca Matei, şi-au vîndut apartamentele de bloc din oraş, le-au lăsat copiilor sau le-au închiriat pe valută. Au început să construiască gospodării după vederi trimise de cei plecaţi la muncă în Europa. Casele vechi erau tot

mai căutate. Vara, în curţi şi grădini, se vedeau tot mai multe maşini necunoscute pînă atunci localnicilor. Avem scrisori din patru ţări străine, Austria, Italia, Franţa, Ungaria, şi un continent, Australia, zicea cu mîndrie Macavei, poştaşul. Puţine case mai aveau lacăte la porţi sau geamurile acoperite cu scînduri bătute în cruce. Pentru mulţi dintre noi, zicea Matei, schimbarea s-a întîmplat tîrziu. Folosea dinadins cuvîntul întîmplat, căci zîmbea de fiecare dată cu subînţeles.

Citise el undeva că oamenii s-ar naşte să fie bogaţi sau săraci. Don'şoară, vă vine să credeţi? După cum trăiesc eu, înclin să cred că da, zise ea surprinsă. Cine zice asta? Un englez. Ăştia nu prea mint. Ştiţi cum era pe vremuri? O fi, da' să auzim ce zice bibisiul. E bine să ţi se dea ce ţi s-a luat, zicea doamna Ster. E neplăcut însă să vezi că uzurpatorii de ieri sînt justiţiarii de azi. Şi încă un lucru: viaţa unui om e mai mult decît un inventar de bunuri. Matei ştia prea bine ce voia să spună doamna Ster. Pentru că se înţelegeau, îi lucra cu drag pămîntul şi via şi îi aducea lemnele din pădure pe care tot el le tăia pentru foc. Întîi cu fierăstrăul, apoi cu securea.

Doamna Ster o prezentase tuturor drept nepoată. De ce faceţi asta, doamnă? Ca să am şi eu o nepoată şi să nu mă creadă lesbiană, zise doamna Ster fără să clipească. Credeţi că ştiu ce înseamnă cuvîntul ăsta? Cuvîntul nu, dar relaţia cu siguranţă, după cîte casete erotice văd la instalaţiile lor video în fiecare seară. De ce crezi că e aşa mare înghesuială la spovedanii?

Au rîs amîndouă închipuindu-şi femeile în drum spre biserică, cu caseta vinovată sub braţ, şi pe părintele Clemente cerînd răgazul unei nopţi pentru a vedea acasă filmul deocheat. Numai după o dreaptă judecată, zicea el, pot spune în ce fel poate fi iertat păcatul.

Ea stătea bine cu păcatele. Atîta doar că, spre norocul ei, precum soldatul, tîrfa nu are viaţă

personală şi nici memorie: e doar o urnă mobilă de spermă. Violenţa imaginii îi îndrepta gîndurile spre lucruri mai vesele.

Macavei a anunţat-o că a primit de la şogorul Gheo o beretă bordoşă cum se poartă în Legiunea străină unde îl aştepta şi pe el cu drag. Trebuia doar să coboare din tren la Sarrebourg şi să se uite după un camion militar cu prelată şi vreo cîţiva colegi negheri de-ai lui, cu berete tot aşa bordoşe, şi care nu vorbesc deloc româneşte.

Asta nu înseamnă că nu ştiu ce caută acolo şogorul Macavei cu beretă de la şogorul Gheo.

Macavei era tuns chilug, avea bereta vişinie pe vîrful capului şi ochii în lacrimi, de frig şi de tristeţe. A întrebat-o dacă o să-l uite. Cum o să uit un cap ca ăsta? i-a răspuns ea. I-a urat drum bun şi l-a sfătuit să se ferească de scorpioni şi de legioneloză.

Apoi a intrat în casă şi i-a spus doamnei Ster că va merge totuşi în oraş la revelion şi că va citi însemnările Violetei. Doamna Ster avea oaspeţi de seamă în noaptea asta: pe Susana şi pe Matei. Mezelurile domnului Húsvágó erau deja puse pe platouri în cămară.

Macavei s-a dus la bufet şi a băut rachiu pînă a intrat în comă alcoolică. În mintea lui, pregătirea pentru Legiune trecea pe la Urgenţe. În zăpada din Feldiu, maşina salvării nu era mai mult decît o cruce roşie cu sirenă şi girofar. Întins pe targă, cu bereta de legionar pe piept, Macavei impunea respect. O să fie un mort frumos, decretă secretarul primăriei. El chemase doctorul care, la rîndul său, chemase Salvarea. Odată cu plecarea lui Macavei, postul de poştaş devenea vacant. Cu gîndul la procedura complicată de angajare prin concurs a unui nou poştaş, secretarul primăriei mai ceru cincizeci de coniac şi nota de plată.

21 *Purple Rain*, singurul cîntec al lui Prince care îi plăcea, avea trei înregistrări consecutive. Dansa pe ultima, împrumutînd, pe cît îi era cu putinţă, ceva din mişcările unui om care se sprijină pe aer pentru a rămîne în picioare, cum văzuse în spectacolele lui Saburo Teshigawara şi Miyata Kei, cînd băgă de seamă că un ins îi făcea semne să se oprească cu gesturile unui agent de circulaţie, o parodie trivială a propriilor ei gesturi. Îşi scoase căştile nedumerită şi privi în jur ca şi cum lucrul acesta ar fi fost cu neputinţă pînă atunci din cauza ploii care cădea peste ea în valuri purpurii. Se făcuse de rîs, de bună seamă. Lumea însă nu părea să se intereseze de soarta ei, preocupată fiind de două fenomene tulburătoare: ingestia şi deglutiţia. Avea în faţa ei o cireadă de vite hipnotizate de căldură în adăpători la vremea amiezii.

Agentul de circulaţie era un tip înalt, cu ochelari rotunzi pe nas şi un fular roşu la gît. Stătea în faţa ei zîmbind, cu mîna întinsă, gata să o ajute, dacă ar fi fost cazul. Cum poţi răsplăti o mînă întinsă la nevoie? Dar ea nu era la ananghie. Era doar singură, ceea ce era cu totul altceva. Aparenta ei fragilitate ascundea o capcană pentru masculi idioţi sau doar orgolioşi, dispuşi oricînd să-ţi ofere protecţie ca apoi să „ţi-o pună“, pentru că ce altceva doresc fragilele? Ochelaristul nu părea să facă parte din această categorie. Zîmbetul lui complice îi dădea de înţeles că lumea ei secretă îi era oricum accesibilă, în absenţa oricăror favoruri, şi asta nu-i plăcea deloc.

Avea nevoie de o diversiune pentru a-l alunga dintr-un loc care era doar al ei şi în care el pătrunsese prin efracţie. Cum altfel? În timp ce ea dădea probe pentru compania de dans a lui Teshigawara.

Scăparea îi venea din buzunarul stîng al cojocului pe care acum îl ţinea în braţe ca pe un partener adormit. Degetele ei pipăiau ambalajul

inelului opalin în care îşi punea de fiecare dată nădejdea în momentele ei tot mai dese de disperare, în timp ce se întreba dacă merita să rişte doar pentru a sancţiona o presupusă violare a nu ştiu cărui cotlon al fiinţei sale. Se hotărî. Mîna ei uscată, caldă scoase la lumină, cu o insolenţă de băiat de cartier, un *Durex* pe care îl puse ca pe o cutie de chibrituri în palma lunganului. Acesta însă nu se pierdu cu firea. Îl examină cu atenţia unui numismat, apoi îi restitui obiectul spunîndu-i: Păstrează-l, o să avem nevoie de el!

Îşi luă o sticlă cu vin, ceva de mîncare şi se aşeză din nou pe scara ce ducea la mansardă, de data asta într-o poziţie mult mai confortabilă.

Ea a rămas pe loc descumpănită. Nu băuse nimic pînă atunci. Îi era sete. Nu mîncase nimic. Îi era foame. În loc să se apropie de masă şi să urmeze exemplul lunganului, îşi puse din nou căştile.

22 Ora două. Gheretă se clătina de somn şi odată cu el lumea şi odată cu lumea Zorela. Noroc că era bine aşezată pe genunchii lui Brînduşă. Aşa trebuie să arate sufletele pereche. Îi admira într-atît, încît aproape regreta că Zorela îi era soţie. Îi părea rău că le stătea în cale, dar nici nu avea putere să se dea la o parte. Era cam egoist de felul său şi, la urma urmei, avea şi el dreptul la fericire, chiar dacă a lui era una întîmplătoare. O mîngîia pe Zorela din priviri şi recita în gînd: Ce-am găsit, eu n-am furat, numai Dumnezeu mi-a dat! Simţindu-i mîngîierile, Zorela se lipea somnoroasă de pieptul lui Brînduşă, spre bucuria lui Gheretă care încă se putea mîndri cu vigoarea privirii sale.

23 Toată viaţa nu făcuse altceva decît să o iubească pe Marta. Iar Marta nu făcuse altceva

decît să se lase iubită şi să-şi păstreze astfel toată energia pentru a-şi iubi fiul mult aşteptat.

El a venit în iulie, cu fundul lui roz înainte, de unde şi mersul ciudat pe stradă: tot la zece paşi, o privire înapoi, peste umăr, chiar cînd nu era nimic de văzut. Nimicul ăsta i-a pricinuit însă destule necazuri, mai multe chiar decît ceva anume.

Se uita înapoi aşteptînd să vadă ceva, şi nu pentru că ar fi văzut ceva cu adevărat. Ca să nu-şi rupă cumva gîtul, Marta l-a dus la grădiniţă şi mai tîrziu la şcoală, o vreme, ţinîndu-l bine de mînă. Se temea să nu o zbughească te miri unde în goana lui după ceva ce i se arăta doar lui, şi nici măcar lui de fiecare dată, şi să nimerească sub vreo maşină, tren sau avion. Lui i se putea întîmpla orice. Avea un dar special de a da de bucluc. Oriunde: pe pămînt, în aer, în apă.

Întrebat de tovarăşa ce vede în urmă, a zis: nimic. Nimicul ăsta era doar nimic, şi nu un nimic care ascundea ceva: era chiar Nimicul. Înzestrarea lui era în privinţa asta mai presus de orice închipuire. Moştenire de familie cu care s-ar fi putut mîndri, dacă nu i-ar fi pus viaţa în pericol.

Ce vezi în urmă? l-a întrebat încă o dată tovarăşa. Nimic, a zis el. Repetată pînă la vomă, această întrebare a avut de fiecare dată acelaşi răspuns, pe cît de concis, pe atît de vag. Într-o zi, sătulă de atîta neobrăzare, tovarăşa s-a hotărît să-l înveţe cum se poate privi înapoi şi să vezi totuşi ceva. Şi-a scos de la gît baticul ei alb cu floricele de cîmp de toate culorile şi bine parfumat şi l-a legat la ochi. Spune-mi ce vezi cînd nu vezi deloc, idiotule! Eu văd, cînd nu văd deloc, o idioată care mă strînge de mînă, veni răspunsul său scrîşnit, anevoios, datorat durerii şi aceluiaşi regim de austeritate verbală. Poate ar mai fi adăugat ceva dar, din pricina cîmpului înflorit din batic, la care se adăuga şi un miros acru de grîu încolţit, care venea din altă parte, a leşinat în braţele tovarăşei, aşa încît palma pe care a luat-o de la tovarăşa

Codruţa a fost trecută cu vederea, ca şi întrebarea ei mînioasă: cum vorbeşti aşa, mă, puţă?

L-au culcat în iarbă, pe marginea trotuarului, şi l-au stropit cu apă de băut cărată în spate de tovarăşa îngrijitoare Codruţa, într-o marmită de zece litri, pregătită anume pentru plimbarea în parc.

Apoi s-au pus pe plîns cu toţii: copii şi tovarăşe. S-a trezit doar cînd lîngă el s-a înălţat un muşuroi al ispitei şi al milei deopotrivă, în care se regăseau cele mai frumoase castane culese chiar atunci, o halviţă, un măr, cîteva nuci, un ceas de mînă fără arătătoare, o cutie de farduri, o fotografie cu B.B., o decoraţie, o minge de tenis Dunlop, şi un bilet pe care scria ceva. Ce anume, n-ar fi ştiut niciodată, dacă tovarăşa nu ar fi citit cu glas tare ce scria pe el, te iubesc, înainte de a rupe hîrtiuţa în bucăţele, adăugînd: la vîrsta asta îţi iubeşti doar părinţii, patria şi partidul.

Tovarăşa Codruţa a început să bocească din nou. Dacă nu ar fi fost patria şi partidul, nu ar fi avut pe cine să iubească în copilărie, în afară de Rita şi Dolfi, colegi de copilărie, căci ea era un copil abandonat din naştere şi crescut la Casa copilului.

Din toată povestea asta s-a ales cu o spaimă de baticuri de toată frumuseţea. Pînă şi întunericul mirosea a baticul tovarăşei. Cîteva săptămîni a dormit doar cu lumina aprinsă.

Cînd a început să citească şi să ia ore de vioară, mai mult forţat de Marta, la domnul Neselovski, a scăpat de ticul ăsta cu uitatul înapoi. Tot ce îl urmărea, pînă atunci, cu adevărat sau doar în închipuire, s-a mutat în cărţi şi partituri. Datorită lor putea privi înapoi fără a mai întoarce capul. Ajungea să se oprească asupra unei pagini pentru ca aceasta să se transforme într-o lentilă de telescop, prin care timpuri şi locuri îndepărtate îl ajungeau din urmă într-o înlănţuire pe care o hotăra el însuşi sau într-o simultaneitate oricînd la

îndemînă. În felul ăsta nu mai punea pe nimeni în pericol decît, cel mult, pe sine. Cu bună ştiinţă. Devenea, cu alte cuvinte, responsabil.

Citea tot ce găsea în biblioteca lui Andrei Morar şi tot ce îi cumpăra Marta, la cererea lui. Peste toate acestea veneau şi cărţile dăruite de Semproniu. Din *Amurgul gîndurilor* ştia pagini întregi pe de rost. Dormea cu *Schimbarea la faţă a României* sub pernă şi era încîntat de Caragiale, Rebreanu şi Slavici. Asculta cu respiraţia tăiată amintirile de detenţie ale lui Semproniu, care nu avea copii, ci doar o căsătorie nefericită şi un zîmbet cum nu mai văzuse vreodată la altcineva.

Cărţile, ca şi amintirile, erau comentate cu Graţian care ştia şi toaca-n cer plus *As' noapte, Iisus*… de Radu Gyr.

De la amintiri şi cărţi, care nici măcar nu erau întotdeauna bunuri personale, au ajuns într-o bună zi să împartă aceeaşi femeie, cum ar împărţi un cort sau o cameră de hotel. Renata Covalschi de la barul „Voltaire" trecea de la unul la altul într-un comerţ clandestin de care lui îi era ruşine. Ea una, însă, nu îşi putea reproşa gestul şi gîndul curat de a-i face să o uite pe Violeta.

Nici măcar nu se fereau. Îl socoteau prea prost pentru lucruri atît de subtile. Activiştii din nucleul dur al partidului n-au ce căuta în lumea asta! Din lumea asta făceau parte şi sentimentele lor tulburi, vîscoase.

La drept vorbind, nici chiar Tovarăşii nu aveau o părere prea bună despre el. De aceea, poate, îl şi numeau Idiotul Partidului. Chiar dacă nu suna prea bine, îşi spunea că e mai onorant să ţi se spună aşa decît Idiotul Satului. Prefera vocaţia universalistă a partidului celei locale a satului. Discursurile sale despre colectivizare semănau prin smerenie cu predicile preotului Petridean despre Viaţa de Apoi. Ţăranii îl ascultau ca pe un povestitor dăruit, dar sărac cu duhul. Nici măcar nu chicoteau cînd le vorbea la Căminul cultural

despre binefacerile tovărăşiilor şi ale gospodăriilor agricole. Unii îl şi numeau „tovarăşul părinte“, iar preotul Petridean îl invita de fiecare dată la masă şi, după două, trei pahare de ţuică, i se adresa cu „frate Coriolane“, spre mirarea golită de sfînta mînie proletară a secretarului de partid, nelipsit de la petrecerile tovărăşeşti din casa parohială. Teoria lui era simplă: Dacă oamenii vor crede cu adevărat în viaţa nouă şi îmbelşugată care îi aştepta, atunci aşa vor şi trăi. Ca să fie cît mai convingător, îşi lua pildele din Evanghelii, cu care toţi ţăranii erau de acord. Pe nesimţite, Coriolan trecea din propagandist al partidului în misionar întîrziat şi caraghios al creştinismului. Atunci a fost mutat la *Arhivele partidului* la oraş şi de acolo la *Direcţia regională a cinematografiei*, unde se simţea cel mai bine, chiar dacă nu făcea altceva decît să lipească afişe prin oraş cu noile filme, ajutat de Flavius-Tiberius, de Graţian şi, uneori, de Violeta. A continuat să lipească afişe şi după pensionare. Din plăcere.

Fata asta avea un fel anume de a privi şi lumea şi filmele. De aceea poate şi-a luat lumea în cap. Atîta doar că ceea ce căuta ea nu se găsea nicăieri: nici în viaţă, nici în filme. Era ceva ce trebuia creat, ceva ce scăpase, pare-se, pînă şi Creatorului, mulţumit în ceea ce îl priveşte de opera sa. Violeta nu-i trezea nici o amintire. Nu semăna cu nimeni. Parcă s-ar fi născut din întîlnirea cu totul întîmplătoare a unui spermatozoid cu o bobină de film de cinematecă. Ea putea fi oricine, mai puţin ea însăşi: mereu la distanţă faţă de alţii şi faţă de sine. Aşa ceva el nu văzuse, deşi străbătuse lumea asta pînă la Cotul Donului, Stalingrad şi apoi în Tatra. Ca să nu mai vorbim de drumurile patriei.

Surprindea mereu. Pe toţi, mai puţin, poate, pe bunicul ei, doctorul Radu Rancea, şi pe soţia lui, Lea Reichler, originară din Galiţia, copil unic al unei familii de negustori de blănuri.

La o serbare a liceului, cel mai bun din oraş de altfel, a cîntat un cîntec pe care nu l-a înţeles decît profesoara de rusă. Cîntecul se chema *Vorkuta maia* şi părea un cîntec trist de dragoste, după cît de des îşi ştergea lacrimile tovarăşa Mateievschi. De fapt, chiar era trist acel cîntec care spunea foarte simplu povestea unei despărţiri. Doctorul Rancea învăţase ruseşte din pasiune pentru Cehov. Într-o excursie la Moscova, care avea în program şi un spectacol la Balşoi Teatrî, a apucat să vadă Arbatul, în vreme ce mulţi turişti din grupul lui erau ocupaţi cu micul comerţ, avantajos şi pentru români şi pentru ruşi: cine nu-şi dorea un Vef sau o pereche de adidaşi la schimb? Atunci l-a întîlnit pe Iuri. Originar din Leningrad, cu mamă cîntăreaţă de operă, Iuri a avut parte de o educaţie muzicală aleasă, dar şi de înrolare în armată la 20 de ani. Decorat de mai multe ori – cînd s-au întîlnit, Iuri purta uniforma militară brodată cu medalii de război – a căzut prizonier la nemţi. După război, acuzat de trădare pentru că s-a lăsat în mînile duşmanului, Iuri şi sute de mii de alţi ruşi au fost trimişi de Stalin, după o judecată sumară, la Vorkuta, în lagăr, unde a rămas pînă prin ’56. Iuri trăia cîntîndu-şi povestea vieţii sale cui dorea să îl asculte. Cîştiga cît să poată mînca şi să se îmbrace din cînd în cînd. Se socotea un mic Soljeniţîn de cartier şi se saluta cu multă lume. La cerere cînta muzică compusă de el pe versurile lui Esenin sau Mandelştam, ţinuţi la mare preţ de doctorul Rancea, şi făcea reclamă filmelor lui Tarkovski, Şukşin şi Nikita Mihalkov, pe care îi apreciau şi Graţian şi Violeta.

Aveau aceleaşi gusturi dar, mai mereu, păreri diferite. El a simţit de la început că între cei doi se lega ceva. Prea se certau des. Din orice. Mai ales după ce Graţian a ratat admiterea la IATC. Ea îi reproşa că se risipeşte, că se mulţumeşte să fie o vedetă de provincie, o speranţă eternă a artei, chiar dacă la 16 ani împliniţi a împlîntat un mic

monument în Piaţa Carolina. I se publicau poezii în *Luceafărul*, în *Tribuna*, în *Convorbiri literare* şi chiar în ziarul local. O dată în *România literară*. El asculta calm critica Violetei, constructivă, pentru că avea un motiv bine întemeiat: vremea lui nu sosise încă. Venise prea devreme într-o lume nepregătită să îl primească, să îl recunoască. Reproşurile ei însă continuau să cadă cum cade apa la Cascada Cailor. Hainele se lipeau de el, deveneau transparente şi îi transformau trupul în negativul unei fotografii cu detalii şi forme incredibil de clare în jetul de lumină al apei. El şi Flavius-Tiberius îl priveau amuzaţi. Graţian aştepta ca ea să se oprească, iar ea aştepta ca el să facă ceva sau să renunţe la acelaşi ştiut răspuns orgolios care pe ea o scotea din sărite.

Era vară. Încă o vară. Stăteau în iarbă toţi patru la umbra unui măr şi aşteptau un telefon de la Bucureşti. Şi telefonul a venit: Graţian era respins a treia oară la regie de film. A cules un măr de pe o creangă joasă. Merele erau tari, acre ca gogonelele murate. A muşcat ca dintr-un măr copt. I-au dat cîteva lacrimi. Primele. A mîncat mărul cu sîmburi cu tot. Apoi s-a întins în iarbă. Culcat pe spate părea crucificat. Ei îl priveau neputincioşi. Se zice că unii mănîncă aguridă, iar altora li se strepezesc dinţii. Trăiau pe propria lor piele acest adevăr. Violeta s-a întins atunci deasupra lui, şi-a lipit buzele de buzele lui şi, ca într-un exerciţiu de prim ajutor, au urmat, cu o violenţă ce depăşea violenţa cuvintelor dojenitoare de pînă atunci, toate mişcările cerute de resuscitare prin respiraţie gură la gură.

Atunci i-a făcut semn lui Flavius-Tiberius că ar fi bine ca ei să-şi caute de lucru în altă parte. Nu avea cum să ştie că tot ce credea că vede pentru prima oară se mai întîmplase şi că fiul său înţelegea greu că o femeie pe care o iubeşti nu este obligată să te iubească la rîndul ei.

24Dacă în copilărie se uita mereu în urmă fără să vadă ceva, acum, oriunde se uita o vedea pe Violeta. Ca să se vindece de această slăbiciune, căci slăbiciune era, avea mai multe posibilităţi: să se sinucidă prin diverse metode de care literatura de specialitate era plină, dar care contraziceau robusteţea psihică a familiei; să ia lucrurile aşa cum sînt, spunîndu-şi că o femeie care nu te iubeşte nu te poate împiedica să o iubeşti cu toate acestea; în sfîrşit, să se lase de şcoală şi să se ducă în mină alături de detaşamentul de avangardă a clasei muncitoare. Dîndu-şi seama că nu avea vîrsta pentru a lucra în subterană şi nici pregătirea politică, a ales o cale mai înţeleaptă: a părăsit liceul de elită unde învăţa alături de Violeta şi s-a transferat la *Grupul şcolar minier* care avea o poartă de metal minunată, cu deschidere automată, singura de acest fel la şcolile din oraş. Acest amănunt contrazicea pe toţi cei ce susţineau că acolo se intra foarte uşor. Se intra greu şi se ieşea şi mai greu. Poarta de metal glisantă, cu acţionare electrică, era o dovadă suficientă de exigenţă. La mină era acelaşi model omologat de securitate şi confort. Pentru portar, mai ales.

Inspirat de povestea lui Iuri, Flavius-Tiberius a botezat noua sa şcoală „Vorkuta maia“. În vreme ce elevii din marile licee teoretice cîştigau tot felul de olimpiade şi visau să ajungă medici, ingineri, arhitecţi sau profesori, dacă se poate universitari în slujba patriei, cei de la *Grupul şcolar minier* aveau ţeluri mult mai modeste: handbalişti, rugbişti, voleibalişti de performanţă, ceea ce le asigura un salariu de miner cu vechime, călătorii în străinătate, ţoale ca lumea, gagici mişto şi şansa de a scuipa pe nenorociţii lor de profesori şi chiar pe ţară la o adică. Nimic nu le întreţinea mai mult dorinţa de a o lua din loc decît poarta aceea de metal, care le aluneca în fiecare dimineaţă în spate ca o ghilotină perfidă ce tăia în două blocuri nu

doar lumea, ci chiar şi aerul. La „Vorkuta maia“, prezenţa la ore era lucrul cel mai important. Celelalte veneau de la sine, căci minele aveau nevoie de oameni bine pregătiţi profesional şi cu un bun nivel politic. Aici însă, lucrurile nu stăteau grozav, întrucît profesorul de filosofie preda chiar filosofie, cel de franceză, un drogat al acestei limbi, preda chiar franceză cu *un petit accent belge*, cu toate că aproape nimeni nu-l asculta dar, cel puţin, puteai vedea că limba vorbită în filmele franţuzeşti exista cu adevărat, iar profa de engleză era o tipă de gaşcă, moartă după Janis Joplin, Jimi Hendrix, Pink Floyd şi Leonard Cohen, din care ascultau de fiecare dată ceva la orele de engleză şi de dirigenţie. Tot ea le vorbea despre Woodstock şi Monterey, despre Faulkner, Scott Fitzgerald şi Hemingway. Nu a fost niciodată turnată că nu respectă programa. Nici ea, nici ceilalţi doi. La ce bun? Socotiţi aproape idioţi din oficiu, elevii de la „Vorkuta maia“ nu prezentau nici un risc social. Iar pentru cei trei profesori nu era mai mare pedeapsă decît să aibă un astfel de auditoriu pentru lucrurile pe care le iubeau mai mult. Un dispreţ binefăcător, întrucît după un meci în Franţa, Klaus, elev în clasa a XII-a şi rugbist la Remin, a adus tot ce a găsit de Soljeniţîn, inclusiv *Arhipelagul Gulag*. Cine să caute la vamă cărţi subversive în sacoşele unor idioţi? Fiecare din cei trei profi a primit o carte, iar Flavius-Tiberius, comandatarul, *Arhipelagul Gulag*, de care auzise orice cetăţean care asculta Europa liberă care intra cel mai bine pe undele scurte ale Vefurilor. Profa de engleză a primit şi un flacon de *Opium* pentru care i-a mulţumit lui Klaus abia după banchet. Momentul a fost bine ales deoarece a doua zi ea nu trebuia să meargă la şcoală şi nici el la vreun antrenament. În afară de asta, pentru Janis J., cum era alintată în liceu, lumina zilei era un adevărat afrodisiac, oarecum inutil pentru o femeie de 28 de ani, divorţată de două ori în patru ani şi suspectată de

nimfomanie, acuzaţie respinsă cu argumente irefutabile de către Klaus care ştia că Janis Joplin era alcoolică. În primul rînd.

Niciodată pînă atunci, Janis n-a vorbit în engleză doar pentru el. N-a înţeles mai nimic din ce-i spunea ea la ureche, în afară de *oh, yes* şi *fuck me*, pentru care nu-i trebuia un dicţionar. Erau cuvinte din *Basic English*. Apoi mai erau strigătele, aceleaşi în toate limbile pămîntului şi reacţiile cutanate. Trupul lui Janis era sensibil ca o bandeletă de turnesol: cînd albastră în mediu bazic, cînd roşie în mediu acid.

Seara îi găsea tot în pat, unul lîngă altul, umezi şi catifelaţi ca ciupercile după ploaie, fumînd din aceeaşi ţigară, bînd ultimele picături de *Teacher's* dintr-o sticlă cumpărată de Klaus de la un shop de hotel şi ascultînd la nesfîrşit acelaşi cîntec al lui Janis Joplin, *Cry Baby*.

S-au despărţit aproape de miezul nopţii. Nu s-au mai văzut niciodată. O lună mai tîrziu, Janis J. şi-a luat zborul din garsoniera confort sporit de la etajul X al blocului ei albastru. Ceea ce a lăsat în urma sa pe pămînt nu semăna deloc cu ea. De aceea, toţi elevii ei erau convinşi că ea, cea adevărată, se dusese undeva departe, în California sau Yoknapatawpha, de unde avea să le scrie. Ea se ţinuse întotdeauna de cuvînt.

La înmormîntare au fost toţi elevii de la „Vorkuta“. În timp ce sicriul de stejar lăcuit se scufunda încet în groapă, ca un submarin în ocean, cu promisiunea întoarcerii la lumină, idioţii din toate clasele Reginei au început să cînte, la semnul discret al lui Klaus, *God Save the Queen*. Abia cînd s-a făcut din nou linişte, groparii şi-au dus lucrul la bun sfîrşit.

În acea zi, Flavius-Tiberius s-a simţit mîndru de colegii lui şi ruşinat de propria-i suficienţă.

A venit acasă şi, pentru prima oară, a vorbit despre viaţa lui la „Vorkuta maia“. Cînd a terminat ce a avut de spus a întrebat: Tată, tu ce crezi? I-au

trebuit cîteva secunde ca să dea un răspuns. Eu cred că bătrînii mor pe pămînt, iar tinerii în zbor… Şi mai cred că „Vorkuta“ e o şcoală bună de antrenament. Pentru ce anume? Şi pentru zbor şi pentru moarte. La urma urmei, moartea îşi are şi ea farmecul ei, de o cruzime insuportabilă, totuşi. Ca şi dragostea neîmpărtăşită.

După felul cu care se priveau atunci în ochi se putea conchide că asupra acestui punct erau de acord, în sfîrşit.

25 Te vei întoarce şi vei fi strivit, i-a spus ea. De ce n-ar fi şi viaţa mea „un grand poème né de rien, un grand poème fait de rien“? i-a răspuns el cu emfază.

Îi citise a nu ştiu cîta oară felicitarea muzicală din care însă nu reţinuse nimic, nici un cuvînt şi nici o notă, ca şi cum ar fi fost scrisă într-o limbă necunoscută şi expediată apoi într-un plic de turtă dulce.

26 Discursul despre starea naţiunii a fost, pe cît de scurt, pe atît de surprinzător: o strofă din *Trăiască Regele* şi o rugăciune pentru sufletul fratelui, cumnatului şi al unchiului Semproniu, de curînd chemat la cele veşnice.

Chipul lătăreţ al bătrînului era colorat ca o frescă veche de biserică în miniatură. Cunoscătorii puteau totuşi desluşi Ieslele cu pruncul în Bethleem, Închinarea Magilor şi pe Luca, Marcu, Matei şi Ioan citind versete din Marx, Engels şi Lenin la cursuri intensive de marxism-leninism. O seceră şi un ciocan atîrnau de crucea bisericii gata să se prăbuşească sub greutatea lor. Şi lumea se mai mira că există icoane care lăcrimează sau sîngerează ca muritorii de rînd.

27— Parcă azi, miezul nopţii vine mai greu ca-n alte zile, zise domnul Moduna, gata să adoarmă şi să rateze Marea Schimbare.

— Ţi se pare, dragule, ţi se pare, îl linişti doamna Moduna cu ochii pe televizor, unde se numărau ultimele secunde ale unui an în care îşi mai duseseră o parte din viaţă. Televizorul nu greşeşte, adăugă ea. Ai văzut şi la Revoluţie cum a fost: Olè, olè, olè, Ceauşescu nu mai e! Şi gata. Şi apoi, cu cît vine mai repede, cu atît murim şi noi mai repede… Prin urmare, o mică întîrziere n-ar fi chiar o catastrofă.

Zîmbi cum zîmbea mereu cînd putea să-şi apropie, prin deriziune, o scadenţă tulburătoare care în adîncul sufletului ei părea să-i facă complice cu ochiul încă din copilărie. În acest punct fiul îşi întîlnea mama.

28 În casa lor, lumina nu se mai stingea la miezul nopţii de cîţiva ani. Bătrîni cum sîntem, nu mai găsim întrerupătorul, zicea Marta. Apoi, cînd săruţi pe întuneric, te gîndeşti mai mult la amanţi decît la bărbatul tău. La acest capitol stătea bine. Aşa de bine încît întunericul, prea mult întreţinut, o făcea agresivă, irascibilă ca după nopţi în şir pierdute în companii selecte. Primul care trebuia să-i suporte agresivitatea era tocmai Coriolan, întîmplător tatăl fiului ei adorat, în care pulsa însă şi sînge din rasa Koblicska, o rasă de iepe de prăsilă şi de armăsari de montă.

În momentele ei de reverie, i se părea că aude venind din pustă nechezatul lor de animale libere, care nu fac altceva decît să pască, să bea apă la fîntîni din lemn cu cumpănă şi să se împreuneze cînd le venea sorocul. În cazul meu, recunoştea mîndră Marta, sorocul pica în fiecare zi. Cine nu rezista, pleca. Lui Coriolan nu-i putea reproşa

nimic. Nici măcar o scurtă dezertare. Cînd scăpa de la partid, recupera toate nopţile de absenţă, precum cătanele întoarse de pe front sau de la Pleniţa, unde era un batalion disciplinar. De acolo a venit şi vecinul lor Szilard. După prima noapte cu nevastă-sa, au chemat Salvarea. Femeia leşinase, iar Szilard plîngea lîngă ea şi îi arunca din cînd în cînd în cap cîte o găleată de apă să o trezească şi să-i spună ce nu apucase: că el o iubeşte mai mult chiar decît iubesc ungurii Ungaria Mare. Întoarsă acasă după o scurtă spitalizare, Ilonka şi-a întrebat bărbatul: Cînd o să mai leşin o dată, *édes faszom*?

29 Imediat după intrarea în noul an, începură să sune telefoanele. Nici al lor nu şoma. Răspundea Coriolan: solemn, vesel; cordial, familiar, condescendent, reţinut, locvace, după caz. La ultimul apel a rămas fără replică. Un nume necunoscut îl căuta pe Flavius-Tiberius. După schimbul obişnuit de replici, bătrînul cedă receptorul, însoţindu-şi gestul cu un scurt comentariu: are o voce plăcută. Parcă ar fi Ingrid Bergman în *Casablanca*, unul dintre filmele sale preferate.

— *La mulţi ani! Şi să-ţi meargă bine vînzările, îţi urează Iolanda Filcz&Co.*

— Mulţumesc, la mulţi ani, zise Flavius-Tiberius surprins de acest telefon. Era nesigur în voce şi lucrul ăsta se simţea bine. Îl scoase din încurcătură tot Iolanda.

— *Dacă te interesează pictura, poţi face revelionul cu noi, în casa doamnei Ster. Avem aprobare.*

— Care pictură? întrebă el o dată în plus mirat.

— *Toată, dar mai ales Şcoala de la Baia Mare. Ai auzit de ea, sper…*

— Cîte ceva, zise el, dus pe gînduri. Îi veniră în minte fişele Violetei.

— *Poate aduci o parabolică, zise Iolanda, ca într-o doară.*

— De ce nu? Îmi chiar convine. Le combinăm şi facem un spot publicitar. Am un prieten la Cinemar. Regizor şi operator tv. O să-l sun. Poate iese ceva.

— *Ceva va ieşi, pentru că, vorba cuiva: pe-aici, doamnă, niciodată n-o fo' să nu sie cumva. Te aştept.* Închise telefonul fără să-i dea vreo adresă. Dar cine nu ştia unde locuia doamna Ster?

În liniştea care se lăsă după telefonul Iolandei, doamna Moduna nu găsi ceva mai potrivit de spus decît că, după cum s-a văzut, Anul Nou a sosit la timp. Ceasul universal e, orice s-ar zice, bine reglat, adăugă domnul Moduna, prefăcîndu-se că nu observă, asemenea Martei, stînjeneala din privirea fiului lor. Urările fuseseră făcute, felicitările citite, aşa că, din acel moment, era dezlegat de orice obligaţie. Ca şi pînă atunci, de altfel. El însă ţinuse cu tot dinadinsul să ciocnească cupa de şampanie cu ei la miezul nopţii, lucru destul de rar în ultimii ani. Fusese o seară plăcută animată de gagurile răsuflate de pe TVR1.

Jenantă o vreme, tăcerea deveni asurzitoare. Noroc cu telefonul.

Graţian le făcea cuvenitele urări de Anul Nou şi promitea domnului Moduna cîteva partide de şah, pe viaţă şi pe moarte, la vremea perelor coapte. O să-l îngrop de viu, zise domnul Moduna, frecîndu-şi mîinile de bucurie. Pînă atunci, avea vreme să se antreneze şi, mai ales, să înveţe din nou să deosebească regele de regină, căci regula *pièce touchée, pièce jouée* funcţiona fără abateri.

Verva lui Graţian reda tuturor o bună dispoziţie pe lîngă care ei trecuseră fără să îşi dea seama, preocupaţi parcă în mod obscur mai degrabă de fragilitatea decît de bucuria reîntîlnirii.

Spunîndu-i lui Graţian că tocmai se pregătea să meargă la un revelion ciudat, Flavius-Tiberius îşi punea părinţii în faţa unui fapt împlinit. Ai şi tu loc, dacă ai chef. Şi Maria şi camera ta de filmat, adăugă el, mai mult de formă, căci îşi cunoştea prea bine prietenul pentru a crede că un om aşezat, precum Graţian, şi-ar lăsa tihna căminului pentru o experienţă care, consumată în afara familiei şi a propriei sale imaginaţii, era una oarecare. Excepţiile, miracolele dacă vrei, prietene, au, uneori, banalitatea şi prospeţimea ciupercilor găsite după ploaie. O simplitate năucitoare! Prefer să le trăiesc aici, la mine, unde vei fi bine primit, la orice oră. Şi să-ţi mai spun ceva: dacă revelionul tău se anunţă ciudat, al meu chiar este. Şi asta nu doar pentru că am o sticlă de bourbon *Four Roses*, din care o să ai şi tu o picătură, ci şi pentru că, în afară de ceea ce toată lumea face acum în mod obişnuit, eu am o misiune aparte, un amestec de hilar şi de grotesc. Dar, despre toate astea, dimineaţă… La mulţi ani, încă o dată, ţie şi alor tăi!

— Să chem un taxi? întrebă Marta cu o voce în care iluzia unui refuz nu îşi găsea loc.

— Te rog, zise Flavius-Tiberius. Cum cu siguranţă la acea oră toate firmele erau luate cu asalt, îi rămînea destul timp să se îmbrace şi să tragă o folie de plastic peste farfuria unei antene. Cu o chestie ca asta eşti scutit de orice obligaţie, chiar dacă era vorba doar de o prezentare şi nu de un cadou. În fond, el nu era reprezentantul unei firme de medicamente ca să care cu el fursecuri şi sticle de şampanie. Cum se întîmpla adesea, în cazul marilor firme.

Ieşi din casă doar cînd auzi claxonul prelung al taxiului. Îşi sărută părinţii în fugă şi ieşi în stradă ţinînd antena deasupra capului ca pe o umbrelă peste care zăpada venea în valuri sparte de vînt.

30 Moartea Reginei a lăsat urme la „Vorkuta“. În primul rînd a fost schimbat directorul. Apoi, într-o şedinţă de partid, s-a propus interzicerea cu desăvîrşire a transmiterii de cunoştinţe pe cale sexuală. La „Vorkuta“, tocmai acolo, metoda sănătoasă „Să învăţăm limba rusă citind“ a fost înlocuită cu metoda dăunătoare patriei şi poporului „Să învăţăm limba engleză făcînd dragoste“. Imnul Angliei a fost declarat boală venerică. Declaraţia a fost adoptată cu o majoritate simplă. Proful de filosofie a încercat să demonstreze că moartea Reginei era o formă de revoltă a Anei lui Manole. Cum lectura aceasta nu părea să folosească lumina orbitoare pusă la dispoziţie de documentele de partid şi de stat, proful în cauză a fost sancţionat cu mustrare şi obligat să-şi prezinte planul de lecţie pentru fiecare oră comitetului de partid, deşi avea gradul didactic I. În oraş, circula în samizdat o listă care creştea de la o zi la alta, cu toţi cei care erau suspectaţi de a fi beneficiat de favorurile Reginei. Cu atîtea nume, după Revoluţie s-ar fi putut înfiinţa un partid. Pe acea listă se regăsea şi numele lui Flavius-Tiberius pentru simplul motiv că ar fi fost întrebat la venirea sa la „Vorkuta“ dacă socoteşte avantajos schimbul *Centrului de antrenament intelectual* al fostului său liceu cu un *Grup şcolar minier*. Nu ştii niciodată „Cine cîştigă, Cine pierde“, a răspuns el, aparent în doi peri, dar cu referinţe culturale precise care nu i-au scăpat Reginei. Şi mie îmi place Paul Celan, a replicat ea amuzată, dar versul acesta nu l-a împiedicat să plutească pe Sena ca un *bateau-mouche*. Într-o zi, cînd ai chef, o să-mi răspunzi poate la întrebare. Ştiu să aştept… Asta a fost tot. Cînd a primit de la Klaus *Pavilionul canceroşilor* şi *Opiumul* a întrebat mirată: De unde ştii de chestiile astea? De la Flavius-Tiberius, a zis el fără să clipească. Bănuia că Regina se va bucura să aibă veşti de la elevul acesta straniu care, o vreme,

călcase pe urmele ei în liceul cu alură cazonă din centrul oraşului.

31 Întîlnirile sale cu Violeta au redevenit brusc senine, pentru că, într-o zi, Violeta l-a întrebat cît se poate de firesc: Spune-mi cum era Regina?

El a ezitat o clipă apoi a început să divagheze pe tema dată, fără a se îndepărta prea mult de adevăr, iar ea să-i vorbească tot mai mult despre Graţian, spunînd spre uimirea lui că nu-l poate părăsi, încă, şi mai ales atunci, cînd el pregătea a treia admitere. În cazul unui eşec îl aştepta armata, care l-a şi luat în braţe în aceeaşi toamnă, pentru a-i da drumul de tot acasă după o criză de epilepsie, de care s-a vindecat foarte repede, spre uimirea tuturor. De unde şi bănuiala că ar fi fost vorba de altceva. Experţii locali în materie de recrutare vorbeau chiar de platfus…

Trupul necunoscut al Reginei se transforma în povestirile sale în cale de acces spre trupul la fel de necunoscut al Violetei. Născocirile lui valorau mai mult decît propria sa persoană. De fapt, el nu era decît o voce care îmbrăca şi dezbrăca pe rînd, sau la întîmplare, două femei făcute din cuvinte uzate, convenţionale. Două fiinţe plate ca o planşă de anatomie, cînd nu erau groteşti ca un ecorşeu.

Dacă ar fi fost doctor în filologie şi nu geolog, formula nu ar fi fost prea pretenţioasă, ar fi putut spune că mecanismul fantasmării fusese declanşat de o admiraţie spontană şi cinică în acelaşi timp faţă de sine, de o fascinaţie revulsivă faţă de aceeaşi persoană, induse de prestigiul unei carisme pe care n-o avea, dar recunoscute, culmea, după cum îi spunea Violeta, chiar de către Janis, în confesiuni înecate într-o irepresibilă nostalgie şi consemnate cu precizie de către cronicarul anonim al istoriei locale. Pe scurt, era produsul unei jalnice mistificări. Aşa cum Violeta fusese victima unei

lamentabile iluzii: geniul lui Graţian în care el, Flavius-Tiberius, mai credea încă. Pe vremea aceea, cuvîntul „geniu“ mai spunea ceva. Cu atît mai mult dacă era însoţit de aura tulburătoare şi dostoievskiană a epilepsiei, un certificat de autenticitate, un fel de AOC, de Trade Mark, de Marque déposée… Lîngă Dostoievski însă, orice ins cu pretenţii creatoare devenea o simplă licenţă poetică, dacă nu chiar un fals adevărat. Cu geniul, orice s-ar spune, nu-i de glumit.

Continua să povestească ştiind prea bine că nici o povestire nu putea înlocui cel mai banal gest. Acela, bunăoară, de a-i atinge obrazul, fruntea, părul. La sîni şi buze nici nu se gîndea, iar restul exista doar sub forma unui gol cu care nu ştia ce să facă, decît cel mult să-l compare, ceea ce se şi întîmplă, cu Graalul, spre disperarea Violetei care prin acea imagine se vedea alungată din Raiul profan carnal şi pasional, în cel sacru, aseptic şi rece, ca o rezervaţie pentru îngeri căzuţi care, în acele momente, nu o atrăgeau în mod special. În plus, toţi cei plecaţi în căutarea Graalului erau cavaleri fără prihană şi veşnic pe drum, întrucît nimeni nu ştia cu adevărat unde se afla cupa aceea cu sîngele lui Isus.

Îl suspecta de impostură dar, tocmai de aceea, îl asculta: pentru candoarea povestirilor sale, greu de ascuns sub un cinism de paradă. Regina lui n-a existat niciodată. Dacă ar fi existat cu adevărat, ar fi fost geloasă, iar povestirile lui ar fi fost insuportabile. Era gata să-i spună aceste lucruri, căci avea şi altceva de făcut în luna iunie – bacul bătea la uşă, iar admiterea la facultate nu era nici ea departe – cînd îl auzi vorbind din nou. Tot despre Regina desigur, dar într-un registru al detaliilor crude de această dată, care pe ea o făcură să zîmbească cu îngăduinţă din nou. Limbajul lui era pe cît de şocant de liber, pe atît de nepotrivit cu lipsa sa de experienţă erotică.

Ceea ce se anunţa a fi o simplă reluare, cu variaţiuni, a aceleaşi teme, se transformă în miracol: cuvintele care însoţeau evocarea Reginei se preschimbau în chiar lucrurile pe care le numeau. Pluteau în aer, colorate ca nişte fluturi mari, grei, în căutarea trupului pierdut.

Flavius-Tiberius vorbea şi nu se mira de nimic, în timp ce ea abia respira de teamă să nu se destrame minunea. După un zbor în cercuri largi, de cîteva minute, fluturii s-au aşezat pe geamul mare al cabanei, în puncte parcă prestabilite, sau într-o ordine care se închega chiar atunci şi care refăcea în mare portretul lui Judith, de Klimt, în care, de fiecare dată, bunica Lea credea că îşi recunoaşte nepoata aşa cum va arăta peste ani, îmbăcată ca acum într-un tricou alb din bumbac, cu frunze mici galbene de arţar şi romburi negre, şi într-o fustă lungă, gitane, din pînză de in, vernil.

Şi a fost iunie, şi a fost vară. Ea a intrat la Bucureşti, la Istorie, în speranţa că în timp va trece la Istoria Artelor, iar el, la Cluj, la Geologie. Ani în şir, în memoria sa, Violeta a purtat aceleaşi haine uşoare de vară. Indiferent de anotimp.

32 În noaptea Anului Nou, insomniacii sînt scutiţi de a veghea somnul şi visele celorlalţi pentru că, o dată pe an, toată lumea e trează. Cel puţin aşa credea el.

În oraş exista un *Club al cetăţenilor fără somn*, legat, în opinia lui Graţian, de vechea vigilenţă revoluţionară de care foştii „tovarăşi“ nu se puteau vindeca. Graţian era convins că nesomnul lor avea un substrat ideologic. Această idee a stat la baza unuia dintre cele cinci mari scenarii bine ascunse în filele zdrenţuite pe alocuri ale carnetului său de însemnări, pe care nimeni nu le-a văzut vreodată. Nici măcar Violeta.

Carnetul lui Graţian era la fel de enigmatic pentru ea şi de inaccesibil precum *Graalul*. Cînd vecinătatea lor a ajuns de nesuportat, a venit, salvatoare, plecarea la Bucureşti şi, odată cu aceasta, înscrierea ei pe traiectoria pe cît de spectaculoasă, pe atît de previzibilă, a fetei de provincie ajunsă în capitală: cursuri, examene, teatre, concerte, expoziţii, escapade la Vama Veche, la Portiţa şi la 2 Mai, un avort riscant, manechinat şi şedinţe foto cu intermitenţe, dar întotdeauna pe bani, vizite prin redacţii de reviste şi de edituri, lunedişti, echinoxişti, optzecişti, tipi mişto, haioşi, zicea ea, cu diblă, foşti bursieri în Franţa sau Italia, eşuaţi acum în laboratoare de cercetare friguroase sau în catedre universitare pe cale de desfiinţare, actori megalomani sau doar cabotini, scriitori cu şanse de a deveni într-o zi străzi sau pieţe, chivuţe, metrou, tramvaie, troleibuze, Casa Poporului, Capşa, ateliere de pictori, sculptori, graficieni, arhitecţi, librării, galerii de artă, pachetele cu mîncare de acasă, frig, întuneric şi mîzgă, în care ea se scufunda cu nepăsare, aşa cum se scufunda şi Graţian în lumina rece a Nordului, şi cum se scufunda Flavius-Tiberius în peşterile umede din Munţii Apuseni.

În *Clubul cetăţenilor fără somn* intrau de-a valma pensionari, şomeri, întreprinzători mici şi mijlocii în faliment, istorici locali ai Revoluţiei şi cîteva prostituate din Piaţa Carolina, în orele lor de odihnă. În total, vreo 50 de cetăţeni.

Pe lîngă şah, table, televizor sau radio, clubul avea în dotare şi un mic bar de noapte unde se putea servi o cafea şi o bere. Se vorbea despre orice. Orice temă de discuţie era binevenită: de la politică, sport, salarii, pensii, familie, singurătate, noapte, zi, şovinism, naţionalism, la avantajele şi dezavantajele prezervativelor sau prognoza meteo pe următorii o sută de ani. Discuţiile erau înregistrate pe casete şi urmau să fie transcrise într-un caiet, apoi bătute la maşină şi duse la o

editură de unde se vor întoarce sub forma unei cărţi cu titlul *Farmecul discret al insomniei*.

La Club se adunau doar insomniacii adevăraţi. Consumatorii clandestini de napoton, diazepam ori stilnox erau trecuţi pe liste de aşteptare pînă la sfîrşitul curei obligatorii de dezintoxicare şi, doar după aceea, erau primiţi în club ca membri cu drepturi depline. Numai aşa puteau savura şi ei farmecul discret al insomniei şi gîndi cu încredere la noaptea în care aveau să doarmă din nou ca toţi oamenii. Ce altceva îşi pot dori insomniacii fericiţi?

Coriolan îşi dorea, mai mult decît somnul, o partidă de şah cu Graţian. Motivul era unul cu totul personal: de la o vreme, uita. Uita să stingă lumina în baie sau să închidă gazul în bucătărie. Uita şi se auzea spunînd tot mai des: am uitat. Se scuza, tăcea ruşinat, zîmbea neajutorat. Nimeni nu-l lua în seamă, pentru că e normal să uiţi.

Acum se întreba: dacă am uitat să joc şah? Ar putea lua şahul şi să încerce cîteva mutări. Cine să-i spună însă dacă mutările sale sînt corecte, sau ce juca el acum era altceva decît şahul? Poate un joc nou, necunoscut încă. Marta nu ştia să joace, deci nu se punea, iar Flavius-Tiberius nu era acasă. Ar fi putut aştepta pînă mîine. Dacă pînă atunci uita întrebarea? Cînd nu mai ai întrebări, eşti un om mort.

Uita cuvinte de care avea nevoie în fiecare zi dar, în acelaşi timp, îşi aducea aminte de cuvinte vechi cu care nu ştia ce să facă. Unele dintre ele nici nu erau româneşti, spre mirarea jucată a Martei care îl întreba îngrijorată: Jaj, Cori dragă, de cînd vorbeşti tu ungureşte? Tovarăşii, apăsa anume pe cuvînt, ştiu?

A învăţat ungureşte fără să-şi dea seama, doar uitîndu-se la Marta, cam şase ore pe zi, timp de patru luni. O vară întreagă. Au fost vremuri grele. Nopţile, mai ales, îl chinuiau. Pentru că visa întruna buzele Martei avea frisoane şi pete roşii pe

tot trunchiul. Urticarie sau insolaţie, i-a spus felcerul Kitzco, pensionar şi mare băutor de coniac, şi i-a dat o alifie. O să-i treacă în cinci zile, aşa i-a spus. S-a vindecat numai după ce Marta l-a primit în patul ei, o singură dată, de probă, cu cîţiva ani înainte de căsătorie. În rest, patul a fost ocupat de alţii. Singură în pat, Marta avea insomnii, iar cînd dormea totuşi, avea coşmaruri. Acum dormea singură şi nu mai visa nimic. Timpul le rezolvă pe toate.

33 Cine se întoarce, e un luzăr. Chiar dacă vii pe cai mari, după o vreme, aici, vei avea de ce să-ţi pară rău. Aşa a zis Graţian şi nimeni nu a spus nimic. Pentru că toţi ştiau că nu e bine să te întorci. Nici dacă aduci un camion cu antene parabolice.

Şi dacă tot le aduci e bine să le descarci şi să o iei din loc. Repede.

E mai sănătos decît să stai la umbră ori la soare, după anotimp, şi să aştepţi cumpărători cu bani care să te scape de marfă. O marfă socotită de mulţi un moft. Se poate trăi şi fără, acum că s-au deschis graniţele. Cu preţul unei antene faci cîteva călătorii de afaceri la Budapesta sau una la Viena. Dus-întors.

Nu ştia ce înseamnă un luzăr. În schimb ştia cum arată, în caz că profeţia lui Graţian îl privea şi pe fiul ei. Nu se schimbase deloc sau, dacă se schimbase totuşi, atunci nu într-un fel care să o pună pe gînduri.

Cum să te schimbi dacă porţi de ani de zile acelaşi palton şi acelaşi fular? Ca să nu mai vorbim de ochelari. Îi purtaseră cu schimbul şi Amalia şi Andrei, iar înaintea lor bunicul ei, Szilard Morar, zis Vasi, care i-a cumpărat la Viena. El i-a purtat mereu la biserică în fiecare duminică. Acasă, doar cînd aveau musafiri de seamă la masă. Cînd mîncau, îi punea în buzunarul de la piept al

vestonului în loc de batistă. În felul ăsta era sigur că nu îi mai cădeau în supă.

Îi purtase şi ea la cîteva serate în Casa Lendvay. Lumea zicea că semăna cu Thinagel Szerafin tînără, cu care se mîndrea tot oraşul. Ea însă nu s-a gîndit niciodată să fie farmacistă. De aceea s-a şi dus la Ursuline. Acolo a învăţat să fie o soţie bună şi o femeie de lume. Mamă a devenit odată cu creşterea copilului. Chiar la început, după naştere, nu a fost decît o femeie care a născut. E drept că după mulţi ani de încercări şi cazne.

Ochelarii păstrau pe lentile aura lucrurilor văzute de cei ce îi purtaseră pentru o vreme. Trecutul se aşeza peste prezent ca o pleoapă transparentă pe ochiul unei şopîrle adormite la soare.

Odată cu ochelarii se moşteneau şi dioptriile, ca şi cum toţi cei din familia Morar-Koblicska ar fi trebuit să vadă lumea cu aceiaşi ochi, bolnavi de miopie.

Într-o bună zi, ochelarii au sfîrşit într-un scrin, printre fotografii vechi de familie.

Acolo i-a găsit Flavius-Tiberius. Avea 18 ani şi purta ochelari de un an. Şi-a pus ochelarii pe nas şi a văzut că vede: lumea era rotundă ca rama ochelarilor. Spre deosebire însă de toţi cei care îi purtaseră pînă atunci, el privea lumea şi peste rame. Cînd se plictisea. De aceea, nici prin gînd nu-i trecea să se despartă de ele. Putea schimba oricînd o lume cu alta. Cel puţin aşa credea el. Era îndreptăţit să gîndească în acest fel, întrucît el se maturizase aşteptînd să se nască. Numele îl aştepta de mult. Cu cîţiva ani înainte de a veni pe lume. Doar Flavius, la început, apoi, după cîteva încercări dureroase, dar nereuşite de a-l scoate la lumină, ea a hotărît chiar acolo, pe masă, că îl va chema şi Tiberius, ca pe primul dintre Claudieni, în speranţa că astfel va avea destulă voinţă să se smulgă din măruntaiele ei şi să se bucure în sfîrşit de jucăriile care se înmulţiseră atît de mult în

camera lui cu vedere spre grădină, încît abia dacă rămînea loc şi pentru pat.

L-ar fi putut alinta strigîndu-l Tibi sau Tibike, dar, pentru un nume de împărat şi succesor al lui Augustus, nu era consult, zicea Coriolan, iar ea nu avea nici un motiv să-şi supere soţul atît de mîndru de originea sa daco-romană, de a cărei strălucire ar fi putut beneficia şi ea, pe linie maternă, dacă acest lucru ar fi interesat-o în vreun fel sau dacă Flavius-Tiberius n-ar fi venit odată de la şcoală strigînd cît îl ţineau puterile: Prin pustiu zboară ca vîntul,/ Mut şi sumbru ca mormîntul,/ Hunul Attila ’mpărat. I se amintea oarecum că strămoşii ei din partea domnului Koblicska ajunseseră cîndva la Porţile Romei pe care, dacă ar fi cucerit-o, Coriolan nu s-ar mai fi născut şi, prin urmare, nici Flavius-Tiberius. Şi nici măcar ea.

Istoria nu o interesa, în afară de cea măruntă a fiecărei zile, care, într-un fel, era şi istoria propriului ei trup.

Naţiunea ei era familia, iar casa, grădina şi curtea, ţara. Ca să ajungă aici, i-au trebuit mulţi ani.

La început, ea a fost un corp care se mulţumea să se lase admirat şi dorit. Se dezbrăca cu uşurinţa cu care respira, ca şi cum ar fi fost mereu singură, mulţumită, în propria ei singurătate cu care nici un bărbat nu s-a putut împăca. Toţi îi socoteau zîmbetul provocator şi se străduiau din răsputeri să i-l şteargă de pe faţă sau să îl schimbe într-un spasm dureros. O răsplată binemeritată pentru o tîrfă ca ea. Nimeni nu ştia unde începe şi unde se sfîrşeşte neobişnuita ei convieţuire cu sine însăşi. Ea nu era fericită, dar împărţea tuturor fericire.

Într-o zi însă, gesturile ei simple s-au preschimbat în gesticulaţie, într-o încercare ieftină şi tristă de a-şi ascunde declinul apropiat. Atunci a hotărît să se mărite. Cel mai potrivit era Coriolan pentru că el nu-şi propusese niciodată să şteargă

harta amară a trupului ei peste care încă stăruia, după atîţia ani, umbra cu miros de tutun şi de nuci verzi a lui Radu Slăvoacă.

34 Găsise plicul în zăpadă înainte ca poştaşul să treacă pe strada lor. Căzuse din cer, de bună seamă. Plicul avea culoarea hîrtiei de sac şi părea confecţionat acasă, de mîini stîngace. Destule semne pentru un mesaj neobişnuit. Era momentul să-l deschidă.

Vremea urărilor de Anul Nou trecuse. Coriolan era în sufragerie. Moţăia sau se uita la televizor, iar Flavius-Tiberius odată plecat de acasă putea lipsi oricît: minute, ore sau zile întregi, fără nici o veste.

Învîrtea plicul pe toate feţele în căutarea unui semn cît de mic care ar fi putut să o îndemne să îl deschidă sau să îl arunce în foc. Cum, la vîrsta ei, puţine lucruri o mai speriau, deschise plicul. Găsi o scrisoare de cîteva pagini bune scrisă pe foi de observaţie medicală, fără dată şi fără loc în partea dreaptă, sus, cum se obişnuieşte. Caligrafia era îngrijită, stas cum se zice, ca a militarilor trimişi în rezervă, sau la pensie, tot aia e. Prima frază o puse pe gînduri: *Durerea cînd este adevărată nu are nici timp nici loc*. Urma un semn al exclamării de două ori mai mare decît cel obişnuit, de unde ea trase concluzia că de acest adevăr nimeni nu se putea îndoi. Şi ne priveşte pe toţi, completă ea zîmbind fără răutate pentru ca nu cumva să ofenseze o cugetare formulată atît de limpede şi să provoace pe cale de consecinţă o revoltă a cuvintelor altminteri frumos aliniate în pagină precum cătanele la revista de front, de care îi vorbise atîta vecinul Szilard, lăsat la vatră din batalionul disciplinar de la Pleniţa.

Înainte de a scrie această scrisoare am reflectat mult. Timpul a trecut mai uşor peste mine

şi peste casă. Această casă a fost construită cu sudoarea frunţii într-un cincinal de patru ani şi jumătate. Are tot ce-i trebuie şi la parter şi la etaj. De fapt este un duplex. O casă pentru două familii, numită în mod curent vilă. Am avut şi modele, dar m-am bazat în primul rînd pe imaginaţia şi pe experienţa mea de contabil şef de şantier de o viaţă şi pe colaborarea prietenească a unui arhitect care a proiectat şi Casa de Cultură a Sindicatelor şi pe un inginer beton în rezistenţă. Cum războiul rece era încă destul de cald m-am gîndit şi la un mic adăpost antiatomic prevăzut cu tot ce trebuie pînă la restabilirea păcii şi a victoriei socialismului sau a capitalismului pe tot globul. Băiatul meu învăţa bine şi era normal să se facă doctor. Drept pentru care a luat ore de chimie, biologie şi ce mai trebuia din greu. S-a făcut chirurg căci avea mînă bună. Chiar şi nevasta şi-a tras-o la sorţi cu aceeaşi mînă dintr-o promoţie de ateiste. Aşa li se spune deşi unele cred în Dumnezeu, ceea ce la urma urmei e treaba lor. Ce contează e să nu le moară pacientul pe masă. După aia nu mai au nici o răspundere. Nu v-am spus nimic despre nuntă. A fost un succes financiar total. Plin de tovarăşi cu funcţii de răspundere pe diferite linii. Nu ştiu cum îmi vin în minte atît de uşor cuvintele astea, care nu mai circulă după Revoluţie, căci nu mai servesc la nimic dacă nu ai o mică afacere de fost nomenclaturist.

Revoluţia m-a prins şi pe mine ca pe mulţi români la televizor cu porcul tăiat în două în curte pe o planşă de lemn specială. Măcelarul ofta întruna şi era aproape beat, dar se ţinea bine ca toţi şvabii, ori toţi ştiam ce se întîmpla la Timişoara. Fiul lui lucra la Comtim.

Doar de lucrul ăsta era sigur. Dacă mai şi trăia însă nu putea şti. Cam aceasta era starea noastră de spirit atunci din pricina ţuicii care nu lipseşte la nici o tăiere de porc. Cînd a căzut Tovarăşul, mai mult din funcţie, căci altfel era tot

sus, în elicopterul lui, şvabul a aruncat un cuţit, întocmai ca ăla din Cei şapte magnifici, *de la şold. Cuţitul s-a înfipt într-un prun. Şi n-o să mă credeţi dar din prun a început să picure ţuică cum curge cauciucul din copacii plantaţi în acest scop. Apoi şvabul şi-a terminat lucrul şi s-a dus acasă ca să se pregătească de înmormîntare. Fiul lui lucra tot la Comtim dar urma să fie mutat într-un post mai înalt cu o placă de erou pe piept, imediat după slujba bisericii evanghelice specifice înmormîntărilor. După aceea, şvabul şi-a adunat sculele, nevasta şi cei doi copii de liceu şi s-au urcat într-un tren, fiecare cu cîte o valiză în mînă şi, după ce trenul s-a pus în mişcare, nu i-a mai văzut nimeni niciodată.*

De ce vă scriu toate astea? Pentru că se poate întîmpla ca un om să se urce în ceva şi să nu-l mai vezi niciodată. Cînd a plecat Teodosie al meu, chirurgul, şi cu Ştefania lui, ateista, pentru zece zile în străinătate, cu Eximtur, m-am bucurat. Zece zile trec repede în mod normal. Şi zece ani la o adică. Dar n-a fost deloc aşa. Din tot autocarul ăla cu trei şoferi ca nişte piloţi de Boeinguri, cu aer condiţionat şi scaune rabatabile plus televizor color, s-au întors doar ghidul şi un şofer.

Ceilalţi s-au risipit prin Europa, care-ncotro. Şi nici un turist nu era amator de lebede. Teodosie şi Ştefania s-au ţinut bine tot drumul. Ne-au scris, ne-au telefonat. Ştim Parisul de parcă am sta acolo. Românul învaţă repede şi înţelege mai bine decît orice lucrurile pe care nu le cunoaşte. E un dar naţional de care putem fi mîndri. Pentru că poţi pune de la tine cît vrei. Asta nu costă nimic şi e şi cu scutire de vamă. Imaginativitatea proverbială a românului nu se declară la graniţă. Duci cîtă vrei. Şi oricîtă ai vinde tu afară, cum se zice, tot îţi rămîne şi pentru acasă unde e cea mai mare concurenţă pe cap de locuitor. N-am văzut în viaţa mea un autocar mai trist. Cînd a intrat în piaţa centrală a oraşului, frecîndu-se de ziduri,

avem o piaţă mică, veche, parcă am văzut balena albastră din copilărie, împăiată şi plimbată prin toată ţara pe un trailer. În gura larg deschisă a balenei luminată de un beculeţ stăteau ca două fanoane rupte ghidul şi şoferul pe care nici nu l-am văzut la început, încît cei obişnuiţi cu avioanele au zis că autocarul era pus pe pilot automat. Nici măcar nu era un autocar, ci un vapor somnambul eşuat pe o plajă de granit. Am urcat în autocar şi am căutat peste tot. Degeaba. Din Teodosie n-a mai rămas nimic. Nici măcar mirosul de Eau Sauvage pe care i l-am făcut cadou înainte de plecare: Ia-l tu, i-am zis, a costat două sute zece lei, acum mulţi ani. Ce să fi făcut cu el pe şantier şi în şedinţe? L-am deschis o singură dată, la nunta ta. Atunci ghidul a întrebat cine e domnul Jalobeanu. Eu, am zis. De la domnul doctor, a zis el, şi mi-a dat flaconul pe jumătate gol de Eau Sauvage. Apoi s-a dus în mijlocul pieţei şi s-a sprijinit de un lampadar. Era un băiat înalt. Mai să i se aprindă claia de păr de la becul ăla de 400. Se uita în jur şi aştepta să se întîmple o nenorocire. Era linişte. Piaţa era slab luminată, adică lumina era ca o umbră gălbuie. Pe cer erau puţine stele la ora aia. Obloanele ferestrelor erau toate închise: un moment bun pentru o lapidare sau un linşaj. Rudele celor plecaţi se uitau cînd la autocar, cînd la ghid. Şoferul nici nu conta. Deodată, unul mic şi bubos şi-a scos sacoul lui galben ca lămîia cu dungi verzi şi l-a aruncat în aer strigînd: Fraţilor, de-acum înainte o să primesc şi eu pachete din străinătate! Ăsta a fost semnalul. Cerul s-a umplut de pălării, sutiene, chiloţi de damă şi bărbăteşti, de cîteva femei mai uşoare, cămăşi, proteze de şold şi dentare, pînă şi de o mînă de mici vieţi chinuite, care acum valsau cu graţie printre atîtea lucruri brusc inutile. Eu am rămas pe loc căci am văzut cum autocarul se desfăcea în bucăţi, iar bucăţile în nimic. Aici mă opresc întrucît nimicul nu se poate descrie. Ca o

părere personală aş zice că era ca un curcubeu tricolor. Lumina buimac, cu tarif redus, aiureala din piaţă fără nici o tragere de inimă.

Cînd lucrurile s-au liniştit şi cînd ultima femeie s-a întors cu bine pe pămînt după o scurtă vizită în Univers, la propunerea bubosului toată lumea s-a dus la un restaurant din apropiere ca să sărbătorească opţiunea pentru o democraţie consolidată a celor cincizeci de concetăţeni de-ai noştri, oricare ar fi fost ţara în care respectiva democraţie se exprima. Eu am rămas lîngă ghid, sub lampadar. Decît să vorbesc, nici nu aş fi putut din pricina unui nod în gît cît o prună renglotă, preferam să strîng în pumn flaconul de Eau Sauvage care înseamnă Apă Sălbatică şi care nu cadrează cu străvechea noastră civilizaţie. Ghidul nu-mi lua seama. Părul îi strălucea ca o perucă de wolfram conectată la un grup electrogen. Remuşcările şi părerile de rău au şi ele strălucirea lor. Urma să beneficieze de o concediere măreaţă şi lucrul acesta îi mai tăia din tristeţe. I-am spus totuşi: Domnule ghid, nu-ţi face sînge rău! Oricum nu-i puteai opri. Problema lui era o fată plecată demult de pe-aici, nu ştiu de unde. Nu s-au văzut din vremea studenţiei. Cît a durat excursia, au trăit, în vreo cinci hoteluri. În fiecare hotel au fost ameninţaţi cu evacuarea, întrucît oricîte stele avea hotelul, ea se auzea strigînd ceva în trei limbi, plus engleza, ceea ce a atras protestele turiştilor furioşi că li se strică echilibrul conjugal, prin acele ţipete pe care nu le putea acoperi nici măcar Oda bucuriei *a lui Beethoven, cîntată de Filarmonica din Viena, sub bagheta lui von Karajan, de care toată lumea a auzit, inclusiv recepţionista de la hotelul Regyn's Montmartre. Ea, personal, o prefera pe* la jeune femme, *atît de umană, filarmonicii din Viena, o maşină de cîntat, şi chiar lui Beethoven, în general, care, dacă ar fi auzit cînd a compus şi dirijat Simfonia a IX-a şi aria* de la belle *de la etajul II, ar fi schimbat ceva în elanul*

prea optimist al celebrei sale creaţii, dacă nu în profunzime, cel puţin în titlu. Aceasta era opinia lui Elodie, titulară a unui Bac + 5 la HEC. Ah, putain, s'éclater en écoutant „l'Hymne à la Jouissance". *Cine să o asculte însă? Beethoven e oricum surd, iar Europei unite puţin îi pasă de orgasmul unor cetăţeni de rînd rătăciţi pentru o noapte într-un hotel din Paris, France, în care bucuria revederii se amesteca cu disperarea atîtor ani de separaţie.*

Autocarul era parcat pe rue La Fayette. În ziua hotărîtă pentru întoarcere, în afară de cei trei şoferi nu era nimeni. Pentru orice eventualitate, ghidul a făcut prezenţa în nădejdea că va fi auzit de cei care se lăsau furaţi de cafele şi cruasoane în cele cîteva cafenele din apropiere. Cum nimeni nu părea dispus să renunţe la micile plăceri pariziene, a dat semnalul de plecare. A uitat de toţi şi de toate îndată ce şi-a pus capul în poala femeii-din-cele-cinci hoteluri. Ea l-a primit cu toată căldura de care mai dispunea după atîtea nopţi nedormite şi a început să se joace cu claia lui de păr creţ şi castaniu pînă au adormit amîndoi undeva pe scaunele din spate ale autocarului marca Mercedes. Totul a mers zeiss *pînă în Austria, nu departe de Ungaria. Acolo, doi din cei trei şoferi au anunţat că rămîn şi ei pe loc. Sperau că domnul Tobă se va descurca în cei cîţiva kilometri care îi mai rămîneau pînă acasă. Domnul Tobă i-a asigurat că va ajunge la destinaţie după orar, mai ales că toate poliţiile de frontieră erau de-acum la curent cu prezenţa pe autostrăzi a unui fel de OZN care din motive obiective nu-şi mai putea lua zborul spre locul de origine situat negreşit într-o altă galaxie. Îmbrăţişări, lacrimi şi încurajări reciproce. Cei care se întorceau mai aveau nevoie de ele. Femeia a întrebat dacă nu s-ar putea abate un pic de la traseu şi să se odihnească toţi trei la unul din hanurile zise csárda care răsăriseră în pustă ca*

lăptucile după ploaie. Se poate, a zis domnul Tobă. După noaptea petrecută în autocar cu zăluda aia din Senegal ale cărei picioare încă le mai simţea pe umeri ca nişte funii de cărat mobilă, nimic nu i se mai părea peste puterile sale.

În local nu era nimeni. S-au aşezat la o masă şi au început să citească meniul aşteptînd să îi întrebe cineva ceva.

În vremea asta noi doi mîncam în bodega foarte şic de altfel de lîngă Maria Tereza. Aşa îi zicem noi cetăţii unde s-a oprit şi Împărăteasa pe cînd mai trăia. Ideea a fost a mea, ceea ce însemna că tot eu urma să plătesc. Domnul Tobă ne-a ajuns şi el din urmă după ce a închis autocarul ca pe un seif de bancă, cu lacăte babane pe care le puteai tăia numai cu sudură autogenă.

Nu mă puteam despărţi de doi oameni care au fost timp de zece zile tovarăşi de drum cu Teodosie. Încă mai speram să apară de undeva, dacă nu din pămînt, atunci din văzduh sau din povestirile lor. Dacă dumneavoastră credeţi că s-a întîmplat aşa ceva vă înşelaţi.

Nu s-a vorbit decît despre cina lor în Ungaria. Şi despre Márton Marghit, patroana făgădăului, într-o altă viaţă lenjereasa doamnei Koblicska, cine o fi fost, nu ştiu, dar cel puţin aşa susţinea el bazîndu-se pe modul perfect în care chipul lenjeresei, imprimat în sticlele ochelarilor săi, se suprapunea peste chipul bucătăresei care era şi patroană. Ea a rîs, căci el vorbea ungureşte ca un copil de cinci ani. Îi şi spunea egy furcsa Kalauz, *dar recunoştea că avea rude în Ardeal şi că mama ei se trăgea din Nagy Bánya.*

Fata-celor-cinci-hoteluri îşi ţinea capul pe umărul lui şi asculta distrată povestea asta cu ochelarii fermecaţi pe care o mai auzise de atîtea ori încît nici nu se mai mira de harul lor. Asemenea ochelari erau mai rari chiar decît viorile Stradivarius, dacă nu cumva unici, a zis ea intrînd în joc la fel ca şi Márton Marghit. Chiar

dacă îi purtaseră şi alţi membri ai familiei lui, doar el ştia developa la secundă imaginile stocate de-a lungul timpului în memoria transparentă a lentilelor ca pe un disc dur, cum se zice azi. Recunoştea că avea o putere de imaginaţie fără seamăn. Păcat că nu face nimic cu ea!

Imediat după ce au mîncat, domnul Tobă s-a dus în autocar să se culce. Soarele cădea în pustă cum ar cădea în mare. Din păcate, somnul lui nu era întotdeauna odihnitor. Se visa mereu în cabina tirului său de pe vremuri pe un drum din ţările arabe, cel mai adesea. Să laşi pusta verde, cu iarba umedă a înserării sub tălpi, şi să te duci în deşert, nu era plăcut multora. Lui, în nici un caz.

Nici mîncarea noastră nu era mai prejos de cea a lui Márton Margit.

În timp ce domnul Tobă rula în deşert, ei hoinăreau prin pustă. În pustă, ca şi în deşert, eşti mereu undeva şi peste tot în acelaşi timp. Ca să poţi vorbi de „locuri“, îţi trebuie un spirit de observaţie sau o memorie ieşite din comun, atunci cînd indicatoarele obişnuite de orientare lipsesc.

Drumul pe care mergeau nu mai fusese umblat de mult, pentru că iarba era la fel peste tot, adică indigo, şi aproape de aceeaşi înălţime. Ea mergea desculţă, adulmecînd aerul în care se făcea tot mai simţit mirosul de broaşte şi de nămol adus de aiurea de rafale iuţi de vînt care mutau norii de ici colo, după cîteva zile ploioase. În faţa lor se desena tot mai clară cumpăna unei fîntîni în căutarea căreia ea pornise parcă de la început.

El o privea mereu cu coada ochiului, se bucura cînd umerii lor se atingeau, şi îşi spunea că nu o văzuse mergînd prea mult în ultimele zile. Unde să mergi într-o cameră de hotel, chiar dacă alta în fiecare zi, decît la baie sau pînă la geam, repede ghemuită apoi în fotoliul de alături, ca într-un scenariu de film mediocru, spunînd ceva cînd şi cînd, în cuvinte puţine şi cu toate verbele la trecut.

Apropiindu-se de fîntînă, îşi dădea seama că trăiseră doar din gesturi, din senzaţii şi din tăceri, sparte arareori de amintiri buiece şi trunchiate. De ce oare, inutil o vreme, cuvîntul li se înfăţişa deodată ca o ameninţare? Nu doar trecutul e în cuvinte, ci şi viitorul, ori despre el niciunul dintre ei nu spusese ceva de teamă să nu detoneze muţenia explozivă a trupurilor lor scufundate în răcoarea cearceafurilor cu miros discret de lavandă.

Se mulţumeau să se adulmece unul pe celălalt şi să refacă împreună trasee uitate ale alcătuirii lor secrete. Pentru asta, nici măcar nu trebuia să ţină ochii mereu deschişi, pentru că nu dădeau greş niciodată. O apăsare uşoară a mîinilor, o balansare lentă a capului ei pe pernă într-o parte şi alta, un zîmbet nicicînd vizibil în alte împrejurări sau un strigăt înăbuşit, o arcuire neaşteptată a corpului ei urmată de o înceată destindere, ca o tentativă de zbor mereu amînată, erau tot atîtea semne că drumul ales era cel bun.

Ea a zis că îi este sete. El i-a întins sticla de Volvic, apa ei preferată, dar ea a zis că vrea apă din fîntînă. Atunci el a apucat ruda de cîţiva metri de care spînzura o găleată de lemn şi a trimis-o, cu metodă, în adînc spre un ochi de apă aproape orb.

Apa avea un gust sălciu. Cînd ţi-e sete, nici nu contează, zise domnul Tobă, încă mirat că cineva putea refuza o apă aşa de celebră ca Volvicul. Bea şi tu, i-a zis ea, ţinîndu-i în palmele străvezii făcute căuş cîteva picături de apă. Apa avea acum gustul degetelor şi al palmelor ei prin care, chiar dacă bine strînse laolaltă, se vedea iarba. Un gust cunoscut şi nu tocmai. Mica lui descoperire avea nevoie de o aprobare. N-a avut timp să spună ceva, pentru că ea i-a luat-o înainte: Aici m-am despărţit de Klaus.

Parcă ar fi spus aici am schimbat nişte forinţi sau aici am împlinit douăzeci de ani. În mintea lui

a existat mereu convingerea că între locuri şi întîmplări se ascunde o legătură secretă, care dă farmec întîmplărilor, iar miracolelor, pentru că există şi aşa ceva, acea necesară consistenţă de o clipă. Tot ce trece peste se banalizează precum frontierele de stat în spaţiul Schengen. Acum înţelegea de ce fusese atent la felul în care silueta ei zveltă, cu care credea că se obişnuise, înainta pe drumul acela de mult părăsit şi pe care ea l-ar fi putut găsi cu ochii închişi: urma drumului ascuns acum de iarbă era încrustată în memoria tălpilor ei goale.

Klaus, spuse el încet, aproape fără voie. Să-l întîlnească tocmai acolo, în mica stepă maghiară, redevenită pustă în '56. Îi veni în minte Regina şi poarta metalică de la „Vorkuta maia" inseparabile în nepotrivirea lor. Ea se uita la el, atentă la fiecare reacţie a sa. El însă nu avea niciuna. Ştia că povestea era abia la început. Şi nu se înşela.

După Hungaroring, el urma să se întoarcă acasă, iar eu să merg mai departe spre Austria. Acasă îl aştepta Iolanda, o tipă de la Arte, mai mare decît noi, muza lui Szántó, graficianul. O ştiam vag, din vedere, i se zicea Nemţoaica. Ar fi venit şi ea în Ungaria, dar chiar înainte de plecare i-a murit tatăl. Din şosea am văzut fîntîna asta şi ne-am spus că e un loc bun pentru o scurtă odihnă înainte ca fiecare să-şi vadă de drum. M-a ţinut în braţe pentru prima oară. Era felul lui de a-mi spune că încă mă puteam răzgîndi. Şi ar fi fost atît de uşor! Pentru că îmi era frică şi pentru că îmi venea greu să mă despart de căldura aceea nouă, cunoscută poate cel mult în vis. Ştiam însă că el o avea acasă pe Iolanda şi, undeva foarte departe, pe Janis J., cum îi spuneaţi voi Reginei. Locurile erau deci ocupate pentru o bună bucată de vreme, ori eu nu mă vedeam pe o listă de aşteptare ca ai mei la Dacia 1310.

Plecasem de acasă fără să spun ceva cuiva. Nici măcar bunicilor. Bunica Lea însă m-a strîns în braţe mai mult ca de obicei şi m-a condus pînă la poartă. După plecarea mea, părinţii mei s-au despărţit. Fiecare reproşa celuilalt dacă nu o ascendenţă nomadă cel puţin un comportament nomad, singura explicaţie posibilă în mintea lor pentru gestul unui copil căruia nu-i lipsise nimic, niciodată. Ca şi cum dincolo de ce îmi dăduseră ei cu toată dragostea, n-ar mai fi existat nimic. Cu alte cuvinte, aveam totul pentru totdeauna, ca o rentă viageră pe viaţă.

La noi nimic nu se obţinea mai greu decît un paşaport, cum bine ştii. Un kilogram de carne, o rudă de salam de vară, o cafea Wiener sau un cartuş de Kent, chiar un apartament erau o joacă de copil pe lîngă un paşaport. După ce că îl obţineai atît de greu, erau şi excepţii, pe acelea le va judeca Cel de Sus, trebuia să-l restitui după fiecare călătorie. Mi-am dat seama acolo, la Hungaroring, că aveam de ales: să păstrez paşaportul, deşi aveam o poză oribilă, sau să-l restitui. Am ales prima variantă. M-am gîndit atunci la tine. Tu nu puteai călători decît prin peşteri sau prin munţii patriei. M-am gîndit la Graţian care n-a ajuns nici măcar în Polonia să-i vadă pe Wajda, Kantor sau Grotowski. Am rămas aici cu gîndul la voi. Ce eroare! Şi ce oroare! Şi ce ieftin sofism!

M-am desprins din braţele lui Klaus şi m-am apropiat de fîntînă. O fîntînă ca toate fîntînile de pe-aici. Teatral, emfatic, parafrazînd un vers al unui poet francez, am declamat, spre nedumerirea lui Klaus care nu ştia o boabă de franceză: Oh, cette fontaine, la borne kilométrique de ma liberté! *Originalul suna aşa, cred:* Les musées, les bornes kilométriques de ma fatigue. *Citisem asta demult, într-o antologie de poezie franceză a lui St. Paul Roux, sau cam aşa ceva. Socoteam prestaţia mea*

de un prost gust desăvîrşit, dar nu mă puteam despărţi oricum de Klaus-cel-bun.

Am urcat apoi în broscuţa Volkswagen şi ne-am îndreptat spre frontieră.

Klaus-cel-bun s-a întors în ţară. Undeva, în Bihor, a adormit la volan şi a murit izbindu-se violent de un sat cu vizibilitate redusă, în timp ce ai săi aşteptau cuminţi să emigreze în Germania. Era lotul ultimilor saşi visători din Transilvania. Klaus nu se omora cu cititul. Avea totuşi un poet preferat: Franz Hodjak. Purta cu el mereu o carte de-a lui publicată în ţară. Mi-a dat mie cartea odată cu un sărut fratern pe frunte înainte de a ne despărţi. Recita mereu versuri din cartea asta. Două poeme reveneau obsesiv: Cimitir săsesc *şi* Vama Veche. *Cînd am aflat de moartea lui Klaus în loc să plîng m-am pomenit recitînd ore în şir poemele lui preferate: Cum însă plînsul eliberator se lăsa aşteptat, am luat cartea, mereu la îndemînă, şi am citit-o cu voce tare din scoarţă în scoarţă. Apoi a venit şi plînsul mult dorit şi apoi somnul pentru că şi vinul meu roşu era pe terminate în sticla de Bordeaux, ultima din lotul de 12 cu care Michel spera să mai sară peste o criză existenţială care, în cazul lui, va dura toată viaţa. Noroc că nu e contagioasă. Să vezi atîtea morţi în direct, la televizor, şi să nu ştii nimic de moartea cuiva drag! Iar cînd afli, într-un tîrziu, cel de lîngă tine să-ţi pună un LP cu Requiem-ul de Verdi cu Leontyne Price, în loc să te trîntească pe pat, cum din fericire se întîmplă, aud, prin alte locuri, şi să te facă să-l uiţi cel puţin o clipă pe bărbatul cu care n-ai avut norocul să te culci pînă atunci şi cu care, de acum încolo, îţi va fi şi mai greu să o faci.*

Cînd povestirea a ajuns aici, domnul Tobă, trezit din somn, poate nici nu dormise, se zice că tiriştii conduc cu ochii închişi, a intervenit delicat, dar mai întîi a lăsat fata să-şi scoată tricoul, se pare că avea sînii mult mai mici decît ai negresei lui, spunînd: şefu', mai încolo, ştim şi noi…

A fost ca un viol în grup. Păcat de aşa sfîrşit!

Şi pentru că totul se întîmplă lîngă fîntînă, domnul Tobă, care pînă atunci nu scosese prea multe vorbe, a continuat: Setea nu e bună nici în somn, darmite în realitate.

El rămăsese în somn fără pic de apă. Sudoarea care curgea pe el era greu de adunat în pumn şi oricum prea sărată, iar benzina, singurul lichid la bord, nu era potabilă deloc şi, pe deasupra, uşor inflamabilă. Niciodată pînă atunci nu-i trecuse prin gînd să bea benzină ca să-i treacă setea dar, după cum zicea el, în vis orice e posibil.

Tot vorbindu-se de sete, am băgat de seamă că şi sticla noastră de vin, a doua, era goală, aşa că am mai cerut una. În deşert, a zis domnul Tobă, înadins ca să nu-mi pară rău după bani, apa e de o sută de ori mai scumpă decît vinul, mai ales că arabii nici nu beau aşa ceva, deşi ar avea posibilităţi. El a scăpat cu o sută de dolari, plus toată colecţia lui de blonde tăiate cu grijă din reviste porno şi cu care îşi tapetase cabina ca să-i ţină de urît pînă la întoarcerea acasă. De ele s-a despărţit cel mai greu. De dor şi jale s-a tînguit ca un muezin care îndeamnă lumea la rugăciune. Era gata să dea şi tirul la o adică pentru cinci litri de apă cu cifră octanică scăzută întrucît pe acolo toate au gust de benzină. Cel puţin aşa i se părea lui. Acum îi înţelegea pe marinarii polonezi care vindeau vapoarele lui Jaruzelski oricui le dădea în schimb cîţiva ani de libertate.

Cînd s-a trezit, a văzut că şeful nu era de găsit. Nici el, nici fata. Nu şi-a făcut griji. Şeful era geolog de meserie şi nu i s-a întîmplat să se rătăcească. În pustă, nici nu te poţi rătăci. Toate drumurile duc la Budapesta, la Balaton ori la Viena. Ca să ajungi la Episcopia Bihorului, trebuie să ai un ghinion nemaipomenit. În caz că vrei asta cu tot dinadinsul poţi, căci a greşi e omeneşte şi pe jumătate eşti iertat dinainte. Şi

numai cine nu călătoreşte nu se rătăceşte nimerind în propria ţară. La urma urmei, fiecare e liber să se rătăcească. Mai puţin el, căci se rătăcea cu bună ştiinţă. Trebuia să ducă autocarul înapoi la firmă aşa cum a promis celor doi colegi de care tocmai se despărţise în Austria şi care puteau în acest fel să-şi bea în linişte prima bere de Ioni-fără-ţară. Pe fiecare îl chema Ion.

N-am dreptate, dom' şef? Şeful însă dormea stînd ţeapăn pe scaun, cu ochelarii lui rotunzi pe nas, dar avea faţa cuiva care vedea ceva chiar şi aşa. Domnul Tobă nu se lăsă intimidat de chipul îngîndurat al şefului şi continuă să vorbească cu uşurinţa celor care au văzut lumea: Ce să faci la noi, donşoară? Să umbli cu plasele pline între slujbă şi casă? Să te abonezi la HBO? Să te îmbraci la Ştailman? Să te faci saltea la v'un partid? Păi, să te ocupi cu arta la noi e moarte curată. Dacă nu eşti pictor de biserici, ca nepotu' meu. El nu-şi bate capul ca Michelangelo, modelul lui totuşi, dar pe stil ortodox, cu Capela Sixtină pe care şi noi am văzut-o. Enoriaşii cu dare de mînă ajung tocmai sus pe pereţii bisericilor fără probleme şi fără nici o aprobare. Legea gravitaţiei e suspendată în acest caz şi ajungi pe post de sfînt în funcţie de danie şi de preferinţe. Pentru Vechiul Testament preţurile sînt mai mici pentru că cine vrea să fie evreu în ziua de azi? Rămîn chiar locuri libere, măcar că ce versuri frumoase are. La Judecata de Apoi e concurenţă mare întrucît fetele plecate la lucru în Italia, şi chiar centuristele de la noi, emit pretenţii. E greu să alegi cînd îşi povestesc siviurile.

Nepotu' meu, aşa păcătos cum e, are însă şi principii. Nu face nici o concesie în cazul Lui, al Fecioarei, al Fiului şi al Evangheliştilor. Aici e cu credinţă şi cu ştiinţă. Şi cu multă, multă evlavie. Cînd ne-am apropiat de Szolnok, i-am spus: Donşoară, a sosit momentul! E frumoasă povestea dumneavoastră cu cele două litere FT scrijelite pe

ruda fîntînii, înainte să ajungeţi în lagărul de tranzit din Austria, deşi nu mă aşteptam să folosiţi briceagul ca golanii, pe care litere el nici măcar nu le-a simţit frecîndu-i palmele, ceea ce mă miră căci e un om sensibil, ori erau aşa de tocite că nici nu se mai simţeau, dar acum e vorba de viaţa dumneavoastră. La noi e ca într-un lagăr dezafectat, închis pentru renovare, care nu funcţionează, în grevă, dacă vreţi. O fi interesant, nu zic. Îţi trebuie nervi şi imaginaţie ca să trăieşti într-o democraţie originală. Aşa că vă luaţi fain frumos rucsacul şi vă duceţi la hotelul din centru şi veţi dormi una bună căci nu-i sîmbătă ca să fie nuntă ori discotecă. Mîine, la amiază, sînteţi la Budapesta, la Ferihegy 2. Luaţi un avion şi veţi ajunge acasă înaintea lui. Eu îl cunosc bine, donşoară. El nu e nicăieri acasă. Nu el ca persoană fizică, vreau să zic, ci sufletul lui. Mai bine să-l visaţi pînă la moarte şi să credeţi cu tărie că aţi fi putut fi fericită, decît să-l vedeţi în fiecare zi şi să vă daţi seama că nu e cum aţi fi putut visa. La noi nu mai visează nimeni. Toţi dormim cu ochii deschişi. Pentru că dumneavoastră nu cunoaşteţi bărbatul român, donşoară. El are patru îndatoriri: să-şi iubească echipa de fotbal, să facă armata, să facă copii pînă nu mai poate şi să se îmbete. Toate celelalte îndatoriri revin de drept femeilor. Atunci ea s-a aplecat cu drag şi părere de rău deasupra lui, ghemuit în scaun ca un făt în pîntecele mamei, şi l-a sărutat într-un fel care l-a făcut să doarmă şi mai adînc, în timp ce eu am redus viteza atît încît ea să poată coborî din mers. Avea ochii în lacrimi şi abia se ţinea pe picioare. La o adică i-aş fi făcut vînt cu mîna mea. Mi se părea că duc în ţară o pradă de război nemeritată, cîştigată fără luptă, prin neprezentarea duşmanului. Aşa trebuia să arate după ştiinţa mea o Brîncoveană, o Cantacuzină ori o Corvină. Înainte de a se face nevăzută, am auzit-o şuierînd printre dinţi: Du-te-n mă-ta!

O canalie ca mine nu merita atîta respect. Pentru o clipă, m-am simţit înnobilat. Bucuria mea nu a ţinut mult pen'că s-a trezit şeful din pricina luminilor din oraş. Atunci a început o ceartă care ne-a plimbat prin şanţuri, prin pustă, peste arături şi nu mai ştiu pe unde. Noroc că ungurii nu au nici munţi, nici mare, iar Balatonul este foarte scump. Ne-am oprit totuşi pe malul Tisei. Şeful a vrut să dea foc autocarului. A renunţat, dar mi-a dat un pumn de intelectual drept în ochiul drept deoarece toţi intelectualii sînt la început de stînga, drept pentru care am răspuns şi eu cu o lovitură la ficat marca Papp Laszlo, cel mai mare boxer maghiar al tuturor timpurilor. Apoi, mulţumiţi cu un meci egal, ne-am trîntit în iarbă. Era un cer senin, plin de stele. Nu lipsea niciuna din stelele importante. Eu le puteam admira doar cu un ochi şi jumătate. Jumătatea care lipsea lumina la cîţiva kilometri de noi, ca o stea polară de buzunar, somnul chinuit al unei femei despre care nu ştiam decît cum mănîncă şi cum calcă pămîntul, mereu zîmbitoare şi niciodată grăbită. Şeful a început să rîdă. Fără motiv. Durerea ia uneori forme neaşteptate. Printre sughiţuri de rîs, a spus: Am mai rămas doar noi: evangheliştii exilului! Evangheliști, evangheliști, am zis eu, da' noi de ce ne întoarcem? Şi acasă se poate muri, a zis el. Şi încă ce bine, am zis eu, nemulţumit de alegere.

Cînd s-a făcut din nou linişte, am înţeles că aventura noastră se apropia de sfîrşit. Şi că azi nu se mai moare din dragoste, ceea ce e un mare progres, căci dacă viaţă nu e, nici dragoste nu e.

Încurajat de cele auzite, mă gîndeam că nepotu' meu ne va găsi şi nouă loc undeva, într-o pictură de-a lui.

Domnul Tobă se uita la mine, eu mă uitam la el, a treia sticlă era de mult goală, ghidul dormea, iar în piaţă se crăpa de ziuă.

Patronul bodegii făcea nota de plată plîngînd ca un bărbat adevărat. Spera că fata aceea să fi

ajuns la Ferihegy 2 şi de acolo mai departe. Uneori, mai departe poate fi chiar acasă, zise el întinzîndu-mi petecul ăla alb de hîrtie care ne dă nouă frisoane. Vinul era din partea lui. Am răsuflat uşurat. Să mai spun că era Cabernet Sauvignon de Recaş şi că pe ecusonul ghidului scria cu litere de tipar Flavius-Tiberius Moduna.

De ziua naşterii Domnului, am primit un telefon de la Teodosie. E bine văzut, un chirurg apreciat, iar Ştefania e ateistă la două spitale. Aşteaptă un copil. Ne-au întrebat dacă avem o preferinţă pentru nume. Niciuna, am zis noi. Apoi mi-a venit în minte fata desculţă din pustă şi ne-am spus, după ce nevastă-mea s-a oprit din plîns, că ar fi un nume potrivit pentru nepoţica noastră, dacă l-am cunoaşte. Ca să înţelegeţi mai bine rugămintea noastră, am hotărît să vă scriu o scrisoare specială în care să vedeţi că mă simt legat de fiul dumneavoastră de care m-am despărţit, înainte ca el să se trezească. Mă gîndeam că era tot la fîntînă şi că bea apă din pumnul fetei care l-a părăsit cu atîta părere de rău şi cu o mare forţă de caracter lîngă Szolnok. Dat afară de la Eximtur şi mutat în interes de serviciu în oraşul părinţilor săi, după cum ne-au spus cei de la Geton, mi-am spus că nu greşesc scriind pe adresa dumneavoastră cum cu amabilitate am fost sfătuit.

Fie ca Anul Nou să vă aducă tuturor numai bucurii, pace în suflete, sănătate şi prosperitate. Cu stimă, Teodosie Jalobeanu, contabil-şef, pensionar pînă la moarte, cum cîini pînă la moarte sînt dinamoviştii.

P.S.

Soţia mea spune că scrisoarea mea nu are nici cap, nici coadă, lucru de mirare pentru mine, finanţist de formaţie şi şef de promoţie. Şi mai spune că nu se înţelege cine scrie şi cine vorbeşte, cine doarme şi cînd se trezeşte şi cine ascultă. Un

lucru, unul singur, i se pare ei limpede: patronul bodegii a plîns, de unde reiese că avea suflet, drept pentru care ne-a dat vinul în cinste, cum se mai spune.

Recunosc: Sînt finanţist ca mulţi alţii, deci un tip fără imaginaţie şi fără vocabular, cap pătrat, privire obtuză. Inculţi. Adepţi ai geometriei euclidiene, sîntem incapabili să visăm şi să ne exprimăm sentimentele altfel decît prin rata inflaţiei, creanţe, scadenţe şi altele. Era să uit dividendele, coarda noastră cea mai sensibilă. Cine scrie şi cine vorbeşte? Asta-i bună! Păi, în societatea noastră, toţi scriu şi toţi vorbesc. Mai sînt şi din cei care ascultă, dar obosesc repede şi adorm. În plus, timpul deformează faptele, după cum bine se ştie. După aceea, ascultîndu-l pe domnul Flavius-Tiberius vorbind despre fata aceea şi despre dragoste, ca şi pe domnul Tobă, de altfel, îmi ziceam, Doamne, de ce nu mi s-a întîmplat şi mie aşa ceva? Scriind, le-am furat într-un fel viaţa, lucru de care nu sînt foarte mîndru. Am încercat însă, pe măsura puterilor, să fiu la înălţimea întîmplărilor. Şi au fost destule, nu-i vorbă. Recitind scrisoarea, trebuie să admit că soţia mea are dreptate, dar şi Bolyai are dreptate cînd vorbeşte de o geometrie neeuclidiană. Aici, lumina ochiului din triunghi e parcă mai uşor de înţeles de păcătoşii ca mine.

Dacă nici acum lucrurile nu sînt mai clare, să nu uitaţi, vă rugăm, să ne comunicaţi, dacă se poate, numele fetei din pustă.

Marta ţinea teancul de hîrtii în poală: erau la fel de grele ca şi fularul lui Flavius-Tiberius şi parcă la fel „croşetate“: două ochiuri pe faţă, două pe dos. Sau: două rînduri pe faţă, două pe dos. Sau: o pagină pe faţă, una pe dos. Sau… Adormi socotind.

35 Ceaţa oboselii acoperea pe rînd oameni şi tablouri. Platourile se goliseră demult de mîncăruri. Ici-colo, insule mici de grăsime puteau depune oricînd mărturie în favoarea celor care şezură acolo şi se ospătară. Unii chiar peste măsură, în speranţa că vor avea din ce trăi pînă la Bobotează. Nici cu băutura nu se stătea mai bine. Cîteva degete de votcă şi de coniac, şi cam atît.

Doi din cei trei chelneri aduşi de domnul Brîndușă se ocupau de debarasare, în timp ce al treilea făcea poze bosului cu un polaroid în dreptul fiecărui tablou din mica sa pinacotecă. Singur, fără Zorela, întrucît, după spusele patronului, ea nu era obiect de colecţie, adică nu avea cotă pe piaţa operelor de artă. Deocamdată. Carevasăzică aşa, zise ea, fără să pară în vreun fel vexată. Ea ar fi putut intra de cîţiva ani pe piaţa asta. De cînd o tot invita pictorul din Piaţa mare să pozeze în atelierul lui. Curul ăsta merită o pînză, îi zicea el, de cîte ori o vedea visînd în faţa ţigăncilor care se lăfăiau în rame sculptate, lîngă un izvor din care se adapă un pui de căprioară. I se făcea rău văzînd cît de bine puteau trăi unele, în timp ce ea abia îşi mai putea opri mîinile să nu i se smulgă din umeri sub greutatea plaselor cu varză, morcovi, cartofi şi multă ţelină care se zice că ajută. Ea însă nu crede, dar cumpără din superstiţie şi deznădejde. Noroc cu Brîndușă.

Gheretă repeta întruna în gînd tot ce mîncase o noapte întreagă pînă la vomă, la care se adăugau şi numele celor patru pictori pe care de altfel îi ştia, dar numai ca străzi, nu şi ca artişti. În plus de toate astea, ascultase pînă la un punct, e drept, prima conferinţă despre artă din viaţa lui. N-a înţeles mai nimic, dar ce contează. Important e să asculţi. Exact ca muzica simfonică. Tot asculţi pînă începi să vezi cîmpuri cu flori, ape line sau învolburate, cer senin, de preferinţă, şi multe altele. Ce păcat că muzica nu te ajută să vezi şi

sentimente. Ar fi curios să ştie ce formă ar avea sentimentele Zorelei faţă de el, deşi era limpede că aşa ceva nu se poate dezvălui. E ca un secret militar sau de stat. Se poate da publicităţii numai peste cincizeci sau o sută de ani. După caz.

Domnul Brînduşă era cel mai fericit. Zîmbea mereu lîngă tablouri de parcă el le-ar fi pictat. Din cînd în cînd, dintele pus pentru ocazie lumina ca un bliţ sufrageria în care mai dansau cîteva perechi. Fata cu discursul avea nişte buci clasa întîi. Marfă, nu glumă. Nu degeaba se odihneau pe ele ca nişte stele albe de mare mîinile mari ale tipului cu ochelari. Anume ca nimeni să nu vadă cum se întăresc şi se destind muşchii feselor ei cînd se împingeau prelung unul în altul, încît te temeai să nu se transforme într-o tornadă şi să iasă apoi prin hornul teracotei ducînd cu ei casa cu mobile şi cu musafiri cu tot. Părerea domnului Brînduşă era cît se poate de clară: dacă ăştia doi nu şi-o pun în seara asta, prezicerea lui se va împlini întocmai.

Optimist din fire şi adept al soluţiilor naturale, spera că lucrurile se vor aranja şi că tablourile nu vor avea astfel de suferit, acum cînd făceau parte din colecţia Ignat P. Brînduşă, cum atît de frumos scrisese gagica lu' dom' profesor, cu vîrful limbii între dinţi, ca şi cum altfel mîna nu i-ar fi alunecat pe hîrtie cu atîta uşurinţă şi cu o moliciune care lui îi dădea ameţeli. Nu degeaba i se zicea Nemţoaica. Rasă pură. Ar fi trebuit să fi fost orb şi surd să nu o fi văzut în tribune cînd trăia Klaus. El l-a iubit pe Klaus. Tot oraşul l-a iubit. Îşi spuneau că atîta timp cît Klaus era printre ei era încă bine. Îi ceru în gînd iertare pentru că a îndrăznit să-i privească femeia altfel decît de obicei. Pentru el, orice s-ar întîmpla, Nemţoaica va rămîne în veci femeia lui Klaus şi gagica lu' dom' profesor. El se mulţumea cu Zorela. El era cu ştoarfele. Femeile de rasă îl lăsau fără erecţie, ca o

amputare de organ fără durere, ceea ce era un sacrificiu mult prea mare.

Mai urma o tură de poze, de data asta în colţul din stînga al tablorilor. Băgă de seamă cu uimire cum chiar chipul său se schimba după cum stătea într-o parte sau alta a picturilor care, prin simpla lor vecinătate, îl făceau şi mai atrăgător. Ştia el că făcuse o afacere bună.

36— „Licitaţia“ a fost un succes, zise Petru cu amărăciune. Cîştigătorul nu era cîtuşi de puţin pe placul său. Se simţea, într-un fel, vinovat că pusese şi el umărul la strămutarea cîtorva lucrări din casa Ster într-un loc necunoscut şi impropriu. Întocmai ca struţii pe care îi văzuse la televizor într-o fermă din Bihor. Ce să caute ei printre găini, raţe, gîşte, bibilici şi alte orătănii, obişnuite cu gustul de ţuică al ierbii şi cu mirosul de borhot care delimita vag suprafaţa mereu schimbătoare a fermei, spre disperarea Tribunalului din Oradea, obosit pînă la a regreta repunerea în posesie a fraţilor Hedeşan, Avram şi Domiţian, ultimul învinuit de a fi adus din Australia, cu acte în regulă, trei pui de struţi, urîţi ca dracu’. Cel puţin aşa susţinea Avram în faţa instanţei. O acuzaţie pe care instanţa de judecată o respingea de fiecare dată în baza relativităţii absolute a gustului estetic şi a dreptului la diferenţă. Cu ce sînt mai frumoase nişte raţe îndopate şi legănate în mersul lor pe picioare care nici măcar nu se văd? se apără Domiţian ţinînd strîns în mîini volanul Fordului şi privind drept înainte în drum spre Tribunal. Avram nu zicea nimic, căci era şi el în Ford, dar pe locul mortului.

— La fel şi petrecerea, zise Iolanda. Fără pagube şi fără încăierări. Mai degrabă monotonă, ternă, fără stridenţe, în afară, poate, de cea jovială a domnului cu melon şi de cea incredibil de

graţioasă a Eleonorei. Aşa trebuie să fi arătat doamna Ster în tinereţe.

— Să nu-l uităm, totuşi, pe negustorul de antene, adăugă maliţios Petru.

— El ar fi trebuit să distribuie învăţăturile lui Luther în vremea Reformei, şi nu să vîndă antene parabolice în zilele noastre, zise Iolanda.

— Adevărate reţetare ale cretinizării, completă Petru, jenat parcă de elanul său retoric pe care Iolanda nu îl preţuia în mod deosebit.

În fond, toată strădania sa de a veni în ajutorul doamnei Ster, chiar cu riscul unei mici chermeze de cartier, a urmărit în primul rînd propriul său interes. Prezenţa Iolandei nu era însă şi o garanţie a întoarcerii ei cu adevărat. Asta însemna să fi venit fără Klausul ei, îmbălsămat în amintiri ca într-un sarcofag la purtător, şi care, întîmplător sau nu, părea să fi dat semne de viaţă odată cu sosirea acestui negustor de antene, cu aerul lui straniu de mesager al celor duşi „dincolo“. Cum altfel să-şi explice plecarea ei abruptă, decît prin „reluarea legăturii“ cu Klaus, în spaţiul auster al garsonierei de pe strada Ciocîrliei?

Klaus avusese o mică slăbiciune pentru garsoniere. Garsoniera, în general vorbind, fusese crisalida unei întregi generaţii, *heitmatul* ei metafizic, din care, la momentul potrivit, şi-au luat zborul toţi cei ce au ajuns să facă aripi. Nu doar umbra lui Klaus bîntuia acel loc, ci şi cea a lui Janis J. şi umbrele altor tipi şi tipe, adunaţi ca o confrerie bolnavă într-un lazaret.

Era nedrept cu Iolanda, dar se temea că, odată cu lumina zilei, ea se va întoarce într-un loc pe care el îl detesta. Acolo, ea nu se mai dezbrăca cu firescu-i ştiut, ci se lăsa dezbrăcată fără să consimtă şi fără să se apere, docilă, indiferentă, supusă, vinovată, ştiindu-se parcă supravegheată de o privire mustrătoare şi îndepărtată. O putea manipula după plac, ca pe un manechin abandonat într-o debara, sau ca pe o păpuşă gonflabilă. Acum,

nici acest lucru nu mai era posibil, dar nici nu şi-l dorea.

— În cel mult o oră tragem cortina, zise Petru.

— Şi ne vom duce cu toţii la culcare şi vom mai dormi un an în aşteptarea altui revelion, zise Iolanda. Privi o clipă în jur, apoi continuă: Poate cei doi vor adormi dansînd. Unul în braţele celuilalt. Somnul ideal! Arată bine împreună…

— Un an trece repede. Mai ales în cazul acesta, zise Petru, cu o undă de ironie în glas. Oare pe ce muzică dansează ei în liniştea asta?

— Ce contează? Sînt în ritm. Parcă ar fi împreună dintotdeauna.

Nostalgia din ochii Iolandei nu trecu neobservată: Îi invidiezi? întrebă Petru.

— Nu… Poate… Ştiu eu… Cred că mai degrabă îi admir. Fac totul fără efort, par a se fi apropiat unul de celălalt.

— De unde ştii tu ce inerţii şi oprelişti au fost nevoiţi să învingă pînă să ajungă aici?

— Efortul lasă urme uneori, zise Iolanda cu o voce abia auzită. Pe termen lung, aceste urme pot duce oriunde… În cazul lor nu văd nimic. Adăugă însă imediat, ai fi zis fără voia ei. Deocamdată…

— În cazul lor… Dar în cazul altora… Al nostru, bunăoară, îndrăzni Petru, în sfîrşit, să treacă fără nici o încuviinţare peste o frontieră care îi separa chiar cînd încă mai făceau dragoste. În vremea din urmă. Trecuseră doar cîteva zile, dar el se simţea bătrîn.

— În cazul nostru, dacă mai e un asemenea caz, nu ştiu. Oriunde. Zîmbi pentru a nu dramatiza fără rost un răspuns oricum în doi peri, din care Petru urma să aleagă, cum era firesc, partea proastă, rău prevestitoare.

— Oriunde, care va să zică, şi nicăieri…

— Am spus oriunde. Chiar şi la tine…

Petru însă nu mai auzi ultimele cuvinte pentru că băiatul cu muzica pusese *Marşul* din *Aida* la

puterea maximă a boxelor sale. Petrecerea se încheiase. Urmau socotelile.

37— Ora patru e o oră potrivită pentru un final de revelion, zise Flavius-Tiberius. În aer plutea un miros ciudat de ierburi arse. Îl simţi şi tu? Ce anume? Mirosul ăsta?

— Cred că mica noastră tundră pubiană arde mocnit, zise ea, trecîndu-şi în jurul gîtului un capăt al fularului nesfîrşit de lung al lui Flavius-Tiberius, de care acesta nu se despărţea decît cel mult în pat. Poate nici atunci. Îl şi vedea gol puşcă învelit doar în fularul lui roşu, cu gîtul prins într-o minervă moale. Îi mai lipseşte coroana de spini. Deşi nu avea obiceiul, de data asta ceru iertare Celui-de-Sus pentru blasfemie. Oricum, la o adică, ea nu s-ar mulţumi să-l spele doar. Devoţiunea ei suna mai degrabă ca un avertisment sau ca o dojană amicală adresată peste timp Mariei Magdalena, care a lăsat să-i scape printre degete şansa vieţii ei.

— După cum văd, nu ocoleşti subiectele tari, zise el.

— Dimpotrivă, pe cît pot mi le însuşesc, fără licitaţie, răspunse ea, strecurîndu-şi mîna dreaptă în buzunarul cu tăietură oblică al jeansului său pensat.

El era incapabil să mai scoată vreun cuvînt. Ea însă avea puterea să privească în jur şi să îndrepte lucrurile pe făgaşul dorit: Gazdele şi Brînduşă pun la punct cu siguranţă condiţiile tranzacţiei, chelnerii dorm cuminţi în picioare, ceilalţi au plecat, iar eu m-am săturat să mai stau lipită de peretele ăsta, gata să trec prin el sub apăsarea ta. Scara care duce la mansardă e liberă, iar lumina stinsă. Cu atît mai bine. Eu văd în întuneric. Ca pisicile.

Urcară scara fără ca ea să-şi scoată mîna din buzunarul său. Un gest cu care îl obişnuise Violeta.

Ori de cîte ori erau singuri în lifturi. Sau pe străduţe întunecoase. De data asta însă se simţea ca un cîine de apartament scos afară la ore fixe ca să urineze, ţinut strîns de zgardă ca să nu-şi dea drumul pe scări, cum s-ar fi putut întîmpla dacă n-ar fi văzut şi simţit coapsele calde ale Eleonorei, eliberate brusc din chingile Mustangului ei de velur negru, pîlpîind în întuneric ca o amforă de fildeş.

Se mai auzi şuieratul stins al unui fermoar, un ţipăt scurt apoi, urmat de un balans insesizabil al mansardei. Ca într-un cutremur de mică intensitate pe scara Richter cu epicentrul în Vrancea, provocat cum bine se ştie de ciocnirea a două plăci tectonice şi înregistrat doar de o aparatură sofisticată la Centrul de Seismologie a Pămîntului de la Bucureşti. De obicei fără consecinţe.

38 Domnul Brînduşă tocmai se pregătea să semneze convenţia privind răspunderea părţilor în vînzarea-cumpărarea tablourilor cînd, din motive neclare, mîna îi alunecă uşor spre dreapta, prelungind bastonaşul cu codiţă al literei *ă* pînă la a se confunda cu o asimptotă la axa icşilor.

— O fi semn bun? întrebă îngrijorat domnul Brînduşă, pentru prima dată atent la numărul de zerouri din coada sumelor trecute în dreptul fiecărui tablou. Regreta că nu-i dăduse niciodată prin cap să se facă pictor!

— Ce semn poate fi mai bun decît o aspiraţie ca a dumneavoastră spre plus infinit, îl linişti pe loc Petru, spre perfecţiunea atît de greu, dacă nu cumva imposibil de atins într-o viaţă de om…

— Să vă spun drept, dom' profesor, dacă aspiraţia asta s-ar face cu mai puţine zerouri, ar fi mai bine, dar acum e tîrziu. Am semnat, ori eu ce scuip nu mai ling. Rămîne deci să mă văd cu doamna Ster şi să terminăm afacerea. Pînă atunci,

mă mulţumesc cu fotografiile. O săptămînă trece repede.

Se ridică de la masă, sărută protocolar mîna Iolandei, ţinîndu-şi buzele cărnoase lipite de ea mai mult decît se cerea, şi se îndreptă spre ieşire urmat de cei trei chelneri. Afară îl aştepta maşina lui Terente Marcovici. Mulţumi lui Petru pentru ospitalitate şi se pregătea să urce în maşină cînd îşi aduse aminte de ceva ce trebuia spus neapărat.

— Era să uit, dom' profesor! Domnul cu ochelari şi fular zicea că vinde antene parabolice. Spuneţi-i din partea mea că e tîrziu. Cine să dea atîţia bani pe o farfurie, chiar dacă prinde cincizeci de canale? Mai ales în cartierul ăsta! Or fi cîţiva nebuni independenţi, nu zic, dar cei mai mulţi, obişnuiţi să mănînce la troacă, vor plăti un abonament lunar la societatea de televiziune prin cablu *Neuronic* pe care tocmai am achiziţionat-o. De mîine voi distribui fluturaşi cu oferte pentru toţi locuitorii din cartier. Gheretă e poştaş la stat, dar lucrează şi pentru mine. În orele libere. I-aş fi spus chiar eu domnului cu antene cum stau treburile pe aici, dar m-am gîndit că nu-i frumos să-i stric revelionul şi libidoul tocmai cînd se freca de domnişoara cu discursul de ieşea fum din ei. N-aţi simţit? Dacă vrea să lucreze la mine, să mă caute. Şi s-o aducă şi pe fată. Am înţeles că e tare la limbi. Dacă e cum spune, o angajez fără probe şi ea îşi fixează salariul. Are un bonus pentru fiecare limbă în plus faţă de media naţională, care se ridică la un sfert de limbă străină la zece mii de locuitori. Din datele pe care le deţin eu.

Şi încă un lucru, dom' profesor. Am de gînd să-mi fac un partid. Deocamdată i-am găsit un sediu şi un nume: *PARTIDUL NAŢIONAL ŞI UNIVERSAL PE CALE DE A SE NAŞTE*! Totul cu litere mari! Vă place? În felul acesta nu se va desfiinţa niciodată, cum s-a întîmplat de atîtea ori la noi, chiar şi cu partidele mari, zise şi istorice. Vă aştept şi pe dumneavoastră. Ideolog! Ce ziceţi?

Sau strateg! E mai bine. Ţara are nevoie de oameni de valoare! Uitaţi ce v-am spus cînd aţi cumpărat şampania acum cîteva zile? Un patriot ca dumneavoastră n-ar trebui să uite, hi, hi! Primim pe oricine. Fără deosebire de vîrstă, naţionalitate, sex, convingeri politice sau religioase. Bătrînii vor fi înmormîntaţi pe gratis. Sînt dispus să îngrop tot oraşul. La o adică şi ţara, dacă e nevoie. Ce-ţi poţi dori mai mult?

Urcă în maşină binedispus şi îşi aprinse o ţigară. Trase adînc în piept fumul acela cald şi otrăvit după care tînjise o noapte întreagă, apoi expiră prelung dînd şi celorlalţi cu mărinimie ceva din căldura sufletului său, care moleşi pe loc chelnerii înghesuiţi cuminţi pe scaunele din spate.

Brîndușă vru să-i ofere o ţigară şi lui Marcovici, dar acesta ţinea între dinţi, ca de fiecare dată cînd dorea să impresioneze, o pipă olandeză pentru care avea un stoc de Clan dinainte de ’89. Rezerva trebuia să îi ajungă pînă la sfîrşitul vieţii.

Brîndușă coborî geamul portierei şi făcu vînt în zăpadă pachetului de Dunhill, roşu cardinal. Zăpada îl primi cu răceală. Noaptea asta fusese lungă chiar şi pentru ea.

39

— Parcă am fi în piaţă, vinerea, după o zi de tîrg, zise Iolanda privind în jur cu deznădejde. Casa aceasta nu va mai arăta niciodată ca înainte.

— Viena a rămas tot Viena după două asedii, zise Petru, mai puţin optimist decît lăsă să se înţeleagă. Avea nevoie de încurajări, dar ele se lăsau aşteptate, iar Iolanda nu părea dispusă să îl susţină.

— Pînă la urmă, cu sau fără tablouri, casa ar trebui să fie aceeaşi. Şi totuşi, ceva s-a schimbat înainte chiar ca ele să fie date jos de pe pereţi. Ca şi cum numele lui Brîndușă, prin simpla sa inscripţionare, ar fi modificat aerul în structura sa

chimică, în esenţa lui… Dacă nu aerul, atunci altceva, la fel de puţin vizibil, dar care a reuşit să ţină atît de bine împreună lucruri care, în altă parte, nu ar fi trecut de pragul unei politicoase coabitări… Fiecare lucru îşi avea locul său în memoria sensibilă a casei, într-o ordine nicicînd contestată…

Ascultînd-o, Petru regreta că nu era el în locul casei sau, cel puţin, al tablourilor, pentru a se bucura din nou de atenţie şi de această căldură uitată a privirii ei, în contrast oarecum cu o prezenţă rece şi indiferentă, cel mult amuzată, de pînă atunci.

— Orice se poate contesta, zise el într-un tîrziu. Începînd cu buna mea credinţă în organizarea acestui hibrid jalnic, cum bine s-a văzut, de revelion şi licitaţie.

— Ideea ta cu anunţul la mica publicitate nu a fost neapărat stupidă, cît insolentă, dar cîştigul e spectaculos, trebuie să recunoaştem. Acum ce-a fost, a fost. Nu ne mai rămîne decît să scoatem afară pînza de decor şi să deschidem geamurile. De rest s-au ocupat oamenii domnului Brînduşă.

40

Prin geamurile înalte ale sufrageriei năvăli aerul îngheţat al zilei de 1 ianuarie, sărbătoarea Sfîntului Vasile cel Mare. Din cînd în cînd, se auzeau strigăte răguşite, vorbe răzleţe şi scîrţîitul neîntrerupt al zăpezii sub paşii petrecăreţilor care se întorceau la casele lor, tehui, doborîţi de oboseală. Urmau cîteva ore de somn, apoi totul de la capăt. Şi tot aşa pînă la Sfîntul Ioan Botezătorul.

Pe lîngă bucurii, sărbătorile aduceau, odată cu excese de tot felul, şi cîteva înmormîntări. Nopţile de priveghi treceau însă de la o vreme mai uşor, întrucît pe casetele video, ce nu lipseau din nici o casă, se putea vedea revelionul ce tocmai se încheiase, cu mortul care încă mai era în viaţă.

Se închina mereu în memoria lui, cu ţuică ori cu vin, după preferinţe, şi se spunea: „Dumnezeu să-l odihnească“ sau „Să-i fie ţărîna uşoară“!

Judecînd după numărul de pahare golite în această împrejurare, cei mutaţi la cele veşnice ar fi trebuit cu adevărat să se odihnească în văzduh.

Printre paharele care urcau şi coborau ca tastele unei uriaşe maşini de scris din sticlă roşie, se vedeau cînd revelionul, cînd priveghiul.

Consolarea supremă adresată celor chemaţi la Domnul era cuprinsă în aceeaşi cugetare încurajatoare: „La toţi ne vine rîndul“, cu variaţiuni: „De asta nu scapă nimeni“ şi sceptic-optimista „De asta, rar cine scapă“, formulată se pare spre ştiinţa tuturor de cetăţeanul Tibor Netza din satul Lăpuşel, Maramureş, pe cînd fuma o ţigară pe acoperişul casei sale, lîngă cîteva ţigle sparte de grindină, pe care avea de gînd să le înlocuiască în aceeaşi zi.

Cîteva case mai încolo, prin vocea tremurată a preotului, un mort îşi lua iertăciunile de la toţi cei dragi. De la mansardă coborau, destinşi şi împăcaţi cu sine, Eleonora şi negustorul de antene.

41 Ce e clar în lumea asta? Nimic, îşi răspundea tot el. Blocul avea de bună seamă un număr al lui dar, din pricina frigului, se făcuse atît de mic, încît nu se mai vedea.

De cînd nu mai trecuse pe aici, arţarul din faţa scării lui Graţian crescuse atît de mult, că abia îl mai recunoşteai. Doar balcoanele blocului au rămas aceleaşi: pline de tot felul de obiecte, mai mult sau mai puţin folositoare.

Pe laturile mici ale balcoanelor, cei prudenţi îşi făcuseră dulapuri din melacart, pe post de scut protector împotriva curiozităţii vecinilor şi de anexe ale cămărilor care altfel ar fi explodat de borcane cu zacuscă, lădiţe cu cartofi, ceapă şi

mere. Iarna, blocul împrăştia în jur un miros plăcut de afumătoare sau depozit de mezeluri, amestecat, din cînd în cînd, cu cel înţepător de castraveţi muraţi al subsolului.

Uşa principală era închisă, în schimb cea din spate nu se închidea niciodată. Avea de făcut un mic ocol prin curtea interioară. Faptul că holul era luminat îi uşura mult misiunea. Nu risca să se rătăcească şi să nimerească unde nu trebuia şi nici să se împiedice de te miri ce în căutarea automatului de scară.

Pentru un insomniac ca el, plimbarea asta făcea cît o seară plăcută la Club. Chiar mai mult, dacă se gîndea că Graţian nu dădea pe acolo nici măcar din curiozitate, ceea ce nu-l împiedica să-i facă pe toţi membrii clubului „nostalgici“.

El nu avea nostalgii. Abia îi ajungea timpul pentru a citi ziarele şi pentru cîteva drumuri pe săptămînă pînă la „Cuptorul de aur“. Aici pîinea proaspătă nu se termina niciodată. O dată pe lună cumpăra cafea de la „American Dream“, în traducere, „Visul American“. Tot de aici cumpăra şi două sticle de bere Dreher, în aşteptarea primei şarje de Hopfen König. O bere care urma să concureze în celebritate culoarea cerului în lunile de vară, anotimpul său preferat. Cînd să se gîndească la trecut?

În spatele blocului dădu peste cîţiva omuleţi de zăpadă. Aşa ceva nu văzuse niciodată. Pe cap aveau care oale de bucătărie, care oliţe de noapte. Erau şi două excepţii: unul purta o cască de război germană ce părea că se sprijină pe un morcov Vilmorin, atît de apreciat în supa de găină, iar altul un chipiu de miliţian.

Aşezaţi în cerc în jurul unui lampadar, aşteptau cu încredere viitoarele ninsori şi apoi mult lăudatul ger: cel mai cumplit din ultimii şaizeci de ani! De emoţie, cărbunii cîtorva dintre ei începură să sfîrîie, spre disperarea tuturor.

A fost doar o impresie. Ştia prea bine că un asemenea lucru nu era cu putinţă. După cum nu era cu putinţă ca grămada de maşini vechi de toate mărcile, în care nimerise, să se transforme în Salon auto internaţional. Mai potrivit ar fi fost într-un sanatoriu sau spital de recuperare. Nu avea nimic împotriva lor. A le dispreţui era ca şi cum s-ar dispreţui pe sine. Uneori, i se întîmpla acest lucru. Îi trecea însă repede şi resemnarea lua locul revoltei.

Îşi sprijini spatele de o maşină, ca de un zid sau ca de un copac, cum i se întîmplase de atîtea ori pe vremuri, cînd drumurile prin oraş, cu afişele sub braţ, începeau să fie prea lungi şi cînd Flavius-Tiberius şi Graţian aveau şi altceva de făcut decît să-l însoţească pe el în exerciţiul funcţiunii, la vremea amiezii, pe străzile pustii, chiar dacă acum răsplata ostenelii lor nu mai era îngheţata, ci berea rece la Hanul „Dealul Florilor“, sub un cer rotund şi albastru ca o boltă de biserică, sub care aveau loc şi cei ca el, altfel spus, cu destule păcate.

Se pregătea să-şi spună că era atîta linişte în jur că se auzeau maşinile ruginind, cînd, la cîţiva paşi de el, în ţarcul de lumină al lampadarului, se auzi un grohăit tihnit de porc bine crescut. Şi porc era cu adevărat, gras, alb ca zăpada. Tăiase şi el cîţiva din rasa asta de carne la recomandarea domnului Húsvágó şi n-a regretat deloc. Să vezi un porc viu de Sfîntul Vasile e o adevărată minune. Un semn! Pace, bunăstare, alegeri tot mai libere şi reforme, tot mai multe reforme pe calea luminoasă a Tranziţiei. El credea în Tranziţie aşa cum a crezut şi în Comunism şi în Societatea socialistă multilateral dezvoltată, cu toate că n-a înţeles niciodată de ce a trebuit să aibă un nume atît de lung, ceea ce făcea parcă mai anevoios şi mai nesigur uneori însuşi drumul spre ea. În plus, societatea asta avea un dar rar: se îndepărta pe măsură ce te apropiai de ea. Cînd credeai că pui mîna pe ea, apăreau un congres sau o plenară,

rapoarte şi cuvîntări lungi care acopereau societatea ca o ceaţă sau ca batista lui Iozefini. Cînd se ridica batista, ia societatea de unde nu-i. Ştiai însă că la mijloc era vorba doar de o scamatorie şi îţi vedeai de drum fără să îţi mai pese de denumiri. La urma urmei, viaţa nu are altă denumire decît viaţa, iar după un poet pe care îl tot citea Flavius-Tiberius nici măcar nume nu ar avea, în unele cazuri. Părerea lui.

Societatea socialistă multilateral dezvoltată însă era mai mult decît aproape o propoziţie fără predicat, era un vis: Visul de argint al omenirii pentru că, după cum toată lumea ştia, cel de aur era Comunismul. Un vis la fel de scump, dacă nu chiar mai scump, precum Cloşca cu puii de aur sau Tezaurul de la Pietroasa-Moscova, cum i se mai spunea.

Ce păcat că odată cu căderea Comunismului n-a căzut peste noi şi aurul din care acesta era făcut! Ne-am fi plătit înainte toate creditele externe şi ne-ar mai fi rămas ceva şi pentru consumul casnic, căci numai din salarii şi pensii ai putea trăi decent doar o zi pe lună, restul zilelor pierzîndu-se printre calcule şi socoteli de tot felul, care mai de care mai năstruşnice. Aşa se explică şi numărul mare de olimpici români matematicieni plecaţi în State.

Niciunde în lume matematica nu este mai aproape de viaţă ca la noi. La noi, matematica e viaţă, iar viaţa poezie şi, dacă matematicienii pleacă, poeţii, în schimb, rămîn ca să cînte în versuri amare plecarea matematicienilor.

Cine a spus că sîntem un popor vegetal? Sîntem un popor de matematicieni nomazi şi, parţial, de poeţi sedentari, care se adună o dată pe an în jurul porcului de Crăciun, miraţi şi înfricoşaţi în acelaşi timp, ca troienii în jurul darului blestemat al aheilor. În urechile lor răsună de fiecare dată acelaşi strigăt de mercato: *Un porc! Regatul meu pentru un porc!*

Prelegerea aceasta zglobie, dezinhibată, frivolă aproape, atît de diferită de vechile sale discursuri şi dări de seamă mobilizatoare şi autocritice, la care se adăuga şi drumul pînă acolo, îl slei de puteri, îl scufundă într-o plăcută toropeală. Dacă adormea, era un om mort! Doar spaima însă nu-l ferea de somn. Alunecă încet în zăpada caldă, pufoasă, care înconjura maşina ca o uriaşă coadă de vulpe polară.

42 Despărţirea ar fi fost scurtă, fără excese protocolare inutile. Petru socoti totuşi că se putea şi altfel. Simţea că se afla în faţa unor persoane cu care ar fi avut ceva de împărţit. Fie şi o tăcere calmă sau o scurtă privire. Îi rămăseseră sticla de şampanie cumpărată chiar de el şi o sticlă de Jack Daniel's primită cadou, întreagă ca şi dorinţa lui de a sărbători altfel, chiar dacă mai tîrziu, intrarea în noul an. Pentru şampanie, avea pahare potrivite, aduse în urmă cu un revelion de Iolanda. Deschise şampania lăsînd dopul să zburde prin sufragerie, apoi turnă cu multă îndemînare în cele patru pahare, pînă cînd nivelul băuturii aurii ajunse la aceeaşi cotă. Ciocniră toţi patru pentru prima oară. O solemnitate simplă, amicală, o complicitate uşor ironică, întărită de jocul voios al bulelor de argint în cupele cu şampanie.

— Să fie acesta începutul unor întîlniri repetate! zise Petru, privindu-şi oaspeţii cu o egală simpatie.

— Ar fi bine, zise Iolanda. Poate punem şi noi umărul la lansarea antenelor parabolice…

— Parcă le văd plutind în cartier ca pe nişte ozeneuri domestice, zise Eleonora.

— Eu cumpăr una pentru casa din livadă… Şi voi face şi cîteva panouri publicitare. Contra cost, bineînţeles, adăugă Iolanda. Sau la schimb…

— Eu nu cumpăr nimic, zise Eleonora. De dat, voi da însă şi eu ceva… La momentul potrivit.

— Un angajament rezonabil, admise Petru. În ce mă priveşte, eu ofer nobilului nostru negustor şi apostol al imaginii această sticlă de whisky. Cu o condiţie: să o deschidă la firmă cînd vom fi din nou împreună. Adăugă cu un pic de teamă în glas: toţi patru. Aplaudară, semn că doreau toţi acelaşi lucru.

— Eu trebuie să mă grăbesc, zise Eleonora. La cinci am un autobuz spre Feldiu.

— Poţi rămîne aici, dacă vrei, pînă mai tîrziu. Sus, oricum va fi liber…

— Vei dormi la hotel? întrebă maliţioasă Iolanda. Sau…. Nu îndrăznea să creadă că Petru se invita în garsoniera ei.

— Voi dormi la mine acasă. Apăsă pe ultimul cuvînt, lucru observat de toată lumea, dar înţeles doar de Iolanda.

— Eu voi sfîrşi la un prieten vechi, zise Flavius-Tiberius.

— Te va aştepta pînă la amiază, zise zîmbind Iolanda.

— De unde ştii? Îl cunoşti?

— Ştiu chiar de la el. Cine nu-l cunoaşte pe adolescentul minune al oraşului, artist de geniu şi familist convins? Nu era pic de ironie în glasul Iolandei, ci doar o abia mascată amărăciune. Te aşteaptă cu cîteva picături de whisky. Eu zic să te grăbeşti, să nu-i pui răbdarea la încercare. Sărut-o pe Maria din partea mea.

Îşi strînseră mîinile de despărţire. Flavius-Tiberius îşi luă antena şi o urmă pe Eleonora. Erau pe scară cînd Petru îşi aminti de mesajul lui Brînduşă: Noul proprietar al tablourilor intenţionează să introducă televiziunea prin cablu. Dacă vă interesează, îl puteţi căuta.

— Pe mine nu, zise Flavius-Tiberius, indiferent. Perspectiva concurenţei îl lăsa rece.

— Nici pe mine, zise Eleonora. Cît timp la Feldiu tranzacţiile cu străinii merg bine, am din ce trăi.

— Atunci, pe curînd, zise Petru. Rămase nemişcat în pragul casei întrucît simţea în ceafă respiraţia caldă a Iolandei şi se temea să nu o piardă la cea mai mică schimbare de poziţie, cum, pe vremuri, pierdea Europa liberă pe scala instabilă a Vef-ului.

43 *Graţian stătea în faţa lui: între ei, tabla de şah cu toate piesele negre. Deasupra lor, agăţat într-un cîrlig, porcul zumzăia ca un bondar, ca un candelabru care dădea semne de oboseală.*

VII

Laudă porcului sau Porcul acesta nu este un porc

1 Legat zdravăn de un picior cu o funie groasă cît o parîmă de vapor, se mişca grohăind încoace şi-ncolo în jurul pironului bine înfipt în pămîntul îngheţat.

Mîncase tot porumbul ce i se adusese cu o seară înainte şi acum nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să-şi pună ordine în gînduri înainte de ora h. Spera să aibă parte de un măcelar adevărat care să îl scutească de o alergare, cum s-a mai văzut, cu paiele aprinse în spate printre blocuri. Şi încă ceva: îşi dorea să fie pîrlit cu paie şi nu cu lampa de gaz. Alte pretenţii nu avea.

Trăise destul de bine şi îşi dorea un sfîrşit pe măsură: cu flăcări naturale precum cele care ameninţaseră Viena în două rînduri.

Toată lumea zice că mezeluri de porc ca la Viena nu vezi nicăieri. Dacă n-ar fi fost aşa de gras, ar fi ajuns poate şi el pe una din tarabele ce împînzesc Piaţa Rathausului din Viena în preajma Crăciunului.

Refuzat însă la export va sfîrşi aici, pe pămîntul natal, pentru cîteva mii de lei acolo kilogramul. Viu. O viaţă în lei e, carevasăzică, pe nimica. În şilingi, ar fi fost cu totul altceva. Sau măcar în forinţi. Şi moartea are alt preţ atunci. Altfel treci *dincolo* cu o bancnotă străină între dinţi…

Se consola cu gîndul că oricum va muri de mîna unui creştin. Că o fi român, ungur, polonez

ori slovac îi era egal. Sînt totuna: aceleaşi gusturi, aceleaşi reţete. Trăiesc la fel, mor la fel: infarct, avc, gută, diabet, ateroscleroză.

Se chiar mira cum de nu vorbesc aceeaşi limbă din moment ce mănîncă la fel. Poate ceva mai condimentat, ungurii. Lucrul acesta se poate observa şi în înjurături: mult piper şi ardei iute. Îţi ia foc limba, dacă eşti prea *érzékeny*.

Ciuli urechile. De undeva venea, anume pentru sufletul său, vocea lui Placido Domingo cîntînd *E lucevan le stele*, din *Tosca* lui Puccini. Era cel mai frumos cîntec compus vreodată pentru un condamnat la moarte.

Se simţea uşor. Dintr-o dată. Nu-l mai chinuia funia aceea nesuferită care îl ţinea legat de piciorul din spate. Era liber. Uşor şi liber. Uşor ca un fulg, din moment ce iată-l plutind la o palmă deasupra pămîntului. Apoi şi mai sus. Era o ţestoasă albă înotînd visătoare în apele albastre din Galapagos; era un zeu gras, bătrîn şi alcoolic, care făcea cu ochiul lumii întregi între două sughiţuri; era o ţară săracă fără continent; un trup fără consistenţă; un contur; o părere.

Dădu un ocol larg în jurul lampadarului, reproşîndu-şi că pierduse încrederea în minuni. Zbura legănat ca un avion ce salută mulţimea la un miting aviatic.

Înainte de a se despărţi pentru totdeauna de acel loc, văzu un bărbat înalt, cu ochelari şi un fular roşu, care îi făcea semne amicale de drum bun. Grohăi şi el ceva în semn de răspuns, apoi tîşni în sus ca o rachetă, ca o cometă ce se întoarce în cer după ce zăbovise o vreme printre oameni sub înfăţişarea caraghioasă a unui porc din rasa Landrace.

Lumina sa scoase toată lumea la geamuri şi în balcoane. Mulţi căzură în genunchi şi începură să se roage sau doar să-şi facă cruce.

2Flavius-Tiberius era mulţumit. Dusese lucrul pînă la capăt. Graţian tropăia şi chiuia în balcon. Se bucura ca un copil de o şotie izbutită. Într-o mînă ţinea o sticlă cu vin, în cealaltă un pahar. Îşi turnă şi bău. În sănătatea cui, nu se ştia.

Flavius-Tiberius avea şi el o sticlă asupra lui, dar de bourbon, din cel promis de Graţian. Era goală pe trei sferturi. Bău o înghiţitură, apoi lăsă sticla în zăpadă, lîngă un stîlp orb, fără bec. Cerul era senin. Frig. Pînă să se lumineze de ziuă mai erau vreo două ore şi ceva. Paltonul său bine căptuşit cu vatelină, lung, croi de manta militară, îi ţinea de cald, dar îi şi îngreuna mişcările, însă nu într-atît încît să-l împiedice să mai bea un gît de bourbon, la o adică. Sau să poarte o discuţie cu bărbatul care se apropia de el, uitîndu-se speriat în toate părţile.

— Nu vă supăraţi, n-aţi văzut cumva un porc? întrebă politicos omuleţul, căci omuleţ era, îmbrăcat într-un cojoc de oaie nou şi cu o căciulă rusească tot nouă pe cap, dar cam mare, căci îi cădea mereu pe ochi. De aceea nici nu-şi vedea porcul.

— Ba l-am văzut, dacă asta vă linişteşte, zise Flavius-Tiberius.

— Şi? întrebă omuleţul, cu căciula căzută pe nas, gata să primească orice răspuns în întunericimea caldă a blănii de iepure.

— Nu mai e! zise Flavius-Tiberius fără să clipească.

— Nu mai e! Nu mai e! strigă omuleţul dînd cu căciula de pămînt. Veştile proaste sînt proaste orice ai face.

— Sînteţi transpirat, domnule, o să răciţi, îl preveni grijuliu Flavius-Tiberius.

— Pot să şi mor de acum, zise omuleţul şi se aşeză în zăpadă, sprijinindu-şi spatele de stîlp, la două palme de sticla de bourbon. Pe obrazul neras îi curgeau şiroaie de lacrimi.

— Nu plînge, omule, era doar un porc…

— Da, un porc! Da' ştii dumneata ce înseamnă să pierzi un porc? Şi nu un porc oarecare, ci Porcul, domnule! Ăla pe care îl visezi un an, de nu mai mult, tu şi familia! Că îţi pierzi părinţii, rudele, fraţii, prietenii, e în firea lucrurilor. Da' să-ţi pierzi porcul! Să nu-ţi miroase casa a cimbru, usturoi şi dafin şi cămara a şuncă afumată! Să nu-ţi poţi tăia tu o felie de slănină de pe burtă, cu şoricul subţire şi cu carne la mijloc, lîngă o ceapă roşie de Reghin. Să nu mănînci tu un cîrnat îngheţat ori fript, cu hrean! Să nu simţi că eşti om şi tu cu porcul tău la casa ta.

— Lasă, linişteşte-te, bea un gît de whisky din sticla aia de lîngă tine şi o să-ţi treacă. Între timp se întoarce şi porcul. Unde să meargă acum de Sfîntul Vasile? Dacă nu vine, îl căutăm. Un grăsun nu ajunge el prea departe.

— Nu-i aşa că e frumos? Albul de carne românesc. În *Dicţionarul enciclopedic de zootehnie*, domnul Ion Dinu scrie următoarele: *„Tip de porc creat la Staţiunea experimentală Ruseţu-Buzău, prin încrucişarea de absorbţie pînă la generaţia a doua a scroafelor Stocli cu vieri Marele Alb importaţi din URSS, după care s-a trecut la împerecherea metişilor şi aplicarea unei selecţii riguroase, iar ulterior infuzie cu reproducători Landrace“*.

O să mă întrebaţi ce sînt Landrace. Tot acolo scrie: *„Rasă de porci specializată în producţia de carne, formată în Danemarca şi răspîndită în multe ţări, fiind considerată cea mai perfecţionată rasă de porci pentru producţia de bacon. Se caracterizează prin culoarea albă, corpul foarte lung, are una, două perechi de coaste în plus, trunchi oval, membre scurte şi piele fină“*.

Acum înţelegeţi de ce sînt necăjit? V-aţi gîndit vreodată cîtă istorie şi cîtă geografie intră într-un porc, propriu-zis în Albul de carne românesc? URSS, Danemarca şi România, fără

deosebire de orînduire, cum era pe atunci, că foamea şi ştiinţa, domnule, nu au frontiere. În plus de asta, cum zicea şi fiică-mea cea mare, căci avea o imaginaţie ceva de speriat, a şi murit din pricina asta, un fel de congestie de imaginaţie, mai gravă decît aia cerebrală, zicea: Şuncile, tati, parcă ar fi cele două Americi: pe aia de Sud o mîncăm la Anul Nou, iar pe aia de Nord la Paşti. Coastele din stînga semănau cu China, cele din dreapta cu Uniunea Sovietică. Şi invers. Nici nu conta diferenţa. România, cu forma ei de inimă, era inima porcului după cum reiese şi din hărţi. Ne era cea mai dragă, căci nu e om să nu-şi iubească ţara ca pe propria lui inimă. În plus, pentru mine, creşterea porcului era o formă de patriotism curat. De aţi şti cum l-am crescut! El mînca ce aveam mai bun la masă. O dată pe săptămînă îi făceam baie caldă cu şampon cu miros de mere. Îl ştergeam de apă cu prosopul, să nu răcească. Porc de export, domnule! L-am ţinut în coteţ cu chirie, la barăci: cinci dolari pe lună. Vara avea umbră de la un prun. Prin gardul de sîrmă vedea cum creşte cucuruzul, cum se coc holdele, cum se împerechează cîinii. Vedea cu ochii lui de porc, în care ardeau două lămpaşe mici de carbid, maci şi albăstrele, salvii şi ciulini, stoluri de grauri şi de ciori. Auzea cum behăie oile, cum mug vacile, cum fornăie caii, cum miorlăie mîţele.

Şi noi în jurul lui, pe rînd, cu găleata de lături, mergeam doi kilometri pe jos, şi pe sus tot atîta ar fi fost, dar nu era voie în autobuz să amesteci mirosul de lături cu ăla de benzină, la ore fixe, pe orice vreme. Toamna tîrziu era mai greu. Şi cînd venea iarna. Ne străduiam să nu-i lipsească nimic, căci oricum zilele îi erau numărate. Şi nici pe noi nu ne dădeau banii afară din casă…

Anul ăsta n-am avut noroc de măcelar. Húsvágó bácsi taie numai la cunoştinţe. Am zis că o dată în viaţă să am şi io un măcelar domnesc. Húsvágó taie numai după agendă. Aceleaşi nume

şi aceleaşi zile de cînd se ştie. Îşi pune ochelarii şi începe să citească în agendă. Aşa se face şi la Ungaria, zice el. Nici să te pişi nu se mai poate, zice el, fără agendă. Şi zice: *Gusztika fjam*, nu am nici o gaure. *Hát*, cum *kutya fasza*, n-ai nici o gaure, Hunor bácsi? Şi io ce mănînc la Crăciun? Şi nu mai am nici dolari să plătesc chiria la coteţ! Cheamă alt măcelar, a zis Húsvágó. Mai bine otrăvesc porcul, am zis eu. Atunci, Hunor bácsi a zis: Tăiem la el în doi ianvar, dache Dumnezeu ajută. Şi ce mă fac fără cîrnaţ, vereş, tobă, carne? Dau io împrumut la tine, bine? Bine, bine, am zis io care n-am mîncat niciodată la Crăciun din carne de împrumut. Parcă aş fi închiriat Crăciunul, zău aşa, cum unii închiriază rochii de mireasă ori costume de mire. Cînd eşti pe moarte şi cineva donează la tine singe, nu-i tot aşa? m-a întrebat Hunor bácsi în timp ce îmi mai umplea un pahar cu ţuică. Mai puteam eu zice ceva? Am băut ţuica şi am plecat. Eram înţeleşi. În ajunul Crăciunului mi-a trimis tot ce a spus în două coşuri de nuiele. Nu lipsea nimic şi nici nu s-a zgîrcit. Ba a mai pus şi o dimigeană de vin roşu şi o crenguţă de brad cu tricolorul unguresc. Mi-au dat lacrimile de atîta atenţie. Da' acum că îs fără porc şi dator vîndut, ce mă fac? Cum o să fiu şi eu *nagy ember*?

Cînd înjunghie Hunor bácsi porcul nici nu guiţă. Are moarte uşoară ca pe o masă de operaţie…

Tăcu. Luă sticla de bourbon şi bău cu dispreţ o gură. O puse apoi la loc şi continuă să vorbească în memoria porcului dispărut: Cînd ai un porc ca lumea în cămară, trăieşti ca într-un buncher. Ce ne-am fi făcut noi fără slănină pe vremea migraţiunilor? Ca să nu mai vorbesc de comunism.

— Mă întreb şi eu, zise Flavius-Tiberius zîmbind. Cu aceeaşi slănină, şi tranziţia poate dura o veşnicie, îşi zise el îngreţoşat că lucrurile s-ar petrece aievea.

— Puteţi să-mi spuneţi măcar încotro a luat-o? întrebă omuleţul resemnat.

— Într-acolo, zise Flavius-Tiberius, arătînd spre Steaua Polară.

— Aşa sus? Omuleţul părea plăcut surprins. Am ştiut eu că e un animal special. L-a chemat Dumnezeu la El. Un grătar bun, la iarbă verde… În Rai, cu toţi îngerii în jur. Ce viitor! Măcar el să fie fericit! Bău ce mai rămăsese din bourbon şi aruncă sticla. Şi totuşi, cineva trebuie să plătească, zise el tăios, ameninţător, după ce timp de cîteva clipe păru împăcat cu soarta. Grijania cui l-o făcut!

Duse mîna la carîmbul înalt al bocancilor săi şi scoase un cuţit de vînătoare. Privi înspre balconul lui Graţian care urmărea atent dialogul lor, neobişnuit de calm pînă atunci pentru grozăvia întîmplării. Obosit de teoria cinică a supravieţuirii la români dezvoltată minute în şir de Flavius-Tiberius, primi cu bucurie hotărîrea lui de a supraveghea îndeaproape porcul. Ce s-a întîmplat apoi a văzut. Finalul aventurii putea fi cu totul nedorit. Hotărî să coboare şi el, mai ales că el fusese cel care acceptase propunerea deşucheată a vecinului său de a păzi pe rînd porcul în noaptea de revelion. Liftul era blocat, iar automatul de scară nu funcţiona.

Văzîndu-şi prietenul ameninţat cu cuţitul, Flavius-Tiberius zise: El nu are nici o vină.

— Nu? Omuleţul îl privea neîncrezător şi bucuros chiar să afle că domnul Graţian nu are nici un amestec în toată nebunia aia.

Flavius-Tiberius se aşeză şi el în zăpadă lîngă omuleţ. Acesta mirosea a oaie. Şi a birt.

— Eu am dezlegat porcul, zise Flavius-Tiberius fără să se poticnească.

— Dumneata? Aşa un domn? Cu paltonul ăsta? Cu fularul ăsta? Cu ochelarii ăştia?

— Te pot despăgubi… Uite, îţi dau o antenă parabolică în schimbul porcului.

— O ce? făcu ochii mari omuleţul.

— O antenă cu care poţi prinde zeci de posturi de televiziune.

— Ca să ce?

— Ca să vezi lumea.

— Şi ce cîştig din asta?

— Cum ce cîştigi? Vezi lumea…

— Antena asta merge şi fără televizor? întrebă omuleţul. Părea aproape convins să accepte oferta.

— Fără televizor? Cum să meargă fără televizor?

— Atunci nu-mi trebuie. N-am televizor. L-am aruncat pe geam cînd au început oamenii să strige: „Aţi minţit poporul cu televizorul“. Oricum era alb-negru, sau mai mult negru că era cam defect.

— Atunci, îţi dau bani, zise Flavius-Tiberius, tot mai convins că nu fusese totuşi prea inspirat cînd eliberase porcul.

— Nu mă poţi despăgubi, omule… Porcul ăsta era un copil malformat pe care noi îl mîncam.

— Cum Saturn îşi mînca copiii, zise Flavius-Tiberius pentru sine. Continuă cu voce tare, vehement: toată viaţa v-aţi mîncat osînza afumată, nenorociţilor! Asta aţi făcut!

Omuleţul îl privea descumpănit. Nu prea înţelegea de ce se răstea la el domnul acela, dar era gata să accepte despăgubirea de care vorbise adineauri. Chiar şi antena aia. Dacă tot zice că prin ea ar vedea lumea, de ce nu?

Flavius-Tiberius ştia că porcul nu putea fi prea departe. Îi auzea parcă grohăitul lîngă vreun container de gunoi sau în jurul unor pubele. Ajutaţi de Graţian, care se apropia încet din pricina troienelor, ar putea recupera dobitocul.

Îl dispreţuia din tot sufletul pe omuleţ, dar nici pentru sine nu avea mai mult respect, iar dimensiunea simbolică pe care o acordase iniţial gestului său sfîrşea acum în deriziune. Trăise şi el

ca toţi ceilalţi din propria sa osînză, mîncase şi el în fiecare an ceva dintr-un frate.

Obosit, moleşit de un val neaşteptat de căldură, se lipi de omuleţ şi îi spuse încet: O să fie bine. O să vezi. Totul se va aranja, omule, camarade, tovarăşe, frate!

Vru să adauge ceva lămuritor în legătură cu ultimul cuvînt, dar se opri văzîndu-l pe Graţian în ciorapi şi-n cămaşă, rătăcit printre omuleţii de zăpadă. Ce l-o fi apucat? Înainte de a avea un răspuns la această întrebare, omuleţul îl mai surprinse o dată prin uşurinţa cu care trecea de la o stare la alta: de la mînie la resemnare, de la imprecaţie la o anume toleranţă, de la indiferenţă la o vagă curiozitate. De data asta sări ca ars în picioare şi începu să urle: Tovarăş? Io, tovarăş? Cu tine, mă? Să mă faci tu pă mine tovarăş! Pă mine, mă? La cîţiva ani de la Revoluţiia noastă! A noastă, mă! Tu-ţi grijania mă-tii!

Se făcu linişte. Apoi, deodată, se auzi un muget, ceva care venea parcă din pămînt: *Bine-mi taie cuţîtu', Că l-am ascuţît amu!*

Mai auzise cîndva aceste versuri. Căci versuri erau. Şi îi plăcuseră. Folclor autentic. Minunatul nostru folclor în care ne-am îngropat de bunăvoie. Uneori, chiar de vii. Pentru că n-am avut piramide. Ca să vezi lipsa lor nu trebuia să fii poet.

Deoarece acest cuţit, inoxidabil precum înţelepciunea milenară a poporului român, tocmai fusese ascuţit, anume pentru el, tăietura nu avea cum să doară. În mai puţin decît ar spune *Tatăl Nostru,* va fi teaca lui de carne şi de sînge. Era pregătit să îl ascundă pentru totdeauna în adîncul străveziu al trupului său istovit şi rătăcitor.

Cuţitul venea spre el, lin, mut, ca o stea căzătoare, ca un meteorit, ca o cometă pitică: o cometă de circ.

3 Nu ştia cum se moare. După calculele lui însă, ar fi trebuit să fie în drum spre Urgenţe sau spre un „Loc plin de lumină şi verdeaţă, unde nu este nici durere şi nici întristare“.

Nu-l durea nimic, nu se putea plînge, în afară, poate, de o senzaţie ciudată de frig. În rest, totul era ca înainte. Sau aproape… Căci lumea refuza să mai intre în ramele rotunde ale ochelarilor săi. Privită prin lentile nu arăta nicicum, nu semăna cu nimic din ce văzuse el pînă atunci, după cum nicicum arăta şi privită pe deasupra lor.

Pentru prima dată în viaţă simţea că el era cel privit de doi ochi mărunţi, reci şi indiferenţi, de culoarea lavandei. Semănau cu ochii plictisiţi ai vameşilor la schimbul de tură.

Închise ochii, dacă nu încîntat, cel puţin mai binedispus de insolitul asemănării. Ceea ce îl încînta cu adevărat erau culoarea şi mirosul stepei de lavandă în care curgea leneş un rîu roşu care izvora din călcîiul rănit al unei fete ce nu se mai zărea de mult. Era linişte… Nici măcar sirena Salvării nu se auzea cu lumina ei rotitoare. Decît, dacă nu cumva, prin cine ştie ce miracol, cuţitul nu se preschimbase cu adevărat într-o cometă, iar el într-o anexă a deşertului din Nevada ori într-o banchiză din Oceanul Îngheţat, ceea ce ar fi amînat pentru o vreme întîlnirea lor.

Era într-o stare neplăcută de confuzie, între o moarte ce ar fi trebuit să survină şi o viaţă de care se îndepărta poate pentru totdeauna şi pe care o regreta deja ca pe un trecut apropiat şi neîmplinit.

4 Mai luase el cîte o sticlă în cap: de bere, mai ales, dar şi de şliboviţă, chiar şi de coniac, de vreo două ori, dar niciodată una de whisky.

Nici unul dintre pretenaşii lui nu-şi putea permite luxul să pocnească pe cineva cu o băutură

atît de scumpă. Partea proastă în cazul de faţă era că, din pricina loviturii primite, şi-a pierdut echilibrul şi a căzut peste domnul cu ochelari şi a fost obligat să-l împungă un pic cu cuţitul, cu toate că a vrut doar să-l sperie.

Că totul a fost o joacă s-a putut vedea clar pe chipul domnului cu ochelari. Nici un pic de frică şi nici o mişcare de apărare, ca şi cum pe el nimic nu-l putea atinge.

De fapt, cînd te joci, chiar aşa se întîmplă. La teatru, sabia trece prin actori dintr-o parte în alta, dar, cînd se termină piesa, toţi morţii se ridică bine mersi şi se duc la un chef la „Pescarul“ ori la casele lor. Ceea ce ar fi trebuit să se întîmple şi în cazul de faţă, căci tot un fel de teatru a fost.

În zăpadă erau, după socotelile lui, trei persoane: două victime, el şi domnul cu ochelari, şi încă cineva care nu putea fi decît agresorul. Era un domn în vîrstă şi binecrescut, căci îşi cerea întruna scuze că a intervenit cu atîta brutalitate. Şi mai era cineva care se holba la ei, unul care intrase pe blat la acest spectacol.

— Ce brutalitate, omule, vezi-ţi de treabă! La etatea dumitale nu mai ai cum să fii brutal.

— Nu? se miră domnul binecrescut.

— Nu, hombre. Nici măcar n-am căzut din pricina loviturii dumitale, dacă vrei să ştii. Scuză-mă, nu vreau să te jignesc. Ai alunecat şi ai venit peste mine ca o sanie. Sticla abia dacă m-a atins. Atîta doar că mi-a dat căciula peste ochi şi am căzut în gol peste domnul cu ochelari, care nu prea participă la discuţia noastră.

5 Coriolan nu-l mai asculta. Lîngă el, un străin tremura de frig aşa cum tremura el din pricina bolii. Avea o barbă de cîteva zile şi o pereche de ochelari rotunzi pe un nas coroiat. Semăna cu Petru Cain tînăr. În jurul gîtului, înfăşurat de mai

multe ori, un fular roşu. Dacă mai punea la socoteală şi paltonul, bine căptuşit după cum se vedea, n-ar fi avut motive speciale să clănţăne din dinţi.

Lui nu îi era frig, deşi adormise acolo, lîngă maşină, cîteva minute bune. Atît cît să-şi tragă sufletul înainte de marea întîlnire cu Graţian pe tabla de şah.

Dormea bine de tot cînd a auzit, venind de undeva, un cîntec pe care îl credea uitat pe veci, cum credea că a uitat şi şahul. Un cîntec care începea cu nemuritorul vers: *Porniţi înainte, tovarăşi cu trupul în lupte-oţelit*, urmat la cîteva rînduri de la fel de nemuritorul îndemn: *Hai la lupta cea mare!* Restul nu mai conta. Importantă era chemarea. Carevasăzică, lupta cea mare începuse. A cîta oară? Deschise un ochi şi văzu că duşmanul era la doi paşi de el, gata să lovească.

Nu fusese uitat… Tovarăşii aveau iarăşi nevoie de el. Şi el era la datorie. Şi a lovit. După puteri, dar din toată inima.

De ce îi venea în minte filmul *Război şi Pace* al lui Bondarciuc, cu bătălia de la Borodino şi cu prinţul Andrei rănit? Străinul de lîngă el putea fi cel mult un Bezuhov slab, crescut într-un orfelinat şi plecat cu sorcova cum se obişnuieşte de Anul Nou.

Lipit de străin cum era, îl simţea lipsit de orice ajutor. Îşi scoase mănuşile de lînă, mari ca două lopeţi, şi i le aşeză sub cap. Apoi, cu batista mereu la îndemînă în buzunarul hanoracului său umplut cu puf de raţă, cadou de la Flavius-Tiberius, şterse cu grijă picăturile de sudoare de pe fruntea străinului.

Acesta deschise ochii şi îi zîmbi. I se părea chiar că îl priveşte cu tandreţe şi că astfel îl încuraja într-o acţiune pe cît de delicată, pe atît de binevenită. Deodată i se făcu o frică de moarte. Zîmbetul acela îi era cunoscut. După cum cunoscute îi erau nasul coroiat şi ochelarii rotunzi,

şi paltonul, şi fularul roşu, şi mîna care acum îi ştergea lui fruntea năpădită de o transpiraţie rece sub cozorocul scurt al unei şepci din blană de vulpe. O şapcă pe care o ura, dar de care nu se putea lipsi iarna. Toată lumea zîmbea văzîndu-l cu tichia aia de cămătar pe cap. Unii îl salutau ironic, scoţîndu-şi căciulile de astrahan sau chiar pălăriile. El se mulţumea să ducă două degete la cozoroc şi atît. Dacă şi-ar fi scos şapca, ar fi continuat drumul cu capul gol pentru că prefera să răcească decît să mai îndure batjocura din privirile cunoscuţilor. Doar Marta îl încuraja să o poarte, pentru că era făcută de doamna Demarcsek, blănarul ei de lux. Ea îi croise această minunată căciulă de inspiraţie polono-maghiară. Venise şi ziua cînd şapca asta oribilă putea fi utilă şi altora. O îndesă pe capul acelui străin atît de drag, doar cît îi permitea claia de păr cîrlionţat şi castaniu, dar cu destule fire albe pe care atunci le vedea prima oară. Ar fi trebuit să plîngă, dar nu ştia. Simţea însă că era dator cu un gest salvator. Trebuia să facă ceva ce putea să pună moartea pe gînduri. Şi făcu: îşi îngropă fiul în zăpadă. Zăpada va îngheţa, iar el va rămîne acolo în adîncul ei, tînăr ca acum.

— Ce faci, hombre? strigă omuleţul. Vrei să-l striveşti? Vrei să-l înăbuşi? Nu vezi că respiră? Chemăm Salvarea! Ce s-o mai chemăm? O aud deja. În cazuri de-astea însă, nu vine singură… Ăştia din balcoane n-au stat degeaba.

6 Flavius-Tiberius, îngropat pînă sub bărbie în zăpadă, zîmbea văzînd împlinirea aceasta hazlie a predicţiei Violetei: Te vei întoarce şi vei fi strivit.

Dar cum să-l strivească zăpada aceea albă, uşoară şi caldă, ca odinioară mînile Violetei, pe care le purtase adineauri Eleonora, pe care le purta acum tatăl său şi pe care le va purta într-o zi…

Cine ştie? Numele însă nu se făcu auzit pentru că era încă prea îndepărtat…

Îi era într-adevăr cald. Se simţea bine. În buzunarul pentru batistă al sacoului său pulsa, ca o perlă caldă, inelul opalin al durexului pe care Eleonora i-l înapoiase spunîndu-i: După calendarul meu, azi e o zi norocoasă.

Îl sărută prelung, îi potrivi fularul în jurul gîtului, apoi urcă în autobuz. Fiind zi de sărbătoare, spre Feldiu era o singură cursă.

Autobuzul s-a urnit greu din loc, ca după o noapte de chef. Ea îl privea cu fruntea lipită de geam. El îi făcea semne cu mîna şi se întreba dacă norocul de care vorbea calendarul ei îl privea şi pe el.

Dădu de pomană unui cerşetor sticla de Jack Daniel's şi se îndreptă spre blocul lui Graţian, la două minute de autogară.

7 Coriolan încă mai credea că dormea şi visa. Prezenţa lui Graţian însă la doi paşi de el risipea orice iluzie. Era treaz şi înţelegea că se întîmplase o nenorocire. Şi cînd te gîndeşti că totul pornise de la un bezmetic de cîntec. Dar cui să spună asta? Şi cine să-l creadă?

8 În timp ce Flavius-Tiberius învăţa să moară, Gusti Careja, în stare de arest preventiv, însoţit de doi poliţişti amabili, îşi căuta porcul fugar printre blocuri. După o oră şi ceva de căutări, dădură peste o familie numeroasă care ţopăia fericită în jurul unui porc uriaş pîrlit sumar, dar tăiat în bucăţi mari, frumos aşezate pe un cearceaf alb: capul, şuncile şi trunchiul împărţit şi el în două părţi egale. Într-un lighean uriaş se vedea clipocind încă sîngele, în altul luceau stins măruntaiele.

— Ăsta-i! Ăsta-i! începu să strige domnul Gusti Careja îngenuncheat lîngă porc.

— Ai vreo dovadă? întrebă conform obligaţiilor de serviciu unul dintre poliţişti.

— Inelul din bot. E din argint şi cu iniţiale: G.C. Puteţi verifica.

Verificarea s-a făcut pe loc la lumina unei lanterne din dotarea poliţiei.

— Pînă aici e bine, admise poliţistul. Acum trebuie să vedem dacă părţile componente aici de faţă puse laolaltă dau un porc. Se trecu la reasamblare fără întîrziere. Se obţinu într-adevăr un porc.

— El e, v-am spus eu, striga fericit domnul Gusti Careja, el e!

— Nu prea, observă un poliţist cu experienţă.

— Cum adică, nu prea? Dacă nu-i porc, atunci ce e?

— E un porc fără coadă şi fără urechi, anunţă celălalt poliţist, tăcut pînă atunci, dar nu mai puţin atent la mersul anchetei, cum fac mai toţi experţii de la FBI în filme.

— Copiii, dom' şef!, zise în sfîrşit un bărbat cu autoritate în grup. N-au avut răbdare. Ştiţi cum sînt copiii. Da' mîine, dom' şef, cumpărăm altele de la măcelărie: cu cap cu tot, dacă vrea domnul. Schimbăm capul, numa' să nu ajung iar la puşcărie pentru un porc care grohăia pe aici de nu puteam dormi din cauza lui. De nervi l-am tăiat şi ca să apăr ca şi dumneavoastră liniştea publică… Şi era atît de gras, că putea să facă infarct. Şi cine mai tăia un porc mort?

— Şi n-a guiţat? L-aş fi auzit, interveni domnul Gusti Careja.

— Nu, dom' şef, că mă pricep. A horcăit el un pic, da' i-am pus şi o pernă pe cap, plus un spray paralizant, aşa că nu…

— Gata, zise poliţistul tăcut, dar mai mare, se pare, în grad, ajunge, că avem treabă. Ducem porcul la locuinţa numitului Gusti Careja, apoi, cu

toţii, mai puţin copiii, la poliţie pentru declaraţii. Să chemăm o maşină de la sediu.

— Nu-i nevoie, dom' şef, vă duc eu cu microbuzul. Mercedes ultimul tip. Intrăm toţi, cu porc cu tot. Dacă vreţi, pun şi girofar. Pentru impresie şi colaborare cu ordinea publică.

Poliţiştii nu aveau nimic de obiectat. Domnul Gusti Careja nici atît, iar cei deposedaţi de noroc se mulţumeau cu ce mai aveau prin cămară: o jumătate de viţel, şapte metri de cîrnaţi de Salonta, o şuncă de Aosta, una de Bayonne şi multe alte chestii aduse din străinătate. Scumpe toate, dar fără specific, decît poate cu o aromă ameţitoare de libertate, ca un parfum celebru, cu numărul 5, din care însă cei din speţa lor îşi turnau în cap din belşug, cum mai făceau din cînd în cînd cu o soluţie anume de petrol, o reţetă sigură brevetată peste tot în Europa, căci păduchii nu cunosc frontiere.

VIII

Asediul Vienei

1 În timp ce Graţian Furda moţăia încă pe un scaun la Urgenţe alături de domnul Coriolan Moduna, Iolanda admira singurul element decorativ din apartamentul aproape gol al lui Petru: un afiş după *Asediul Vienei* (1683) al lui Franz Geffels.

Pereţii erau albi, iar pe jos mochetă verde peste tot. În bucătărie, gresie. Ca şi în baie. Caloriferele ardeau. Petru deschise geamul de la baie şi lăsă aerul proaspăt de afară să intre încet şi în casă. Îşi scoase ghetele şi străbătu apartamentul de la un cap la celălalt, înainte de a-şi arunca parkaua pe relaxa vişinie de două persoane, aşezată pe un grătar din lemn de brad care depăşea dimensiunile saltelei cu zece centimetri pe fiecare din laturile sale.

Era acasă la el. Simţea acest lucru pentru prima oară. Iolanda, ca şi dincolo, în trecere. Un lucru cu care va trebui să se obişnuiască. Deocamdată însă se mulţumea să savureze sfîrşitul peregrinărilor sale pe care, spre bucuria lui, nu îl trăia singur. Sau se simţea acasă pentru că nu era singur. Ar fi vrut să povestească ce simţea, dar socoti că e mai bine să tacă decît să fie contrazis de te miri ce replică a Iolandei.

Intră în sufragerie. Lipită de perete, Iolanda privea afişul intens colorat, prins în pioneze la mijlocul peretelui din faţa ei. Sub el se afla un tub de carton. Semăna cu o petardă de mare putere.

— E pentru tine, zise Iolanda. Cadou de casă nouă. Deschide-l cu grijă. Ştii că, la Asediul din

1529, armata lui Soliman Magnificul a săpat tunele pînă sub zidurile oraşului, ca să le umple cu butoaie de pulbere. Noroc cu ploile care au căzut fără oprire pînă au trecut în ninsori…

Petru ştia povestea: Să nu-mi spui că aici e un eşantion din pulberea nefolosită acum cîteva sute de ani…

— Nu chiar, admise cu modestie Iolanda.

Petru se aşeză în genunchi sub afiş şi deschise tubul. Din el alunecă încet, pe mochetă, ca un şarpe captiv în iarbă, un sul gălbui de hîrtie Ingres, uşor striat parcă, precum un pergament sau o veche diplomă nobiliară.

Petru netezi hîrtia, atît cît teama de a nu o primejdui prin grabă îi permitea, şi descoperi un nud de femeie. Înainte chiar de a aprecia starea desenului, nudul se răsuci cu spaimă şi grabă în forma cu care se obişnuise, de lunetă fără lentile prin care nu se vedea nimic altceva decît se vede în mod obişnuit, fără acea tulburătoare modificare a distanţei, prin care toate îţi par la îndemînă.

Îndreptă din nou sulul de hîrtie poroasă, ajutat acum şi de Iolanda. Căldura mîinilor îmblînzi parcă hîrtia şi nudul rămase destins, zîmbind enigmatic unei lumi ascunse sub arcuirea moale a braţului ei subţire.

— Încă arăţi bine, zise Petru, după atîţia ani în care ai stat ghemuită în tine ca într-o scoică…

— Urmează doar să mă declari perlă naturală, zise Iolanda zîmbind. Am îmbătrînit pînă şi în desen. Dacă te uiţi bine, vezi vergeturi discrete, insuliţe minuscule de celulită, coapsele şi gambele nu mai au aceeaşi fermitate discretă a musculaturii… Mă opresc aici.

— Simple efecte optice sau aceeaşi bine ştiută manevră de autopersiflare… Ştiu bine ce e în spate…

— Realitatea, dragul meu, zise Iolanda cu un tremur în glas pe care Petru nu îl sesizase niciodată pînă atunci. Dacă vrei, facem o comparaţie…

— O comparaţie? Cu ce?

— Cu mine, zise ea şi începu să se dezbrace.

Rămase goală, dar cu o expresie pe chip necunoscută lui Petru. Aşa trebuie să fi arătat ea pe vremuri în atelierul lui Szántó. Cu un zîmbet timid şi provocator în acelaşi timp pe chip, cu buzele arse uşor depărtate, cu mîinile la ceafă, bucuroasă că nu mai trebuia să se lupte ca să îşi apere propria sa goliciune, forma ei fără cusur.

Se întinse pe relaxa aşa cum Petru o vedea în desen, fără să-şi mai acopere însă de această dată ochii. Îşi ţinea braţele de-a lungul coapselor şi privea calmă în jur, încercînd parcă să-şi amintească cum arătase cîndva locul acela în care ea păşea pentru prima oară. Nu s-a schimbat nimic, îşi zise. Doar ea, poate.

Petru era sub afiş, rezemat de perete, privind cînd la desen, cînd la Iolanda. Era un joc. Un joc care îi plăcea.

— Ce-i cu afişul ăsta? a întrebat într-un tîrziu Iolanda.

— Nimic special. L-am cumpărat de la anticariatul din Piaţa Carolina. Îmi trebuia şi mie puţină mobilă aici. Şi de care să nu mă izbesc cum mi se mai întîmplă uneori. În plus, îmi trebuia şi mie un ţel în viaţă…

— Să iei Viena cu asalt, te pomeneşti, zise Iolanda rîzînd…

— Cam aşa ceva…, admise cu modestie Petru. Ce mare lucru să cucereşti astăzi un oraş sau chiar o ţară? Ca să nu mai vorbim de un cartier întreg.

2 Iolanda aţipi cîteva clipe chiar în mijlocul bătăliei de la 1683. Cînd se trezi, neatinsă de vreo armă şi nici măcar de privirea vreunuia din miile de soldaţi prinşi în acel asediu care nu se mai termina, îl văzu pe Petru, gol, punînd în locul

picturii lui Geffels desenul lui Szántó. Rămase o clipă cu fruntea lipită de el, apoi se întoarse cu faţa spre ea.

Ea îl privea şi îi zîmbea mirată: avea trupul plin de răni. Străluceau stins pe el ca o cămaşă moale şi zdrenţuită de zale. Îl ştia invulnerabil, un mic Ahile provincial, doborît de propria-i oboseală la asaltul micuţei sale cetăţi de hîrtie, surd la încurajările mulţimii care îl îndemna să sfîrşească ca eroul din *Iliada* sau, cel puţin din întîmplare, ca domnul Măran, la Revoluţie.

Ea continua să zîmbească, iar el continua să stea lipit de peretele alb, purtînd pe umărul stîng, ca pe un mic trofeu, desenul lui Szántó. Piciorul Iolandei îi atingea lobul urechii.

Se priveau unul pe celălalt şi pentru prima oară simţeau că privirea lor săpa un tunel în aerul cald al încăperii în care trupurile lor aveau să se întîlnească într-o îmbrăţişare prelungă, întreruptă din cînd în cînd de scurte pauze în care nu făceau decît să constate acelaşi lucru: nu aveau nici de mîncat, nici de băut. În afară de propria lor sudoare sărată.

3 Adormiră cîndva tîrziu, spre seară, şi se visară unul pe celălalt. Cînd se treziră, văzură cu uimire cum pe trupuri purtau pelicula cînd delicată, cînd violent colorată a visului lor.

IX

Stepa de lavandă

Graţian ceru centralistei pentru prima dată în viaţă numărul acela de telefon nesfîrşit de lung.

A răspuns chiar ea. Nu se aştepta. Şi-au urat „La mulţi ani“ şi multe alte lucruri. Părea încordată. N-a rezistat mult şi a întrebat: *El* ce face? *El?* Nu ştia cum să-i spună. *El* e neschimbat. Adică? Adică le face pe toate pe de-a-ndoaselea. Mai precis, a zis ea. După cum ştii, de Sfîntul Vasile e bine să stai pe-acasă. Să nu călătoreşti, vreau să zic. Ori el tocmai asta a făcut. Cum? Aşa, pur şi simplu? Nu, ci într-un mod stupid la care s-a adăugat şi hemofilia lui… Tocmai cînd urma să înzestreze cartierul cu antene parabolice… Ar fi arătat ca o seră de cale veşnic înflorite. În plus, vorbea întruna de o stepă de lavandă. O aiureală!

Începu să plîngă încet. A scăpat telefonul din mînă, din care cauză ea părea să vorbească cu capul în jos, cu tălpile lipite de tavanul apartamentului ei din arondismentul 7.

Şi vorbele curgeau într-o devălmăşie firească, uşor stîlcite de furia ei neputincioasă şi îndepărtată: „în fiecare dimineaţă, soarele se întoarce punctual tot ca soare, paza de coastă e cu adevărat pază de coastă, surprizele rămîn mereu aceleaşi şi ce n-a avut loc nu încetează de a nu mai avea loc. Mormintele îşi schimbă morţii, veşnicia durează două, trei decenii“.

La un moment dat, pentru că nu se auzea nimic altceva decît un hohot sfîşietor de plîns, telefonul hotărî cu de la sine putere că e cazul să întrerupă convorbirea. Era doar Anul Nou şi cîte mesaje şi urări de bine nu-şi aşteptau rîndul?

X

Epilog: The Brave New World

Motto:
„Erau adînci ca nişte roze“

(Ioan Es. Pop –
vers vechi citat din memorie)

1 Nouă luni şi ceva mai tîrziu, se năştea Eleonora-Flavia-Tiberia Brîndușă. Deşi nu avea decît trei zile, se ştiau două lucruri despre ea: venise pe lume cu fundul înainte şi, la momentul potrivit, avea să studieze Dreptul la Harvard sau Yale.

Era timpul ca românii să dea şi ei Americii un Secretar de Stat. Precum cehii. Ocupînd această înaltă funcţie, Eleonora-Flavia-Tiberia va putea schimba la faţă nu numai Lumea, ci şi România. Aceasta e şansa noastră, zicea domnul Ignat P. Brîndușă.

Domnul Ignat P. Brîndușă şi Partidul său credeau cu tărie în misiunea Eleonorei-Flavia-Tiberia, pentru a cărei împlinire aveau să facă, vorba poetului, *Totul.* Totul! Nimic mai mult.

2 Evenimentul a trecut altfel neobservat, căci lumea era încă frămîntată de soarta ochelarilor-minune, se zice, pe care mortul i-a purtat cu atîta naturaleţe şi har pînă aproape de veşnicie.

Au dispărut odată cu sărutul neaşteptat al unei sclifosite care îşi tîra prin zăpadă blugii ei albaştri tiviţi cu ţurţurei de gheaţă. Era frumoasă, nimic de zis, dar era îmbrăcată cam aiurea. Cu furca, altfel

spus. După ce că era şleampătă, părea şi drogată. Cei care se pricep ziceau că chiar era.

Oricum, toţi au rămas cu ochii agăţaţi de ea, bărbaţi şi femei deopotrivă. Iar ea se îndepărta de sicriu, uşoară totuşi, în năvodul cleios al privirii lor, ştergîndu-şi mereu ochii cu o batistă-năfrămuţă albă-albuţă, fină-făinuţă, pe care o tot scotea din mîneca stîngă a cojocului ei *trois quarts*, cu guler rusesc, uşor evazat şi secuiesc de fel, culoarea ciocolatei negre.

3 Şi ea se făcea tot mai subţire pe măsură ce se depărta.

Cînd a ajuns subţire cît o rază de lumină vineţie, sau cît o tăietură de bisturiu în aerul tare ca sticla, n-a mai văzut-o nimeni.

Asta şi pentru că iarna, după cum se ştie, se întunecă devreme.

Sfîrşit

Baia Mare – Cluj – Amiens

1993-2006

Bibliografie selectivă şi cîteva precizări

1. Au fost citate versuri din: Paul Celan, St. John Perse, Franz Hodjak, Adrian Popescu, Ion Mircea, Lautreamont.

2. Convorbiri cu Gheorghe Crăciun (artist plastic): *Şcoala de pictură de la Baia Mare*.

3. Csoma, Gheorghe, *Baia Mare – 670,* Baia-Mare, Ed. Helvetica, 1999.

4. Eisenberg, Josy, *Iudaismul*, Ed. Humanitas, 1995.

5. Xenofon, *Anabasis*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, l964.

6. Beckett, Samuel, *L'Innomable*, Les éditions de Minuit, Paris, 1953.

Traducerea textelor în limba maghiară a fost făcută de Bozó-Matei Katalin şi revizuită de Kálmán Réka, cărora le mulţumesc.

Primele două capitole din roman au fost publicate în revista *Vatra* nr. 2/1996 cu titlul „Farmecul autohton al interpretării".

Textul din Vechiul Testament a fost reprodus după

תורה נביאים וכתובים

BIBLIA HEBRAICA STUTTGARTENSIA

quae antea cooperantibus
A. Alt, O. Eißfeldt, P. Kahle ediderat
R. Kittel

EDITIO FUNDITUS RENOVATA

adjuvantibus H. Bardtke †, W. Baumgartner †, P. A. H. de Boer,
O. Eißfeldt †, J. Fichtner †, G. Gerleman, J. Hempel †, F. Horst †, A. Jepsen †,
F. Maass, R. Meyer, G. Quell †, Th. H. Robinson †, D. W. Thomas †

cooperantibus H. P. Rüger et J. Ziegler
ediderunt
K. ELLIGER † ET W. RUDOLPH

Textum Masoreticum curavit H. P. Rüger
MASORAM ELABORAVIT G. E. WEIL

Editio secunda emendata
opera
W. Rudolph et H. P. Rüger

DEUTSCHE BIBELGESELLSCHAFT
STUTTGART

Table of Contents

Întîmplări mărunte, sensuri pe măsură sau Zăpada lui Cain
Caiet cu vise şi însemnări
Mică publicitate
Scurtă călătorie a domnului Húsvágó Tamás Hunor într-un loc nu prea îndepărtat
Pregătiri de Anul Nou cu cîteva analepse
Revelion cu vînzare
Laudă porcului sau Porcul acesta nu este un porc
Asediul Vienei
Stepa de lavandă
Epilog: The Brave New World
Bibliografie selectivă şi cîteva precizări

Table of Contents

Întîmplări mărunte, sensuri pe măsură sau Zăpada lui Cain	7
Caiet cu vise şi însemnări	140
Mică publicitate	154
Scurtă călătorie a domnului Húsvágó Tamás Hunor într-un loc nu prea îndepărtat	240
Pregătiri de Anul Nou cu cîteva analepse	259
Revelion cu vînzare	273
Laudă porcului sau Porcul acesta nu este un porc	370
Asediul Vienei	386
Stepa de lavandă	390
Epilog: The Brave New World	391
Bibliografie selectivă şi cîteva precizări	393